

รายงานการวิจัย

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้
และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

**Human Resource Development Based on Buddhism Principles
in Intelligence and Morality Cultivation of the Lower Northern
Rajabhat Universities' Students**

สุวัฒน์ อินทรประไพ

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2559

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้
และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

**Human Resource Development Based on Buddhism Principles
in Intelligence and Morality Cultivation of the Lower Northern
Rajabhat Universities' Students**

สุวัฒน์ อินทรประไพ

สาขารัฐประศาสนศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สุกาญดา ทองคำ

สาขารัฐประศาสนศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทุนอุดหนุนงบประมาณแผ่นดิน ผ่านการพิจารณาโดย

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2559

(ก)

ชื่องานวิจัย	การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้ และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง
Intelligence Students	Human Resource Development Based on Buddhism Principles in and Morality Cultivation of the Lower Northern Rajabhat Universities'
ผู้วิจัย	สุวัฒน์ อินทรประไพ
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีเสร็จวิจัย 2559

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้นำเสนอเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่างวัตถุประสงค์สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะเพื่อ 1. หลักธรรมสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา 2. หลักธรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาและ 3. แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ได้แบ่งออกเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 396 คนมาวิเคราะห์อธิบายเชิงสถิติพรรณนา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ การวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview research) อาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับวิชาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมหรือวิชาทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 24 คน การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-deep Interview) และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) หาค่าร้อยละ ส่วนค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติวิเคราะห์ (Statistical Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือเพศหญิง จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 65.9 รองลงมาคือ เพศชาย 135 คนส่วนใหญ่ คืออายุ 18-30 ปี จำนวน 387 คน คิดเป็นร้อยละ 97.7 ระดับการศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.7 มีรายได้ตั้งแต่ 5,001-10,000 บาท จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 อาชีพเกษตรกรรม จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6

ลักษณะธรรมสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.453$, S.D.=.536) รายละเอียดรายข้อพบว่านักศึกษามีเป้าหมายในการเรียนรู้ด้วยระบบคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$, S.D.=.744) รองลงมาคือนักศึกษาได้นำหลักศีล สมาธิ ปัญญา มาใช้ในการเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.58$, S.D.=.730) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ได้มีการฝึกอบรมจิตภาวนาโดยการทำสมาธิ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.16$, S.D.=.839)

ลักษณะธรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง พบว่าหลักทวารวาศธรรมสี่ ด้านสัจจะคือมีชื่อเสียงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนา กษัตริย์ ด้านทมะไม่ใช้อารมณ์แก้ปัญหา ด้านขันติไม่ใช้อารมณ์แก้ปัญหา ด้านขันติปฏิบัติหน้าที่เป็นด้วยความอดทน ด้านจาคะมีน้ำใจช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น เเบบจรรยาห้า ได้แก่ความเมตตากรุณา มีความเห็นใจ สัมมาอาชีพะไม่เลี้ยงชีพด้วยการหลอกลวง กามสังวรมีสติ เมื่ออยู่กับเพศตรงข้าม สัจจะสุจริตต่อการเรียน สติสัมปชัญญะตั้งใจทำความดีถวายพระเจ้าอยู่หัว

แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และนำคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง พบว่า1) แนวทางเสนอมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งควรดำเนินการจัดตั้งศูนย์หรือชมรมพระพุทธศาสนาโดยมอบให้ฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะกรรมการบริหารกับมหาวิทยาลัย 2) เสนอร่วมทำบันทึกข้อตกลง (MOU) กับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเพื่อจะร่วมกันพัฒนาปลูกฝังคุณธรรม 3) การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนทั้งคณะสงฆ์ รัฐ เอกชน ครอบครัวในการปลูกฝังคุณธรรม 4) สาขาวิชามีการสอนด้วยเนื้อสออดแทรกด้านหลักศาสนาและหลักปรัชญาชีวิตที่มีเนื้อหาด้านจริยธรรมและคุณธรรมไว้ใน มคอ.3 5) แนวทางกิจกรรมปฏิบัติธรรมระยะเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด

คำสำคัญ : การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา, การปลูกฝังความรู้และคุณธรรม

The Title Human Resource Development Based on Buddhism Principles
in Intelligence and Morality Cultivation of the Lower Northern
Rajabhat Universities' Students

The Author Suwat Intaragraphai

Program Public Administration
Phetchabun Rajabhat University **Published Year** 2016

Abstract

The current study was entitled “Human Resource Development Based on Buddhism Principles in Intelligence and Morality Cultivation of the Lower Northern Rajabhat Universities' Students.” Its aims, discussions, and recommendations were: 1. To examine the moral principle of human resource development based on Buddhism principles, 2. To determine the moral principle related to human resource development based on Buddhism principles, and 3. To recommend the guidance of human resource development based on Buddhism principles in intelligence and morality cultivation of the lower northern rajabhat universities' students. The study was mixed between quantitative and qualitative research. According to research methodology, the number of the total samples used in quantitative study was 396; the respondents' data was assessed by descriptive statistics on the statistical package for the social sciences; meanwhile, 24 of the teachers instructing morality and virtue or human resource development were used in in-depth interview for qualitative data and another 10 were used in focus group discussion. The instruments used to collect data consisted of a paper questionnaire, in-depth interview, and focus group discussion. The data analysis was implemented by descriptive statistics: percentage, mean, standard derivation, and statistical analysis.

The findings of the research indicated that the majority, 261 (65.9%), of the respondents were women and 135 (34.1%) were male. Most respondents, 387 (97.7%) fell in the 18-30 year age range. In addition, 161 (40.7%) obtained grade 3 of the middle secondary education. Meanwhile, 138 (34.8) were in the 5,001-10,000 baht income range, and the largest category of careers, 153 (38.6%), was farmers.

The overall results of the moral principle of human resource development based on Buddhism principles was moderate ($\bar{X} = 3.453$, S.D.=.536). Following the questions items, the highest level in average ($\bar{X}=3.60$, S.D.=.744) was “Students have a clear learning goal with the moral system; subsequently, “Students have applied the principles of precepts, meditation, and knowledge to learning” was high ($\bar{X}=3.58$, S.D.=.730); and the lowest level in average ($\bar{X}=3.16$, S.D.=.839) was “Students are afforded meditation training.”

The results of the moral principle related to human resource development based on Buddhism principles showed that about the virtues for a good household life -Truth and Honesty means respect the nation, the religion, and the king, Adjustment means no temper in any problem solutions, Forbearance means performing one’s duty with patience, Generosity means be kindly generous to others; as well as, the five ennobling virtues are namely Loving-kindness and Compassion, Right Means of Livelihood without trickery, Sexual Restraint when being with the opposite sex, Truthfulness to learning, and Mindfulness and Awareness to do good deeds for His Majesty the King.

The guidance of human resource development based on Buddhism principles

in intelligence and morality cultivation of the lower northern rajabhat universities' students was recommended as follows: 1) every university should establish a Buddhism center or club by assigning the Student Affairs and the executive board of the university, 2) every university should make a memorandum of understand (MOU) with the Buddhist universities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University and Mahamakut Buddhist University to order to corporately cultivate students’ morality, 3) the participation in morality cultivation of all sectors: the clergy, the state, the private, and the family, 4) in all majors the contents of religions, philosophy of life, morality and ethics are inserted into the course specification outline (CSO 3), and 5) every university should schedule a suitably periodic session of Dhamma and meditation training for students.

Keywords : Human Resource Development Based on Buddhism Principles, Intelligence and Morality Cultivation

(น)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญรูป	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	4
1.4 สมมุติฐานการวิจัย	6
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
1.6 ประโยชน์ของการวิจัย	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา.....	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีด้านคุณธรรมและจริยธรรม	16
2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับฆราวาสธรรม 4.....	28
2.4 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเบญจศีลเบญจธรรม	37
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3	62
วิธีการดำเนินการวิจัย	62
3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	62
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	63
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	65
3.4 ลักษณะของเครื่องมือ.....	69
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	70
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	71
บทที่ 4	72
ผลการศึกษา	72
4.1 ผลของการหาค่าเทคนิคเดลฟาย	72
4.2 ผลการศึกษาของการวิจัยเชิงปริมาณ	74
4.3 บทสัมภาษณ์เชิงลึก	91
4.4 ผลการสนทนากลุ่ม	154
บทที่ 5	159
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	159
5.1 สรุปผล.....	159
5.2 อภิปรายผล.....	161
5.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....	166
บรรณานุกรม.....	168
ภาคผนวก	179
ภาคผนวก ก (เทคนิคเดลฟาย).....	180
ภาคผนวก ข (หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือเทคนิคเดลฟาย)	187
ภาคผนวก ค (แบบสอบถามการวิจัย).....	204
ภาคผนวก ง (แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ).....	211
ภาคผนวก จ (ผลการหาค่าดัชนีสอดคล้อง IOC)	215
ภาคผนวก ฉ (หนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย).....	220

(ช)

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก ช (หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถาม(Reliability Try-Out)).....	226
ภาคผนวก ซ (ผลการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability Try-Out)).....	228
ภาคผนวก ฉ (หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย)	232
ภาคผนวก ชู (หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย)	237
ภาคผนวก ฅ (หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญการสนทนากลุ่มงานวิจัย)	263
ภาคผนวก ฎ (หนังสือขออนุญาตใช้สถานที่สนทนากลุ่มงานวิจัย)	274
ภาคผนวก ฏ (ภาพสัมภาษณ์งานวิจัย)	276
ภาคผนวก ท (ภาพสนทนากลุ่มงานวิจัย).....	289
ประวัติคณะผู้วิจัย	296

(ฅ)

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 4 แห่ง.....	63
3.2 แบ่งกลุ่มสุ่มตัวอย่าง.....	64
4.1 สรุปรการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ ตามการวิจัยโดยเทคนิคเดลฟายรอบที่ 1.....	72
4.2 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 2	73
4.3 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 3	74
4.4 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ	74
4.5 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ.....	75
4.6 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา.....	75
4.7 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้.....	76
4.8 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ.....	76
4.9 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลัก พระพุทธศาสนา	77
4.10 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการศึกษาด้านหลักคำสอนทาง พระพุทธศาสนาด้านคุณธรรม.....	78
4.11 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านสัจจะ คือความจริง ซื่อสัตย์ ซื่อตรง จริงใจ พุดจริง ทำจริง	79
4.12 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้าน ทมะ คือรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ ข่มใจ ระวังความรู้สึก.....	80
4.13 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านขันติ คือความอดทน มุ่งมั่น ในจุดหมายไม่ท้อถอย	(ฅ).....81
4.14 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านจาคะ คือความเสียสละมีน้ำใจ ช่วยเหลือไม่เห็นแก่ตัว.....	82

(ญ)

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.15 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการศึกษาด้านหลักคำสอนทาง พระพุทธศาสนาชั้นเบญจธรรม	83
4.16 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความเมตตากรุณา.....	84
4.17 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านสัมมาอาชีวะ.....	85
4.18 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านกามสังวร.....	86
4.19 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านสังกะ.....	87
4.20 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านสติสัมปชัญญะ.....	88
4.21 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามหลักพระพุทธ ศาสนา จำแนกตามเพศ.....	89
4.22 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ.....	89
4.23 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์รายกลุ่มการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามหลักพระพุทธ ศาสนา ระดับการศึกษา.....	89
4.24 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา กับหลักพรวาจาธรรม 4	90
4.25 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา กับหลักเบญจธรรม.....	90

(ฦ)

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	61

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยในปัจจุบันมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ยังเป็นการพัฒนาแบบระบบทุนนิยม มุ่งเน้นการพัฒนาด้านวัตถุมากกว่าทางจิตใจโดยเลียนแบบปรัชญาและแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่พัฒนาแล้วโดยการนำเอาทฤษฎีการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยมาเป็นตัวแบบของการพัฒนา การนำเอาทฤษฎีภาวะทันสมัยซึ่งตัวแบบทุนนิยมในการพัฒนาประเทศมาใช้นั้นมีความจำเป็น เพราะเป็นกระแสหลักในการพัฒนาของโลก ถ้าไม่ก้าวลงไปร่วมในกระแสหลักของทุนนิยมนี้ ก็จะถูกทอดทิ้งให้ล้าหลังและจะเสียเปรียบไม่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ไปอีกยาวนานการสร้างสมดุลในการพัฒนาจึงจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาการพัฒนาแนวทุนนิยมเพียงแนวทางเดียว โดยการนำเอาแนวทางการพัฒนาวิถีพุทธและแนวทางการพัฒนาที่เป็นทางเลือกอื่นๆ ใช้นี้เป็นตัวแบบสำหรับพัฒนาสังคมไทยในภาคส่วนที่ยากจนและล้าหลัง พระศกดิ์ดา มรดา(254 :195) การพัฒนาแนวทางทุนนิยมไม่เหมาะสมกับภาคส่วนของสังคมที่ยากจนล้าหลังด้วยเหตุผลหลายประการ ฅาน ตรรกวิจารณ์ เช่น ประการแรก ปรัชญาทุนนิยมสร้างกิเลสตัณหา (Desire) ของมนุษย์เป็นตัวกระตุ้นผลักดันมนุษย์ให้พยายามแข่งขันกันสะสมทุนให้ร่ำรวยสูงสุด ประการที่สอง วิธีการให้ได้ทุนมากก็คือ การแข่งขันเสรีซึ่งคนจนหรือคนส่วนใหญ่ในชนบทที่ล้าหลังไม่มีความพร้อมที่จะแข่งขันกับคนรวยและคนในเมืองได้ ยิ่งแข่งขันกันนานเท่าไร คนจนก็จะถูกทิ้งให้ล้าหลังยากจนขึ้นทุกที ประการที่สาม รางวัลหรือผลที่ทุนนิยมใช้ล่อใจก็คือ ความสุขสบายอย่างสิ้นเหลือที่เห็นได้จากการกินอยู่อย่างหรูหราฟุ่มเฟือย บ้านหลังใหญ่ ราคาแพงหลายคัน การจับจ่ายใช้สอยซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยมาบำรุงบำเรอความสุขต่างๆ เหล่านี้แสดงถึงการบริโภคนิยมอย่างเต็มที่ซึ่งคนยากจนไม่สามารถที่จะจัดหามาได้ ถ้าเกิดหลงตามอย่างที่โฆษณาจูงใจให้มัวเมาก็จะต้องหมดตัว หนี้สินรุงรัง การพัฒนาแนวทางทุนนิยมเพียงแนวทางเดียว ไม่สามารถช่วยเหลือประชาชนในภาคส่วนสังคมที่ยากจนล้าหลังให้อยู่รอดปลอดภัยได้

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทุนนิยมก็มีส่วนทำให้พื้นฐานจิตใจของคนจนเสียหายขาดพลังความสามัคคีและความเห็นอกเห็นใจที่จะร่วมมือช่วยเหลือกัน เพราะการพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทฤษฎีนิยมนั้นที่คนเก่งคนเด่น คนดัง จึงต้องแข่งขันกัน วิธีทางพัฒนาความสามารถในการแข่งขันนี้ดำเนินไปได้ในภาคส่วนสังคมที่พัฒนาหรือเจริญแล้ว เพราะพอผู้พอแข่งขันกันได้ แต่เมื่อนำไปใช้กับคนจน และคนด้อยโอกาสแล้วมีแต่แพ้กับแพ้ และทำให้พื้นฐานจิตใจของคนเหล่านี้ตกต่ำไปจากเดิม ที่รักสามัคคีร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือกัน ก็จะกลายมาเป็นต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำ วัฒนธรรมของการลงแขก การช่วยเหลือกันหมดไป สังคมไทยที่เคยอยู่กันอย่างสงบสุขพออยู่พอกินมาหลายร้อยปีก็ล่มสลายลง กลายเป็นชุมชนที่อ่อนแอ ตกเป็นแหล่งทุนนิยมจะเข้ามาขูดรีดเอาทรัพย์สินที่มีอยู่น้อยแล้ว เข้าไปเพิ่มทุนให้แก่คนร่ำรวยอีกยาวนาน ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วิถีพุทธจึงต้องสร้างพื้นฐานจิตใจของคนยากจนให้เข้มแข็งและรู้จักสามัคคีก่อน จึงช่วยกันสร้างชุมชนให้เข้มแข็งมาได้

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การปฏิบัติหรือการทำงานที่ยิ่งใหญ่ทุกอย่างให้สำเร็จนั้นจะต้องมีปรัชญาหรืออุดมการณ์เป็นสิ่งที่ชี้นำหรือยึดถือ การที่ทุนนิยมประสบความสำเร็จสามารถยึดครองโลกได้ก็เพราะมีปรัชญาที่ตรงหรือตอบสนองกับกิเลสตัณหาของมนุษย์มากที่สุด คือ แบ่งงานกันทำ ให้เชี่ยวชาญ จนสามารถผลิตได้มากที่สุดแล้วประกอบกันอย่างเสรี ซื้อขายแลกเปลี่ยนได้เสรีจนสะสมทุนได้มากที่สุดแล้วแสวงผลตอบแทน หรือบริโภควัตถุอย่างเต็มอิมเหล่านี้เป็นสิ่งที่ถูกใจสอดคล้องกับกิเลสของมนุษย์ที่สุด ผลเสียที่ตามมาก็คือ คนเห็นแก่ตัวมาก กอบโกยผลประโยชน์เข้าตนเอง ไม่มีความปราณีเห็นอกเห็นใจคนยากจน มองว่าเป็นคนโง่ คนเกียจคร้าน คนไม่เอาไหน คนที่ต่ำต้อยน้อยหน้าในสังคมจึงถูกทอดทิ้ง สำหรับอุดมการณ์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางพุทธศาสนานั้นตรงกันกับปรัชญาของทุนนิยม เพราะเน้นการลดกิเลสตัณหา ในขณะที่ทุนนิยมส่งเสริมให้มีกิเลสตัณหามากขึ้น พุทธศาสนาสอนให้ลดกิเลส เพราะมุ่งให้ทำประโยชน์ให้ตนเอง และทำประโยชน์ให้คนอื่น ไม่เห็นแก่ตัว

จากประเด็นดังกล่าวมาแล้วนั้น จึงพอสรุปได้ว่า การบริหารงานในหน่วยงานใดๆ ก็ตาม ทรัพยากรพื้นฐานที่จำเป็นในการบริหารก็คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการในการจัดการ (หลัก 4 M) และเป็นที่ยอมรับกันว่า “คน” เป็นทรัพยากรพื้นฐานของการบริหารงาน เป็นผู้ผลิตสินค้าและบริการต่างๆ ซึ่งทำให้สังคมมีความสุข เพราะเป็นสิ่งที่มีชีวิตจิตใจจึงทำให้เกิดความยุ่งยากในการบริหารมากกว่าทรัพยากรอื่นทั้งหมด ดังนั้น การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งในการบริหารงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร แต่การบริหารทรัพยากร

มนุษย์ก็มักจะประสบปัญหาและอุปสรรคมากมาย และที่สำคัญก็คือ การไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร ซึ่งจะทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรดำเนินไปอย่างไม่มีทิศทาง ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความต้องการของสมาชิกในองค์กร และที่สำคัญก็จะส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับองค์กร

พระพุทธศาสนามีความสำคัญในฐานะที่เป็นศาสนาประจำชาติ เป็นวิถีชีวิตและเป็นรากฐานวัฒนธรรมที่หล่อหลอมลักษณะอันดีงามของคนไทยให้เป็นคนมีน้ำใจ อ่อนโยน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เสียสละ มีเมตตา สามัคคี ฯลฯ กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายมุ่งเน้นนำพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปการศึกษา ในส่วนที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ ตัวอย่างคุณธรรมเบื้องต้น เช่น บุคคลควรทำความดี สิ่งที่สามารถทำได้ทุกวัน เช่น 1.การสวดมนต์ไหว้พระ 2.การบริจาคทาน 3.การรักษาศีล 4.การเจริญภาวนา ความดี 4 ประการนี้ ถ้าเราปฏิบัติจะก่อให้เกิดศักยภาพในตัวเรา ทำให้จิตสงบมีสติคิดพยาบาทปองร้ายผู้ใด เป็นต้น พระเทพโสภณ (ประยูร มิถุนย์) 2550.175 มนุษย์ทุกวันนี้ดูเหมือนจะดีแต่พัฒนาด้านวัตถุไม่สนใจต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามามีอิทธิพลอย่างมากต่อระบบความเชื่อของเรา มนุษย์ยุคนี้มองดูโลกจากกรอบวิทยาศาสตร์ เพราะเหตุนี้ เราจึงไม่เข้าใจภาษาเกี่ยวกับการวัดผลเชิงคุณภาพเรื่องศาสนาความสมดุลในการพัฒนาจึงไม่เกิด หากเราประสงค์จะให้เกิดความสมดุลในการพัฒนาวัตถุและจิตใจ เราต้องเปลี่ยนโลกทัศน์หรือทัศนคติ อย่างถอนรากถอนโคน จากความเชื่อมงายหลงใหลในทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างสุดขีด เพื่อโลกทัศน์ที่ถูกต้อง เราควรหันไปหาหลักคำสอนทางพุทธศาสนาใช้ปรับโลกทัศน์ ให้มองโลกตามเป็นจริงโดยเริ่มต้นจาก สัมมาทิฐิในอริยมรรค

คณะกรรมการจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา โดยกำหนดกรอบรายละเอียดเนื้อหาสาระพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเหตุที่ว่าพระพุทธศาสนาควรมีกรอบเนื้อหาสาระที่โรงเรียนและสถาบันระดับอุดมศึกษาจะได้ไปกำหนดในหลักสูตรของโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย ซึ่งจะมีผลให้นักเรียนและนักศึกษาชาวพุทธทั่วประเทศได้เรียนเนื้อหาสาระพระพุทธศาสนาเหมือนกัน คณะสงฆ์และชาวพุทธทั่วไปมีความหวังใฝ่ฝันว่า พระพุทธศาสนาเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ถ้าปล่อยให้โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งต่างฝ่ายต่างจัดทำเนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา ก็เกรงกันว่าจะเกิดการแตกแยกนิกายมากมายในพระพุทธศาสนา ทั้งนี้คณะกรรมการได้มีมาตรฐานหลัก 3 ประการ คือ มาตรฐานที่ 1 ให้มีความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

(Knowledge) มาตรฐานที่ 2 ให้มีค่านิยมที่ดีงามและมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา (Attitude) มาตรฐาน 3 ให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมและศาสนพิธี (Process)

ผู้วิจัยในฐานะเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้ตระหนักถึงปัญหาทางด้านความรู้ คุณธรรมและศีลธรรมนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพตลอดทั้งส่งผลดีแก่นักศึกษาในองค์กรมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่างซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นกำลังของชาติในอนาคตให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองสืบไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาหลักธรรมสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

1.2.2 เพื่อศึกษาหลักธรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

1.2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และนำคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ศึกษาในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

1.3.1.1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา

1.3.1.2 การปลูกฝังความรู้และคุณธรรม

1.3.1.3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

กำหนดพื้นที่การวิจัยเฉพาะในเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ 4 แห่ง

1.3.3 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ คณาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่างทั้ง 4 แห่ง

1.3.4 ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.3.4.1 การวิจัยเชิงปริมาณประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) ประชากร ที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม ประชากรที่กำหนดครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง จำนวนทั้งหมด 4 แห่ง ได้แก่

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีนักศึกษา	จำนวน 9,965 คน
มหาวิทยาลัยราชชนครสวรรค์ มีนักศึกษา	จำนวน 11,291 คน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีนักศึกษา	จำนวน 7,342 คน
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มีนักศึกษา	จำนวน 7,865 คน
ประชากรรวมทั้งหมด	จำนวน 36,463 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ทำเปิดตารางสุตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้ประชากรที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีนักศึกษา	จำนวน 9,965 คน
มหาวิทยาลัยราชชนครสวรรค์ มีนักศึกษา	จำนวน 11,291 คน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีนักศึกษา	จำนวน 7,342 คน
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มีนักศึกษา	จำนวน 7,865 คน
กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	จำนวน 396 คน

1.3.4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

โดยใช้แบบสอบถามประชากรที่กำหนดครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์ผู้สอน เกี่ยวกับวิชาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมหรือวิชาทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางพระพุทธศาสนา

1.3.5 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่ เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2558 ถึงเดือน กันยายน พ.ศ. 2559 ระยะเวลาทำการวิจัย 12 เดือน

1.4 สมมติฐานการวิจัย

1.4.1 นักศึกษามีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมที่แตกต่างกัน

1.4.2 นักศึกษาอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมที่แตกต่างกัน

1.4.3 นักศึกษาระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมที่แตกต่างกัน

1.4.4 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครองที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของนักศึกษาต่อปัจจัยการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมที่แตกต่างกัน

1.4.5 ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของนักศึกษาที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นต่อปัจจัยการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมแตกต่างกัน

1.4.6 อาชีพของผู้ปกครองที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมที่แตกต่างกัน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง การทำให้นักศึกษามีคุณภาพมากขึ้น ด้วยการการเรียนรู้และพัฒนาชีวิตตามหลักศีล สมาธิ ปัญญาในพระพุทธศาสนา รวมทั้งการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง

1.5.2 คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติในการยึดเหนี่ยวหัวใจบุคคลหรือประสานหมู่ชน ไว้ในความสามัคคี มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการจะเปลี่ยนแปลง ซึ่งในที่นี้ ได้แก่ หลักมรรคาธรรม 4

1.5.3 เเบญจธรรม 5 ประการ ประกอบด้วย - ฆราวาสธรรม คือ 1) สัจจะ ความซื่อสัตย์
จริงใจต่อกัน 2) ทมะ การรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ ข่มใจ ระวังความรู้สึกต่อความ ผิดพลาด 3)
ขันติ ความอดทน อดกลั้น ต่อความ ยากลำบาก ความเลวร้ายอุปสรรค ทั้งปวง 4) จาคะ หมายถึง
ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันกัน การอยู่ร่วมกัน เเบญจธรรม 5 ประการ คือ 1)
เมตตากรุณา คือความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น 2) สัมมาอาชีวะ คือการประกอบอาชีพที่ถูกต้อง
3) กามสังวร คือการสำรวมในกามทั้งกายและใจ 4) สัจจะ คือการพูดความจริง 5) สติสัมปชัญญะ คือ
ความระลึกได้และความรู้ตัว

1.5.4 นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ
ตอนล่าง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

1.5.6 การปลูกฝังความรู้ หมายถึง การปฏิบัติของนักศึกษามีความเมตตา กรุณา มี
สัมมาอาชีวะ สำรวมระวังในกามตลอดจนมีสัจจะและสมบุรณ์ด้วยสัมปชัญญะซึ่งจะเป็นการเพิ่ม
ศักยภาพความสามารถของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี

1.5.7 หลักธรรม หมายถึงฆราวาสธรรม และเบญจธรรม

1.6 ประโยชน์ของการวิจัย

1.6.1 ได้ทราบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

1.6.2 ได้ทราบการนำหลักธรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

1.6.3 ได้ทราบวิธีการการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย การการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

1.1 ความหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

1.2 ความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

2. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีด้านคุณธรรมและจริยธรรม

2.1 ทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรม

2.2 ความหมายของคุณธรรม

2.3 ความหมายของจริยธรรม

2.4 ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับฆราวาสธรรม 4

3.1 ฆราวาสธรรมหรือธรรมสำหรับชีวิตครองเรือน 4 ประการ

3.2 ความหมายของฆราวาสธรรม 4

3.3 ความสำคัญของฆราวาสธรรม 4

4. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเบญจศีลเบญจธรรม

4.1.1 หลักเบญจธรรม

4.1.2 ความหมายของเบญจธรรม

4.1.3 ความสำคัญของเบญจธรรม

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

2.1.1 ความหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

มนุษย์นับเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงานต่างๆเป็นกำลังสำคัญขององค์กรและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศอีกด้วยเพราะฉะนั้นเราควรตระหนักถึงคุณค่า

และความสำคัญของมนุษย์ และได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ดังนี้ คือ

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) 2542:82 ได้ให้ความหมายและความแตกต่างของการพัฒนา มนุษย์กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้อย่างชัดเจนดังต่อไปนี้

คำว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นี้ น่าจะแตกต่างจากคำว่า การพัฒนามนุษย์ สองคำนี้ไม่ เหมือนกันทีเดียว ยิ่งเวลานี้เราเน้นการพัฒนาคน เราจะต้องเข้าใจให้ชัดเจนเกี่ยวกับความหมายของ คำว่าการพัฒนามนุษย์ ซึ่งหมายถึงการพัฒนาคนในฐานะที่เป็นการพัฒนาทรัพยากรอย่างหนึ่ง

คำว่าทรัพยากรมนุษย์ เป็นคำที่เกิดขึ้นไม่นานนัก (ช่วง พ.ศ. 25 3-25 8) เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้น ในช่วงที่เน้นเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจ และต่อมาก็ขยายไปถึงการพัฒนาสังคม เป็นการมองคนอย่าง เป็นทุนเป็นเครื่องมือเป็นปัจจัยหรือเป็นองค์ประกอบที่จะใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมต่อมา เราเห็นว่าการศึกษาที่จะพัฒนาโดยมุ่งเน้นแต่ในด้านเศรษฐกิจนั้นไม่ถูกต้อง แต่สิ่งที่สำคัญ คือ คนเรานี่เอง ซึ่งควรจะให้ความใส่ใจเป็นพิเศษเราจึงหันมาเน้นในเรื่องการพัฒนาคนแต่ก็ยังมี การใช้ศัพท์ที่ปะปน กันบางที่ใช้คำว่าทรัพยากรมนุษย์ บางที่ใช้คำว่าพัฒนามนุษย์

แต่ก่อนนี้เราไม่มีคำว่าทรัพยากรมนุษย์คำนี้เกิดขึ้นมาเพื่อสนองความคิดในการพัฒนา เศรษฐกิจ ดังนั้นจะต้องเข้าใจให้ได้ว่าคำว่าทรัพยากรมนุษย์นั้น เป็นการมองมนุษย์ในฐานะทรัพยากร คือ เป็นทุน เป็นปัจจัยในการที่จะนำมาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ส่วนการพัฒนามนุษย์โดยมองคน ในฐานะเป็นมนุษย์มีความหมายว่า มนุษย์มีความเป็นมนุษย์ของตนเอง ชีวิตมนุษย์นั้นมีจุดหมาย จุดหมายของชีวิตคือ ความสุข อิศราภาพความดีความงามของชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะตัวบุคคล

เราต้องให้ความสำคัญว่าเราจะพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างไรพร้อมกับที่อีก ด้านหนึ่ง เขาก็จะเป็นทรัพยากร เป็นทุน เป็นปัจจัยที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคม การพัฒนามนุษย์ในฐานะที่เป็นมนุษย์ กับการพัฒนามนุษย์ในฐานะที่เป็นทรัพยากรมนุษย์นี้ มีความหมายต่อการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาคน ทั้งในฐานะที่เป็น มนุษย์โดยตัวของมันเอง และในฐานะที่เป็นทรัพยากร ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันคือ การศึกษาเพื่อ พัฒนาตัวมนุษย์นั้นเป็นการศึกษาที่เรียกได้ว่าเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน (การศึกษาระยะยาว) ส่วน การศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีความหมายขึ้นกับกาลเทศะ หรือยุคสมัยมากกว่า คือเป็น การศึกษาที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของยุคสมัยนั้น ๆ (การศึกษาระยะสั้น) เช่น เพื่อสนองความ ต้องการของสังคมในด้านกำลังคนในสาขางานและกิจการต่าง ๆ ฉะนั้น เราจึงควรจัดการศึกษาสอง อย่างนี้ให้สัมพันธ์กัน เพราะถ้าเราสามารถพัฒนาทั้งสองส่วนนี้ให้สัมพันธ์กันจนเกิดคุณภาพขึ้นก็ จะเป็นผลดีต่อชีวิตและสังคมมาก

พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการรู้แจ้งทั้งทางหลักธรรมและการปฏิบัติธรรมซึ่งประกอบด้วย การเรียนรู้ ฝึกฝน พัฒนาตน หลักศึกษาหรือการศึกษาของศาสนาพุทธ เป็นหลักที่บอกวามมนุษย์ จะต้องแก้ไขพัฒนาตนเองอยู่เสมอและจะต้องพัฒนาตลอดเวลาโดยไม่ประมาท ดังนั้นมนุษย์เรา จะต้องถือหลักการไว้ก่อนว่า

หนึ่ง ศึกษา ต้องฝึกฝนพัฒนาแก้ไขปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

สอง ต้องไม่ประมาท คือหยุดไม่ได้ ต้องเดินหน้าจนกว่าจะถึงจุดหมายหลักพุทธศาสนา ศึกษาทำให้คนศึกษา ฝึกฝน เรียนรู้ พัฒนาตนเองอยู่เสมอไปข้างหน้าเท่านั้น ส่วนอุปมาทะ คือ ความไม่ประมาทก็คอยปลูกเราไม่ให้หยุด คือ หยุดไม่ได้เลย หยุดเมื่อไรเป็นการประมาททันที การพัฒนาคนตามหลักพุทธศาสนาจึงเป็นทั้งการพัฒนาคน โดยเน้นการสร้างเสริมคุณภาพของคนที่จะมาเป็นส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของยุคสมัยและเป็นการพัฒนาคนที่สอดคล้องกับจุดหมายระยะยาวแห่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วย ไม่ใช่เป็นเพียงการพัฒนาคนเพื่อมาสนองความต้องการ

พระไพศาล วิสาโล (2542 : 132) ได้ให้ความคิดเห็นในภาพรวมการพัฒนาประเทศในเชิงการบริหารงานบุคคลไว้ว่า มนุษย์เป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาสังคม สังคมที่เกื้อกูลต่อความเป็นอยู่ที่ดีงามนั้นจักต้องเป็นสังคมที่มีความสงบสุข มั่นคงและราบรื่น มิใช่สังคมที่ปราศจากความยากจนและสามารถพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ มีการจัดระเบียบหรือองค์การทางสังคมที่เอื้อให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาสังคมเพื่อการพัฒนาบุคคลจักต้องสร้างเงื่อนไขแวดล้อมดังกล่าวให้เกิดมีขึ้นในสังคม พุทธธรรมนั้นมองโลกและชีวิตอย่างเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นเหตุปัจจัยอาศัยกัน การพัฒนาชีวิตหรือการพัฒนาบุคคลจึงแยกไม่ออกจากการพัฒนาสังคม

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) 2542.80 ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือการพัฒนาคนไว้ว่า เราพัฒนาคนเพื่ออะไรก็เพื่อให้รู้เข้าใจความจริงของสิ่งทั้งหลาย จนกระทั่งรู้กฎเกณฑ์แห่งความเป็นไปตามเหตุปัจจัยนี้ แล้วดำเนินชีวิตและปฏิบัติกรต่างๆ อย่างได้ผลถูกต้อง อันนี้เป็นความหมายเริ่มแรกของการให้การศึกษา คือการให้ปัญญาแก่คนนั่นเอง แต่แท้ที่จริงเป็นการช่วยให้คนพัฒนาปัญญาของเขาขึ้นมา ให้คนรู้และเข้าใจจะได้แก้ปัญหาได้ เมื่อเขาพัฒนาตัวเองขึ้นมา โดยพัฒนาปัญญา ให้มีความรู้เข้าใจ รู้กฎเกณฑ์แห่งความเป็นไปตามเหตุปัจจัยของเรื่องนั้นๆ แม้แต่เฉพาะเรื่อง ก็แก้ปัญหาของเรื่องนั้นได้ตอนแรกเมื่อเราไม่รู้กฎเกณฑ์ทั่วไป ก็รู้เฉพาะเรื่อง รู้ความเป็นไปของเรื่องนั้น ก็ทำให้เราปฏิบัติต่อเรื่องนั้นได้ถูกต้อง แก้ปัญหากับเรื่องนั้นได้เตรียมพร้อมสู่การพัฒนาให้จิตใจได้พัฒนาได้สะดวกง่ายขึ้น ส่งผลทำให้การแสวงหาปัญญาได้คล่องแคล่วและถูกต้องดีงาม สามารถแก้ไขปัญหาลักษณะดังกล่าวได้ตรงตามเหตุปัจจัย เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้อย่างแท้จริง

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) 2542.2 ได้กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในหนังสือ การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์น่าจะแตกต่างจาก คำว่า การพัฒนามนุษย์ สองคำนี้ไม่เหมือนกันทีเดียวในเวลานี้เราเน้นการพัฒนามนุษย์เราต้องเข้าใจ เกี่ยวกับความหมายของคำว่าพัฒนามนุษย์ที่ต่างจากคำว่าพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งหมายถึงการ พัฒนาคนในฐานะเป็นทรัพยากรอย่างหนึ่ง เราควรหันมาสนใจในการพัฒนามนุษย์มากกว่าเมื่อเรา พัฒนาเขาเหล่านั้นได้แล้วก็เหมือนกับเป็นทุน เป็นปัจจัยที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมต่อไป

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) 2549.39 อธิบายถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ใน หนังสือ พุทธวิธีบริหาร ว่า การศึกษาอบรมในพระพุทธศาสนาคิดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังจะเห็นได้ จากการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการพัฒนาการและวุฒิภาวะของผู้เรียน โดยที่พระพุทธเจ้า ทรงเทียบความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียนของบุคคลเข้ากับบัวสี่เหล่าและทรงจำแนกประเภทของ บุคคลที่จะเข้ารับการศึกษารวมไปตามจริต ๖ และที่สำคัญคือพระพุทธเจ้ามุ่งให้ผู้เรียนลงมือ ปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ตัวอย่างเช่น การบริหารงานบุคคลในพระพุทธศาสนา เริ่มตั้งแต่รับคนเข้ามา บวช ที่ต้องมีการกลั่นกรองโดยคณะสงฆ์ พระพุทธเจ้าทรงมอบความเป็นใหญ่ให้คณะสงฆ์ในการ ให้การอุปสมบทแก่กุลบุตร เมื่อบวชเข้ามาแล้ว พระบวชใหม่จะต้องได้รับการฝึกหัดอบรมและ การศึกษาเล่าเรียนจากพระอุปัชฌาย์โดยอยู่ภายใต้การปกครองดูแลของท่านจนพรรษาครบ 5 พรรษา

กิริติ ยศียงยง (2548 : 6) ได้กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในหนังสือการ วางแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการ วางแผนล่วงหน้าเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถ และปรับปรุงพฤติกรรมของบุคลากรใน การทำงานให้แก่บุคลากรนั้น โดยองค์กรเป็นผู้จัดขึ้นให้แก่บุคลากร ในระยะเวลาที่จำกัด ผ่าน กระบวนการพัฒนาปัจเจกบุคคล เช่น การฝึกอบรม และกระบวนการพัฒนาองค์กร ทั้งนี้เพื่อดึงเอา ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อเอื้ออำนวยต่อการช่วย องค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

จิระ หงส์ลดารมภ์ (2533 : 5) ได้กล่าวถึงความหมายของทรัพยากรมนุษย์ไว้ 2 ด้าน คือด้าน เศรษฐศาสตร์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การเพิ่มพูนทุนมนุษย์ และการลงทุนในการ พัฒนาเศรษฐกิจ ในด้านรัฐศาสตร์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การเตรียมประชาชนสำหรับ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง โดยเฉพาะประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

ชาญชัย อัจฉินสมาจาร (เอกสารเขียนเล่ม) ได้กล่าวถึงความหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ ในหนังสือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ว่า คำว่า “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” สามารถแยกออกได้ ดังนี้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ = การพัฒนา + ทรัพยากรมนุษย์ “ทรัพยากรมนุษย์” หมายถึง ความ

เฉลียวฉลาดและพลังของคนที่ทำให้บงกัการในฐานะที่ทำประโยชน์อย่างมีศักยภาพเพื่อสร้างพันธกิจ วิทยาลัย คุณค่า และเป้าหมาย และทำให้มันบรรลุความสำเร็จ“การพัฒนา” หมายถึง กระบวนการของการเรียนรู้อย่างกระฉับกระเฉงจากประสบการณ์ นำไปสู่การพัฒนาบุคคลทั้งบุคคลอย่างเป็นระบบและเต็มไปด้วยวัตถุประสงค์ในด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ การพัฒนารวมมโนทัศน์ของการพัฒนา (การเปลี่ยนแปลงและความเจริญงอกงาม) การฝึกอบรม การพัฒนาองค์การ (การเรียนรู้ทักษะจำเพาะ)

ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นการใช้การฝึกอบรม การพัฒนาองค์การและการพัฒนาอาชีพอย่างผสมผสานเพื่อปรับปรุงกลุ่มและประสิทธิผลขององค์การ

เชาว์ โรจนแสง (2554 : 45) ได้กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในหนังสือ องค์การและการจัดการ หน่วยที่ 7 ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การส่งเสริมให้ทรัพยากรมนุษย์ในองค์การมีความรู้ความสามารถและมีสมรรถนะในการทำงานสูงยิ่งขึ้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการที่จะเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติงานในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ อุปนิสัยทัศนคติ และวิธีการทำงานที่จะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อองค์การอันเนื่องมาจากทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้องค์การประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลว ถ้าองค์การใดมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถมากองค์การนั้นก็จะมีโอกาสจัดการองค์การให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้

พะยอม วงศ์สารศรี (2538 : 1) ได้กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ในหนังสือ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การทำให้มีคุณภาพมากขึ้นในกรณีเกี่ยวกับบุคคลก็คือ การดำเนินงานเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบให้มีคุณภาพประสบผลสำเร็จเป็นที่พอใจแก่องค์การ

วิชัย โถสุวรรณจินดา (2551 : 7) ได้กล่าวถึงความหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ในหนังสือ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารใช้ศิลปะและกลยุทธ์ดำเนินการสรรหา คัดเลือกและบรรจุบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้ปฏิบัติงานในองค์การ พร้อมทั้งสนใจการพัฒนา การบำรุงรักษาให้สมาชิกที่ปฏิบัติงานในองค์การสามารถเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ เพื่อการทุ่มเทการทำงานให้กับองค์การ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

สุจิตรา ชนานันท์ (2550 : 35) ได้กล่าวถึงความหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ในหนังสือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การที่นายจ้างจัดการเรียนรู้ให้แก่บุคลากรของตนในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเพื่อก่อให้เกิดการปรับปรุงการปฏิบัติงานและเพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าของบุคลากร

ฟลิปโป (Flippo) 1971.8 ได้กล่าวถึง “การพัฒนาบุคลากร” หมายถึง การเพิ่มทักษะด้วยการฝึกอบรมเพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง

มันดี และ โน (Mondy and Noe) 1986.12 ได้ให้ความหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) ไว้อย่างสั้นที่สุดว่า คือ “การใช้ทรัพยากรมนุษย์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร” และกล่าวเพิ่มเติมว่า “ผู้บริหารทุกระดับต้องเกี่ยวข้องกับการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยอาศัยพลังความสามารถของคนปฏิบัติงานให้สำเร็จ”

จากเอกสารที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นเป็นการพัฒนาความสามารถของบุคลากรในองค์กรทุกองค์กร ผู้บริหารจำเป็นต้องมีการพัฒนางานและพัฒนาคนของตน เพราะงานจะประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติงานเป็นสำคัญซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีพื้นฐานมาจากทฤษฎี ทั้งสามด้านคือ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ทฤษฎีระบบ และทฤษฎีจิตวิทยา และเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารมุ่งเน้นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กรอย่างเต็มความสามารถโดยใช้ทั้งกลยุทธ์และทักษะเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่า พระพุทธศาสนา ได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือพัฒนามนุษย์ โดยเน้นการพัฒนาที่ตัวมนุษย์เป็นสำคัญเริ่มแรก ผู้ที่ควรพัฒนาเริ่มต้นนั้นก็หมายถึง ตัวเองก่อน แล้วแผ่ขยายการพัฒนาสู่สังคมต่อไป โดยอาศัยสังคมเป็นตัวช่วยและตัวผู้พัฒนาที่ช่วยสังคมเอื้อเอื้อกูลซึ่งกันและกัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือพัฒนามนุษย์นั้น จะเน้นที่จิตใจ แต่เน้นจุดมุ่งหมายการพัฒนาที่ตัวปัญญา โดยเริ่มแรกจะอาศัยระเบียบวินัย หรือศีล เป็นเครื่องช่วยสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยด้านร่างกายก่อน เพื่อจะได้เอื้อหรือ

สรุปว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพุทธศาสนา ได้แบ่งจุดหมายไว้เป็น 3 ระดับขั้น หรือแบ่งเป็น 2 ระดับใหญ่คือ จุดหมายระดับโลกิยะ คือ จุดหมายที่ทำให้ได้โดยการดำเนินชีวิตให้บรรลุประโยชน์ที่เป็นจุดหมายของการมีชีวิตในปัจจุบันและในภายเบื้องหน้าซึ่งได้แก่ จุดหมายในระดับขั้นที่ 1 และ 2 ส่วนอีกหนึ่งจุดหมาย คือ จุดหมายระดับโลกุตตระ คือ จุดหมายสูงสุด หรือประโยชน์อย่างยิ่งในพระพุทธศาสนา ได้แก่ การมีปัญญารู้เท่าทันความจริง เข้าถึงธรรมชาติของโลกและชีวิต อันทำให้จิตใจเป็นอิสระพ้นจากเครื่องเศร้าหมอง ความขุ่นมัวของจิตทั้งปวง มีความสุขอย่างแท้จริงอันเป็นวิมุตติธรรม นิพพาน ซึ่งจุดหมายในระดับนี้ มนุษย์ก็สามารถกระทำให้เกิดขึ้นได้ ให้บรรลุถึงจุดหมายสูงสุดนี้ได้ โดยการพัฒนาตามหลักทางพุทธศาสนา ซึ่งเรียกว่า ลึกษา 3 ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนานี้ ต้องปฏิบัติให้ครบ 3 ด้าน อันเป็นทางทำให้เกิดความสมบูรณ์ ยั่งยืน ได้แก่ ด้านตนเอง ด้านผู้อื่น และด้านทั้งสองหรือประโยชน์ทั้งสองฝ่าย โดยมีการพัฒนาไปพร้อมกัน ผู้พัฒนานั้นที่เข้าถึงจุดหมาย 3 ด้านนี้แล้ว ซึ่งถือ

ได้ว่า ได้ทำหน้าที่ประโยชน์โดยสมบูรณ์ทั้งต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคมนอกจากนี้ อาจกล่าวสรุปได้ อีกว่า เป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพุทธนี้ ก็เพื่อจุดหมายอีกอย่างหนึ่ง คือ

1) พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนองความจำเป็นขององค์การ มีความสามารถในการประกอบสัมมาชีพ

2) นอกจากพัฒนาให้เป็นคนเก่งมีความสามารถแล้ว ยังต้องมีศีลธรรม จริยธรรม ทำงานให้ได้อย่างมีความสุข มีสุขภาพจิตดี เป็นคนดีของสังคมประเทศชาติ

3) พัฒนามนุษย์ไปสู่ระดับอุดมคติตามหลักพุทธธรรม คือ ผู้ระดับนิพพาน ซึ่งจะทำให้มนุษย์มีความสุขที่แท้จริงหรือมีสภาพของการดับทุกข์ได้อย่างสิ้นเชิง

4) พัฒนามนุษย์ไปสู่ระดับอุดมคติตามหลักพุทธธรรม คือ ผู้ระดับนิพพาน ซึ่งจะทำให้มนุษย์มีความสุขที่แท้จริงหรือมีสภาพของการดับทุกข์ได้อย่างสิ้นเชิง

เป้าหมายทั้ง 3 ประการนี้ สื่อถึงระดับขั้นตอนของการพัฒนาตามเป้าหมายทางพุทธศาสนา ด้วย กล่าวคือ หากมนุษย์หรือองค์การมีประสิทธิภาพแล้ว แต่ยังขาดเป้าหมายข้อที่สอง ขาดจริยธรรม ศีลธรรม ก็ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้น หรือหากบุคคลหรือองค์การนั้นมีทั้งข้อที่ 1 และ 2 แล้ว ก็สามารถก้าวสู่การพัฒนาขั้นที่ 3 ต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม เป้าหมายการพัฒนานั้นจะขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ขององค์การ หากองค์การมีวิสัยทัศน์ต้องการเป็นองค์การที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสิทธิภาพในการทำงานแต่ต้องมีจริยธรรม คุณธรรมด้วย องค์การที่ว่านี้ก็พัฒนาได้ 2 ระดับเป้าหมาย ยังไม่พัฒนาไปถึงระดับที่ 3 ก็ได้ เช่น องค์การที่เป็นธุรกิจเอกชนหรือองค์การภาครัฐ แต่หากเป็นองค์การทางพุทธศาสนา ก็ต้องมีเป้าหมายสู่ระดับการพัฒนาถึงขั้นสุดท้าย ด้วยตามหลักแห่งพุทธธรรม ผู้ออกบวชได้สละชีวิตก็เพื่อศึกษาธรรม เผยแผ่ธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรม ก็หวังประโยชน์แห่งการเข้าถึงความหลุดพ้นดับทุกข์ เข้าถึงความสุขอันแท้จริง

2.1.2 ความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญและเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดในการพัฒนาองค์กรองค์กรจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับบุคคลซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานขององค์กร ดังนั้นจึงมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) 2543.96 ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาไว้ในหนังสือทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก หมวดศึกษาศาสตร์ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นี้สำคัญที่สุด เมื่อพัฒนามนุษย์ขึ้นไปก็จะค่อยๆทำให้คนห่างออกไปจากการที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลครอบงำของตัณหา มานะ ทิฐิ คือ ถูกตัณหา มานะ ทิฐิ ครอบงำน้อยลง

เมื่อครอบงำน้อยลงก็เป็นอิสระแก่ตัวมากขึ้น สามารถทำสิ่งที่ต้องการได้มากขึ้น การที่จะสร้างสันติก็มีทางเป็นไปได้โดยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ก็คือการศึกษา ซึ่งได้แก่ศึกษานั่นเอง

พะยอม วงศ์สารศรี (2538 : 26) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ในหนังสือ การบริหารงานบุคคล พอสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยพัฒนาให้องค์การเจริญเติบโต เพราะการบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นสื่อกลางในการประสานงานกับแผนกต่างๆ เพื่อแสวงหาวิธีการให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเพื่อที่จะเข้ามาทำงานในองค์การ เมื่อองค์การได้บุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว ก็ยอมทำให้องค์การเจริญเติบโตและพัฒนายิ่งขึ้น

2. ช่วยให้บุคคลที่ปฏิบัติงานในองค์การมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและเกิดความจริงรักภักดีต่อองค์การที่ตนปฏิบัติงานอยู่ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อผลผลิตขององค์การ

3. ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงแก่สังคมและประเทศชาติ ถ้าการบริหารทรัพยากรมนุษย์ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ก็ย่อมไม่เกิดความขัดแย้งระหว่างองค์การและผู้ปฏิบัติงานทำให้สภาพสังคมโดยรวมมีความเข้าใจที่ดีต่อกัน

เสนาะ ดิยาวี (2539 : 14-15) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ในหนังสือ การบริหารงานบุคคล ว่า สมัยก่อนผู้บริหารไม่เคยให้ความสนใจหรือเห็นความสำคัญของการบริหารงานบุคคลเลยหรือแม้แต่ในปัจจุบันสำหรับองค์การขนาดเล็กก็ไม่เคยจัดให้มีแผนกบริหารงานบุคคล เพราะเห็นว่างานบุคคลเป็นงานที่ง่าย ๆ คงไม่มีปัญหาอะไร ต่างมุ่งให้ความสนใจทางด้านเทคนิคหรือเครื่องจักรเครื่องมือที่ทันสมัยอย่างเดียว จนต่อมาเมื่อเกิดปัญหาในการทำงานขึ้นต่างๆ ที่มีเครื่องมืออย่างเดียวช่วยในการปฏิบัติงานจึงคิดกันว่าจะต้องมีปัจจัยอีกอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเครื่องมือเหล่านั้น ผู้บริหารจึงต้องหันมาสนใจและให้ความสำคัญเรื่องคนมากขึ้น และก็พบว่าผู้ปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของงานอย่างมาก องค์การใดที่ให้ความเอาใจใส่ต่อคนผลผลิตขององค์การนั้นจะเพิ่มมากขึ้นเพราะคนทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากความหมายของความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับองค์การเพราะสามารถทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายและทำให้งานออกมามีประสิทธิภาพนอกจากนี้งานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการมุ่งที่จะเลือกสรรคนดี คนมีความสามารถ ให้เข้ามาในองค์การได้ โดยการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ทันสมัยต่อสภาพสังคม เพราะว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีความค่าและมีความสำคัญขององค์การและยังเป็นปัจจัยที่จะบอกถึงความสำเร็จและล้มเหลวในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ขององค์การอีกด้วย

2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

2.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

ตามความเชื่อของกลุ่มมนุษยนิยมเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ว่ามนุษย์ทุกคนเป็นคนดีโดยกำเนิด(Good) และมีความกระตือรือร้น (Active) ในการพัฒนาคน ทุกคนต้องการกระทำดี มนุษย์เป็นผู้มีอิสระเพื่อนาตนเองและพึ่งตนเองให้มีอิสระในการกระทำสิ่งที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน หรือตนเองเดือดร้อน มนุษย์เป็นผู้รับผิดชอบ สร้างสรรค์สังคม การรับรู้ตนเองในทางบวก และต้องต่อสู้เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองให้สมบูรณ์อยู่เสมอ

ซึ่งทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวมนุษยนิยมของมาสโลว์อธิบายพฤติกรรมจริยธรรมในลักษณะที่พฤติกรรมเบี่ยงเบนด้วยความต้องการพื้นฐาน มิได้รับการตอบสนอง โดยเฉพาะความต้องการพื้นฐานทางกาย (Physiological Needs) โดยมนุษย์จะคิดทำสิ่งอื่นได้ต่อเมื่อความต้องการพื้นฐานได้รับการตอบสนอง

ดังนั้น มาสโลว์ 1970.15-22 ได้จัดลำดับชั้นความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ได้แก่ ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อการดำรงชีพในชีวิตประจำวัน ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศ การพักผ่อนหลับนอน ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ เป็นต้น ซึ่งความต้องการเหล่านี้จะต้องได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจก่อน และความต้องการในระดับสูงขึ้นจึงจะเกิดขึ้น

ระดับที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นภายหลังจากความต้องการในระดับที่ 1 ได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้วไม่ต้องกังวลกับ ความต้องการทางด้านร่างกายอีกต่อไป ความต้องการความปลอดภัยจึงเกิดขึ้น เช่น ความต้องการของเด็กที่ต้องการความอบอุ่นปลอดภัยจากพ่อแม่ เป็นต้น

ระดับที่ 3 ความต้องการทางสังคม (Social Needs) หรือที่เรียกว่า “ความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ” (Love and Belongingness) ที่ต้องการจะมีความรักความผูกพันกับบุคคลอื่น เช่น ความรักจากเพื่อน เพื่อนร่วมงาน ครอบครัว หรือคนรัก เป็นต้น ซึ่งความรักดังกล่าวนี้มีความหมายรวมถึงทั้งการให้และการรับความรักด้วย

ระดับที่ 4 ความต้องการมีเกียรติยศมีศักดิ์ศรีในสังคม (Esteem Needs หรือ Egoistic Needs) เป็นความต้องการของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของตนเองว่าตนเองมีประโยชน์ มีคุณค่า และต้องการให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของตน ขอมรับนับถือยกย่องตนว่าเป็นผู้มีชื่อเสียง มีเกียรติยศและมีศักดิ์ศรี

ระดับที่ ๕ ความต้องการความหวังในชีวิต (Self-Actualization หรือ Self-fulfillment Needs) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดที่บุคคลอยากจะได้รับผลแห่งความสำเร็จในสิ่งที่ตนเองคิด และมุ่งหวัง

ไว้ ซึ่งมนุษย์แต่ละคนต่างตั้งเป้าหมายหรือความมุ่งหวังของตนเองไว้แตกต่างกัน หรืออาจกล่าวได้ว่า ความต้องการนี้เป็นความต้องการที่มนุษย์อยากจะทำให้ตนเองสมหวังในชีวิต เพื่อให้บรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่ตนเองตั้งความหวังไว้

นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข (2545 : 36-37) กล่าวได้ว่าทฤษฎีมนุษยนิยมเป็นทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาบุคลิกภาพ เน้นการตอบสนองความต้องการ 5 ชั้น โดย Maslow มีความเชื่อว่า แรงจูงใจผลักดันให้มนุษย์ทุกคนเจริญเติบโตและพัฒนาได้ตามต้องการและความต้องการของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

- 1) ความต้องการทางสรีระ (Physiological) เป็นความต้องการที่จะมีชีวิตอยู่
- 2) ความต้องการทางความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการมั่นคงปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ
- 3) ความต้องการความรักความเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ (Love and Belonging Needs) เป็นความต้องการการยอมรับ ต้องการเป็นที่รักของหมู่ ต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น
- 4) ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่า (Esteem Needs) เป็นความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ มีความสามารถ ต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น
- 5) ความต้องการที่จะรู้จักตนเอง ตามสภาพที่แท้จริงและพัฒนาตนเองตามศักยภาพ (Need for Self Actualization) เป็นความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงของตนกล้าที่จะเลือกทางเดินของชีวิต มีความจริงใจต่อตนเอง ต้องการที่จะเป็นคนดีที่สุดเท่าที่ความสามารถของตนเองจะทำได้

สรุปแนวคิดของ อับบราฮัม มาสโลว์ (Abraham Harold Maslow)

แนวคิดของ อับบราฮัม มาสโลว์ (Abraham Harold Maslow) เห็นว่า ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ได้รับการตอบสนอง ซึ่งมีอยู่ 5 ระดับ คือ ระดับที่ 1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physical Needs) ระดับที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ระดับที่ 3 ความต้องการความรัก ความมีเจ้าของ (Love and Belonging Needs) ระดับที่ 4 ความภูมิใจในตน (Self - Esteem Needs) และระดับที่ 5 ความรู้สึกว่าคุณค่า (Needs for Self-Actualization) มนุษย์สามารถที่จะพัฒนาพฤติกรรมของตนเองให้ทำในสิ่งที่ดีงาม มีความสามารถในการที่จะทำความเข้าใจและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวให้สูงขึ้นตามลำดับได้เมื่อมนุษย์เกิดความรู้สึกว่าคุณค่า แต่มนุษย์จะเป็นเช่นไร จะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของเขามาแต่กำเนิด ดังนั้น ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเยาวชน เช่น ขาดระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เป็นต้น เพราะเยาวชนไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน ยิ่งขาดมากเท่าใด ปัญหาก็กิ่งตามมามากเท่านั้น เช่น เยาวชนที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 3 - 9 ปี ถ้าไม่ได้รับความรัก หรือความ

ภาคภูมิใจตามวัยของตน เขาชนก็จะรักใครไม่เป็น ไม่รักไม่ภูมิใจตนเอง ไม่รู้จักการเสียสละตนเอง ซึ่งจะเป็นความยากลำบากในการที่จะปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและระเบียบวินัยของเยาวชนต่อไปในอนาคต

ทฤษฎีปัญญาทางสังคมของ อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura)

ก่อนที่จะกล่าวถึงทฤษฎีปัญญาทางสังคมของ อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) ขอกล่าวถึงพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์แต่ละคนมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกันไป และมีผู้สงสัยว่าลักษณะของพฤติกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดหรือเพิ่งมาได้รับจากการอบรมสั่งสอนตอนเป็นเด็ก และพฤติกรรมของเด็กหรือบุคคลโดยทั่วไปแล้ว ทุกสังคมย่อมต้องการบุคลากรที่มีพฤติกรรมที่สังคมพึงปรารถนาทั้งนั้น เช่น ต้องการให้เด็กนอนตื่นเช้า มีระเบียบวินัย ขยันหมั่นเพียร และมีจริยธรรมสูง เป็นต้น ผลของพฤติกรรมดังกล่าวเป็นผลมาจากการถ่ายทอดทางสังคมและเป็นการถ่ายทอดทางสังคมอย่างต่อเนื่องเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา เป็นต้น การถ่ายทอดทางสังคมดังกล่าวนี้เรียกว่า “การเรียนรู้ทางสังคม” (Socialization) หรือ บางคนเรียกว่า การอบรมเลี้ยงดู การเรียนรู้ระเบียบทางสังคม การกลมกลืนทางสังคม สังคมประกิต เป็นต้น และเมื่อพิจารณาความหมายของการเรียนรู้ทางสังคม ทั้งทางด้านจิตวิทยาของสังคม สังคมวิทยา และมานุษยวิทยาแล้ว จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ทางสังคมเป็นขบวนการของการเรียนรู้ที่มี การปฏิสัมพันธ์กัน ถ่ายทอดให้กัน เพื่อให้เกิดความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมที่สังคม พึงปรารถนาในสังคมหนึ่ง ๆ โดยเป็นขบวนการตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งสิ้นชีวิต และแหล่งของการมี Socialization ที่สำคัญ ได้แก่

1) ครอบครัว (Family) จำรอง เงินดี (2552: 3) เป็นกลุ่มแรกที่ทำให้การเรียนรู้ต่อบุคคลในครอบครัวทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยอยู่ในรูปของสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกด้วยกันในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวนั้นมี พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และญาติพี่น้อง การปลูกฝังพฤติกรรมให้สมาชิกในครอบครัวนั้นทุกครอบครัวต่างก็ปลูกฝังในตัวบุตรหลานของตนเพื่อจะให้ดีขึ้นในอนาคต เป็นพฤติกรรมที่สังคมพึงปรารถนาทั้งสิ้น ส่วนพฤติกรรมที่สังคมไม่พึงปรารถนานั้น ผู้เป็นพ่อแม่ หรือผู้ปกครองจะไม่ปลูกฝังให้เกิดในบุตรหลานของตน

2) กลุ่มเพื่อน (Peer Group) จำรอง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ (2549: 48)

กลุ่มเพื่อนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการขัดเกลาทางสังคมทางอ้อม เพราะไม่มีการเขียนระเบียบหรือกฎเกณฑ์ในการที่บุคคลจะคบกับเพื่อนไว้อย่างแน่นอน บุคคลคบกันเป็นเพื่อน เพราะมีสิ่งที่ต้องการร่วมกันบางประการ เช่น มีความคิดตรงกัน มีรสนิยมและงานอดิเรกที่เหมือนกัน เรียนอยู่โรงเรียนเดียวกัน ทำงานอยู่ที่เดียวกันหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคมใกล้เคียงกัน เป็นต้น คนจะคบกันเป็นเพื่อนได้ต้องมีความพอใจในการปฏิบัติต่อกันและกัน เมื่อเขาว่าวัยเด็ก ๆ มักจะเลียนแบบความ

ประพฤติกจากเพื่อน หากได้กลุ่มเพื่อนที่เรียบร้อยเด็กก็จะมีความประพฤติที่เรียบร้อย หากคบกับกลุ่มเพื่อนที่เกเร ชอบพูดจาหยาบคาย เด็กจะรับเอานิสัยไม่ดีเหล่านั้นไว้

3) โรงเรียน หรือสถาบันการศึกษา (School) ปฟาณี ฐิติวัฒนา (2542: 76)

โรงเรียนเป็นสถานศึกษาอย่างเป็นทางการ เป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ คุณค่า และแนวความคิด ความเชื่อของบุคคล กล่าวได้ว่าประสบการณ์ทางการศึกษาช่วยพัฒนาความสามารถ ทัศนคติและรูปแบบพฤติกรรมอื่น ๆ ซึ่งมีคุณค่าทางบวกต่อสังคม ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากโรงเรียนอันเป็นประสบการณ์ที่ได้รับการคัดเลือกและควบคุม จะช่วยให้บุคคลมีความรู้ความสามารถที่จะศึกษาและพิจารณาเพื่อรับคุณค่าใหม่ตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม

4) สื่อมวลชน (Mass Communication) จำนงค์ อควิพัฒนสิทธิ์ และคณะ (2553: 39)

การเผยแพร่ข่าวสารหรือแนวความคิดผ่านสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ มีผลต่อสมาชิกของสังคมอย่างกว้างขวางและรวดเร็วมาก เด็กจะชอบเลียนแบบตัวแสดงภาพยนตร์ โทรทัศน์ที่เขาชอบ หนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนประเภทอื่นก็มีผลต่อการขัดเกลาทางสังคม ทั้งในทางที่ดีและไม่ดีเช่นเดียวกัน การจะยึดถือข่าวสารหรือแบบแผนของสังคมที่ได้จากสื่อมวลชน จึงเป็นเรื่องที่บุคคลจะต้องใช้ความคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ

5) กลุ่มอาชีพ (Work Group) ปฟาณี ฐิติวัฒนา (2542: 78)

เมื่อบุคคลผ่านพ้นการศึกษาจากโรงเรียน เขาก็จะเริ่มประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองต่อไป บุคคลจะพบเพื่อนร่วมงานตามแต่อาชีพของตน ซึ่งมีระเบียบวิธีการแตกต่างกันออกไป บุคคลจำต้องเรียนรู้และรับไว้หากต้องการอยู่ในกลุ่มนั้น ซึ่งความเป็นสมาชิกในกลุ่มอาชีพใดอาชีพหนึ่งเป็นเวลานาน อาจทำให้บุคคลผู้นั้นมีอุปนิสัย ใจคอ ทัศนคติ ความต้องการของชีวิตแตกต่างไปจากที่เคยได้รับการฝึกฝนอบรมมาในระยะต้นของชีวิตก็ได้

6) องค์กรศาสนา (Religion Organization) สนธยา พลศรี (2545: 133)

ศาสนาเป็นคาสั่งสอนที่มีอิทธิพลต่อจิตใจของบุคคลจึงมีผลต่อการขัดเกลาทางสังคมมาก แนวความคิดและพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลจึงได้รับการปลูกฝังจากศาสนา มาตั้งแต่เยาว์วัยและตลอดชีวิต ไม่ว่าจะบุคคลจะนับถือศาสนาใดก็ตาม

7) กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) สนธยา พลศรี

กิจกรรมของบุคคลมีมากมายหลายประการตามความสนใจและความต้องการ ทั้งด้าน เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และการนันทนาการ เป็นต้น กิจกรรมดังกล่าวจะร่วมกันกระทำในรูปของกลุ่มคน กลุ่มเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสังคมที่จะให้การอบรมขัดเกลาบุคคลให้ยอมรับบรรทัดฐานของสังคมอีกทางหนึ่ง

สุรางค์ โคว์ตระกูล จะเห็นได้ว่าเมื่อบุคคลได้รับการเรียนรู้โดยผ่านทาง Socialization แล้วจะทำให้บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กันและมีพฤติกรรมการแสดงออกที่มีความแตกต่างกัน เพราะมีพื้นฐานในการเรียนรู้มาอย่างแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นครอบครัว กลุ่มเพื่อน สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน กลุ่มสังคม นอกจากนี้ยังมีสิ่งแวดล้อมรอบตัวของแต่ละบุคคลที่มีผลต่อการเรียนรู้ และพฤติกรรมที่แสดงออกมาก ซึ่งสอดคล้องกับนักจิตวิทยาทางด้านทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ที่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ (2541: 186-191)

นีออน พินประดิษฐ์ (2555: 133-134) โดยกล่าวถึงการเรียนรู้ว่าการตอบสนองต่อสิ่งเร้าเกิดจากการวางเงื่อนไขและเงื่อนไขที่วางไว้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ควรมีอย่างหลากหลายเพื่อไม่ให้เกิดการเบื่อหน่าย เงื่อนไขที่คล้ายคลึงกันจะทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ได้ เช่น การนำนิทานให้นักเรียนศึกษาพฤติกรรมของตัวละคร ซึ่งพฤติกรรมของตัวละครนั้นคล้ายคลึงกับพฤติกรรมนักเรียนก็อาจจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นได้

นอกจากนี้แนวคิดหลักของทฤษฎีปัญญาทางสังคมมีอยู่ 3 ประการ คือ 1. การเรียนรู้โดยการสังเกตการเรียนรู้โดยการสังเกต เป็นการสังเกตพฤติกรรมและผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้อื่นเป็นการเรียนรู้โดยทางอ้อมเพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาสำหรับการกระทำในอนาคต ผู้ที่ช่างสังเกตและช่างคิดมีโอกาสเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ได้มากกว่าและลึกซึ้งกว่า และตัวแบบที่แตกต่างกันจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

2. การกำกับควบคุมตนเอง

การกำกับควบคุมตนเองนั้น ประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ 1) การสังเกตตนเอง เพื่อให้เข้าใจว่ามีอะไรเกิดขึ้นกับตนมาเป็นข้อมูลในการตั้งเป้าหมาย ซึ่งเป้าหมายมีผลต่อแรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรม 2) กระบวนการตัดสินใจ โดยบุคคลจะนำข้อมูลไปเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่ตั้งไว้และตัดสินใจว่าจะดำเนินการอย่างไร ซึ่งการเปรียบเทียบอาจเป็นได้ 4 ลักษณะ คือ การเปรียบเทียบกับมาตรฐานของกลุ่ม การเปรียบเทียบกับตนเอง การเปรียบเทียบกับสังคม และการเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของการกระทำของกลุ่ม 3) กระบวนการแสดงปฏิกิริยา ต่อตนเองเป็นกระบวนการสุดท้ายของการกำกับควบคุมตนเองจะทำหน้าที่ตอบสนองผลการประเมินพฤติกรรมของตนเองว่าเท่ากับหรือสูงกว่าเป้าหมาย

สำหรับอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) มีแนวคิดพื้นฐานว่าการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์นั้น ต้องวิเคราะห์เงื่อนไขและสิ่งเร้าของพฤติกรรมซึ่งเป็นตัวเสริมแรงให้เงื่อนไขนั้น ๆ โดยสภาพเงื่อนไขของสิ่งแวดล้อมมีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของมนุษย์นั้น มีส่วนในการตัดสินใจพฤติกรรมครั้งต่อไปของมนุษย์ รวมถึงเชื่อว่า เมื่อเด็ก

เกิดมานั้นเขาจะมีพฤติกรรมเบื้องต้นติดมาด้วย และต่อมาเขาก็จะเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น พฤติกรรมอาจเกิดจากสาเหตุ ดังต่อไปนี้

1. เรียนรู้จากผลการตอบสนอง (Learning by Response Consequences)

เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของผลการกระทำที่อาจเป็นบวกหรือลบใน การดำรงชีวิตแต่ละวันของเด็ก เขาจะเรียนรู้ว่า พฤติกรรมอะไรที่นำไปแล้วได้ผลทางบวก และพฤติกรรมอะไรเมื่อทำไปแล้วได้ผลทางลบ

2. เรียนรู้โดยตัวแบบ (Learning Through Modeling)

พฤติกรรมของมนุษย์อาจเกิดจากการเลียนแบบจากการสังเกตในแบบที่แตกต่างกัน ซึ่งการสังเกตเมื่อเลียนแบบตัวแบบนี้ จะมี 4 กระบวนการ คือ

1) กระบวนการความตั้งใจ (Attentional Process) ได้แก่ การตั้งใจสังเกตเพื่อให้ได้การรับรู้ที่ถูกต้อง

2) กระบวนการจำ (Retention Process) ได้แก่ การคงความจำในกิจกรรมที่เลียนแบบการเรียนรู้โดยการสังเกตซึ่งประกอบด้วยการวาดภาพในใจ และคำพูด

3) กระบวนการสร้างพฤติกรรมทางอวัยวะเคลื่อนไหว (Motor Reproduction Process) กระบวนการนี้ที่สำคัญ คือ การแปรสภาพพฤติกรรมของตัวแบบเป็นการกระทำ พฤติกรรมที่แสดงออกสามารถแยกตามกระบวนการความรู้ความเข้าใจในการตอบสนองตามข้อมูลที่ป้อนกลับ

4) กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) มนุษย์นั้นไม่จำเป็นต้องเกิดพฤติกรรมทุกอย่างที่ตนเรียนรู้เสมอไป ฉะนั้น การจูงใจให้เกิดการเรียนรู้จึงมีบทบาทสำคัญใน การเลียนแบบจากการสังเกต มนุษย์จะเลียนแบบพฤติกรรมที่ให้ผลดีกับเขามากกว่าที่ให้โทษ

Albert Bandura กล่าวว่าได้ว่าพฤติกรรมมนุษย์ส่วนมากจะเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) จากการกระทำของผู้อื่นแล้วพยายามที่จะเลียนแบบพฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่งการเรียนรู้และการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมรอบตัวของมนุษย์ที่สามารถพบได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การใช้คำพูด การแต่งกาย การรับประทานอาหาร การเล่นเกม การขับรถยนต์ เป็นต้น ปัจจัยที่สำคัญในการเรียนรู้ในการสังเกต สรุปได้ดังนี้

1) ผู้เรียนต้องให้ความสนใจและใส่ใจที่จะสังเกตตัวแบบไม่ว่าจะเป็นการแสดงโดย ตัวแบบจริงหรือตัวแบบสัญลักษณ์ก็ตาม ถ้าเป็นการอธิบายด้วยคำพูดผู้เรียนต้องตั้งใจฟังหรือ ถ้าจะต้องอ่านคำอธิบายก็ต้องอ่านคำอธิบายด้วยความตั้งใจที่จะอ่าน

2) ผู้เรียนต้องบันทึกสิ่งที่สังเกตหรือสิ่งที่รับรู้ไว้

3) ผู้เรียนต้องมีการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบและควรจะทำซ้ำเพื่อจะได้จำได้

4) ผู้เรียนต้องรู้จักประเมินพฤติกรรมของตนเอง โดยใช้หลักเกณฑ์การประเมินที่ตั้งขึ้นด้วยตนเองหรือโดยบุคคลอื่น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544: 292-294) ดังนั้น วิธีปลูกฝังจริยธรรมมีอยู่ 3 วิธี คือ

1) การให้ประสบการณ์ตรงกับผู้เรียน เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแลกเปลี่ยนประสบการณ์รวมทั้งการพัฒนาด้านความเชื่อ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลจากการกระทำ

2) การใช้ตัวอย่าง คนเราชอบการเลียนแบบ การมีตัวอย่างทำให้เกิดความเข้าใจดีขึ้น ตัวอย่างจากสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น จะมีผลต่อความรู้ความเข้าใจและความรับผิดชอบชั่วดี

3) การอธิบายเป็นการพูดชี้แนะ แนะนำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ หลักการมองเห็นความสัมพันธ์ เห็นตัวอย่างการสังเกตตน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อ และนำไปปฏิบัติได้ จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่กล่าวมามีกระบวนการพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ในลักษณะเดียวกันคือ มีการพัฒนาตามลำดับขั้นของการพัฒนา โดยอาศัยปัจจัยในการพัฒนาหลายด้าน เช่น สติปัญญา ประสบการณ์ทางสังคม สุขภาพจิต เพื่อพัฒนาให้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมตามลำดับขั้นจนถึงขั้นสูงสุด

สรุปแนวคิดของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura)

พฤติกรรมของมนุษย์แต่ละคนแต่ละสังคมจะมีลักษณะเฉพาะตัว และพื้นฐานในการเรียนรู้มาอย่างแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากการถ่ายทอดทางสังคมและเป็นการถ่ายทอดทางสังคมอย่างต่อเนื่องเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา เป็นต้น ซึ่งการถ่ายทอดทางสังคมนี้เราเรียกว่า “การเรียนรู้ทางสังคม”(Socialization) โดยผ่านทางครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา สื่อมวลชน กลุ่มสังคม นอกจากนี้ยังมีสิ่งแวดล้อมรอบตัวของแต่ละบุคคลที่มีผลต่อการเรียนรู้ และพฤติกรรมที่แสดงออกมากอีกด้วย ซึ่งแนวคิดของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) เห็นว่าสภาพสิ่งแวดล้อมมีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นและมีส่วนในการตัดสินใจพฤติกรรมครั้งต่อไปของมนุษย์ รวมถึงมีความเชื่อว่าเด็กเกิดมานั้นเขาจะมีพฤติกรรมเบื้องต้นติดมาด้วย และต่อมาเขาก็จะเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) ซึ่งสิ่งที่จะเรียนรู้ต้องมีวิธีการที่จะเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์ทางอ้อมก็ตาม โดยสังเกตจากการอ่าน การฟัง การบอกเล่า ที่เกิดกับผู้อื่น ผลจากการเรียนรู้ของมนุษย์ก็จะออกมาในรูปของความเชื่อ และมีผลต่อเนื่องไปถึงการประพฤติปฏิบัติของบุคคล ถึงอย่างไรก็ตามเราคงต้องพิจารณาใคร่ครวญอย่างรอบคอบว่าสิ่งที่เราประพฤติปฏิบัตินั้นเป็นสิ่งที่ดี

หรือไม่ดี ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำรวมถึงสามารถบังคับตนเองที่จะประพฤติ หรือละเว้นการประพฤติได้

จากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรม สามารถสรุปวิเคราะห์ได้ ดังนี้

จริยธรรมเป็นหลักการประพฤติปฏิบัติ หรือแนวทางการกระทำที่แสดงออกในลักษณะที่ดีงาม ถูกต้อง เหมาะสม ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ อันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และสังคมส่วนรวม เพื่อให้เกิดการดำเนินชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งสามารถได้เป็น 2 แนวทาง คือ 1. จริยธรรมที่เป็นคุณลักษณะของบุคคลในการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดี ละเว้นสิ่งที่ชั่ว และ 2. เป็นกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ บรรทัดฐานของสังคมที่ควบคุมกำกับความประพฤติของบุคคลให้ให้กระทำหรือไม่ให้กระทำ โดยจริยธรรมมีองค์ประกอบหลักใหญ่ ๆ อยู่ 4 ประการ คือ 1) ต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ โดยผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเอง และพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ดีควรกระทำ และสิ่งใดเป็นสิ่งที่ไม่ดีไม่ควรกระทำ ควรดเว้น เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม 2) ต้องมีความรู้สึกที่ชอบหรือไม่ชอบ 3) ต้องมีเหตุและผลในการเลือกปฏิบัติหรือเลือกกระทำ และ 4) มีการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูก ที่ควร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อส่วนรวม รวมถึงคุณลักษณะจริยธรรมในสังคมไทยที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์มี 11 ประการ คือ 1. ความรับผิดชอบ 2. ความซื่อสัตย์ 3. ความมีเหตุผล 4. การกตัญญูกตเวที 5. การรักษาระเบียบวินัย 6. การเสียสละ 7. ความสามัคคี 8. ประหยัด 9. ยุติธรรม 10. อุดสาหกรรม และ 11. เมตตา กรุณา

นอกจากนี้แนวคิด ทฤษฎีตามแนวมนุษยนิยมของ Maslow เห็นว่าพฤติกรรมในการกระทำของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับลำดับขั้นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งมีลำดับขั้นอยู่ 5 ขั้น คือ 1) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) 2) ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) 3) ความต้องการทางสังคม (Social Needs) 4) ความต้องการมีเกียรติยศมีศักดิ์ศรีในสังคม (Esteem Needs หรือ Egoistic Needs) และ 5) ความต้องการความหวังในชีวิต (Self-Actualization หรือ Self-fulfillment Needs) และการที่มนุษย์จะคิดทำสิ่งอื่นได้ต่อเมื่อความต้องการขั้นพื้นฐานตามลำดับขั้นได้รับการตอบสนอง ดังนั้น ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเยาวชน เช่น

ขาดระเบียบวินัย ขาดความมีคุณธรรม จริยธรรม ขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เป็นต้น เพราะเยาวชนไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอ

อย่างไรก็ตาม แนวคิด ทฤษฎีปัญหาทางสังคมของ อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) เชื่อว่าสภาพสิ่งแวดล้อมมีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของมนุษย์ มีส่วนในการตัดสินใจพฤติกรรมครั้งต่อไปของมนุษย์ รวมถึงเชื่อว่าเด็กเกิดมานั้นเขาจะมีพฤติกรรมเบื้องต้นติดมาด้วย และต่อมาเขาก็จะเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) ไม่ว่าจะเป็นการ

เรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์ทางอ้อมก็ตาม ซึ่งผลจากการเรียนรู้ของมนุษย์ก็จะออกมาในรูปของความเชื่อ และมีผลต่อเนื่องไปถึงการประพฤติปฏิบัติของบุคคล ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมของมนุษย์แต่ละคนแต่ละสังคมจะมีความแตกต่างกัน เพราะเนื่องจากพื้นฐานในการเรียนรู้แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากการถ่ายทอดทางสังคมอย่างต่อเนื่องเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา เป็นต้น ซึ่งเราเรียกว่า “การเรียนรู้ทางสังคม” (Socialization) โดยผ่านทางครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา สื่อมวลชน กลุ่มสังคม นอกจากนี้ยังมีสิ่งแวดล้อมรอบตัวของแต่ละบุคคลที่มีผลต่อการเรียนรู้ และพฤติกรรมที่แสดงออกมากอีกด้วย

2.2.2 ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม

คนส่วนใหญ่จะเข้าใจว่า “คุณธรรมจริยธรรม” คำทั้งสองมีความหมายเป็นอันเดียว หรือมีความหมายเหมือนกัน ในความเป็นจริงคำว่า คุณธรรม กับคำว่า จริยธรรม เป็นคำที่แยกออกจากกัน เป็น 2 คำ และมีความหมายที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำว่า คุณธรรม และจริยธรรม ให้ถ่องแท้ก่อน

ความหมายของคำว่า คุณธรรม(Virtue)

Longman Dictionary of contemporary English 1995:180 ได้ให้ความหมาย ของคำว่า “คุณธรรม” ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Virtue” ไว้ 2 ประการด้วยกัน คือ 1) หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมที่เกิดจากการกระทำจนเคยชิน 2) หมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิด และมาตรฐานของสังคมเกี่ยวกับความประพฤติและศีลธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พ.ศ. 2539 : 253) ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” หมายถึง สภาพคุณงามความดี

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่ 1/ยุค) (2556: 6) ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณ ความดีงาม สภาพที่เกื้อหนุน

พุทธทาสภิกขุ (2523: 3) ได้ให้อธิบายคำว่า คุณธรรม ไว้ว่า คุณ หมายถึง คำที่มีอยู่ในแต่ละสิ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือ เป็นไปได้ทั้งทางดีและทางร้าย คือ ไม่ว่าจะทำให้จิตใจยินดีหรือยินร้ายก็เรียกว่า “คุณ” ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมัน ส่วนคำว่า ธรรม มีความหมาย 4 อย่าง คือ

1. ธรรมะ คือ ธรรมชาติ
2. ธรรมะ คือ กฎของธรรมชาติที่เรามีหน้าที่ต้องเรียนรู้
3. ธรรมะ คือ หน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ เรามีหน้าที่ต้องปฏิบัติ
4. ธรรมะ คือ ผลจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น เรามีหน้าที่จะต้องมี หรือใช้มันอย่างถูกต้อง

วัฒนากร เรื่องจินดา (2548: 37-38) ได้กล่าวถึงความหมายของคุณธรรม และจริยธรรม โดยอ้างถึงคำจำกัดความที่อริสโตเติล ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า เป็นคุณสมบัติที่ทำให้มนุษย์บรรลุถึงจุดหมายเฉพาะของความเป็นมนุษย์ได้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ คุณธรรมทางปัญญา(Intellectual Virtue) และคุณธรรมทางจริยธรรม (Ethical Virtue) โดยได้กล่าวว่า คุณธรรมทางปัญญา เกิดจากการสอนและการไตร่ตรองทางปรัชญาที่ต้องอาศัยเวลา และประสบการณ์ ส่วนคุณธรรมทางจริยธรรม เป็นผลมาจากลักษณะนิสัย เป็นสิ่งที่ไม่ได้มีอยู่ก่อน แต่เป็นผลมาจากการฝึกฝนจนเป็นนิสัย

วสิน อินทสระ (2549 : 199) ได้กล่าวถึง คุณธรรม ไว้ว่าหมายถึง อุปนิสัยอันดีงามซึ่งสั่งสมอยู่ในดวงจิต อุปนิสัยนี้ได้มาจากความพยายาม และความประพฤติที่ติดต่อกันมาเป็นเวลานาน

ประภาศรี สีหอำไพ (2550: 7) ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” หมายถึงหลักธรรมจริยาที่สร้างความรู้สึกรับชอบชั่วดีทางศีลธรรมมีคุณงามความดีภายในจิตใจจนเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข ความยินดีการกระทำที่ดียอมได้รับผลของความดีคือความชื่นชมยกย่องในขณะที่การกระทำชั่วยอมได้รับผลของความชั่วคือความเจ็บปวดหรือความทุกข์ต่างๆ

ลิขิต ชีรเวทิน (2548: 17) ได้ให้ความหมายของ “คุณธรรม”ไว้ว่าหมายถึงจิตวิญญาณของปัจเจกบุคคลศาสนาและอุดมการณ์เป็นดวงวิญญาณของปัจเจกบุคคลและสังคมด้วยปัจเจกบุคคลต้องมีจิตวิญญาณสังคมต้องมีจิตวิญญาณคุณธรรมของปัจเจกบุคคลอยู่ที่การกลมกลืนเรียนรู้โดยพ่อ-แม่ สถาบันการศึกษาศาสนาพรรคการเมืองและองค์กรของรัฐ

สรุปได้ว่าคุณธรรม หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่ามีประโยชน์ เป็นลักษณะของความรู้สึกรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ เป็นสภาพคุณงามความดีที่สั่งสมอยู่ในจิตใจของมนุษย์เป็นเวลายาวนาน เป็นตัวกระตุ้นให้มีการประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบที่ดีงาม คุณธรรมเป็นสิ่งที่ดีงามทางจิตใจ เป็นคุณค่าของชีวิตในการบำเพ็ญประโยชน์ ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เพื่อนมนุษย์ ให้เกิดความรักสามัคคี ความอบอุ่นมั่นคงในชีวิต ดังนั้นคุณธรรมเป็นบ่อเกิดของจริยธรรม

คุณธรรมที่สำคัญยิ่งของคนในชาติที่ได้รับการถ่ายทอดผ่านทางพระพุทธศาสนาโดยปรัชญาแนวคิดนั้นเน้นหลักธรรมที่เป็นสัจธรรมเป็นวิธีการสอนการเผยแผ่สืบทอดหลักธรรมสู่การปฏิบัติ เน้นคุณธรรมในการใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลหลักธรรมที่เป็นหัวใจพุทธศาสนานำมาสั่งสอนมี 3 ประการคือ 1. ให้เว้นจากความชั่วทั้งปวง 2. ให้ทำความดี 3. ให้ชำระจิตใจให้บริสุทธิ์สะอาด

หลักธรรมที่พระพุทธศาสนานำมาประกาศเป็น“คุณธรรม”อันมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันทั้งหมดคือเมื่อปฏิบัติตามข้อธรรมข้อใดข้อหนึ่งแล้วย่อมเกี่ยวข้องกับข้อธรรมข้ออื่นๆ ตามมาเป็นแนวคิดทางจิตวิทยาที่กำหนดข้อประพฤติปฏิบัติทางกายและใจเริ่มตั้งแต่ข้อปฏิบัติพื้นฐานทางกายไปสู่ขั้นสูงที่เป็นข้อปฏิบัติทางความคิด เพื่อความหลุดพ้นทางจิตใจ

2.2.3 ความหมายของคำว่า จริยธรรม (Ethics)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า“จริยธรรม” หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่ 1/ยุค) (2544: 57) ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” หมายถึง ธรรม คือ ความประพฤติ, การดำเนินชีวิต, ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม หรือกฎศีลธรรม ความหมายตามบัญญัติสมัยปัจจุบัน กำหนดให้จริยธรรม เป็นคำแปลสำหรับคำภาษาอังกฤษว่า Ethics นอกจากนี้ยังให้ความหมายว่า จริยะ หรือจริยธรรม อันประเสริฐ เรียกว่า พรหมจริยะ แปลว่า ความประพฤติอันประเสริฐ หมายถึง มรรคมีองค์ 8 หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา

พุทธทาสภิกขุ (2553: 95) ได้อธิบายความหมายของคำว่า “จริยธรรม” แปลว่าเป็นสิ่งที่พึงประพฤติจะต้องประพฤติในส่วนศีลธรรมนั้นหมายถึงสิ่งที่กำลังประพฤติอยู่หรือประพฤติแล้ว จริยธรรมหรือ Ethics อยู่ในรูปของปรัชญาคือสิ่งที่ต้องคิดต้องนึกส่วนเรื่องศีลธรรม Morality นี้ต้องทำอยู่จริงๆ เพราะเป็นปัญหาเฉพาะหน้า

พระพรหมคุณาภรณ์ (2546: 15) ได้กล่าวถึง จริยธรรม ไว้ว่า เป็นเรื่องของการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) พฤติกรรมทางกาย วาจา และการใช้อินทรีย์ ในการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
- 2) จิตใจของเรา ซึ่งมีเจตจำนง ความตั้งใจ แรงจูงใจที่จะทำให้เรามีพฤติกรรมสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างไร ตามภาวะและคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิตใจนั้นๆ
- 3) ปัญญา ความรู้ ซึ่งเป็นตัวชี้ทางให้ว่าเราจะสัมพันธ์อย่างไรจึงจะได้ผล และเป็นตัวจำกัดขอบเขตว่าเราจะสัมพันธ์กับอะไร จะใช้พฤติกรรมได้แค่ไหน เรามีปัญญา มีความรู้แค่ไหนเราก็ใช้พฤติกรรมได้ในขอบเขตนั้น ถ้าเราขยายปัญญาความรู้ออกไป เราก็มีพฤติกรรมที่ซับซ้อนและได้ผลดียิ่งขึ้น

ทิสนา แคมมณี (2547: 47) ได้ให้ความหมายของ “จริยธรรม” หมายถึง ความประพฤติหรือการกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ ที่ดีงามเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมทั้งหลักเกณฑ์มาตรฐานของความประพฤติที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้อื่น ต่อสังคม เพื่อให้เกิดความสันติสุขในสังคม

เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก และคณะ (2551: 14) ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” ไว้ว่า หมายถึง หลักการ ศีลธรรม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี พฤติกรรมอันดีงามที่ปลูกฝังอยู่ในตัวบุคคล

สามารถใช้เป็นแนวทางให้แก่บุคคลในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นที่ยอมรับในสังคม เป็นเกณฑ์ในการตัดสินพฤติกรรมของบุคคลว่าดีหรือไม่ดี ควรจะทำหรือไม่ควรทำ

สรุปได้ว่า “จริยธรรม” หมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นถึงการปฏิบัติ ปฏิบัติถูกต้อง อันเป็นผลมาจากความคิดที่สังคม หรือบุคคลมีความเห็นว่าเป็นการปฏิบัติที่ดี เป็นกรอบกำหนดไว้ เพื่อให้สังคมเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความร่มเย็นเป็นสุข มีความรักความสามัคคีและมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิตตั้งนั้นจากการศึกษาเอกสารชั้นต้นที่ได้นำเสนอแล้วนั้น สามารถประมวลคำว่า “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” เข้าด้วยกันได้เป็น “คุณธรรมจริยธรรม” (Moral Virtues) มีความหมายว่า เป็นการประพฤติ ปฏิบัติที่เป็นสิ่งที่ดีงาม ถูกต้องตามมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของสังคม หรืออาจจะให้ความหมายได้ว่า “คุณธรรมตามกรอบจริยธรรม”

2.2.4 ความสำคัญของคุณธรรม และจริยธรรม

ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา มีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ อาทิ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาการเมือง ปัญหาทางสังคม รวมถึงปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของประชาชน เพื่อให้ประเทศพัฒนาก้าวหน้าขึ้นประเทศ

เพ็ญแข ประจันปัจฉิม และคณะ (2551: 24) ได้นำเสนอพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชทานไว้ในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระนурมหากษัตริย์ราชเจ้า เกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมเพื่อให้เป็นสมบัติของคนไทยทั้งประเทศ มีอยู่ 4 ประการ ดังนี้

- 1) การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม
- 2) การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจความดีนั้น
- 3) การอดทน อดกลั้นและอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใด
- 4) การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้สละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง คุณธรรมและจริยธรรมทั้ง 4 ประการ ประชาชนทุกคนควรนำมาประพฤติปฏิบัติ จะช่วยให้ประเทศชาติเกิดความสงบสุข ร่มเย็น และส่งผลให้ประเทศสามารถพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไป

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (2551: 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมไว้พอสรุปได้ว่า เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องมีการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านความรู้ และคุณธรรม

ซึ่งจำเป็นต้องกระทำตั้งแต่วัยเด็ก จนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมในปัจจุบันและอนาคต

ป๊วย อึ้งภากรณ์ (2545 : 3-4) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของคุณธรรม และจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไว้พอสรุปได้ว่า การศึกษาคควรมุ่งหมาย ต่อไปนี้

1) เพื่อที่จะอบรมนักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีศีลธรรม เป็นพลเมืองดี มีความกตัญญู ทำชอบ ประพฤติชอบ

2) ควรจะอบรมนักเรียน รวมทั้งนักศึกษามหาวิทยาลัยให้รู้จักใช้ความคิด รู้จักบำรุงสติปัญญาให้เฉียบแหลมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์แก่ตนและแก่ประชาชน

3) ฝึกนักเรียนให้มีความรู้สำหรับใช้ประกอบอาชีพ โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่นพร้อมได้แสดงทัศนะเพิ่มเติมอีกว่า การศึกษาอบรมดังกล่าวไม่ได้จำกัดอยู่แต่ในสถานศึกษาเท่านั้น โดยเฉพาะในหัวข้อที่ 1 ควรจะได้รับการอบรมจากทางบ้าน ข้อนี้สำคัญมาก แม้จะเป็นเรื่องที่รู้ ๆ กันอยู่ แต่ด้วยสมัยปัจจุบันพ่อ-แม่ ผู้ปกครอง มักโยนความรับผิดชอบไปให้ครูอาจารย์ และสถานศึกษา ดังนั้นสถานศึกษามีความสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับวิชาการและวิชาชีพตามข้อ 2 และข้อ 3 ผู้ใดได้รับการศึกษาในระดับต่ำก็จะได้รับประโยชน์น้อย แต่ถ้าการศึกษาสูงขึ้นไปก็จะได้รับประโยชน์เพิ่มพูนขึ้น แต่หากผู้ใดมีสันดานเลวและบกพร่องในข้อ 1 คือปราศจากความซื่อสัตย์สุจริตและศีลธรรม คุณประโยชน์ที่จะได้รับจากข้อ 2 และข้อ 3 ย่อมกลายเป็นโทษ และในบางกรณีย่อมกลายเป็นโทษมหันต์

สรุปได้ว่า คุณธรรมและจริยธรรมมีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ เพื่อให้มีคุณภาพลักษณะอันนำมาซึ่งความเป็นพลเมืองที่ดี ความประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามตามคำสั่งสอนในศาสนา หรือการประพฤติตามเกณฑ์ที่ถูกต้องทั้งกาย วาจา และใจ อันก่อให้เกิดประโยชน์และความสุขทั้งต่อตนเองและสังคมส่วนรวม นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของสังคม เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดมีในตัวบุคคลมากที่สุด

2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับฆราวาสธรรม 4

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักฆราวาสธรรม 4 ประการมี ดังนี้

2.3.1 ฆราวาสธรรม 4 ประการ

1. สัจจะ ความซื่อสัตย์ จริงใจต่อกันเป็นหลักสำคัญที่จะให้เกิดความไว้วางใจและไม่ตรีจิตสนิทต่อกันขาดสัจจะเมื่อใดย่อมเป็นเหตุให้เกิดความหวาดระแวงแคลงใจกันเป็นจุดเริ่มต้นแห่งความริ้วฉานซึ่งยากนักที่จะประสานให้คืนดีได้ดังเดิม

2. ทมะ การรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ข่มใจระงับความรู้สึกต่อเหตุบกพร่องของกันและกัน รู้จักฝึกฝนปรับปรุงตน แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับนิสัยและอัธยาศัยให้กลมกลืนประสานเข้าหากันได้ ไม่เป็นคนถือด้านเอาแต่ใจและอารมณ์ของตน คนที่ขาดธรรมข้อนี้ ย่อมปล่อยให้ข้อแตกต่าง ปลีกย่อยทางอุปนิสัยและการอบรม กลายเป็นเหตุแตกแยกสามัคคีใหญ่โต และถ้าไม่สามารถปรับตนเข้าหากันได้ก็เป็นอันต้องทลายชีวิตคู่ครองแยกทางขาดจากกัน

3. ขันติ ความอดทน อดกลั้น ต่อความหนักและความร้ายแรงทั้งหลายชีวิตของผู้อยู่ร่วมกัน นอกจากมีข้อแตกต่างขัดแย้งทางอุปนิสัย การอบรม และความต้องการบางอย่าง ซึ่งจะต้องหาทางปรับปรุงเข้าหากันแล้วบางรายอาจจะมีเหตุล่วงเกินรุนแรง แสดงออกจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นถ้อยคำหรือกิริยาอาการ จะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม เมื่อเกิดเหตุเช่นนี้ อีกฝ่ายหนึ่งจะต้องรู้จักอดกลั้นระงับใจ ไม่ก่อเหตุให้เรื่องลุกลามกว้างขยายต่อไป ความร้ายจึงจะระงับลงไปนอกจากนี้ยังจะต้องมีความอดทนต่อความลำบากตรากตรำ และเรื่องหนักใจต่างๆ ในการประกอบกิจการอาชีพ เป็นต้น โดยเฉพาะเมื่อเกิดภัยพิบัติ ความตกต่ำคับขัน ไม่ตีโพยตีพาย แต่มีสติอดกลั้นคิดอุบายใช้ปัญญาหาทางแก้ไขเหตุการณ์ให้ลุล่วงไปด้วยดี ชีวิตของคู่ครองที่ขาดความอดทน ย่อมไม่อาจประคับประคองพากันให้รอดพ้นเหตุร้ายต่างๆ อันเป็นประคุมรสุมแห่งชีวิตไปได้

4. จาคะ ความเสียสละ ความเผื่อแผ่ แบ่งปันตลอดถึงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกันชีวิตบุคคลที่จะมีความสุข จะต้องรู้จักความเป็นผู้ให้ด้วย มิใช่คอยจ้องแต่จะเป็นผู้รับเอาฝ่ายเดียวการให้ในที่นี้ มิใช่หมายถึงแต่เพียงการเผื่อแผ่แบ่งปันสิ่งของอันเป็นเรื่องที่มองเห็นและเข้าใจได้ง่ายๆ เท่านั้น แต่ยังหมายถึงการให้น้ำใจแก่กัน การแสดงน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน ตลอดจนการเสียสละความพอใจและความสุขส่วนตัวได้ เช่น ในคราวที่คู่ครองประสบความทุกข์ ความเจ็บไข้หรือมีธุรกิจใหญ่เป็นต้น ก็เสียสละความสุขความพอใจของตน ขวนขวายช่วยเหลือ เอาใจใส่ดูแล เป็นที่พึ่งอาศัย เป็นกำลังส่งเสริมหรือช่วยให้กำลังใจได้โดยประการใดประการหนึ่ง ตามความเหมาะสมรวมความว่า เป็นผู้จิตใจกว้างขวาง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละไม่คับแคบเห็นแก่ตัวชีวิตครอบครัวที่ขาดจาคะ ก็คล้ายการลงทุนที่ปราศจากผลกำไรมาเพิ่มเติม ส่วนที่มีมาแต่เดิมก็คงที่หรือค่อยร่อยหรือพร่องไป หรือเหมือนต้นไม้มิได้มีการบำรุง ก็มีแต่อับเฉา ร่วงโรย ไม่มีความสดชื่นงอกงาม

สรุปแนวคิด ฆราวาสธรรม 4 ประการคือ สัจจะคือความซื่อสัตย์ จริงใจต่อกันเป็นหลักสำคัญที่จะทำให้เกิดความไว้วางใจและไม่ตรีจิตสนิทต่อกัน ทมะ การรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ข่มใจระงับความรู้สึกต่อเหตุบกพร่องของกันและกัน รู้จักฝึกฝนปรับปรุงตน แก้ไขข้อบกพร่องปรับนิสัยและอัธยาศัยให้กลมกลืนประสานเข้าหากันได้ ขันติ ความอดทน อดกลั้น ต่อความหนักและความร้ายแรงทั้งหลาย จาคะ ความเสียสละ ความเผื่อแผ่ แบ่งปันตลอดถึงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน จากที่ได้ศึกษามาข้างต้นนี้มิใช่ประสงค์เป็นข้อปฏิบัติจากัดเฉพาะในระหว่างคู่ครองเพียง 2 คน เท่านั้น แต่

มุ่งหมายให้ใช้ทั่วไปในชีวิตการครองเรือนทั้งหมดโดยยึดถือเป็นคุณธรรมพื้นฐานของจิตใจ ในการที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีงามกับคนทั้งหลายที่อยู่ร่วมหรือติดต่อเกี่ยวข้องกับให้เหมาะสมตามฐานะนั้นๆ เพื่อประโยชน์สุขทั้งแก่ชีวิตของตนเอง และแก่ชีวิตของคนอื่นๆ ในสังคม

2.3.2 ความหมายของฆราวาสธรรม 4

ท่านพระภิกษุที่ทรงคุณวุฒิและนักการ ศาสนาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของฆราวาสธรรม 4 พร้อมทั้งคำอธิบายของฆราวาสธรรม ไว้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ พระราชวรมุนี (ประยูรค์ ปยุตโต) 2528.43 ได้ให้ความหมายของฆราวาสธรรมว่า หมายถึงธรรมสำหรับฆราวาส ธรรมสำหรับการครองเรือน หลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์

1. สัจจะ หมายถึงความจริง ซื่อสัตย์ จริงใจ พุดจริง ทำจริง
2. ทมะ หมายถึงการฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดดำเนินนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา
3. ขันติ หมายถึงความอดทน ตั้งหน้าทาหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียรเข้มแข็งทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย

4. จาคะ หมายถึงความเสียสละ สละกิเลส สละความสุขสบาย และผลประโยชน์ส่วนตนได้ใจกว้าง พร้อมทั้งจะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็นและความต้องการของคนอื่น พร้อมทั้งจะร่วมมือช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่คับแคบเห็นแก่ตนหรือเอาแต่ใจตัว พระราชวรมุนี (ประยูรค์ ปยุตโต) ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมในด้านสัจจะไว้ดังนี้ คัมภีร์ฝ่ายอภิธรรม แยกสัจจะคือความจริงเป็น 2 ระดับ

1. สมมติสัจจะ (Conventional Truth) ความจริงโดยสมมติ (เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าโวหารสัจจะ ความจริงโดยโวหารหรือโดยसानวนพุด) คือ ความจริงตามมติร่วมกันตามที่ได้ตกลงกันไว้หรือหมายรู้ร่วมกันเป็นเครื่องมือสื่อสาร พอให้สำเร็จประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เช่น คนสัตว์ คนชั่ว โตะ เก้าอี้ เป็นต้น

2. ปรมาตีสัจจะ (Ultimate Truth) ความจริงโดยปรมาตีสัจจะ คือ จริงตามความหมายสูงสุด ตามความหมายแท้จริง คือ การหยั่งรู้สัจธรรมที่จะทำให้ความยึดติดถือมั่นหลงผิดทั้งหลาย สลายหมดไป ทำให้ว่างใจว่างเท่าที่ต่อสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้อง หลุดพ้นจากกิเลสและทุกข์ มีจิตใจเป็นอิสระ ผ่องใสเบิกบาน มีความสุขที่แท้จริง สิ่งที่เป็นจริงโดยปรมาตีสัจจะ เช่นนามธรรม รูปธรรม เวทนา สัญญา สังขาร เป็นต้น

พุทธทาสภิกขุ ได้ให้ความหมายของฆราวาสธรรม ออกเป็น 2 ประการ คือ ประการแรกเป็นธรรมธรรมดาที่จะต้องประพฤติปฏิบัติ ประการที่ 2 เป็นธรรมที่ใช้เป็นหลักในการที่จะนำไปสู่การปฏิบัติธรรมข้ออื่น ๆ ให้สำเร็จ

1. เป็นธรรมธรรมคาที่จะต้องประพฤติปฏิบัติ สัจจะ หมายถึง เชื่อตรงต่อเพื่อนฝูงเชื่อตรงต่อลูกเมีย เชื่อตรงต่อเวลา เชื่อตรงต่อการทำงาน ทมะ หมายถึง ข่มใจ อย่าให้เกิดโทสะ อย่าให้เกิดความรักหรือความเกลียด ขันติ หมายถึง อดทนต่อความร้อน ความหนาว ความเหนื่อย อดทนต่อคำด่า จาคะ หมายถึง การให้ทาน รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อนบ้าน มิตรสหาย

2. เป็นธรรมที่ใช้เป็นหลักในการที่จะนำไปสู่การปฏิบัติธรรมข้ออื่น ๆ ให้สำเร็จสัจจะ หมายถึงความจริงใจ ความตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติในสิ่งนั้น เมื่อจะทำสิ่งใด หรือปฏิบัติธรรมข้อใดแล้ว ก็ควรตั้งใจจริง ทำอย่างสุดความสามารถ ทำให้ถึงที่สุด ดังเช่น เมื่อพระพุทธเจ้าทำความเพียรเพื่อตรัสรู้ ก็ได้ตั้งสัจจะอธิษฐานว่า แม้จะเหลือเพียงแต่กระดูก ก็จะไม่ลุกขึ้นจากที่นั่ง ถ้าไม่บรรลุสัมมาสัมโพธิญาณ ในการศึกษาเล่าเรียนก็เหมือนกันถ้ามีสัจจะหรือสัจจะอธิษฐาน คือทำให้มันจริง ๆ ตั้งใจจริง ๆ ก็จะช่วยให้ทุกคนประสบความสำเร็จสมดังที่ตั้งใจ ทมะ หมายถึง บังคับตัวเองบังคับใจตนเอง ไม่ให้หลงไปตามแรงของสิ่งที่มาช่วย ซึ่งแม้จะยากเย็นเพียงใดก็ต้องพยายามบังคับให้ได้ ในการบังคับนั้น ต้องใช้ไหวพริบและความฉลาดเข้าต่อสู้ เพราะจิตใจเมื่อถูกบังคับก็จะขัดขึ้นยิ่งกว่าข้างที่ดกมันเสียอีก ซึ่งการบังคับจิตใจของตนเอง นั้นก็มี 2 วิธีด้วยกันคือ ๓. ฌาน

แรกคือ การปลอบประโลมจิตใจค่อยปลอบโยน ฌานที่สอง คือ การบังคับโดยตรงการตัดใจไม่ให้ทำในสิ่งนั้น ซึ่งทั้ง 2 วิธีนี้ต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ขันติ เมื่อมีทมะแล้วยังต้องใช้ขันติเข้ารองรับ ต้องอดทนต่อการบีบคั้นของกิเลสไม่ว่าจะเป็นราคะ โทสะ โมหะ หรืออื่นๆ ต้องใช้ความอดทนอย่าหลงไปตามสิ่งชั่วหรือกิเลส จาคะ หมายถึง บริจาคออกไป สละสิ่งที่ไม่ต้องการที่มีอยู่ในจิตใจให้หลุดออกไปประบายความสับสนวุ่นวายออกไปจากจิตใจ อาจจะโดยการสวดมนต์หรือการพักผ่อนให้ถูกวิธี ฌราวาสธรรม คือ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ นี้เป็นเครื่องมือกาจัดมาร เป็นเครื่องมือที่จะสร้างสิ่งที่ปรารถนาในทุกกรณี ไม่ใช่เฉพาะเป็นธรรมของฌราวาสเท่านั้น แม้แต่บรรพชิตที่ต้องการจะบรรลุมรรคผลนิพพาน ก็ยังต้องใช้ธรรมข้อนี้ด้วยเช่นกัน

พุทธทาสภิกขุ, (2523: 55) ได้กล่าวว่า สัจจะ หมายถึง ความจริงลงไปในเรื่องที่จะกระทำและสัจจอธิษฐาน คือ ตั้งจิตด้วยสัจจะมันลงไปในการที่จะทำในการที่จะประพฤติเพื่อละกิเลส ทมะ หมายถึง การบังคับตัวเอง เป็นธรรมที่จะใช้สกัดกั้นความโกรธในขั้นเริ่มต้นแต่ถ้าบังคับไม่ได้หรือบังคับไม่อยู่ก็ใช้ธรรมข้ออื่น เช่น ปัญญา ขันติ และอื่นๆ เข้าช่วย ขันติ หมายถึง ความอดทน ความอดได้ รอได้ คอยได้ เป็นเครื่องห้ามความผลุนผลัน ความโกรธ ขันติเป็นแกนกลางในการประพฤติพรหมจรรย์ ของผู้บำเพ็ญพรตทั้งหลาย คนส่วนใหญ่ไม่ชอบอดทนเนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องเสียเกียรติหรือขี้แพ้ อะไรทานองนั้นแต่ถ้ารู้จักฝึกความอดทนหรือฝึกให้มีขันติได้มากๆ ก็จะเป็นคนที่ไม่โกรธง่าย จาคะ หมายถึง สละการให้ทาน สละกิเลสตามโอกาสที่ต้องสละเป็นรูรั่วที่ระบายกิเลสออก

ทัตตชีโว ภิกขุ (2529: 134) ได้กล่าวไว้ว่าฆราวาสธรรม เป็นธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติเป็นฆราวาสที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่มีคุณธรรมและยังได้ให้ความหมายพร้อมทั้งอธิบายถึงความหมายของฆราวาสธรรมแต่ละข้อ ดังนี้ ข้อที่ 1 สัจจะ หมายถึง ความสัตย์ ความซื่อ แบ่งตามศัพท์ได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

- ก. มีความจริง (จริงคือไม่เล่น)
- ข. มีความตรง (ตรงคือความประพฤติทางกาย วาจา ตรง ไม่บิดพลิ้ว ไม่บ่ายเบี่ยง)
- ค. มีความแท้ (แท้คือไม่เหลวไหล)

ในทางปฏิบัติ สัจจะ หมายถึง ความจริงใจ คือ ถ้าทำอะไรแล้วทุ่มหมดตัว ซึ่งถ้าแบ่งในทางปฏิบัติ จะแบ่งได้ 5 ลักษณะ คือ

1. จริงต่อหน้าที่ คือไม่ว่าตนเองมีหน้าที่อะไรก็ทุ่มเทและทำหน้าที่นั้นให้ดีที่สุด
2. จริงต่อการทำงาน คือถ้าได้รับมอบหมายงานอะไรมาก็ตามที่ตั้งใจทำให้ดีที่สุด เท่าที่จะทำได้ แม้ว่างานนั้นจะไม่ใช่งานที่สำคัญหรืองานที่ใหญ่โตก็ตาม
3. จริงใจกับเวลา หมายถึงใช้เวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ให้คุ้มค่าที่สุด
4. จริงต่อบุคคล หมายถึงคบกับใครก็ต้องมีความจริงใจ ไม่ใช่คบเพื่อหวังผลประโยชน์
5. ตรงต่อความดี หมายถึงไม่ว่าจะทำอะไรก็ตามจะต้องมีคุณธรรมคอยกำกับอยู่เสมอไม่ทำให้คนอื่นได้รับความเดือนร้อน

ข้อที่ 2 ทมะ หมายถึงพยายามปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้นเรื่อยๆ ขจัดนิสัยที่ไม่ดีออกไปเสียจากตนเอง พยายามฝึกหัดบังคับใจตนเอง โดยเริ่มจากบังคับทีละเล็กทีละน้อย เมื่อทำบ่อยๆ ครั้งก็จะทำให้เกิดเป็นนิสัย

ข้อที่ 3 ชันติ คือความอดทน ซึ่งเป็นลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งทางจิตใจ ชันติมี 4 ลักษณะ คือ

1. อดทนต่อความลาบทรากตรำ ได้แก่อดทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศภูมิประเทศที่ทุรกันดารสามารถอดทนได้ไม่ย่อท้อ
2. อดทนต่อความทุกข์เวทนา คืออดทนต่อความเจ็บไข้ได้ป่วย
3. อดทนต่อความเจ็บใจ คืออดทนต่อการกระทบกระทั่งอันเปรียบเปรยการทำให้เจ็บอกเจ็บใจ
4. อดทนต่ออำนาจกิเลส คือการไม่เอาแต่ใจตนเอง ไม่ยอมสบายต่อความฟุ้งเฟ้อต่างๆ และเป็นข้อที่ต้องใช้ความอดทนมากที่สุด

ข้อที่ 4 จาคะ หมายถึงความเสียสละ ตัดใจ ตัดกรรมสิทธิ์ของตน ตัดความยึดถือความเสียสละ มี 2 นัยคือ

1. สละวัตถุ หมายถึง การแบ่งปันกันกิน แบ่งปันกันใช้รวมทั้งการทานบุญให้ทาน

2. สละอารมณ์ หมายถึง ไม่ผูกโกรธใคร ไม่พยาบาท การฝึกคุณธรรมทั้ง 4 ประการ คือ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ อย่างสม่ำเสมอก็จะเป็นผู้ที่มีจิตใจผ่องใส แม้จะเป็นฆราวาสก็จะมีความศักดิ์สิทธิ์ในตัว

หลวงกณิน อรรถโยธิน (2511: 22) ได้กล่าวไว้ว่าเป็นธรรมโดยตรงของฆราวาส เป็นธรรมนำมาซึ่งความสุขความเจริญ เป็นสามัคคีธรรมอันควบคุมบุคคลไว้ให้กลมเกลียวกัน ผู้ปฏิบัติย่อมเกิดความไพเราะและตั้งตระกูลให้ถาวรมีความสุขเจริญ สัจจะ หมายถึง สัตย์ซื่อแก่กันซื่อตรงต่อกัน เป็นคุณธรรมที่สำคัญในการคบหาของประชาชน ถ้าหากแต่ละบุคคลต่างประพฤติซื่อตรง ไว้วางใจซึ่งกันและกันย่อมจะนำความเจริญมาสู่บุคคลผู้ประพฤติปฏิบัติ ทมะ หมายถึง รู้จักข่มจิตของตน ความข่มใจ เป็นคุณธรรมสำคัญอีกประการหนึ่งเพราะคนทั้งหลายย่อมมีอัธยาศัยแตกต่างกัน ถ้าไม่มีการข่มใจ ปล่อยให้ประพฤติไปตามกิเลส ย่อมทำให้แตกสามัคคีกันโดยง่าย จึงควรมีอุบายข่มใจของตนเมื่อถูกกิเลสเข้าครอบงำ อย่าหุนหัน กระทอลงไปตามอำนาจของกิเลส ผู้ที่มี ทมะย่อมเป็นผู้ที่อยู่ห่างจากความผิดพลาด ทั้งเป็นผู้อาจารย์สามัคคีขันติ หมายถึง อดทน อดกลั้น เมื่อมีเหตุการณ์ต่างๆ มากระทบ ทำให้เกิดโทสะ เมื่อใช้ ทมะ คือ รู้จักข่มใจตนเข้าช่วยแล้ว แต่ยังไม่สำเร็จ ก็ต้องใช้ ขันติ อดกลั้นเข้าช่วยอีกแรงหนึ่ง คือ ต้องรู้จักอดกลั้นต่อเหตุการณ์อันจะก่อให้เกิดโทสะ จาคะ หมายถึง สละให้ปันสิ่งของ ของตนแต่คนที่ควรให้ปัน การให้เป็นกิจสำคัญประการหนึ่งของชนผู้ อยู่เป็นหมู่เหล่า เป็นการผูกไมตรีซึ่งกันและกัน เพราะคนเกิดมา มีสุข มีทุกข์ มีฐานะ มีอาชีพ แตกต่างกัน ดังนั้น จึงควรมีน้ำใจไมตรี อารีย์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่กัน

ชยวัฒน์ อุตพัฒน์ (2529: 98-99) ได้กล่าวว่าเป็นธรรมสำหรับฆราวาสปฏิบัติฆราวาส คือ ผู้ครองเรือน ชีวิตของผู้ครองเรือนต้องมีการสมาคม การสมาคมกับคนอื่นต้องมีความจริงใจต่อเขา ต้องรู้จักข่มจิตของตน เมื่อประสบเหตุการณ์ไม่ดี ต้องมีความอดทนเพื่อต่อสู้กับชีวิต และในบางครั้ง ต้องบริจาคสมบัติของตนเมื่อเห็นคนอื่นเดือดร้อนฆราวาส คือ

1. สัจจะ หมายถึง มีความจริงใจต่อคนอื่น
2. ทมะ หมายถึง มีนิสัยข่มความรู้สึกของตน
3. ขันติ หมายถึง มีความอดทน
4. จาคะ หมายถึง บริจาคสิ่งของของตนเพื่อประโยชน์คนอื่น

พระศรีธรรมนิเทศ (ม.ป.ล.) ได้กล่าวถึงความหมายของขันติว่าขันติ คือ ความอดทนแยกออกเป็น 3 ประเด็นคือ

1. ทนลำบาก หมายถึง ทนลำบากเพราะทุกขเวทนา อันเกิดจากโรคร้ายไข้เจ็บเอาชนะความเจ็บป่วยได้ถึงป่วยก็สามารถหายได้โดยไว

2. ทนตรากตรำ หมายถึง ไม่คำนึงถึงความร้อน หนาว แดด ฝน หิวก็กิน กระหายก็ดื่ม เหนื่อยก็พักเสร็จแล้วก็รีบทำงานต่อไปจนสำเร็จเรียนร้อย

4. ทนเจ็บใจ หมายถึง ความอดกลั้นเป็นขั้นตื้นสูงสุด เรียกว่าอริวาสนขันติ ผู้ที่มีอริวาสนขันติ ย่อมเป็นผู้ที่มีใจสะอาด สบาย ปลอดโปร่ง เพราะเมื่อมีอารมณ์ใดๆ มากระทบ ก็สามารถที่จะอดกลั้นไว้ได้ทนไว้ได้ไม่แสดงออกมา

สรุปความหมายของฆราวาสธรรม 4 เป็นธรรมนำมาซึ่งความสุขความเจริญ ความสามัคคีอันควบคุมบุคคลไว้ให้กลมเกลียวกัน และชีวิตของผู้ครองเรือนต้องมีการสมาคม กับคนอื่นต้องมีความจริงใจต่อเขาต้องรู้จักข่มจิตของตนเมื่อประสบเหตุการณ์ไม่คิดต้องมีความอดทนเพื่อต่อสู้กับชีวิตและในบางครั้งต้องบริจาคนสมบัติของตนเมื่อเห็นคนอื่นเดือดร้อน ฆราวาสธรรม ข้อที่ 1 สัจจะ หมายถึง ความสัตย์ ความซื่อ มีความจริง มีความตรง มีความแท้ ข้อที่ 2 ทมะ หมายถึง พยายามปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้นเรื่อยๆ ขจัดนิสัยที่ไม่ดีออกไปเสียจากตนเองพยายามฝึกหัดบังคับใจตนเอง โดยเริ่มจากบังคับทีละเล็กทีละน้อย เมื่อทำบ่อยๆ ครั้งก็จะทำให้เกิดเป็นนิสัย ข้อที่ 3 ขันติคือความอดทน ซึ่งเป็นลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งทางจิตใจ ข้อที่ 4 จาคะ หมายถึง ความเสียสละ ตัดใจ ตัดกรรมสิทธิ์ของตน ตัดความยึดถือความเสียสละ มี 2 คือ 1. สละวัตถุ หมายถึง การแบ่งปันกันกินแบ่งปันกันใช้รวมทั้งการทำบุญให้ทาน 2. สละอารมณ์ หมายถึง ไม่ผูกโกรธใครไม่พยาบาท โดยเฉพาะเขาชนในมหาวิทยาลัยที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาหรือเยาวชนทั่วไป ควรได้รับการปลูกฝังด้วยหลักธรรมฆราวาสธรรม 4 ซึ่งเน้นความมีคุณธรรมทั้งด้านความมีสัจจะ ความมี ทมะ ความมีขันติ และมีจาคะ ให้เกิดขึ้นอย่างดีด้วย เพื่อให้มีจริยธรรมและมีคุณธรรม เพราะหลักฆราวาสธรรม 4 หมายถึง ธรรมสำหรับภฤหัสถ์ในการครองชีวิต

2.3.3 ความสำคัญของฆราวาสธรรม 4

ฆราวาสธรรม 4 เป็นคำสอนของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นหลักธรรมที่พระองค์ทรงมอบสำหรับผู้ครองเรือนได้ปฏิบัติ เพื่อเสริมให้มีความสุขในชีวิตยิ่งขึ้น ประกอบด้วยหลักธรรม 4 ข้อ ได้แก่ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ ดังได้กล่าวแล้ว เมื่อกล่าวถึงความสำคัญของฆราวาสธรรมแล้วย่อมมีความสำคัญมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเกี่ยวกับเรื่องการทำงานร่วมกันของบุคลากรในหน่วยงานต่างๆ ในที่นี้จะกล่าวถึงความสำคัญของหลักธรรมแต่ละข้อเพื่อให้เข้าใจได้ง่าย ดังนี้

สัจจะ คือ ความซื่อสัตย์ ความจริงใจต่อบุคคลอื่น การคบหาสมาคมระหว่างบุคคลในสังคมไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใด จำต้องมีหลักธรรมสัจจะข้อนี้อยู่ด้วยเสมอ เพราะการแสดงออกซึ่งความซื่อสัตย์ และความจริงใจต่อบุคคลที่เรารู้จักถือเป็นรากฐานที่สำคัญ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งจะส่งผลว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวจะสามารถสานต่อไปอีกได้หรือไม่

สำหรับบุคคลที่ทำงานในองค์กรใดองค์กรหนึ่ง การมีความซื่อสัตย์และความจริงใจ ให้แก่กัน ก็ย่อมจะทำให้เกิดความไว้วางใจ ความเชื่อใจระหว่างคนกับผู้ทำงานร่วมกันหากบุคคลใดขาดสิ่งนี้จะแล้ว่อมเป็นเหตุให้เกิดความหวาดระแวงแคลงใจกัน เป็นจุดเริ่มต้นแห่งความริ้วราน ซึ่งยากนักที่จะประสานให้การทำงานนั้นราบรื่นได้เช่นเดิม ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า สัจจะ เป็นหลักธรรมพื้นฐานสำหรับทุกคนที่หวังความสำเร็จในหน้าที่การงานและชีวิต ฟังจะระลึกและปฏิบัติอยู่เสมอ

ทมะ คือ การรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ การข่มใจ การปรับตัวการอยู่ร่วมกันในสังคมหรืออยู่กับคนที่เราทำงานด้วย เป็นเรื่องที่ต้องปรับตัวเข้าหากัน เนื่องจากแต่ละคนต่างมาจากพื้นฐานชีวิตและประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น จึงไม่มีใครที่สามารถเป็นได้ทุกอย่างตามที่ใจของเราคิด และเช่นเดียวกัน ตัวเราเองก็อาจไม่สามารถที่จะเป็นไปได้อย่างดังที่คนอื่นต้องการ หลักธรรมในข้อ ทมะ จึงเป็นการฝึกข่มใจระงับความรู้สึกต่อเหตุบกพร่องของกันและกัน รู้จักฝึกฝนปรับปรุงตน แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับนิสัยและอัธยาศัยให้กลมกลืนประสานเข้าหากันได้ ไม่เป็นคนถือดีอันเอาแต่ใจและอารมณ์ของตน เพื่อที่จะทำให้เรายอมรับในจุดเด่นและข้อบกพร่องของตัวเอง บุคคลรอบข้าง

หลักธรรม ทมะ เป็นหลักธรรมที่เน้นในเรื่องของการใช้ปัญญา ในการตัดสินใจควบคุมจิตใจ ในการทำความเข้าใจกับคนในองค์กร เมื่อขาดธรรมข้อนี้ ย่อมเท่ากับเป็นการขาดการใช้สติปัญญา ในการพิจารณา ปล่อยให้ข้อแตกต่างปลีกย่อยทางอุปนิสัย และการอบรมกลายเป็นเหตุแตกแยกสามัคคีใหญ่โต เมื่อทุกคนต่างรู้ดีว่าไม่มีใครที่จะสมบูรณ์แบบไปหมดทุกอย่าง ผู้ที่มีความหวังความสำเร็จในหน้าที่การงานทุกคน จึงปรารถนาที่จะได้รับความเข้าใจจากบุคคลอื่น จึงแสดงให้เห็นได้ชัดว่า หลัก ทมะ มีความสำคัญต่อการทำงานร่วมกันกับคนอื่น

ขันติ ความอดทน อดกลั้น การทำงานอยู่ในองค์กรซึ่งมีคนจำนวนมากนอกจากจะต้องมีความซื่อสัตย์ ความจริงใจ และความเข้าใจกันแล้ว จะต้องมีความอดทนอดกลั้น เพราะการทำงานร่วมกันนอกจากจะมีข้อขัดแย้งแตกต่างทางด้านอุปนิสัย การอบรมประสบการณ์เดิมบางคนอาจมีเหตุล่วงเกินรุนแรง ซึ่งอาจจะเป็นถ้อยคำหรือกิริยาอาการ จะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม เมื่อเกิดเหตุเช่นนี้ อีกฝ่ายหนึ่งจะต้องรู้จักอดกลั้นระงับใจ ไม่ก่อเหตุให้เรื่องลุกลามกว้างขยายต่อไปความร้ายจึงจะระงับลงไป

หลักขันติแตกต่างจากหลัก ทมะ ตรงที่มุ่งให้เกิดความอดทนโดยเน้นที่ร่างกายที่อดทนต่อความยากลำบากในการทำงาน เพราะในการทำงานร่วมกับคนอื่น อาจต้องพบเจอกับความลำบาก ตรากตรำและเรื่องหนักใจต่างๆ ในการประกอบกิจการงานอาชีพ เป็นต้น ดังนั้น การทำงานร่วมกันที่จะอดทนเผชิญ และฟันฝ่าต่อความยากลำบากด้วยกัน ถือว่าเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความอดทน และตั้งใจของคนในองค์กร โดยเฉพาะเมื่อเกิดภัยพิบัติ ความตกต่ำคับขัน จะต้องมึสติอดกลั้น คิด

อุปนิสัยปัญหาหาทางแก้ไข และมีความอดทนเพียรพยายามเป็นกำลังใจซึ่งกันและกันก็จะสามารถผ่านพ้นเหตุการณ์ที่ร้ายไปด้วยกันได้ แต่หากการทำงานที่ขาดความอดทนยอมไม่อาจประคับประคองรอดพ้นเหตุร้ายต่างๆ อันเป็นประคองรวมแห่งชีวิตในการทำงานไปได้

จาก ความเสียสละ ความเสียสละ แบ่งปัน หากทุกคนลงสังเกตตัวเองเวลาที่เรากำลังทำอะไรหรือให้สิ่งใดกับผู้อื่นด้วยความเต็มใจ จะพบว่าความสุขของผู้ที่รับสิ่งนั้นจากเรา จะถูกส่งผ่านมาถึงตัวเราเองด้วย นั่นแสดงให้เห็นว่าการให้นั้นมอบความสุขให้กับคนทั้งสองฝ่ายทั้งผู้ให้และผู้รับ การให้ในที่นี้มีใช้หมายถึงแต่เพียงการเสียสละแบ่งปันสิ่งของอันเป็นสิ่งที่มองเห็นและเข้าใจได้ง่ายๆ เท่านั้นแต่ยังหมายถึงการให้น้ำใจแก่กันการแสดงความน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน ตลอดจนการเสียสละความพอใจและความสุขส่วนตัวได้ เช่น ในคราวที่บุคคลในองค์กรประสบความทุกข์ ความเจ็บไข้ หรือมีธุรกิจใหญ่เป็นต้น ก็เสียสละความสุขความพอใจของตนชวนช่วยเหลือน้ำใจใส่ดูแล เป็นที่พึ่งอาศัยเป็นกำลังส่งเสริมหรือช่วยให้กำลังใจได้โดย ประการใดประการหนึ่งตามความเหมาะสมรวมความเป็นผู้จิตใจกว้างขวาง เอื้อเฟื้อเพื่อเสียสละไม่คับแคบเห็นแก่ตัว

การทำงานที่ขาดจากะ ก็คล้ายการลงทุนที่ปราศจากผลกำไรมาเพิ่มเติมส่วนที่มีมาแต่เดิมก็คงที่หรือค่อยร่อยหรือพร่องไป หรือเหมือนต้นไม้ที่ไม่มีได้รับการบำรุง ก็มีแต่แอบเงาแว้งโรยไม่มีความสดชื่นงอกงาม ประเด็นที่เกี่ยวกับการให้ อีกประเด็นหนึ่งที่ยากเสริมไว้ คือ การให้ที่เรียกว่าการให้อภัยเนื่องจากบางทีการให้อภัยแก่คนที่ทำงานด้วยกันนี้ อาจเป็นการบอกความหมายสรุปรวมของหลักฆราวาสธรรมอีกสามข้อข้างต้นด้วย เพราะเมื่อคุณให้อภัยกับคนที่ทำงานผิดพลาดนั้นเป็นการแสดงไมตรีจิตเรื่องความจริงใจของคุณ เป็นการแสดงออกถึงการยอมรับความแตกต่างและการเข้าใจในอีกฝ่าย และคุณก็เป็นผู้ที่มีความอดทนอดกลั้นที่จะไม่ตอบโต้และมุ่งร้ายกลับคืนพร้อมที่จะฝ่าฟันอุปสรรคด้วยกันอีกครั้ง หลักฆราวาสธรรม ทั้ง 4 ข้อนี้ แม้ว่าเวลาจะผ่านพ้นมาสองพันกว่าปีแล้ว แต่หากพิจารณาจะพบว่าหลักฆราวาสธรรม ดังกล่าวมีความสำคัญมากและเหมาะแก่การนำไปใช้กับการทำงานในปัจจุบันได้อย่างครอบคลุมทั้งหมด

สรุปความสำคัญของฆราวาสธรรม 4 ประการ คือ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ มุ่งหมายให้ใช้ประชาชนทั่วไปในชีวิตการครองเรือนทั้งหมด ยึดถือเป็นคุณธรรมพื้นฐานของจิตใจในการที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีงามกับคนทั้งหลาย ที่จะอยู่ร่วมหรือติดต่อเกี่ยวข้องกันให้เหมาะสมตามฐานะนั้นๆ เพื่อประโยชน์สุขทั้งแก่ชีวิตของตนเอง และแก่ชีวิตของคนอื่นๆ ในสังคม

2.4 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเบญจศีลและเบญจธรรม

2.4.1 หลักเบญจธรรม

พระมหาเถระนักปราชญ์และนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาได้ตรัสและได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเบญจศีลและเบญจธรรม ได้แก่

1) ความหมายของธรรม

คำว่า ธรรม คือ สภาพที่ทรงไว้ สภาพที่ทรงสัตว์ไว้ ไม่ให้ตกไปสู่ที่ชั่ว ธรรมดาธรรมชาติ สภาวธรรม สังขธรรม ความจริง ต้นเหตุ สิ่ง ปราภฏการณ ธรรมารมณ สิ่งที่เกิดคุณธรรม ความดี ความถูกต้อง ความประพฤติชอบ หลักการ แบบแผน ธรรมเนียม พระธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งแสดงธรรมให้เปิดเผยปรากฏขึ้น

ธรรม แปลว่า สภาพที่ทรงไว้ คือสิ่งทรงความเป็นตัวของตัวเองไว้ ทรงคุณสมบัติของตัวเองไว้ ธรรม เป็นคำกลาง ๆ ใช้หมายถึงทั้งสิ่งดีและไม่ดี ต่างก็ทรงความเป็นตัวของตัวเองไว้ได้ตลอดไป ไม่มีเปลี่ยนแปลง เช่น คุณสมบัติของธรรมฝ่ายดี คือป้องกันผู้ปฏิบัติตามไม่ให้เกิดค่า ไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว ธรรมที่หมายถึงสิ่งดี คุณความดี ความจริง ความถูกต้อง สิ่งของที่ดีหลักปฏิบัติทางศาสนา เช่น ใจว่า มีกุศลธรรม มีเมตตาธรรม ประพฤติธรรม เข้าถึงสังขารมยธรรม ความเป็นธรรมธรรมที่ไม่ดี หมายถึงสิ่งไม่ดี ความชั่ว เช่น ใจว่า อกุศลธรรมบาปธรรมกันทรธรรม เป็นต้น

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2514: 480-481) ได้ตรัสเกี่ยวกับเรื่องเบญจศีลและเบญจธรรมสรุปได้ว่า เมื่อรับศีล 5 หรือเบญจศีล คือ ความประพฤติชอบทางกายและวาจาเป็นข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว อันได้แก่ (1) เว้นจากการฆ่า การประทุษร้ายกัน (2) เว้นจากการลัก ขโมย โกง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน (3) เว้นจากการประพฤติดินในกามการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่ หวงแหน (4) เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง และ (5) เว้นจากน้ำเมา คือสุราเมรัย และสิ่งเสพติดให้โทษแล้ว สมควรประพฤติธรรมอันดีงามอีกส่วนหนึ่ง ก็จะได้เป็นผู้มีธรรมดีงาม คู่กัน คือ

ข้อ 1 ควรมี เมตตา กรุณา	อนุโลมตามสิกขาบทที่ 1
ข้อ 2 ต้องหากินในทางที่ชอบ	อนุโลมตามสิกขาบทที่ 2
ข้อ 3 ระวังความประพฤติไม่ให้ผิดในทางกาม	อนุโลมตามสิกขาบทที่ 3
ข้อ 4 รู้จักรักษาสัตย์	อนุโลมตามสิกขาบทที่ 4
ข้อ 5 เป็นผู้รักษาศีล	อนุโลมตามสิกขาบทที่ 5

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายีมหาเถร) (2546: 59) ได้ทรงบรรยายความว่า “ศีล” เป็นสิ่งสำคัญที่ควรจะมีก่อน เพราะศีลเป็นเบื้องต้นแห่งความดีงามเป็นที่พึ่งเบื้องต้น เป็นมารดาแห่งกัลยาณธรรมและเป็นบ่อเกิดแห่งกุศลธรรมทั้งปวง คำว่า ศีล แปลว่า ปรกติ

สิ่งใดเป็นปรกติ สิ่งนั้นย่อมไม่มีโทษ อย่างบ้านเมืองสงบเป็นปรกติ หมายความว่า ปราศจากภัยจากภายในและภายนอก คนมีความปรกติภายในตน คือ ไม่มีภัยเบียดเบียน มีอาหารเครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัยเป็นปรกติ คนที่อยู่ร่วมกันไม่เบียดเบียนกันก่อนทุกซ์แก่กัน คือ ไม่ฆ่ากัน ไม่ทำร้ายกัน ไม่ลักขื้อแย่งชิงกัน ไม่ลักลอบทำชู้กัน ไม่จีบดลอกดวงกัน ไม่จีบเมาก่อความรำคาญทะเลาะวิวาทกัน ในครอบครัวนั้นที่อยู่เป็นปรกติไม่มีใครเดือดร้อนลำบากทุกซ์ยาก คำว่าปรกตินี้ จึงหมายถึงความเรียบร้อยภายในตัวบุคคลแต่ละคน และทั้งหมู่คณะที่อยู่ร่วมกัน ปรกตินี้มาจากภาษาบาลี คือ สิต

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) 2543.140-141 ได้กล่าวว่า เบญจศีล คือ สิต 5 เว้นฆ่าสัตว์ เว้นลักทรัพย์ เว้นประพฤติผิดในกาม เว้นพูดปด เว้นของเมา เบญจธรรม คือ ธรรม 5 ประการที่ควรประพฤติคู่กับการรักษาเบญจศีล เมตตากฎณา สัมมาอาชีวะ สारวมในกาม สัจจะ สติสัมปชัญญะ

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) 2551 . 280-281 ได้กล่าวว่า เบญจศีล แปลว่า สิต 5 ข้อ หมายถึง การงดเว้นจากการกระทำบาป 5 ประการ ได้แก่ งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ งดเว้นจากการลักทรัพย์ งดเว้นจากการประพฤติล่วงละเมิดทางเพศ งดเว้นจากการพูดเท็จ งดเว้นจากการดื่มสุราและยาเสพติด เบญจธรรม หมายถึง ข้อที่ควรปฏิบัติ 5 ประการ คือ เมตตากฎณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ สติสัมปชัญญะ

ทรงวิทย์ แก้วศรี (2530: 20) ได้กล่าวว่า การเจริญเมตตาคจิต กรุณาจิต มุทิตาจิต อุเบกขาจิตไปในทิศทั้งหลายไม่มีขอบแดน เป็นการแผ่ความปรารถนาดีแก่ผู้อื่นให้มีความสุขความสบายทั่วกัน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง จึงเป็นการสร้างความรู้สึกรักให้สัตว์ทั้งหลายอยู่ร่วมกันโดยไม่มีเวรต่อกันไม่เบียดเบียนกัน เป็นการแผ่เมตตาอย่างไม่มีประมาณ ไม่มีขีดจำกัด

สุชีพ ปุญญานุภาพ (2533: 81) ได้กล่าวว่า หลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาชั้นสามัญที่เรียกว่า เบญจศีล เบญจธรรม คือ สิต 5 และ ธรรม 5 ซึ่งพระพุทธศาสนาสอนไว้ในแง่เว้นความชั่วและแง่ทำความดี เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการครองชีวิต เบญจศีล เบญจธรรมนั้นศีล หมายถึง การเว้นความชั่ว ธรรม หมายถึง การเพิ่มพูนความดี แบ่งออกเป็นฝ่ายละ 5 คู่ ดังนี้

- (1) เว้นจากฆ่าสัตว์ และมนุษย์ เป็นศีลข้อที่ 1 เมตตากฎณา เป็นธรรมข้อที่ 1
- (2) เว้นจากลักทรัพย์ เป็นศีลข้อที่ 2 สัมมาอาชีวะ เป็นธรรมข้อที่ 2
- (3) เว้นจากผิดในกาม เป็นศีลข้อที่ 3 กามสังวร (สารวมในกาม) เป็นธรรมข้อที่ 3
- (4) เว้นจากพูดเท็จ เป็นศีลข้อที่ 4 สัจจะ พูดจริง เป็นธรรมข้อที่ 4
- (5) เว้นจากดื่มสุราเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท เป็นศีลข้อที่ 5

มีสติสัมปชัญญะ สารวมระวัง เป็นธรรมข้อที่ 5

สรุป หลักเบญจศีลเป็นหลักเบื้องต้นแห่งความดีงาม เป็นที่พึงเบื้องต้น และเป็นบ่อเกิดแห่งกุศลธรรมทั้งปวง คู่กันกับหลักเบญจธรรม คือธรรมที่ทำให้การดำเนินชีวิตเกิดความสมบูรณ์ เป็น

กระบวนการวิเคราะห์บุคคลเพื่อเตรียมการพัฒนา เพื่อจัดสรรหลักการหรือหลักธรรมให้เหมาะกับจริต (นิสัย) ของบุคคลนั้น ๆ เป็นการขัดเกลาจิตใจให้เบาบาง และให้มีมนุษยธรรม เมื่อประพฤติปฏิบัติไปตามลำดับขั้นแล้ว จากชั้นพื้นฐานเบื้องต้นจนกระทั่งถึงขั้นสูงสุด เป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติเจริญก้าวหน้า ปลอดภัย ปลอดภัย เพิ่มพูนความดีงามแก่ผู้ประพฤติปฏิบัติ โดยมุ่งความบริสุทธิ์ คือ ความหมดจดปราศจากมลทินคือเครื่องเศร้าหมองอันเป็นเป้าหมายสูงสุดในทางพระพุทธศาสนา

2.4.2 ความหมายของเบญจธรรม

พระมหาสมปอง มุทิโต (2547 : 36) คำว่า เบญจ (บาลีว่า ปญจ) แปลว่า ห้า คำว่า ธรรม คือ สภาพที่ทรงสัตว์โลกไว้ไม่ให้ตกไปสู่ที่ชั่ว เบญจธรรม จึงแปลว่า หลักปฏิบัติที่ทรงสัตว์โลกไว้ไม่ให้ตกไปสู่ที่ชั่ว เป็นความประพฤติที่ดีงาม 5 ประการ เรียกอีกอย่างว่า ‘กัลยาณธรรม’ หมายถึง ธรรมดี หรือ ธรรมที่สะอาดเพราะกำจัดธรรมที่ไม่สะอาดมีราคะ โทสะ โมหะได้ อีกนัยหนึ่ง หมายถึง เบญจธรรม ธรรม 5 ประการคือ เมตตาและกรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ สติสัมปชัญญะ ส่วนบุคคลผู้ตั้งอยู่ในกัลยาณธรรม ย่อมเป็นผู้มีความประพฤติดีงาม เป็นที่นิยมยกย่องนับถือของคนทั่วไป เรียก ‘กัลยาณชน’

เบญจธรรมนี้ เป็นเครื่องอุดหนุนจิตใจให้สมบูรณ์ผ่องใสยิ่งขึ้น เป็นธรรมเกื้อกูลแก่การรักษาเบญจศีล ผู้ที่รักษาเบญจศีลควรมีคุณธรรม 5 ประการนี้ คือ

- 1) เมตตาและกรุณา
- 2) สัมมาอาชีวะ
- 3) กามสังขยุมะ (ความสำรวมในกาม)
- 4) สัจจะ
- 5) สติสัมปชัญญะ (ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ)

2.4.3 เบญจธรรม (กัลยาณธรรม) ทั้ง 5

คำว่า ‘กัลยาณธรรม’ หมายถึง ธรรมที่ดี หรือธรรมที่สะอาด เพราะกำจัดธรรมที่ไม่สะอาดมีราคะเป็นต้นได้ กัลยาณธรรมนั้นไม่ได้ปรากฏเป็นหมวดหมู่ในพระไตรปิฎก แต่จะมีแทรกอยู่ในหลักธรรมต่างๆ ซึ่งในยุคหลังต่อมามีนักปราชญ์ท่านให้ความหมายว่า หมายถึง เบญจธรรม หรือเบญจกัลยาณธรรม ซึ่ง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2551: 176) ได้กล่าวถึง เบญจธรรมหรือเบญจกัลยาณธรรมว่า เป็นธรรม 5 ธรรมอันดีงามห้าอย่าง คุณธรรมห้าประการคู่กับเบญจศีล เป็นธรรมเกื้อกูลแก่การรักษาเบญจศีล ผู้รักษาเบญจศีล ควรมีเบญจธรรมไว้ประจำใจ คือ

1. เมตตาและกรุณา (ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขความเจริญ และความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์)
2. สัมมาอาชีวะ (การหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต)
3. กามสังวร (ความสังวรในกาม, ความสำรวมระวังรู้จักยับยั้งควบคุมตนในทางกามารมณ์ไม่ให้หลงไหลในรูป เสียง กลิ่น รสและสัมผัส)
4. สัจจะ (ความสัตย์ ความซื่อตรง)
5. สติสัมปชัญญะ (ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ คือ ฝึกตนให้เป็นคนรู้จักยังคิด รู้สึกตัวเสมอว่า สิ่งใดควรทำ ไม่ควรทำ ระวังมิให้เป็นคนมัวเมาประมาท)

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) 2551. 53 พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติเบญจศีลเบญจธรรมควบคู่กันไป โดยละเว้นข้อห้ามในเบญจศีล และปฏิบัติความดีตามเบญจธรรมทรงมีพระพุทธบัญญัติ ศีลห้าข้อเพื่อให้รู้จักควบคุมกาย และวาจา ส่วนกัลยาณธรรมที่ทรงนำมาคู่กับศีลห้าก็เพื่อให้เป็นข้อปฏิบัติทำให้เกิดความดีงามยิ่งขึ้น ทำให้สังคมอยู่รวมกันได้ เกิดความร่มเย็นสงบสุขเบญจธรรมมีหลักที่ควรรู้ ดังนี้

1) เมตตา และ กรุณา (คู่กับ ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี) เมตตา แปลว่า ความรักใคร่ปรารถนาจะให้เขาเป็นสุขกรุณาเป็นธรรมคู่กันกับเมตตา

กรุณา แปลว่า ความสงสาร

เมตตา กรุณา เป็นพรหมวิหารอย่างหนึ่งในพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เมตตาจึงเป็นองค์ธรรม เรียกว่า เมตตาพรหมวิหาร

เมตตามีอาการประพฤติก่อเกิดเป็นลักษณะ มีการน้อมนำเข้าไปเกิดอยู่ประโยชน์ในสัตว์เป็นกิจ มีการบำบัดความอาฆาตเป็นอาการที่ปรากฏ มีการเห็นสัตว์เป็นที่ชอบใจคือไม่โกรธเคือง ไม่ขุ่นเคืองในขณะนั้นเป็นเหตุใกล้ให้เกิด มีความรักความเสน่หาเป็นวิบัติ

ดังนั้น การจะแสดงว่ามีเมตตาต่อบุคคลใดจะต้องมีลักษณะดังกล่าวหากไม่ใช่อาการเหล่านี้ จิตขณะนั้นอาจโน้มเอียงข้างความโลภ ความรัก หรือความเกลียดชังซึ่งเป็นอกุศลจิตได้ ไม่ใช่เมตตา สิ่งสำคัญที่ควรรู้คือคุณสมบัติของเมตตานี้ ได้แก่ ความเข้าไปสงบความอาฆาตพยาบาทได้ เพราะธรรมชาติของเมตตาเป็นไปเพื่อกำจัดโทสะ ผู้ที่หวังความสงบ สันติต้องมีธรรมะข้อนี้เป็นหลักในทางตรงข้ามความเกิดขึ้นแห่งความใคร่จัดว่าเป็นความวิบัติของเมตตา เพราะอาจกลายเป็นความรักที่เจือปนด้วยตัณหา

กรุณา เป็นเหตุให้ให้มนุษย์และสัตว์คิดช่วยเหลือกัน เปลื้องทุกข์ภัยของกันและกันการแสดง ความกรุณานี้เป็นคุณธรรมที่มนุษย์ทุกคนควรปฏิบัติ เมื่อเราเคยได้รับความกรุณาจากผู้อื่นในครั้ง เยาว์วัย เมื่อถึงเวลาที่จะต้องแสดงความกรุณาต่อผู้อื่นเช่นนั้นบ้างก็สมควรทำลักษณะของผู้มีความ

กรุณา คือเป็นคนเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ได้ จิตใจกว้างขวางเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่บำเพ็ญประโยชน์ สร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแก่คนอื่นและสังคม บุคคลใดเมื่อสามารถที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ยากได้ แต่ไม่แสดงความกรุณา เช่น พบเห็นคนตกน้ำ นำเป็นอันตรายแก่ชีวิต ตนช่วยได้แต่ไม่ช่วย หรือพบผู้เจ็บป่วย ไม่มีผู้อุปถัมภ์ ตนผ่านไปพบเข้าก็ไม่ชวนชวยช่วยเหลือ เป็นต้น ผู้ นั้นได้ชื่อว่า คนใจดำ มีแต่เอาเปรียบโลก หวังแต่เพียงจะได้รับจากผู้อื่น ไม่คิดที่จะช่วยเหลือแบ่งปันแก่ผู้อื่น การช่วยชีวิตคนและสัตว์ดิรัจฉานเป็นพื้นฐานสำคัญของการแสดงความกรุณา การแสดงความกรุณาต่อผู้ได้รับเดือดร้อน ทุกข์ยาก ลำบาก เป็นกิจที่ท่านผู้ปกครอง ผู้มีอำนาจ หรือผู้นำประเทศ องค์กรต่าง ๆ ไม่ควรละเลยผู้มีความกรุณาขอมมีอหิชาศัยอันชุ่มชื้นด้วยเมตตากรุณา

กล่าวโดยสรุป เมตตา คือความคิดปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข เป็นหน้าที่ของมนุษย์พึงมีให้แก่กันและกัน ส่วนกรุณา เป็นความปรารถนาดี มีความคิดให้ผู้อื่น สัตว์อื่น ปราศจากทุกข์เมื่อเห็นผู้อื่นได้รับความทุกข์ก็พลอยสงสาร เป็นเหตุให้คิดช่วยปลดเปลื้องทุกข์ภัยของกันและกัน ตรงข้ามกับวิหิงสา ความเบียดเบียน ความมีเมตตากรุณาแก่กันและกัน เป็นธรรมก็จริง แต่จะต้องเป็นผู้ที่ฉลาด และรู้วิธีแสดงออกจึงจะไม่มีโทษ เช่นพบคนตกน้ำ ตนว่ายน้ำไม่แข็งพอที่จะช่วยได้ ถ้าลงไปช่วยก็คงจะเอาตัวเองไม่รอดไปด้วย อนึ่ง ถ้าจะแสดงเมตตากรุณาแก่ผู้หนึ่ง แต่เป็นการทำลายประโยชน์ของคนทั้งหลายก็ไม่ควรทำ การแสดงความเมตตากรุณาขอมอำนาจประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรม ในทางโลกขอมเป็นเหตุให้มนุษย์มีความรักใคร่เคารพนับถือกันและกันเป็นเหตุให้ไม่เบียดเบียนกัน ในทางธรรมเมตตาเป็นเหตุให้กำจัดพยาบาท (การปองร้ายผู้อื่น) กรุณาเป็นเหตุให้กำจัดวิหิงสา (การเบียดเบียนกัน) ถ้าบุคคลประกอบให้ถูก ให้ควรแล้วขอมอำนาจผลดีให้เกิดแก่ผู้ที่ประกอบและผู้ได้รับ ทำให้การประพฤติปฏิบัติศีลข้อที่ 1 ให้งามสมบูรณ์ขึ้น

2) สัมมาอาชีวะ (คู่กับ ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี)

สัมมาอาชีวะ หมายถึง การเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ คือเว้นจากเลี้ยงชีพในทางที่ผิดเช่น โกง หลอกหลวง สอพลอ บีบบังคับขู่เข็ญ ค้ำมนุษย์ ค้ายาเสพติด ค้ายาพิษ เป็นต้น เป็นคุณธรรมของผู้มีศีลข้อ 2 ที่ผู้มีศีลจะต้องประพฤติในธรรมของการหาเลี้ยงชีพในกิจการ บุคคลวัตถุ ดังนี้

(1) ความประพฤติเป็นธรรมในกิจการ ได้แก่ ความซื่อตรงในกิจการงานของตนไม่เกียจคร้าน ไม่บิดพลิ้ว ทำหน้าที่ตนด้วยความวิริยอุตสาหะ ตั้งใจจะให้การงานนั้นสำเร็จได้โดยเร็วและด้วยดี ทำงานอย่างเต็มที่ในเวลาที่ทำกร ไม่ย่อหย่อนอ้อมแอ้ม หลีกเลี้ยงการทำงาน

(2) ความประพฤติเป็นธรรมในบุคคล ได้แก่ ความประพฤติที่ปราศจากความลำเอียง ถ้าเป็นนายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างตามสัญญา ถ้าเป็นพ่อค้าต้องไม่ประพฤติตนเป็นคนเห็นแก่ได้ ไม่โก่งราคา สิ้นค้าเกินความเป็นจริง

(3) ความประพฤติเป็นธรรมในวัตถุ ได้แก่ไม่เอาที่ไม่จริงไปหลอกหลวงเขาว่าเป็น

ของจริง เพราะการขายของปลอมเป็นการหลอกลวงผู้ซื้อและเป็นการหักเอาผลประโยชน์จากผู้ซื้อด้วย หรือไม่ขายของเสียที่หมดอายุแก่ผู้ซื้อ การงานที่ต้องหลีกเลี่ยงมี 2 ลักษณะ คือ

1) การงานอันประกอบด้วยโทษ แม้เป็นอุบายให้ได้ทรัพย์มาก เพราะการงานที่ทุจริตประกอบด้วยโทษ ย่อมไม่สามารถยังประโยชน์ของทรัพย์ให้สำเร็จได้เต็มที่ สำหรับพุทธศาสนิกชนทั้งอุบาสก อุบาสิกาเมื่อประกอบอาชีพ การงานค้าขาย ย่อมต้องเว้นจากการค้าขายของต้องห้าม 5 ประการ ดังนี้

- (1) การค้าขายสัตว์ราวธ
- (2) การค้าขายมนุษย์
- (3) การค้าขายเนื้อสัตว์
- (4) การค้าขายน้ำเมา
- (5) การค้าขายยาพิษ

การค้าขาย 5 ประเภทนี้ เป็นข้อห้ามสำหรับอุบาสกที่นับถือพระรัตนตรัย คือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งและยึดถือว่าเป็นสรณะอันสูงสุดในชีวิต การที่จะไปค้าขายในสิ่งที่ไม่ชอบธรรมย่อมเป็นที่เสื่อมชื่อเสียงอันดีงามว่า เป็นอุบาสกที่นับถือในพระพุทธศาสนาแต่ไปทำในสิ่งที่น่าตำหนิติเตียน ทำให้เกิดความเข้าใจผิดคิดว่า เป็นอุบาสกแต่ไม่มีศีล เป็นผู้ขาดเมตตา กรุณา หิริ โอตตปปะ เป็นต้น อุบาสกค้าขายของ 5 อย่างนี้ไม่ได้ แม้ใช้ผู้อื่นก็ไม่สมควร

2) การงานที่เลียงโชค ได้แก่ การพนัน เพราะทรัพย์ที่ได้มานั้นไม่ถาวรด้วยเหตุ 2 ประการ คือ

- (1) ของที่ได้มาง่ายมีความเสียดายน้อย จับจ่ายใช้สอยง่าย เก็บไว้ไม่อยู่
- (2) ความอยากได้ไม่มีที่สิ้นสุด ได้มาแล้วก็อยากได้มากขึ้นอีก เมื่อคิดในการพนันแล้วย่อม

จะต้องมีแต่ความเสื่อมลงไปเรื่อย ๆ

กล่าวโดยสรุป การเลี้ยงชีวิตด้วยสัมมาชีพ นอกจากจะเป็นอาชีพการงานที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิตและสังคม ประเทศชาติ แล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาพัฒนาชีวิตของตนเองด้วย ผู้ที่ทำงานควรตั้งใจใช้เป็นโอกาสในการพัฒนาตน เป็นที่ฝึกฝนพัฒนาทักษะต่าง ๆ ทั้งฝึกกาย วาจา กิริยา มารยาท พัฒนาความสามารถในการสื่อสาร มีความสัมพันธ์อันดีต่อเพื่อนมนุษย์ ฝึกหัดความเข้มแข็งขันอดทน ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความมีฉันทะ มีสติและสมาธิ พัฒนาความสุขในการทำงาน และพัฒนาด้านปัญญา เรียนรู้จากทุกสิ่ง ทุกเรื่องที่เกี่ยวข้อง เข้ามาในองค์กร คิดค้นหาวิธีแก้ไข ปรับปรุงในปัญหา และข้อบกพร่องต่าง ๆ ในความหมายที่ลึกลงไป การเลี้ยงชีวิตด้วยสัมมาชีพ ท่านหมายรวมไปถึง ความขยันหมั่นเพียรและการปฏิบัติให้ได้ผลดีในการประกอบอาชีพที่สุจริต อาชีพการงานนั้นเป็นภารกิจที่ครอบครองเวลาส่วนใหญ่ในชีวิตของเรา ผู้ใดมีความคิดพิจารณาโดยอุบายอันถูกต้องปฏิบัติได้อย่างถูกต้องดีงามในอาชีพการงานของตน นอกจาก

จะได้บำเพ็ญประโยชน์เป็นอันมากแล้ว ก็จะได้ประโยชน์จากการงานนั้นๆ มากมาย ทำให้งานนั้นเป็นส่วนหนึ่งของศึกษา เป็นเครื่องฝึกฝนพัฒนาชีวิตตนให้ก้าวไปสู่มรรคได้ด้วยดี

3) กามสังวร หรือกามสัญญาณะ (คู่กับ ศีลข้อที่ 3 กามะ สุมิจฉาจารา เวรมณี)กามสังวร เป็นคุณธรรมที่สนับสนุนศีลข้อที่ 3 เป็นธรรมที่ให้ผู้ปฏิบัติดึงตนออกจากความมกมากในกามารมณ์ จนเป็นเหตุให้ละเมิดศีลกามสังวร (อ่านว่า กามะ, กามมะสังวอน) แปลว่าความสำรวมในกาม ความระวังในกาม กามสังวรหมายถึง การรู้จักเหนี่ยวรั้งตนเอง รู้จักยับยั้งชั่งใจในเรื่องกามารมณ์ ไม่ปล่อยใจปล่อยตัวไปตามกามารมณ์ โดยมีสติเหนี่ยวรั้งยังใจไม่ให้หลงไหลมัวเมาหมกมุ่นอยู่ในรูปเสียง กลิ่น รส สัมผัสอันเป็นกามคุณ เป็นการป้องกันกิเลสไม่ให้เข้ามาทำอันตรายจิตใจ ทำให้ไขว่เขวออกห่างจากการปฏิบัติธรรม เพราะยินดีเพลิดเพลินอยู่กับกามคุณเหล่านั้น

กามสังวร คือ การสำรวมระวังไม่ล่วงละเมิดคุ้มครองของบุคคลอื่น ยินดีพอใจเฉพาะในคุ้มครองของตนเอง อันเป็นคุณธรรมข้อหนึ่ง ที่เป็นปฏิบัติต่อกามะสุมิจฉาจาร

เบญจธรรมในข้อนี้ เป็นการยืนยันความบริสุทธิ์ของหญิงหรือชาย เพราะเมื่อดึงตนออกจากกามะสุมิจฉาจารแล้ว แต่ยังประพฤติกมมากในกาม ย่อมไม่มีสง่าราศี ตกอยู่ในมลทิน ไม่พ้นการติเตียนนินทาจากผู้อื่น ความสำรวมในกาม แบ่งตามเพศได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) สทธานันโดย แปลว่า ความพอใจด้วยภรรยาตน ถือเป็นพรหมจรรย์อย่างหนึ่งในพระพุทธศาสนา คำว่า พรหมจรรย์คือการประพฤติอย่างประเสริฐ ไม่ได้หมายถึง การการบวชเป็นบรรพชิตเท่านั้น แต่ยังหมายถึง ข้อวัตรปฏิบัติเพื่อขัดเกลาตนเองเช่น ทาน เวทย์วาจจะ เบญจศีลอัปปมัญญา เมถุนวิริติ สทธานันโดย เป็นต้น

2) ปติวัตร แปลว่า ความจงรักภักดีในสามีตน ข้อนี้เป็นคุณธรรมฝ่ายสตรี เมื่อมีสามีแล้วพึงปฏิบัติสามีของตนตามหน้าที่ภรรยาให้ดีที่สุด รักใคร่เฉพาะแต่สามีตน ไม่ปันใจให้ชายอื่นแม้จะไม่มิกฎหมายบ้านเมืองห้ามไม่ให้มีสามีใหม่ก็ตาม

กล่าวโดยสรุป กามสังวรเป็นคุณธรรมของสตรี และบุรุษ ว่าสตรีทั้งหลายเมื่อมีคู่ครองแล้ว ย่อมต้องดูแลกิจการการเรือน สงเคราะห์เพื่อนสามี ไม่ล่วงเกินนอกใจ ขยัน และรักษาทรัพย์ที่สามีหามาได้ ด้วยความขยันไม่เกียจคร้าน ส่วนบุรุษย่อมต้องยกย่อง ไม่ดูหมิ่นไม่นอกใจ มอบความไว้วางใจ กับความเป็นใหญ่ และของกำนัลแก่ภรรยา

3) สัจจะ (คู่กับ ศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี)

สัจจะ หมายถึง คุณธรรม หรือคำพูดก็ได้ สัจจะ หมายถึง คุณธรรม แปลว่า ความซื่อสัตย์ ความจริงใจ ความมีสติซื่อตรง คือความที่มีจิตใจตรง ไม่คิดคด ไม่คิดโกหกหลอกลวงรักษาคำมั่นสัญญาอย่างมั่นคง

สัจจะ หมายถึง คำพูด แปลว่าคำจริง คือคำตรง คำแท้ คำพูดที่ไม่โกหกหลอกลวงบิดพลิ้ว ลักษณะของผู้ที่มีสัจจะ คือ

1. พูดอย่างไร ทำอย่างนั้น รักษาคำพูด
2. ซื่อสัตย์ จริงใจ ไว้วางใจได้ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
3. มีความบริสุทธิ์ใจต่อคู่ครองตนและบุคคลทั่วไป
4. ไม่เป็นคนสับปลับ หน้าไหว้หลังหลอก

กล่าวโดยสรุป สัจจะ คือความจริงใจเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ทั้งทางโลกและทางธรรม ผู้ที่ขาด สัจจะ เพียงอย่างเดียวย่อมเอาดีไม่ได้ ในทุก ๆ อย่าง ในทางตรงข้าม คนที่มีสัจจะย่อมจะเป็นหลักประกันให้ผู้อื่นเชื่อถือ ไว้วางใจ จะทำการสิ่งใดย่อมเจริญรุ่งเรือง ก้าวหน้า ด้วยได้รับการสนับสนุนจากคนทั้งหลาย

- 5) สติสัมปชัญญะ (คู่กับ สิลข้อที่ 5 สุราเมรยมชฺชปมาทฏฐานา เวรมณี)

สติสัมปชัญญะ เป็นหลักธรรมที่สนับสนุนทำให้เกิดการงดเว้นการดื่มน้ำเมา

สติ เป็นธรรมที่มีอุปการะมาก คือทำให้ตื่นตัวอยู่เสมอ ไม่ให้เผลอเพลิน หลงเพลิดเพลินป้องกันความเสียหายเบื้องต้น เป็นเหตุให้ลุ่มลึกลง ยับยั้งชั่งใจ ไม่มุ่มบ่ม หากขาดสติย่อมเป็นเหตุให้ทำการใด ๆ ผิดพลาดเสียหายไปลักษณะของความมีสติ 4 ประการ ได้แก่

(1) ความเป็นผู้รู้จักประมาณในอาหารที่บริโภคพึงเห็นว่าอาหารสมควรบริโภค เป็นของ แสลงหรือไม่ ให้เป็นเวลา ไม่บริโภคจนอึดเกินไป ปฏิบัติได้เช่นนี้ย่อมเป็นประโยชน์เป็นเครื่อง บำรุงร่างกายให้ผาสุก

(2) ความไม่เผลอเพลินในการทำงานผู้มีสติย่อมไม่ทอดธุระตน หมั่นเอาใจใส่คอยประกอบกิจการ ให้ชอบด้วยกาลเทศะ ไม่ปล่อยให้กิจการค้างค้ำเป็นดินพอกหางหมู การงานย่อมเจริญก้าวหน้า ไพบูลย์

(3) ความมีสติสัมปชัญญะในการประพฤติดัวมีความรู้รอบคอบ รู้จักระมัดระวัง เชื่อว่า สัมปชัญญะ พึงเห็นได้ในบุคคลผู้ประกอบ

กิจการใด ก็ควรไตร่ตรองให้เห็นคุณ โทษ มีประโยชน์ หรือเสียประโยชน์ ควรทำหรือไม่ควร ทำไม่เป็นคนสับปลับกลัดกลอกเชื่อถือไม่ได้ ไม่ทำความเสียหายมาสู่ตนเองและผู้อื่น เชื่อว่า มี สัมปชัญญะในการประพฤดิ

- (4) ความเป็นผู้ไม่ประมาทในธรรม พึงกำหนดรู้ด้วยธรรมเหล่านี้ คือ

1. ความไม่ประมาทในสภาวะธรรมอันเป็นอยู่ตามธรรมดาของโลก
2. ความไม่ประมาทในธรรมที่เป็นกุศลและอกุศล
3. ความไม่ประมาทในโลกธรรม

สติสัมปชัญญะ คือ ปัญญา ความรอบรู้เป็นความรู้ชัดรู้จริงที่นำมาแก้ปัญหาเฉพาะหน้าขณะนั้นได้ เมื่อไม่มีสติย่อมไม่เกิดปัญญา อนึ่ง ความมีสติรอบคอบ หมายถึงความมีสติระลึกรู้ได้ก่อนทำ ก่อนพูด ก่อนคิด และมีสติสัมปชัญญะ ความรู้ตัวในขณะที่ทำ พูด คิด

กล่าวโดยสรุป สติสัมปชัญญะ เป็นคุณธรรมที่เกิดขึ้นเองไม่ได้ จะต้องฝึกฝนรวบรวมจิตใจให้แน่วแน่ด้วยวิธีปฏิบัติต่าง ๆ เช่น ทำสมาธิ สวดมนต์ ภาวนา ในการปฏิบัติทั้งสมถกัมมัฏฐานหรือวิปัสสนากัมมัฏฐานล้วนต้องใช้สติ ทั้งสิ้น สติสัมปชัญญะ ทำให้เกิดสมาธิและสมาธิทำให้เกิดปัญญาที่มีสมาธิเป็นฐานนั้น จะมีกำลังมา มีอานิสงส์มาก ดังนั้น การฝึกสติต้องคอยกำกับดูแลเอาใจใส่ตลอดเวลาในทุกขณะจิต ฝึกให้สติอยู่กับปัจจุบัน ไม่เหม่อลอยต้องอยู่กับเรื่องเฉพาะหน้าที่ต้องทำ เมื่อมีสมาธิดีแล้วย่อมเกิดปัญญา เมื่อเกิดปัญญา ย่อมสามารถจะนำเอาไปใช้ในชีวิตประจำวันทีเรียกว่า สติสัมปชัญญะ เพราะเป็นธรรมคู่กันกับสติหมายถึง ความรู้ตัวทั่วพร้อมขณะ ทำ พูด คิด

สรุป ความสำคัญของเบญจศีล ศีล 5 ข้อนี้ ในบาลีชั้นเดิมส่วนมากเรียกว่า ลิกขาบท 5 เป็นข้อปฏิบัติในการฝึกตน เมื่อปฏิบัติตามศีล 5 ย่อมได้ชื่อว่า เป็นผู้มศีล คือเป็นเบื้องต้นที่จัดว่าเป็นผู้มีศีล คำว่า เบญจศีลที่มาในพระไตรปิฎกปรากฏในคัมภีร์ชั้นอุปทาน และพุทธวงศ์ ต่อมาในภายหลังมีชื่อเรียกเพิ่มว่าเป็น นิจศีล คือ ศีลที่ควรหัดควรรักษาเป็นประจำ และ มนุษยธรรมธรรมของมนุษย์หรือธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ เพราะผู้จะเกิดเป็นมนุษย์ได้นั้น ต้องเป็นผู้รักษาศีล 5 อย่างบริบูรณ์มาก่อน ศีล ยังมีความหมายว่า เจตนา เจตสิก การสำรวม การไม่ก้าวล่วง

เบญจกัลยาณธรรม คือ หลักการดำเนินชีวิตประจำวัน เว้นจากการฆ่า การเบียดเบียนเว้นจากการลักขโมย เว้นจากการประพฤติดีกในกาม เว้นจากการพูดเท็จ และ เว้นจากการดื่มน้ำเมาหรือเสพสิ่งเสพติดเป็นผู้ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะในการประกอบกิจการ เป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิต หน้าที่ของเบญจกัลยาณธรรม คือ ทำให้ประพฤติปฏิบัติดี เว้นชั่ว ทำดี ทำจิตให้บริสุทธิ์ช่วยส่งเสริมขวัญและกำลังใจในยามเกิดปัญหา ทำให้มีความเชื่อร่วมกัน ประพฤติปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน

ความสำคัญของเบญจธรรม มีความหมายเดียวกับคำว่า ‘กัลยาณธรรม’ หมายถึงธรรมที่ดีหรือธรรมที่สะอาด เพราะกำจัดธรรมที่ไม่สะอาดมีราคะ โทสะ โมหะได้ กัลยาณธรรมนั้นไม่ได้ปรากฏเป็นหมวดหมู่ในพระไตรปิฎก แต่จะมีแทรกอยู่ในหลักธรรมต่างๆ เป็นธรรม 5 ธรรมอันดีงามห้าอย่าง คุณธรรมห้าประการคู่กับเบญจศีล เป็นธรรมเกื้อกูลแก่การรักษาเบญจศีลผู้รักษาเบญจศีล ควรมีเบญจธรรมไว้ประจำใจ คือ เมตตาและกรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะสติสัมปชัญญะ

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา

การใช้หลักธรรมเข้ามาช่วยในการจัดการหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้นช่วยให้พัฒนางานประสบความสำเร็จด้วยดี เนื่องจากการส่งเสริมให้ทรัพยากรมนุษย์ให้ห้องค์การได้เกิดความรักความสุขในการทำงาน การเข้าใจตนเอง กระตุ้นให้ทรัพยากรมนุษย์อยากพัฒนาอยากฝึกฝนตนเอง ไปสู่เป้าหมายด้วยกาย จิตใจ และปัญญา ได้พัฒนาไปด้วย ส่งเสริมให้การปฏิบัติงานเกิดความเรียบร้อย เกื้อกูล เป็นประโยชน์ต่อสังคม ได้อย่างยั่งยืน จึงทำให้มีผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยต่อไปนี้

ฉัฐหทัย ชลายนวัฒน์ (2546 : 2) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรม กรณีศึกษา บริษัท โภคภัณฑ์ จำกัด มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสถานการณ์ปัจจุบันการประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนาองค์กรธุรกิจ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขสมานฉันท์ และการศึกษาปัจจัยที่เป็นข้อจำกัด และเกื้อกูลต่อความสำเร็จของการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้สรุปว่า

การประยุกต์หลักธรรมไตรสิกขาในการบริหารองค์การธุรกิจ จึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในฐานะที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ของสังคม ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งสมควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานประกอบการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการบริหารจัดการ และการเผยแพร่ความรู้ทางศาสนาแบบบูรณาการและสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคม

โกศล เพชรวงศ์ (2543: 3) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระพุทธศาสนากับการพัฒนาตนได้กล่าวถึงการพัฒนาของบุคคลตามแนวพุทธไว้ว่า การพัฒนาของบุคคลตามแนวพุทธต้องตั้งอยู่บนหลักท้าวานา 3 คือ กายท้าวานา จิตท้าวานา และปัญญาท้าวานา ซึ่งบุคคลสามารถปฏิบัติตามหลักธรรมนี้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ 3 ประการ คือ

1) ทำให้บุคคลเป็นคนดีของสังคม เป็นผู้มิระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย แต่อยู่ในกรอบวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของสังคม พระพุทธเจ้าสอนให้บุคคลงดเว้นกายทุจริต วาจทุจริตและประพฤติกแต่กายสุจริต วาสุจริต อันเป็นไปตามหลักของศีล เรียกว่า กายท้าวานา กายท้าวานานี้เป็นวิธีการพัฒนาบุคคลด้านพฤติกรรมที่แสดงออกทางกายและวาจา เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมให้บุคคลแสดงออกในด้านดีเท่านั้น

2) ทำให้บุคคลมีจิตใจ และอารมณ์มั่นคง เป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อต่อแก่คนอื่นเป็นคนที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม พระพุทธเจ้าสอนให้บุคคลงดเว้นความโลภ ความพยาบาท แล้วให้ประพฤติกแต่มนิสสุจริต ไม่มีมีความโลภ ไม่มีมีความพยาบาท ให้มีจิตใจเสียสละ และยินดีให้อภัย ตามมนิสสุจริตเป็นการพัฒนาจิตใจตามหลักของสมาธิที่เรียกว่า จิตท้าวานา

พระบุญจันทร์ จันทสาโร (2551 : 2) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวตามหลักไตรสิกขา ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว อยู่ในระดับดีทุกด้าน คือ ด้านนโยบายการพัฒนาบุคลากร วิธีการพัฒนาบุคลากร การสนับสนุนของผู้บริหารต่อบุคลากร การรับรู้ข่าวสารในมหาวิทยาลัยและการนำผลการพัฒนาบุคลากรไปใช้ในการพัฒนางาน การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากร โดยภาพรวมปฏิบัติตนอยู่ในระดับดีทุกด้าน คือ ชั้นศีล ชั้นสมาธิและ ชั้นปัญญา มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว คือควรให้ความสำคัญพัฒนาทางด้านนโยบาย ด้านวิธีการพัฒนาบุคลากรควรปรับปรุงการบริหารและการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพในปัจจุบัน และด้านการสนับสนุนของผู้บริหารต่อบุคลากรควรส่งเสริมสนับสนุน ให้โอกาสแก่พนักงานที่เข้าร่วมฝึกอบรม สัมมนาเรียนรู้ในระบบการบริหารจัดการและปรับปรุง ศักยภาพคณาจารย์เจ้าหน้าที่ให้มีชีวิตที่ดี นอกจากนั้นควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้รวดเร็ว ทันใจและทั่วถึง และควรมีการติดตามประเมินผลการพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมกับงานต่อไป การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนากาย พัฒนาจิต พัฒนาใจ และพัฒนาปัญญาสำคัญอยู่ที่ตัวบุคคลที่ได้รับการพัฒนาสามารถพัฒนาความมีจริยธรรมจรรยาบรรณและมีศีลธรรมในการดำเนินชีวิต เมื่อทั้งสองอย่างนี้มั่นคงอยู่ในตัวเองแล้วสามารถยืนยันได้ว่าเกิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างถูกต้องและมีความยั่งยืน นอกจากนั้นยังมีหลักธรรมที่ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยมีแนวทางพัฒนามนุษย์ด้วยวิธี ปรโตโฆชะและโยนิโสมนสิกขา หรือวิธีการแห่งปัญญา เพื่อให้เกิดแนวทางในการอบรมพฤติกรรมด้วยศีล อบรมจิตด้วยสมาธิและอบรมปัญญาด้วยกระบวนการทางปัญญา ซึ่งจะก่อให้เกิดความหยั่งรู้ถึงความจริงของโลกและชีวิตอย่างแท้จริง

พระมหาวิเชียร ปัญญาวิโร (2553: 1) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา : กรณีศึกษาโรงเรียนวิถิปุทธในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความรู้และความเข้าใจในหลักไตรสิกขาของครูผู้สอนและนักเรียนนั้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วกลับพบว่า ด้านความรู้และความเข้าใจในหลักไตรสิกขาของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และส่วนการปฏิบัติตามหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนการปฏิบัติตามหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนนั้น โดยภาพรวมแล้วกลับพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง

พระมหาสุภกิจ สุภกิจ โจอ (2554: 2) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา : กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของประชากรต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของศูนย์การเรียนรู้ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียน ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ มีความเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในด้านศีล ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในด้านปัญญา

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียน ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และสถานภาพ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีผลทำให้ประชากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา ไม่แตกต่างกันจึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ 1) คนส่วนใหญ่มักจะมีเวลาในการทำงานมาก ไม่ค่อยมีเวลาปฏิบัติธรรม 2) เป็นคนค่อนข้างใจร้อน ควบคุมอารมณ์ไม่ค่อยได้มีสมาธิน้อย เป็นคนสมาธิสั้น 3) ทางศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขาดบุคลากรในการพัฒนาเยาวชน ในด้านกิจกรรมด้านปัญญา

พรทิพา กุลมพินานนท์ (2551: 1) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา และการพัฒนาคน วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาและเพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาคนตามแนวพระพุทธศาสนา คือ การวิจัยเอกสารด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา ตาราข้อเขียน สิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต กับการวิจัยเชิงสำรวจอีกส่วนหนึ่ง โดยใช้เครื่องมือวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามจากผู้ปฏิบัติธรรมที่เป็นคฤหัสถ์จากสำนักปฏิบัติธรรม 3 แห่งทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัดรวม 1 คน และแบบสัมภาษณ์ พระสังฆาธิการผู้บริหารมหาวิทยาลัย พระวิปัสสนาจารย์ พระนิสิตปริญญาโท และอาจารย์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 33 คน รวมทั้งได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัยจำนวน 3 ท่าน แล้วได้นำข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์ ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ และข้อมูลเชิงคุณภาพจากบทสัมภาษณ์ได้นำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่สำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปจากการศึกษาค้นคว้าหลักธรรมพบว่า กระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา คือ การพัฒนาคนให้มีการศึกษา ได้แก่ หลักไตรสิกขา เป็นการศึกษาหาความรู้ หรือฝึกฝน อบรม พัฒนาคนให้ครบถ้วนด้วยปัญญา อันเป็นกระบวนการของการเรียนที่ถูกต้อง ซึ่งมี 3 ประการคือ สติสิกขาเป็นกระบวนการฝึกฝนความประพฤดีให้ตั้งงามมีระเบียบวินัย จิตตสิกขา เป็นกระบวนการฝึกอบรมจิต ปลูกฝังศีลธรรมด้านจิตใจให้เป็นสมาธิ และปัญญาสิกขา เป็นการศึกษาฝึกทักษะกระบวนการคิด ความรู้ ความเข้าใจ ตามเหตุปัจจัยในสรรพสิ่งทั้งปวง. ได้เสนอว่า ควร

ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน และมีการนำหลักธรรมไปพัฒนาพฤติกรรมการทำงานของบุคคลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พัชรินทร์ นาคอุย (2551: 1) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการติดตามหนี้สินของธนาคาร ตามหลักพุทธธรรม ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า การใช้หลักสาราณียธรรมมีประโยชน์ในการติดตามภาระหนี้สิน รองลงมา คือ หลักธรรมโลกบาลและหลักธรรมกิริสุขตามลำดับ สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของการศึกษาครั้งนี้ คือ ธนาคารควรมีนโยบายในการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ร่วมกับกฎข้อบังคับในการติดตามภาระหนี้สินของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยการนำเอาหลักศาสนทางพระพุทธศาสนาเข้ามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมพนักงานติดตามภาระหนี้สินของธนาคาร เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างธนาคารกับลูกหนี้

ณัฐวีร์ภัทร์ ถิ่นมีผล (2552: 3) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของนักท่องเที่ยวยาวไทยต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานบริการของตำรวจท่องเที่ยว ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1. ทักษะของนักท่องเที่ยวยาวไทยต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานบริการของตำรวจท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐม ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับ คือ ด้านปิยวาจา ด้านทาน ด้านสมานัตตตา และด้านอิตถจริยา

2. การเปรียบเทียบทักษะของนักท่องเที่ยวยาวไทยต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานบริการของตำรวจท่องเที่ยว ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยที่ทำให้มีทักษะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ . 5 ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และจุดประสงค์ในการมาติดต่อ ส่วนปัจจัยที่ทำให้มีทักษะที่ไม่แตกต่างกัน คือ เพศและอายุ

3. ปัญหา และอุปสรรค การดำเนินงานบริการของตำรวจท่องเที่ยว ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1) ปัญหาทางด้านการรับบริการจากตำรวจท่องเที่ยว ที่ไม่สามารถให้บริการติดต่อครั้งเดียวและแล้วเสร็จได้ 2) ปัญหาการใช้คำพูดในการประสานงานกันเองภายในหน่วยงานไม่ดีเท่าที่ควร 3) ปัญหาจากรถยนต์สายตรวจไม่เพียงพอต่อการให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว และ 4) ปัญหาจากการบริการไม่เสมอภาค แนวทางในการปรับปรุงตามหลักสังคหวัตถุ 4 1) ควรปรับปรุงและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถบริการนักท่องเที่ยวแล้วเสร็จภายในการติดต่อครั้งเดียว เพื่อให้พนักงานเกิดความประทับใจในการบริการของตำรวจท่องเที่ยว 2) ควรจัดให้มีการเลือกตำรวจดีเด่นเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับข้าราชการตำรวจที่พูดดี ทำดี 3) ขอรถยนต์สายตรวจเพิ่มเพื่อให้เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว ในการเกิดเหตุแต่ละครั้ง และ 4) จัดให้มีการฝึกอบรมปลูกจิตสำนึกในการบริการ โดยไม่เลือกปฏิบัติ

ฉาน ตรรกวิจารณ์ (2550: 155) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธได้กล่าวถึง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญทั้งในระดับมหภาคคือ สังคม และในระดับจุลภาคคือ ระดับองค์กรต่างๆ ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งนี้ก็เนื่องจากองค์กรต้องขับเคลื่อนด้วยทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดทรัพยากรหนึ่งขององค์กร การ การพัฒนาให้ทรัพยากรมนุษย์มีทั้งความรู้ ทักษะ ทักษะ หรือกล่าวโดยรวมคือ สมรรถนะ(Competency) จึงเป็นสิ่งจำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะต้องมีศาสตร์และศิลป์ในการพัฒนา เพื่อเพิ่มทักษะความรู้ความสามารถ ปรับทัศนคติ และมีความพร้อมต่อการปฏิบัติงานหรือปฏิบัติหน้าที่ทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จตาม ที่องค์กรได้ตั้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายเอาไว้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีกระบวนการพัฒนาที่เริ่มจากการฝึกอบรมพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ที่หน่วยงานหรือองค์กรนั้น กำหนดวางแผน วางนโยบายไว้แล้ว โดยการให้การศึกษ ฝึกอบรมพัฒนา การให้รางวัลหรือการตอบแทน การธำรงรักษา การประเมินผลการพัฒนา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้มีความหมายและรูปแบบหลายๆ อย่างที่นักวิชาการได้ศึกษาทดลองนำมาใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนาคนให้เกิดความรู้ความสามารถ มีทัศนคติต่อการทำงานที่ดี เป็นประโยชน์องค์กรของตน และมีทฤษฎีมากมายที่สามารถนำมาช่วยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพตรงตามความต้องการขององค์กรของตน แต่ก็ยังมีทฤษฎีหรือแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะสามารถมาช่วยเสริมสร้างให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ได้มีศักยภาพที่สมบูรณ์ครบถ้วนตามที่มนุษย์จะมีได้และทำได้ แนวทางการพัฒนาตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ได้รับคามนิยมและมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันและอนาคต เพราะหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาไม่ได้เน้นเพื่อให้คนหันมาปฏิบัติในระดับที่สูงสุดเพียงอย่างเดียว แต่ยังสร้างความสุขในระดับพื้นฐานที่เกื้อกูลแต่ตนเอง สังคม ชุมชนชาติ ทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างลงตัวสงบสุขและยั่งยืน เกิดความสงบเรียบร้อยขึ้นในสังคม เป็นหลักธรรมที่เป็นหลักการที่สามารถนำมาสร้างความสุขสมบูรณ์ในแบบวิถีชีวิตของชาวโลก เป็นแนวทางการสร้างตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้าบนความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เป็นอย่างดี เช่น หลักทฤษฎะธัมมิกัตถะประโยชน์หรือหลักความเป็นเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ยกฐานะทางครอบครัว เป็นแนวทางการบริหารจัดการที่เป็นประโยชน์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพุทธจะเริ่มจากการฝึกฝนพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมทั้งทางกาย ทางจิตใจ และปัญญาหรือที่เรียกว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา ส่งเสริมการพัฒนาคนมนุษย์ให้มีศักยภาพครบทุกด้าน มีความพร้อมต่อการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้เกิด

ความสำเร็จก้าวหน้าแก่นหน่วยงานหรือองค์กร เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและสังคม ประเทศชาติ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติได้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านคุณธรรม

ผู้วิจัยได้รวบรวมงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

ลัดดาวัลย์ ศรีนิมิตแก้ว ได้ (2552 : 134) วิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ผลการศึกษา พบว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในด้านความซื่อสัตย์ จะกระตุ้นให้นักศึกษาได้แสดงพฤติกรรมต่อบุคคลอื่นตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น มีอุปนิสัยที่ดีงาม รู้สึกรับผิดชอบชั่วดี ละอายต่อบาป ไม่ทุจริต คดโกง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ในด้านความเมตตากรุณา จะทำให้นักศึกษาแสดงถึงความช่วยเหลือผู้อื่นทั้งร่างกาย แรงใจ ด้วยความเต็มใจ เมื่อเห็นผู้อื่นมีทุกข์และได้รับความเดือดร้อน พัฒนา และเสริมสร้างจิตสำนึกในการให้บริการแก่สังคม เช่น กิจกรรมเสียสละร่างกาย แรงใจเพื่อผู้อื่น กิจกรรมการแบ่งปัน น้ำใจเพื่อเพื่อนมนุษย์ กิจกรรมฝึกสมาธิ เป็นต้น ด้านความรับผิดชอบ มุ่งส่งเสริมให้นักศึกษาตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ รับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม เช่น กิจกรรมความรับผิดชอบต่อผู้อื่น กิจกรรมฝึกการทำงานเป็นทีม เป็นต้น ด้านความกตัญญูกตเวทิตี มุ่งให้นักศึกษาระลึกถึงคุณความดีและแสดงออกในสิ่งที่ดี ต่อบุพการี ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ เช่น กิจกรรมเคารพรักใคร่ ใส่ใจบุพการี กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น กิจกรรมวันไหว้ครู กิจกรรมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม เป็นต้น ด้านความมีระเบียบวินัย เพื่อปลูกฝังจิตสำนึก กระตุ้นให้นักศึกษาแสดงพฤติกรรมที่ดี เพื่อประโยชน์สุขต่อตนเองและบุคคลอื่น เช่น กิจกรรมสร้างวินัย เด็กไทยตรงเวลา กิจกรรมการใช้สถานการณ์สมมติ กิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำ และการทำงานเป็นทีม เป็นต้น ด้านความเสียสละ มุ่งให้นักศึกษารู้จักเสียสละความสุขของตนเองเพื่อทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นและส่วนรวม เช่น กิจกรรมเสริมสร้างปลูกจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม กิจกรรมแบ่งปันความสุข เป็นต้น ด้านความสุภาพอ่อนโยน เพื่อให้นักศึกษาแสดงออกซึ่งกิริยา มารยาทที่น่านวล รู้จักกาลเทศะ อ่อนน้อมถ่อมตน พุดสุภาพ มีสัมมาคารวะ เช่น กิจกรรมอนุรักษ์ คำสุภาพ กิจกรรมการอบรมมารยาท งามอย่างไทย กิจกรรมส่งเสริมการกล่าวคำทักทาย เป็นต้น ด้านความร่วมมือและรู้จักสามัคคี เพื่อให้นักศึกษาได้แสดงออกถึงความพร้อมเพียงเห็นคุณค่าของความสามัคคี เช่น กิจกรรมนักศึกษาร่วมใจ สามัคคี กิจกรรมสามัคคี คือพลัง เป็นต้น และด้าน ความอดทน ทำดี ใ้ซ้ความคิด แก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เช่น กิจกรรมทำงานร่วมใจ แข่งขันกีฬาสถาบัน กิจกรรมเยาวชนรักษาสีเสื้อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ศินาภรณ์ หู่เต็ม (2552 : 3) ได้วิจัยเรื่อง พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา ในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยราชพฤกษ์ ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ใน

ระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับรายด้านจากมากไปหาน้อย คือ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความอดทน ความซื่อสัตย์ ซึ่งวิทยาลัยราชพฤกษ์ได้ส่งเสริมพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมครบทุกด้าน โดยในการจัดการเรียนการสอนทุกรายวิชามุ่งเน้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญด้านคุณธรรมจริยธรรมตามพันธกิจของสถาบัน ผู้เรียนส่วนใหญ่ชอบกิจกรรมด้านนันทนาการมากกว่าด้านเชิงวิชาการ ดังนั้นควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมวิชาการ โดยสอดแทรกด้านคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น สำหรับในด้านความเสี่ยสละอยู่ในระดับมากเนื่องจากการส่งเสริมให้จัดกิจกรรมทำงานร่วมกันและแบ่งงานกันทำ ทำให้นักศึกษาเกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่และความเสี่ยสละต่อส่วนรวม

ประสิทธิ์ นวลศรี (2547 : 98) ได้ทำการศึกษา แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนหัวหินวิทยาคม พบว่า

1. ระดับคุณภาพด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนอยู่ในระดับปรับปรุง

2. แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน คือ ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนทุกคนต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม จัดให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียน ประชาสัมพันธ์ผลงานของนักเรียนและโรงเรียน มีคณะกรรมการกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินกิจกรรม สรุปผลการ- ดำเนินอย่างต่อเนื่อง จัดการอบรมให้ความรู้ด้านเทคนิคการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แก่ครูผู้สอน สร้างความตระหนักให้แก่นักเรียนทราบถึงคุณค่าและประโยชน์ของคุณธรรมจริยธรรมที่มีต่อตนเองและส่วนรวม

ถวัลย์ บัวสละ รัตนกร วงศ์ศรี และคณะ (2550 : 112) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน นักศึกษาโรงเรียนลาปางพณิชยการและเทคโนโลยี จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนการสอน ครูมีความเห็นว่า มีความปรารถนาได้อย่างจริงใจต่อการอบรมสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีการพูดให้นักเรียนมีกำลังใจมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนให้เป็นคนดี สำหรับความเห็นของนักเรียน ครู มีความปรารถนาได้อย่างจริงใจต่อการอบรมสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน อบรมสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนการสอน ยกตัวอย่างเรื่องราวในชีวิตจริงมาใช้อบรมสั่งสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ครูและนักเรียนมีความเห็นว่า มีอาคาร สิ่งปลูกสร้าง บริเวณโรงเรียนจัดวางผังอย่างเป็นระเบียบ จัดบอร์ดให้ความรู้ในวันสำคัญและเทศกาลต่าง ๆ อาคารอาณาบริเวณโรงเรียนมีความสะอาดเรียบร้อย ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ครู

มีความเห็นว่าโรงเรียนได้จัดส่งนักเรียนเข้าร่วมประกวดมารยาทและสวดสรภัญญะ จัดกิจกรรมบรรพชา/อุปสมบทหมู่ในโอกาสพิเศษต่าง ๆ และให้ความสำคัญกับกิจกรรมพัฒนาความมีระเบียบวินัยของนักเรียน สำหรับนักเรียนเห็นว่า โรงเรียน ได้จัดกิจกรรมบรรพชา/อุปสมบทหมู่ในโอกาสพิเศษต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับกิจกรรมพัฒนาความมีระเบียบวินัยของนักเรียน และมีกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านการกำหนดระเบียบปฏิบัติและการควบคุมการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ครูและนักเรียนมีความเห็นว่า โรงเรียน ได้ประชุมครูและนักเรียนเพื่อชี้แจงความเข้าใจในระเบียบปฏิบัติโรงเรียน ใช้วิธีการยกย่องชมเชย หรือให้รางวัลเป็นแนวทางในการชักจูงให้นักเรียนปฏิบัติตาม และ ครูมีความเอาใจใส่นักเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาความประพฤติของนักเรียน

ศึกษาการดำเนินงานของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามทฤษฎีของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร พบว่า การดำเนินงานของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามทฤษฎีของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกำหนดนโยบาย ด้านจัดสภาพแวดล้อม ด้านนิเทศการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมนักเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมจริยธรรมที่ประชาชนใน 7 สถาบันของสังคมไทย อันได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองการปกครอง ชุมชนท้องถิ่น องค์กรธุรกิจเอกชน สื่อและสื่อสารมวลชน เห็นว่ามีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันด้วยดีคือ 1) ความพอเพียง 2) ความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 3) ความกตัญญูทวดเวที 4) ความซื่อสัตย์ซื่อตรง 5) ความเสียสละ 6) ความมีวินัย 7) ความอดทนอดกลั้น 8) ความรับผิดชอบ 9) ความขยันหมั่นเพียร และ 10) ความมีสติ

สายฤดี วรกิจโกศาทร รศ.ดร. และคณะ (2552 : 1-2) ได้ทำการศึกษาวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย จากการวิจัยพบว่า ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ 10 ประการ ดังนี้

1. มีจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อครอบครัวและสังคม
2. มีวิธีการผสมผสานคุณธรรม จริยธรรม เข้ากับวิถีชีวิตโดยรวม
3. เล็งเห็นประโยชน์ และให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม
4. มีผู้นำที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่าง ของผู้มีคุณธรรมจริยธรรม สร้างความเลื่อมใสศรัทธาจากบุคคลรอบข้าง
5. ยึดแนวทางของศาสนาเป็นวิธีนำในการดำเนินการอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

6. มีการยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน มองบุคคลอื่นในด้านบวก สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันและกัน

7. มีการสื่อสารที่ดีกับบุคคลทั้งในภายในและภายนอกองค์กร มีการสนับสนุนให้กำลังใจสมาชิกในองค์กรที่ทำความดีอย่างสม่ำเสมอ

8. มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานนอกองค์กร เพื่อสนับสนุนกันและกันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย

9. ยึดมั่นในความดีงามและหมั่นกระทำอย่างสม่ำเสมอ

10. มีเครือข่ายเชื่อมโยง และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งฝ่ายให้และฝ่ายรับทำให้สามารถดำเนินงานได้ในหลายบริบท

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าการพัฒนาประเทศชาตินั้นต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาคนให้พร้อมก่อนจะพัฒนาเทคโนโลยี และการพัฒนานั้นจะต้องควบคู่กับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักศึกษาซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรต่างๆ เป็นฟันเฟืองของกลไกการพัฒนาสู่ยุคการสื่อสารไร้พรหมแดน การพัฒนาคนเพียงอย่างเดียวนั้นถือว่าเป็นการพัฒนาด้านเดียวต้องพัฒนาด้านร่างกายและจิตใจควบคู่กันไปกับการพัฒนาคน ปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพราะสาเหตุหนึ่งมาจากการมุ่งเน้นการพัฒนาคน เพื่อสร้างฐานเศรษฐกิจของประเทศชาติให้มั่นคง แต่เราลืมนึกไปว่าคนกำลังถอยห่างจากการพัฒนาด้านจิตใจทางด้านจิตใจควรได้รับการอบรมสั่งสอนด้วยธรรมะ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักศึกษาถือว่าเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดเพื่อวิจัยต่อไป

2.5.3 งานวิจัยเกี่ยวกับฆราวาสธรรม

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

พระสมทบ ธิรปญโญ (2554 : 143) ได้วิจัยเรื่อง“ภาวะผู้นำของเยาวชนตามหลักฆราวาสธรรม 4 :กรณีศึกษาโรงเรียนหล่มสักวิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์”พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 384 คน พบว่า

1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 มีอายุระหว่าง 13-15 ปี จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 8.0 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวนชั้นละ 58 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 ความสัมพันธ์ด้านการศึกษากับโรงเรียน ต่ำกว่า 3 ปี จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 41.1 ไม่เคยเข้าอบรมคุณธรรม จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 39.9

ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ครอบครัวมีรายได้ 5,000 – 10,000 บาท ต่อเดือน จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 19.9

2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำของเยาวชนโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=3.87) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าระดับภาวะผู้นำของเยาวชนตามหลักฆราวาสธรรม 4 อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

3) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรม 4 กับภาวะผู้นำของเยาวชน โรงเรียนหล่มสัก วิทยาลัยเกษตรกรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า การนำหลักฆราวาสธรรม 4 (หลักธรรมสำหรับภคฤหัสถ์) มาใช้ศึกษา ภาวะผู้นำเยาวชนของโรงเรียนหล่มสักวิทยาลัยเกษตรกรรม มีความเหมาะสมทำให้นักเรียนมีความรู้เรื่องหลักธรรมที่ดีและรู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ และนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน สาเหตุปัญหา อุปสรรค สภาพครอบครัวเกิดความแตกแยกครอบครัวไม่ใส่ใจดูแล ครอบครัวเปลี่ยนแปลงบทบาทจากเดิม ความไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของนักเรียนไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ตัดสินใจไม่ถูกยังขาดความรับผิดชอบ ขาดการเสียสละ อยากรู้อยากลอง สื่อโฆษณาสิ่งยั่วยุให้เกิดการกระทำตามใจตนเอง ตามกระแสสังคม ความสะดวกสบายทำให้เกิดความมักง่ายขาดความอดทน ตัวอย่างไม่ดีในสังคมมีมาก สื่อต่างๆถ่ายทอดตัวอย่างที่ไม่เหมาะสม ข้อเสนอแนะแนวทางวิธีแก้ไข ผู้ปกครองผู้ใหญ่นักเรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบต้องรู้จักเสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดีให้รู้จักคิดและทำในสิ่งที่ถูกต้อง สร้างความรักในโรงเรียนชี้แนะและบอกหลักการดำเนินชีวิตให้ถูกต้องดูแลเอาใจใส่ครอบครัวดูแลเอาใจใส่บุตรใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ให้ความรู้ความเข้าใจให้เด็กเยาวชนมีหน้าที่ในครอบครัว

ปรีชา นาครัตน์ (2541 : 3-4) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบคุณภาพของแบบวัดฆราวาสธรรมที่มีรูปแบบการถามต่างกัน พบว่า ๑.ค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบวัดฆราวาสธรรม 4 ฉบับคือ ด้านสังฆะ ด้านทมะ ด้านขันติ และด้านจาคะ ชนิดสถานการณ์ที่เป็นการ์ตูน มีค่าเป็น 0.9238, 0.9393 และ 0.9095 ตามลำดับ ส่วนชนิดสถานการณ์ที่เป็นภาษา มีค่าเป็น 0.8962, 0.8993, 0.9191 และ 0.8744 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพพบว่าต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2.ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดฆราวาสธรรม 4 ฉบับ คือ ด้านสังฆะ ด้านทมะ ด้านขันติ และด้าน จาคะ ชนิดสถานการณ์ที่เป็นการ์ตูน มีค่าเป็น 0.7818, 0.7985, 0.7874 และ 0.7904 ตามลำดับ ส่วนชนิดสถานการณ์ที่เป็นภาษามีค่าเป็น 0.7546, 0.77390, 0.7704 และ 0.7662 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าความเชื่อมั่นพบว่า ต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ณรงค์ธรรม บัวทอง, พันตำรวจโท (2552 : 1-2) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาตำราวจนครบตามหลักฆราวาสธรรม 4 กรณีศึกษาสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง เขตปทุมธานี กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ 1) เพื่อศึกษาหลักการและกระบวนการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวตะวันตก 2) เพื่อศึกษาหลักการและกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักทฤษฎีวัฒนธรรม 4 และ 3) เพื่อประยุกต์ใช้หลักการและกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักทฤษฎีวัฒนธรรม 4 กับสถานีดำรวจนครบาลนางเลิ้ง ผลการศึกษาพบว่า

1) ด้านสัจจะ ตรงกับหลักคุณธรรมของตำรวจข้อ (1) คือการรักษาความสัจ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม ตรงกับอุดมคติของตำรวจในข้อความที่ว่า“เคารพเอื้อเฟื้อต่อหน้าที่”ดำรงตนในยุติธรรม และรักษาความไม่ประมาทเสมอชีวิตตรงกับพันธสัญญาในการปฏิบัติงาน เพื่อบริการให้กับประชาชน อันถือเป็นความจริงใจและจริงจังที่ได้ให้กับประชาชนว่า จะดำเนินการให้เสร็จภายในเวลากำหนด เช่นการประกันตัวผู้ต้องหาภายในเวลา

1 ชั่วโมง การตรวจสอบประวัติผู้สมัครงานหรือเข้าศึกษาต่อภายในเวลา 10 วัน ดำรวจสำตรวจต้องรีบเดินทางไประงับเหตุภายในเวลา 5 นาที

2) ด้านทมะ ตรงกับหลักคุณธรรมของตำรวจ (2) คือการรู้จักข่มใจ ฝึกตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจ ความดีเท่านั้น ตรงกับอุดมคติของตำรวจในข้อความที่ว่า“ไม่มกมากในลาภผล”และ“กระทำการด้วยปัญญา”ตรงกับแนวทางการปฏิบัติของสถานีดำรวจนครบาลนางเลิ้ง คือได้จัดให้ข้าราชการตำรวจทุกคนเข้าแถวเคารพธงชาติ มีการไหว้พระสวดมนต์ท่องอุคมคติของตำรวจและได้จัดให้ผู้บังคับบัญชา ทำการอบรมข้าราชการต่างๆ แก่ข้าราชการตำรวจก่อนที่จะปฏิบัติหน้าในแต่ละวัน

3) ด้านขันติ ตรงกับหลักคุณธรรมของตำรวจ (3) คือการอดทน อดกลั้น และอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด ตรงกับอุดมคติของตำรวจในข้อความว่า“อดทนต่อความเจ็บใจ”และ“ไม่หวั่นไหวต่อความยากลำบาก”ตรงกับแนวทางการปฏิบัติของสถานีดำรวจนครบาลนางเลิ้งคือ จัดให้มีการฝึกวิชาพลศึกษา วิชาการทหาร การฝึกยุทธวิธีตำรวจ เล่นกีฬาเป็นประจำ เพื่อให้ข้าราชการตำรวจมีร่างกายแข็งแรง มีจิตใจที่เข้มแข็งอดทน พร้อมทั้งจะต้องเผชิญกับความยากลำบากได้ทุกสถานการณ์

4) ด้านจาคะ ตรงกับหลักคุณธรรมของตำรวจ (4) คือการรู้จักละวางความชั่วความทุจริตและรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง ตรงกับอุดมคติของตำรวจในข้อความว่า“กรุณาปรานีต่อประชาชน”และ“มุ่งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อปวงชน”ตรงกับแนวทางการปฏิบัติของสถานีดำรวจนครบาลนางเลิ้ง คือ จัดระดมกำลังกวาดล้างจับกุมออกตรวจพื้นที่นอกเหนือจากเวลางานในปกติ การจัดให้ข้าราชการตำรวจและครอบครัว ร่วมทำบุญตัก

บาตร แก่พระสงฆ์ เนื่องในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเทศกาลขึ้นปีใหม่ วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา เป็นต้น

สมหมาย รัตตัญญู (2552 : 2) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาความพึงพอใจการปฏิบัติงานของข้าราชการและลูกจ้างในกรมชลประทานตามหลักธรรมาภิบาล 4” ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล 4 ด้านจะ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ต่อกัน ความจริงใจ พุดจริงทำจริง ความเชื่อถือ และการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ด้านทักษะ ได้แก่ การรู้จักข่มใจตนเอง การยอมรับความคิดเห็นและให้ความสำคัญผู้อื่นความกระตือรือร้นในการหาความรู้เพิ่มเติม การรับฟังคำตำหนิและพร้อมที่จะแก้ไข และการหมั่นแสวงหาความรู้อยู่เป็นนิจ ด้านขันติ ได้แก่ ความอดทนการตำหนิติเตียน ความขยันในการทำงาน ความตรงต่อเวลา การยอมรับการเปลี่ยนแปลง และการปฏิบัติงานอย่างภาคภูมิใจและเหมาะสม และด้านจาคะ ได้แก่ การเสียสละ มุ่งมั่นทำหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียร รักการทำงานเป็นทีมการเสียสละเวลาพักผ่อนทำงานให้สำเร็จ การช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานทำงานให้ทันเวลา และความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม 2) ข้าราชการและลูกจ้างประจำกรมชลประทานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมากและรายด้าน ได้แก่ ด้านทักษะ ด้านขันติและด้านจาคะ อยู่ในระดับมากทุกด้าน 3) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล 4 ระหว่างข้าราชการและลูกจ้างประจำ พบว่า ข้าราชการและลูกจ้างประจำที่มีสถานภาพตำแหน่ง เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน รายจ่ายต่อเดือน สถานภาพสมรสงานวนสมาชิกในครัวเรือนและรายได้รวมต่อครัวเรือนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล 4 ไม่แตกต่างกัน

ฉัฐศักดิ์ แสนสุข (จำลิตำรวจ) 2553. 1-2 ได้วิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจตามหลักธรรมาภิบาล 4 : กรณีศึกษากองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ” พบว่า 1) ข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีทัศนคติต่อการปฏิบัติงาน ตามหลักธรรมาภิบาล 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (=4.1) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีทัศนคติต่อการปฏิบัติงาน ตามหลักธรรมาภิบาล 4 อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) การเปรียบเทียบทัศนคติของข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจสันติบาลสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจตามหลักธรรมาภิบาล 4 จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา รายได้สถานภาพ และประสบการณ์ทำงาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลทำให้ทัศนคติของข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจตามหลักธรรมาภิบาล 4 แตกต่างกันได้แก่ อายุจึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการตำรวจมีทัศนคติไม่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศการศึกษา รายได้ สถานภาพ และประสบการณ์ ซึ่งไม่เป็นไปตาม

สมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ได้แก่ รายได้ไม่เพียงพอ การแทรกแซงในการพิจารณาความดีความชอบ และขาดอุปกรณ์ในการทำงานที่ทันสมัย

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับฆราวาสธรรม 4 จากการศึกษาเอกสารงานวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องหลายๆ เล่มทำให้ผู้วิจัยได้ทราบข้อมูลว่าหลักฆราวาสธรรมเป็นหลักธรรมที่สำคัญและจำเป็นมากต่อนักศึกษาและเยาวชนที่จะต้องนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอันจะทำให้เกิดประโยชน์มากมายต่อตนเองและสังคมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามและยังความสงบสุขร่มเย็นมาสู่ ครอบครัว มหาวิทยาลัย สังคม ประเทศชาติ โดยเฉพาะนักศึกษา เยาวชน และคนทั่วไป

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักฆราวาสธรรม 4 พอจะสรุปได้ว่าการปฏิบัติตามหลักฆราวาสธรรม 4 มีความซื่อตรง ซื่อสัตย์ สามารถข่มใจ รู้จักควบคุมจิตใจ มีความอดทน ตั้งหน้าทาหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็งอดทน มีความต้องการที่จะร่วมมือช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่คับแคบเห็นแก่ตัวหรือเอาแต่ใจตัว นับเป็นหลักธรรมที่เกื้อกูลการปฏิบัติงาน และการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม และมีความสุข

2.5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านเบญจธรรม 5

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเบญจศีล และเบญจธรรม

งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเอกสารงานวิทยานิพนธ์ตลอดจนหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยหลักเบญจศีลและเบญจธรรมดังต่อไปนี้

พระทวีป กลุยาณธมฺโม (เล็กบัณฑิตย์) 2553: 132 กล่าวใน “การศึกษาวิเคราะห์หลักกัลยาณธรรมสำหรับการดำรงชีวิตที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา กัลยาณธรรม หมายถึง ธรรมอันดีอันงามและเป็นหลักปฏิบัติของกัลยาณบุคคล ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นธรรมที่แสดงคุณค่าของบุคคลที่แสดงออกทางกาย วาจา ใจที่ดี มีความสุจริต มีความเมตตา กรุณา และความประพฤติในสิ่งเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญบุคคลนั้นประกอบด้วยการปฏิบัติใน 3 ชั้น ได้แก่ 1) การปฏิบัติขั้นต้น คือ การรักษาศีล 2) การปฏิบัติขั้นกลาง คือ การบำเพ็ญจิตให้สงบ และ 3) การปฏิบัติขั้นสูงสุด คือการปฏิบัติขั้นวิปัสสนากรรมฐานเพื่อทำลายกองทุกข์ทั้งหมด

พระมหาสุทนต์ สุทนต์โน (2539 : 143) ได้ศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่อง “ความคิดทางสังคมในพระสูตรต้นคปิฎกพบว่า สังฆะ คือ ความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อสังคม ซื่อตรง ไม่คดโกง ไม่มีมายาเมื่อตั้งตนอยู่บนฐานที่ถูกต้องแล้ว ย่อมจะนำสันติสุขมาสู่สังคม”

พระมหามณเฑียร บริสุทธิ์โต (อามาตมนตรี) 2544 . 154 ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสังฆธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทพบว่า คำว่า “สังฆธรรม หมายถึง ความจริงหรือสภาพที่เป็นจริง มีอยู่

จริงส่วนคำว่า ธรรม นั้นหมายถึง สิ่ง สภาพ ปราภฏการณ์ ธรรมชาติ คำสอนสภาวะที่ทรงสัจว่าไม่ให้ ตกไปในที่ชั่ว เหตุ ต้นเหตุ อารมณ์ที่ปรากฏกับใจ คุณธรรม ความดี ความถูกต้อง เมื่อมองจาก ความหมายดังที่ปรากฏแล้ว “สัจธรรม” หมายถึง ธรรมชาติที่เป็นความจริงหรือสภาพที่เป็นความจริง สัจธรรมทางโลก หมายถึง ความจริงชั่วคราวที่โลกร่วมกันยอมรับเช่น สวย เป็นสัจธรรมทาง ธรรม หมายถึง ความจริงที่ทุกคนต้องยอมรับ ด้วยความจริงนี้ไม่มีใครที่จะหลีกเลี่ยงพ้นได้ เช่น ความแก่ ความเจ็บ ความตาย เป็นต้น”

พระมหาจารย์ส เขมโชโต (2545: 156) ได้ศึกษาเชิงเปรียบเทียบแนวความคิดทางจิตวิทยา พบว่า “สัจจะ คือ หลักการหรือธรรมชาติของสิ่งที่มีอยู่เป็นอยู่ และเป็นจริงตามหลักของสังขตธรรม และอสังขตธรรม ธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต คือมีธาตุหรือสภาวะของมันเอง เช่น อารพุกธาตุ ธาตุแห่ง ความเริ่มต้น นิกุมธาตุ ธาตุแห่งความเสื่อม ปรุกุมธาตุ ธาตุแห่งความพยายาม ธาตุเหล่านี้เป็น สภาวะที่มีอยู่ตามธรรมชาติของมันเอง ในลักษณะที่เรียกว่า ัมมฐิติ ัมมนิยาม”

2.5.5 งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยในต่างประเทศที่สอดคล้องกับจริยธรรมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนานักศึกษาระดับอุดมศึกษามี ดังต่อไปนี้

โฮลสไตน์ (Holstein) 1976 . 4 ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของเด็กวัยรุ่นและบิดามารดาของเด็กทำการศึกษาระยะยาวช่วงสามปี กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่นชายหญิง อายุ 13 ปี จำนวน 53 คน ที่มีสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมระดับเดียวกัน พบว่าเด็กวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 3 และเด็กวัยรุ่นชายอยู่ในขั้น ที่ 2 ต่อมา มีการวัดซ้ำอีกเมื่อเด็กมีอายุ 16 ปี พบว่า วัยรุ่นชายมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4

ชาร์พ (อัจจิมา วันแต่ง. 2538 :38; อ้างอิงมาจาก Sharp. 1992 : 3843 – A) ได้ศึกษาวุฒิภาวะในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและประสบการณ์ชีวิตของวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นวัยรุ่นชาย 49 คน วัยรุ่นหญิง 40 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบ ดีไฟนิง อิซชูแบบสำรวจ ประสบการณ์ชีวิตในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของวัยรุ่นและแบบทดสอบความสามารถทางพุทธิปัญญา ของ ไอโอวา (Iowa) ผลการวิจัยพบว่า วินัยที่บ้านและวุฒิภาวะทางจริยธรรมในเพศชายและเพศหญิง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างการเข้ากลุ่มทำกิจกรรมกับวุฒิภาวะทางจริยธรรม

โฮลสไตน์ (จารุวรรณ พานทอง. 2526 :31–32; อ้างอิงมาจาก Holstein. 1976) ได้ทำการวิจัย เรื่องการเปลี่ยนแปลงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นและบิดามารดาของเด็ก โดย ทำการศึกษาแบบระยะยาวช่วงสามปี กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่นชายหญิงอายุ 13 ปี จำนวน 53 คน ที่

มีสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมระดับเดียวกันพบว่า เด็กวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 3 และเด็กวัยรุ่นชายอยู่ในขั้นที่ 2 ต่อมามีการวัดซ้ำอีกขณะที่เด็กมีอายุ 16 ปี พบว่า วัยรุ่นชายมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 ขณะที่วัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 3 และ 5 ปีต่อมา มีการวัดซ้ำอีก ปรากฏว่า เด็กวัยรุ่นชายและหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมก้าวหน้าเร็วมาก

V.L. Jones, Charles Morris 1956: 345 – 349 ได้วิจัย เรื่อง Relations of Temperament to the choice of Values ผลการศึกษา พบว่า ความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมกาปฏิบัติที่เกี่ยวกับจริยธรรมของเด็กมีระดับต่ำ การจัดการเรียนการสอนในเรื่อง จริยธรรม ศิลธรรมที่โรงเรียน ไม่สามารถชักจูงให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมกาปฏิบัติทางจริยธรรมได้ ซึ่งมีสาเหตุมาจาก ครอบครัว สังคม ความต้องการและความรู้สึกของเด็กเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าการจัดการเรียนการสอนจริยธรรม ศิลธรรมในโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนควรมีการพัฒนาการสอนจริยธรรมและศิลปธรรมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น รวมถึงใช้วิธีการให้เด็กได้เห็นตัวแบบที่จริยธรรมที่ดีงาม

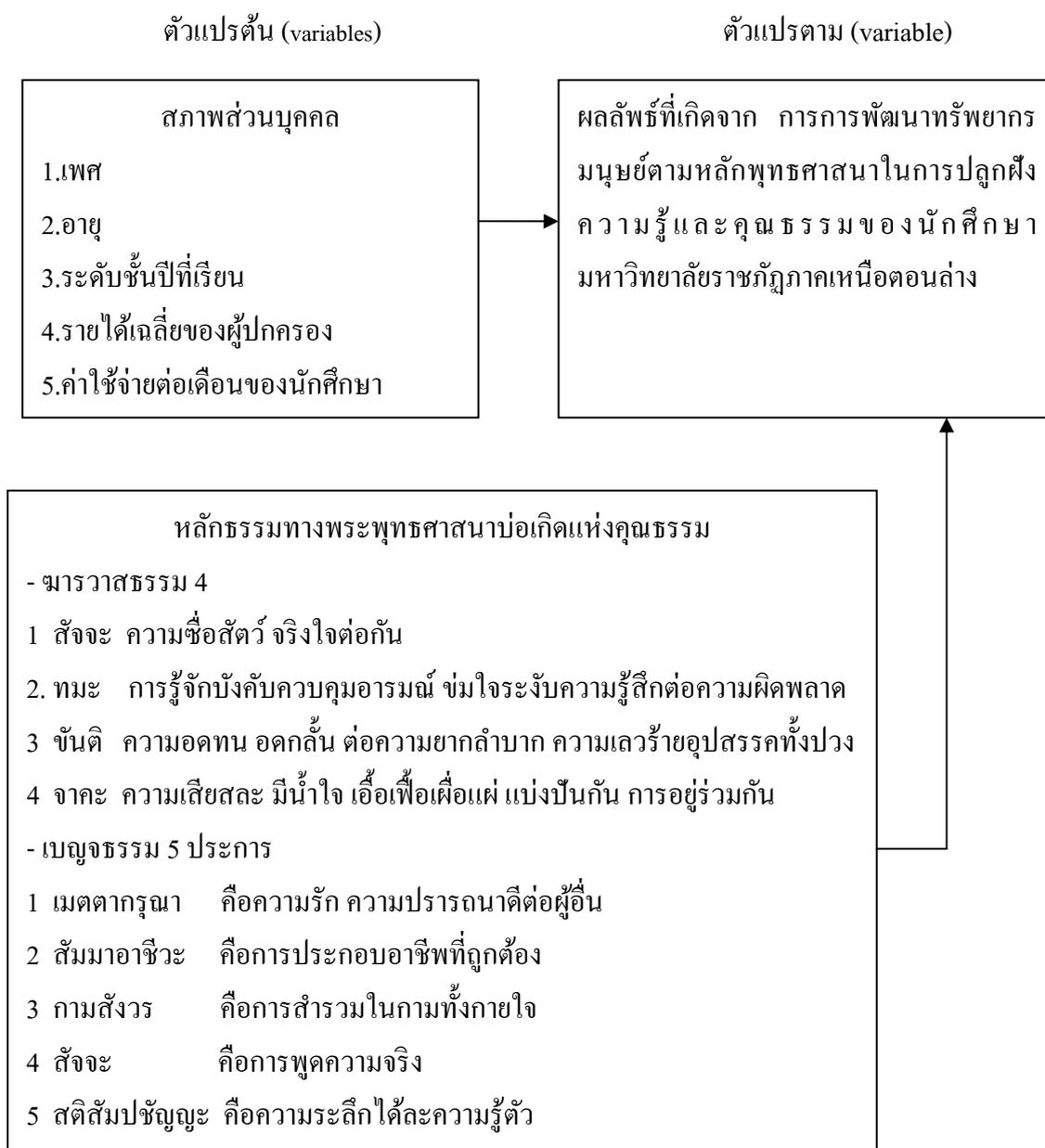
K.M. Howard ได้วิจัย เรื่อง When meeting Khun teacher, each time we should pay respect : Standardizing respect in a Northern Thai Classroom ผลการศึกษา พบว่า 225 กระบวนการจัดเวลาทางสังคมทางด้านภาษาของเด็กหมู่บ้านทางภาคเหนือของประเทศไทยที่ใช้ภาษาพื้นเมืองเป็นภาษาพูด ให้สามารถพูดภาษากลางของไทยได้อย่างถูกต้องและมีความสุขเหมาะสม โดยโรงเรียนเป็นผู้จัดเวลาทางสังคมดังกล่าว

จากแนวคิดหลักและผลการศึกษาของนักวิชาการและนักวิจัยต่าง ๆ ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านพัฒนาการทางจริยธรรม และด้านหลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับจริยธรรมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์และประมวลผล โดยสามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวความคิดโครงการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของนักศึกษา คือ หลักคุณธรรมโดยกำหนด กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) โดยสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง เป็นการวิจัยโดยใช้รูปแบบผสม Mixed method การวิจัยและพัฒนา (Research & Development : R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. วิธีการดำเนินการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้รูปแบบผสม ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1.1 ชั้น Resarch ดำเนินการวิจัยดังนี้

- 3.1.1.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
- 3.1.1.2 วิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ตามหลักพระพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรม

3.1.1.3 การวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรม โดยการจำแนกแบบสอบถาม

3.1.1.4 การสังเคราะห์และพัฒนาคุณลักษณะของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรม

3.1.2 ชั้น Development ดำเนินการดังนี้

3.1.2.1 ร่างคุณลักษณะของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรม ด้วยแบบสอบถามปลายเปิดที่ตอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

3.1.2.2 วิเคราะห์และประเมินคุณภาพ แบบจำลองของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรม โดยทำ Focus Group Discussion จากผู้เชี่ยวชาญ

3.1.2.3 กำหนดวิธีในการเผยแพร่ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรม ด้วยเทคนิค Dialectic process จากผู้เชี่ยวชาญ

3.1.2.4 การใช้เทคนิค (Index of item objective congruence) : (IOC) เพื่อตรวจความมีคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยและผลลัพธ์การวิจัยด้วยผู้เชี่ยวชาญ

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

3.2.1 นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 4 แห่ง และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามประชากรที่กำหนดครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยทำการเปิดตารางสูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ได้ประชากรที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) คัดเลือกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง จำนวนทั้งสิ้น 396 คน ได้พัฒนาสูตรขึ้นมาเพื่อใช้ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

e คือ ความคาดเคลื่อนของการเลือกตัวอย่าง ที่ยอมให้เกิด .05

N คือ ขนาดของประชากรทั้งหมด

n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

เมื่อประชากรมีจำนวนแต่ละกลุ่ม มีจำนวนไม่เท่ากันจึงได้ทำการแบ่งกลุ่มสุ่มตัวอย่าง (Random sampling) โดยแบ่งกลุ่มสุ่มตัวอย่างตามตาราง

ตารางที่ 3.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 4 แห่ง ดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง	ประชากร
1. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์	9,965 คน
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	11,291 คน
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	7,342 คน
4. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	7,865 คน
รวมทั้งหมด 36,463 คน	

เมื่อประชากรมีจำนวนแต่ละมหาวิทยาลัย มีจำนวนไม่เท่ากันจึงได้ทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่าง (Random sampling) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามตาราง

ตารางที่ 3.2 แบ่งกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์	9,965 คน	107
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	11,291 คน	122
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	7,342 คน	80
4. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	7,865 คน	85
รวมทั้งหมด 36,463 คน		จำนวน 396 คน

กลุ่มที่ 1 ประชากรกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ

กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญเดลฟาย (Delphi)

1. คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญมี ดังต่อไปนี้
 - 1.1 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การสอนในระดับประถมถึงระดับอุดมศึกษา
 - 1.2 มีประสบการณ์สอนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม
 - 1.3 เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา

2. กลุ่มตัวอย่างเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบ “คุณธรรม” นักศึกษา และทำการกำหนดคุณธรรมของนักศึกษา ในมหาวิทยาลัย โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ทั้ง 4 แห่ง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ตามจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสม คือ จำนวนตั้งแต่ 17 คน ขึ้นไป เพราะอัตราการลดของความคลาดเคลื่อนจะมีน้อยมาก คือ ประมาณ 0.02 ดังนั้น จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยกำหนดไว้จำนวน ประมาณ 17 คน ถือว่าเหมาะสมในการเป็นกลุ่มประชากรของการวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้ประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญไว้ล่วงหน้าเพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามเทคนิคเดลฟายด้วยตัวของผู้วิจัยเองแล้วจึงขอความอนุเคราะห์หน่วยงานต้นสังกัดออกหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญในภายหลังเพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือในการวิจัย

1) ประเมินเชิงคุณภาพ รูปแบบ “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” ในการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรม โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้เชี่ยวชาญ 10 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือและอธิบายลักษณะของเครื่องมือ ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก 3) สันทนากลุ่ม ดังนี้

3.3.1 เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

การดำเนินการสร้างเครื่องมือมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.3.1.1 แบบสอบถามรอบที่ 1 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-end Form) จากกรอบที่กำหนดไว้ จำนวน 3 ประเด็นหลัก แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและสำนวนภาษา เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ก่อนที่จะส่งให้ผู้เชี่ยวชาญร่วมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

3.3.1.2 แบบสอบถามรอบที่ 2 เป็นการนำคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามในรอบที่ 1 มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์แยกเป็นประเด็นเนื้อหาต่างๆ โดยพยายามที่จะคงสำนวนเดิมของผู้เชี่ยวชาญและตัดทอนข้อความที่ซ้ำซ้อนหรือส่วนที่อยู่เหนือขอบเขตของการวิจัยออก แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามแนวทางการสร้างมาตรวัดเจตคติแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยการคำนวณค่า ค้ำมัธยฐาน (Median) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) มีเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นเกี่ยวกับ “ความเหมาะสม” ที่มีแนวโน้มในข้อคำถามแต่ละข้อ แสดงค่าคะแนนแทนระดับความคิดเห็นของท่านดังนี้

คะแนนแทนระดับความคิดเห็น	หมายถึง ความเหมาะสม
5	มากที่สุด
4	มาก
3	ปานกลาง
2	น้อย
1	น้อยที่สุด

ค้ำมัธยฐาน (Median)

ความหมายของค่าคะแนนมัธยฐาน (M) ที่ใช้ในการประมวลความคิดเห็น มีความหมายดังนี้

ค่าคะแนนมัธยฐาน (M)	ความหมาย ความเป็นไปได้
4.5 - 5.0	มากที่สุด
3.5 - 4.49	มาก

2.5 - 3.49	ปานกลาง
1.5 - 2.49	น้อย
1.0 - 1.49	น้อยที่สุด

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) มีค่าต่ำกว่า 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้น สอดคล้องกัน

3.3.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยศึกษาเอกสารวิชาการและจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง โดยมีเครื่องมือในการวิจัย 3 ชนิด ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก และ 3) สันทนากลุ่ม เครื่องมือการวิจัยโดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.3.2.1 แบบสอบถาม (Questionnaires) ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปการปลูกฝังคุณธรรม ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต บทความ ตำรา คัดสำเนาจากรายงานการวิจัยหรือบทความตามเว็บไซต์
- 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างกรอบของคำถาม โดยสร้างเครื่องมือ จากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย
- 3) เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามที่คุณเชี่ยวชาญแนะนำ
- 4) นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งความตรงของเนื้อหา (Content validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct validity) โดยการหาค่า IOC (Rovinelle & Hambleton)
- 5) นำเครื่องมือที่ตรวจสอบแล้วแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา ผู้ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยทั้ง 4 แห่ง เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) จำนวน 30 ชุด ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงรายข้อ และสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงทั้งฉบับ นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงสมบูรณ์ตามคำแนะนำและการเห็นชอบของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปเก็บข้อมูลกับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์	นักศึกษา	จำนวน	9,965 คน
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	นักศึกษา	จำนวน	11,291 คน
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	นักศึกษา	จำนวน	7,342 คน
4. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	นักศึกษา	จำนวน	7,865 คน

รวมทั้งสิ้น จำนวน 36,463 คน

กลุ่มตัวอย่าง เจริญปริมาณโดยผู้วิจัยได้ใช้สูตรของตารางสำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane) 0.5 และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 396 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ โดยแต่ละระดับคะแนนมีความหมายดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่า เหมาะสมมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่า เหมาะสมมาก

คะแนน 3 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่า เหมาะสมปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่า เหมาะสมน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่า เหมาะสมน้อยที่สุด

3.3.2.2 ประเมินเชิงคุณภาพ “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา” ในการปลูกฝังความรู้และคุณ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จัดประชุมสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาและผู้มีคุณวุฒิทางพระพุทธศาสนา

3.3.3 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview Research)

การสร้างแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.3.3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาโดยการปลูกฝังความรู้คุณธรรม จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต บทความ ตำรา คัดสำเนาจากรายงานวิจัยหรือบทความ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)

3.3.3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยมาสร้างประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จำนวนแต่ละข้อ ด้านประเด็นหลัก

3.3.3.3 เสนอร่างเครื่องมือประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิที่แนะนำ

3.3.3.4 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้รับความถูกต้อง เทียบตรง ตามหลักการวิจัยทั้งในเชิงความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยได้รับความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วย

1. ผศ.ดร.ประยูร ลิ้มสุข	ตำแหน่ง อธิการบดี
2. พระครูสิริพัชร โสภิต ดร.	ตำแหน่ง อาจารย์
3. พระมหาวัชชัย ธรรมวีร์ ดร.	ตำแหน่ง อาจารย์
4. อาจารย์ ดร. อภิไท สอนทอง	ตำแหน่ง อาจารย์
5. อาจารย์ ดร.ณัฐวุฒิ บึงจันทร์	ตำแหน่ง อาจารย์

โดยผลการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ จากบทสัมภาษณ์การวิจัยของผู้ให้ข้อมูลในประเด็นคำถามสัมภาษณ์ต่าง ๆ

3.3.3.5 นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปสัมภาษณ์เชิงลึกเก็บข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญ โดยการคัดเลือกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการปลูกฝังคุณธรรม แบบเจาะจง จำนวน 24 คน

3.3.4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การสร้างแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.3.4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการปลูกฝังคุณธรรม จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต บทความวิชาการ คัดสำเนาจากรายงานวิจัย และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)

3.3.4.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยมาสร้างประเด็นคำถาม ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์แต่ละข้อ

3.3.4.3 เสนอร่างเครื่องมือ ประเด็นการสนทนากลุ่ม ต่อที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามที่ปรึกษาแนะนำ

3.3.4.4 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้รับความถูกต้อง เทียบตรง ตามหลักการวิจัยทั้งในเชิงความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและได้รับความ

3.3.4.5 นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปการสนทนากลุ่มเก็บข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญ โดยการคัดเลือกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการปลูกฝังคุณธรรม จำนวน 10 คน

3.4 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีเครื่องมือในการวิจัย 3 ชนิด ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามเชิงปริมาณ 2) แบบสอบถามสัมภาษณ์เชิงลึก และ 3) แบบสอบถามสนทนากลุ่ม โดยมีลักษณะ ดังนี้

3.4.1 แบบสอบถามเชิงปริมาณ (Questionnaires)

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ หรือตรวจสอบรายการ โดยถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้โดยใช้แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ โดยใช้วิธีการ (Prob)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรม โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ต แบ่งตามจำนวนแต่ละด้าน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรม มีลักษณะปลายเปิด (ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ)

3.4.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview Research) แบ่งเป็นจำนวนรายชื่อ

3.4.3 แบบสอบถามการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยสร้างประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม เพื่อกำหนดรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรม ประกอบด้วย ประเด็นคำถาม ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่สำคัญ ในการสนทนากลุ่ม ความมุ่งหมาย ของการทำสนทนากลุ่ม

3.4.3.1 กำหนดรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรม

3.4.3.2 กำหนดสาระเนื้อหาของสาระสำคัญเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรม

3.4.3.3 ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเชิงปริมาณ เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม โดยการวิเคราะห์เอกสาร และแจกแบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลจาก จากนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ดังนี้

1. ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 396 คน

2. ติดต่อประสานงาน ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ทั้ง 4 แห่ง เพื่่อนัดหมาย วัน เวลา ในการแจกแบบสอบถาม

3. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับกลุ่มตัวอย่าง

4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งหมด

5. ตรวจสอบ และคัดแยกแบบสอบถามที่ได้รับการตอบไม่สมบูรณ์หรือมีร่องรอยระบุถึงการไม่ตั้งใจทำแบบสอบถามโดยพิจารณาตามขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

6. ทำการลงรหัสและจัดระบบข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบสอบถาม ทำการสังเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาโดยการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ติดต่อประสานงานผู้เชี่ยวชาญ โดยการคัดเลือกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบเจาะจงไม่น้อยกว่า จำนวน 18 คน พร้อมชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ ขั้นตอนกระบวนการเพื่่อนัดหมาย วัน เวลา ในการแจกและเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ออกหนังสือ ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

3. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับกลุ่มตัวอย่าง

4. ดำเนินการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยตนเอง

5. ตรวจสอบ โดยพิจารณาตามขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

6. ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย ด้วยการทำสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาโดยการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ดังนี้

1. ติดต่อประสานงานผู้เชี่ยวชาญทำการพัฒนารูปแบบ“การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาโดยการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

ตอนล่าง” จำนวน 10 คน เพื่อขอความร่วมมือในการสนทนากลุ่ม พร้อมชี้แจงรายละเอียดวัตถุประสงค์ ขั้นตอน กระบวนการ สถานที่ และ วัน เวลา ในการสนทนากลุ่ม

2. ออกหนังสือ ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญสนทนากลุ่ม
3. จัดเตรียมประเด็นคำถาม โครงร่าง และเอกสาร ให้เพียงพอกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ
4. ประสานงานเพื่อยืนยัน วัน เวลา สถานที่ กับผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน
5. จัดเตรียมสถานที่ ทีมงาน และดำเนินการสนทนากลุ่มด้วยตนเอง
6. ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ในแต่ละประเด็นคำถาม ตามประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ และรายงานผลการวิจัย

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยแบ่งออกเป็น การวิจัยเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาโดยการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่างใช้การวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามเกณฑ์การตัดสินใจระดับความคิดเห็นสำหรับการตอบที่เป็นการตอบที่เป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปกำหนดเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดเป็นข้อคำถาม สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่าใช้แนวทางนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า เห็นด้วยน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า เห็นด้วยน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า เห็นด้วยปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า เห็นด้วยมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า เห็นด้วยมากที่สุด

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการพัฒนา รูปแบบ “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา” ในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ทำการหา รูปแบบ “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา” ในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่างซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักธรรมที่มีบทบาทต่อการพัฒนามนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง เพื่อศึกษาหลักธรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ได้แบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ผลของการหาค่าเทคนิคเดลฟาย

ตารางที่ 4.1 สรุปการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญตามการวิจัยโดยเทคนิคเดลฟาย รอบที่ 1

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ	
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
1. หลักพุทธศาสนา (ประกอบด้วย สีล 5, ดำเนินชีวิตด้วยหลักพุทธธรรม, มีเป้าหมายในการเรียน, ใช้หลักศีล ปัญญา สมาธิ, การฝึกจิตภาวนา)	17	0
2. หลักฆราวาสธรรม (ประกอบด้วย สัจจะ, ทมะ, ขันติ, จาคะ)	17	0
3. หลักเบญจธรรม (ประกอบด้วย เมตตาการุณา, สัมมาอาชีวะ, กามสังวร, สัจจะ, สติสัมปชัญญะ)	17	0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาที่เหมาะสมในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง มี 3 ด้าน คือ หลักพุทธศาสนา (ประกอบด้วย สีล 5, ดำเนินชีวิตด้วยหลักพุทธธรรม, มีเป้าหมายในการเรียน, ใช้หลักศีล ปัญญา สมาธิ, การฝึกจิตภาวนา) หลักฆราวาสธรรม (ประกอบด้วย สัจจะ, ทมะ, ขันติ, จาคะ) และหลักเบญจธรรม (ประกอบด้วย เมตตาการุณา, สัมมาอาชีวะ, กามสังวร, สัจจะ, สติสัมปชัญญะ)

ตารางที่ 4.2 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา ตามการวิจัยโดยเทคนิคเดลฟาย รอบที่ 2

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา	Mdn	I.R.	การแปลผล	
			ความสำคัญ	สอดคล้อง
1. หลักพุทธศาสนา (ประกอบด้วย ศีล 5, ดำเนินชีวิตด้วยหลักพุทธธรรม, มีเป้าหมายในการเรียน, ใช้หลักศีล ปัญญา สมาธิ, การฝึกจิตภาวนา)	4	1.00	มาก	สอดคล้อง
2. หลักฆราวาสธรรม (ประกอบด้วย สัจจะ, ทมะ, ขันติ, จาคะ)	5	0.50	มากที่สุด	สอดคล้อง
3. หลักเบญจธรรม (ประกอบด้วย เมตตากรุณา, สัมมาอาชีวะ, กามสังวร, สัจจะ, สติสัมปชัญญะ)	5	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 2 ด้าน ในระดับมาก มีจำนวน 1 ด้าน และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ตั้งแต่ 1.50 ลงมาทุกด้าน

ตารางที่ 4.3 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา ตามการวิจัยโดยเทคนิคเดลฟาย รอบที่ 3

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา	Mdn	I.R.	การแปลผล	
			ความสำคัญ	สอดคล้อง
1. หลักพุทธศาสนา (ประกอบด้วย ศีล 5, ดำเนินชีวิตด้วยหลักพุทธธรรม, มีเป้าหมายในการเรียน, ใช้หลักศีล ปัญญา สมาธิ, การฝึกจิตภาวนา)	4	1.00	มาก	สอดคล้อง
2. หลักฆราวาสธรรม (ประกอบด้วย สัจจะ, ทมะ, ขันติ, จาคะ)	5	0.50	มากที่สุด	สอดคล้อง
3. หลักเบญจธรรม (ประกอบด้วย เมตตากรุณา, สัมมาอาชีวะ, กามสังวร, สัจจะ, สติสัมปชัญญะ)	5	1.00	มากที่สุด	สอดคล้อง

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 2 ด้าน ในระดับมาก มีจำนวน 1 ด้าน และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ตั้งแต่ 1.50 ลงมาทุกด้าน

4.1.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
 \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 S.D. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.1.2 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาของการวิจัยเชิงปริมาณ

- 1.1 ผลการศึกษาด้านสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 1.2 ผลการศึกษาด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา
- 1.3 ผลการศึกษาด้านหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้านคุณธรรม
- 1.4 ผลการศึกษาด้านหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้านเบญจธรรม

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาของการวิจัยเชิงคุณภาพ

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

4.2.1 ผลการศึกษาของการวิจัยเชิงปริมาณ

4.2.1.1 ด้านสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือเพศหญิง จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 65.9 รองลงมาคือ เพศชาย 135 คน เป็นเป็นร้อยละ 34.1 ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
ชาย	135	34.1
หญิง	261	65.9
รวม	396	100.0

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คืออายุ 18-30 ปี จำนวน 387 คน คิดเป็นร้อยละ 97.7 รองลงมาคือ อายุ 31 ปีขึ้นไป จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
18-30 ปี	387	97.7
31 ปีขึ้นไป	9	2.3
รวม	396	100.0

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือชั้นปีที่ 3 จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.7 รองลงมาคือ ชั้นปีที่ 2 จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 32.1 และระดับต่ำสุด คือกำลังศึกษาอยู่ในระดับอื่น เช่น ปริญญาโท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ .5 ดังปรากฏในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
ชั้นปีที่ 1	54	13.6
ชั้นปีที่ 2	127	32.1
ชั้นปีที่ 3	161	40.7
ชั้นปีที่ 4	52	13.1
อื่น ๆ	2	.5
รวม	396	100.0

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีรายได้ตั้งแต่ 5,001-10,000 บาท จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 รองลงมาคือ ตั้งแต่ 10,001-15,000 บาท จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 32.1 และระดับต่ำสุด คือรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 ดังปรากฏในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
ต่ำกว่า 2,000 บาท	29	7.3
ตั้งแต่ 3,000-5,000 บาท	102	25.8
ตั้งแต่ 5,001-10,000 บาท	138	34.8
ตั้งแต่ 10,001-15,000 บาท	127	32.1
รวม	396	100.0

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือเกษตรกรรวม จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 และระดับต่ำสุด คือ อื่นๆ เป็นต้นว่าประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 ดังปรากฏในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
เกษตรกรรวม	153	38.6
รับจ้างทั่วไป	108	27.3
ค้าขาย	71	17.9
รับราชการ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	49	12.4
อื่น ๆ	15	3.8
รวม	396	100.0

4.3.1.2 ผลการศึกษาด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.453$, S.D.=.536) เมื่อจำแนกรายละเอียดรายข้อพบว่านักศึกษามีเป้าหมายในการเรียนรู้ด้วยระบบคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$, S.D.=.744) รองลงมาคือนักศึกษาได้นำหลักศีล สมาธิ ปัญญามาใช้ในการเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.58$, S.D.=.730) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือนักศึกษาได้มีการฝึกอบรมจิตภาวนาโดยการทำสมาธิ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.16$, S.D.=.839) ดังปรากฏในตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลัก
พระพุทธศาสนา

ข้อความ	ระดับการตัดสินใจ						\bar{X}	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม			
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)			
1. ท่านดำรงชีวิตโดยนำหลักศีล 5 มาปฏิบัติ	25 (6.3)	133 (33.3)	223 (56.3)	13 (3.3)	2 (.5)	396 (100)	3.42	.683	ปานกลาง
2. ท่านใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิต	24 (6.1)	161 (40.7)	198 (50.0)	13 (3.3)	0 (0)	396 (100)	3.49	.662	ปานกลาง
3. ท่านมีเป้าหมายในการเรียนรู้ด้วยระบบคุณธรรม	46 (11.6)	163 (41.2)	171 (43.2)	16 (4.0)	0 (0)	396 (100)	3.60	.744	มาก
4. ท่านได้นำหลักศีล สมาธิ ปัญญา มาใช้ในการเรียน	43 (10.9)	159 (40.2)	180 (45.5)	14 (3.5)	0 (0)	396 (100)	3.58	.730	มาก
5. ท่านได้มีการฝึกอบรมจิตภาวนาโดยการทำสมาธิ	29 (7.3)	85 (21.5)	209 (52.8)	68 (17.2)	5 (1.3)	396 (100)	3.16	.839	ปานกลาง
รวม							3.453	.536	ปานกลาง

4.3.1.3 ผลการศึกษาด้านหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้านคุณธรรม

ผลการศึกษาเกี่ยวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้านคุณธรรมพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.897$, S.D.=.431) เมื่อจำแนกรายละเอียดเป็นรายด้านพบว่าสัจจะ คือความจริง ชื่อสัตย์ ชื่อตรง จริ่งใจ พุดจริง ทำจริง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.079$, S.D.=.494) รองลงมาคือขันติ คือความอดทน ความขยันหมั่นเพียรเข้มแข็ง ทำหน้าที่การงานด้วยความรับผิดชอบ มุ่งมั่นใจจุดหมายไม่ทอดย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.028$, S.D.=.568) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทมะ คือรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ข่มใจ ระวังความรู้สึกอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.491$, S.D.=.616) ดังปรากฏในตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการศึกษาด้านหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้านคุณธรรม

หลักมรชาวาธรรม 4	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. สัจจะ คือความจริง ชื่อสัตย์ ชื่อตรง จริ่งใจ พุดจริง ทำจริง	4.079	.494	มาก
2. ทมะ คือรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ข่มใจ ระวังความรู้สึก	3.491	.616	ปานกลาง
3. ขันติ คือความอดทน ความขยันหมั่นเพียรเข้มแข็งทำหน้าที่การงานด้วยความรับผิดชอบ มุ่งมั่นใจจุดหมายไม่ทอดย	4.028	.568	มาก
4. จาคะ คือความเสียสละ มีน้ำใจ ช่วยเหลือ ไม่เห็นแก่ตัว	3.991	.541	มาก
รวม	3.897	.431	มาก

ผลการศึกษาเกี่ยวกับด้านสัจจะ คือความจริง ชื่อสัตย์ ชื่อตรง จริ่งใจ พุดจริง ทำจริงพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.079$, S.D.=.494) เมื่อจำแนกรายละเอียดรายข้อพบว่านักศึกษา มีชื่อสัตย์ยังรักภักดีต่อชาติ ศาสนา กษัตริย์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$, S.D.=.702) รองลงมาคือนักศึกษาจริงใจต่อหน้าที่ในการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$, S.D.=.659) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือนักศึกษาเข้าเรียนตรงเวลาเสมอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$, S.D.=.833) ดังปรากฏในตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านสัจจะ คือความจริง ซื่อสัตย์ ซื่อตรงจริงใจ พุดจริง ทำจริง

ข้อความ	ระดับการตัดสินใจ						\bar{X}	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม			
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)			
6. ท่านจริงใจต่อหน้าที่ในการศึกษา	121 (30.6)	234 (59.1)	35 (8.8)	5 (1.3)	1 (.3)	396 (100)	4.18	.659	มาก
7. ท่านจริงใจอุทิศเวลาต่อการเรียน	72 (18.2)	213 (53.8)	104 (26.3)	6 (1.5)	1 (.3)	396 (100)	3.88	.718	มาก
8. ท่านทำข้อสอบด้วยความรู้ความสามารถด้วยตนเอง	124 (31.3)	199 (50.3)	68 (17.2)	4 (1.0)	1 (.3)	396 (100)	4.11	.732	มาก
9. ท่านซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา กษัตริย์	233 (58.8)	121 (30.6)	39 (9.8)	3 (.8)	0 (0)	396 (100)	4.47	.702	มาก
10. ท่านเข้าเรียนตรงเวลาเสมอ	78 (19.7)	156 (39.4)	145 (36.6)	15 (3.8)	2 (.5)	396 (100)	3.74	.833	มาก
รวม							4.079	.494	มาก

ผลการศึกษาเกี่ยวกับด้าน ทมะ คือรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ข่มใจ ระวังความรู้สึกพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.491$, S.D.=.616) เมื่อจำแนกรายละเอียดรายข้อพบว่า นักศึกษาไม่ใช่อารมณ์แก้ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.63$, S.D.=.799) รองลงมาคือนักศึกษาควบคุมอารมณ์โกรธได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.63$, S.D.=.909) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือนักศึกษามีจิตใจมั่นคงต่อคำพูดหยาบคาย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.30$, S.D.=.891) ดังปรากฏในตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้าน ทมะ คือรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ ข่มใจ ระวังความรู้สึก

ข้อความ	ระดับการตัดสินใจ						\bar{X}	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม			
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)			
11. ท่านควบคุมอารมณ์โกรธได้	64 (16.2)	169 (42.7)	122 (30.8)	35 (8.8)	6 (1.5)	396 (100)	3.63	.909	มาก
12. ท่านไม่ใช้อารมณ์แก้ปัญหา	54 (13.6)	166 (41.9)	152 (38.4)	23 (5.8)	1 (0.3)	396 (100)	3.63	.799	มาก
13. ท่านควบคุมอารมณ์ต่อสิ่งชั่วร้าย	46 (11.6)	173 (43.7)	157 (39.6)	20 (5.1)	0 (0)	396 (100)	3.62	.755	มาก
14. ท่านพัฒนาอารมณ์ด้วยการไหว้พระสวดมนต์	46 (11.6)	90 (22.7)	192 (48.5)	63 (15.9)	5 (1.3)	396 (100)	3.28	.910	ปานกลาง
15. ท่านมีจิตใจมั่นคงต่อคำพูดหยาบคาย	34 (8.6)	125 (31.6)	170 (42.9)	60 (15.2)	7 (1.8)	396 (100)	3.30	.891	ปานกลาง
รวม							3.491	.616	ปานกลาง

ผลการศึกษาเกี่ยวกับด้านขันติ คือความอดทน ความขยันหมั่นเพียรเข้มแข็ง ทำหน้าที่การงานด้วยความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในจุดหมายไม่ทอดทิ้งพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.028$, S.D.=.568) เมื่อจำแนกรายละเอียดรายข้อพบว่า นักศึกษาปฏิบัติหน้าที่เป็นนักศึกษาด้วยความอดทนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D.=.726) รองลงมาคือนักศึกษาต่อสู้อุปสรรคชีวิตด้วยความอดทน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D.=.724) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือนักศึกษาทำงานโดยไม่ย่อท้อ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D.=.689) ดังปรากฏในตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านจันติ คือความอดทน มุ่งมั่นในจุดหมาย ไม่ทอดถอย

ข้อความ	ระดับการตัดสินใจ						\bar{X}	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด n (%)	มาก n (%)	ปานกลาง n (%)	น้อย n (%)	น้อยที่สุด n (%)	รวม n (%)			
16. ท่านอดทนต่อความลำบากในการเรียน	109 (27.5)	195 (49.2)	79 (19.9)	11 (2.8)	2 (.5)	396 (100)	4.01	.796	มาก
17. ท่านปฏิบัติหน้าที่เป็นนักศึกษาด้วยความอดทน	117 (29.5)	209 (52.8)	65 (16.4)	3 (.8)	2 (.5)	396 (100)	4.10	.726	มาก
18. ท่านตั้งใจศึกษาด้วยความขยัน	103 (26.0)	203 (51.3)	84 (21.2)	5 (1.3)	1 (.3)	396 (100)	4.02	.739	มาก
19. ท่านทำงานโดยไม่ย่อท้อ	87 (22.0)	214 (54.0)	93 (23.5)	2 (.5)	0 (0)	396 (100)	3.97	.689	มาก
20. ท่านต่อสู้ปัญหาอุปสรรคชีวิตด้วยความอดทน	109 (27.5)	200 (50.5)	83 (21.0)	4 (1.0)	0 (0)	396 (100)	4.05	.724	มาก
รวม							4.028	.568	มาก

ผลการศึกษเกี่ยวกับด้านจันติ คือความเสียสละ มีน้ำใจ ช่วยเหลือ ไม่เห็นแก่ตัวพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.991$, S.D.=.541) เมื่อจำแนกรายละเอียดรายข้อพบว่านักศึกษามีน้ำใจช่วยเหลือเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.09$, S.D.=.626) รองลงมาคือนักศึกษามีความพร้อมทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$, S.D.=.682)

และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือนักศึกษาพร้อมจะอุทิศตนเพื่อส่วนรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, S.D.=.754) ดังปรากฏในตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านจาคะ คือความเสียสละ มีน้ำใจช่วยเหลือ ไม่เห็นแก่ตัว

ข้อความ	ระดับการตัดสินใจ						\bar{X}	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม			
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)			
21. ท่านมีน้ำใจช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นได้	95 (24.0)	244 (61.6)	55 (13.9)	2 (.5)	0 (0)	396 (100)	4.09	.626	มาก
22. ท่านมีความพร้อมทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม	95 (24.0)	221 (55.8)	77 (19.4)	3 (.8)	0 (0)	396 (100)	4.03	.682	มาก
23. ท่านเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ปรารถนาดีต่อเพื่อนร่วมสถานศึกษา	94 (23.7)	215 (54.3)	85 (21.5)	2 (.5)	0 (0)	396 (100)	4.01	.688	มาก
24. ท่านร่วมมือร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย	100 (25.3)	192 (48.5)	97 (24.5)	7 (1.8)	0 (0)	396 (100)	3.97	.754	มาก
25. ท่านพร้อมจะอุทิศตนเพื่อส่วนรวม	70 (17.7)	207 (52.3)	111 (28.0)	7 (1.8)	1 (.3)	396 (100)	3.85	.728	มาก
รวม							3.991	.541	มาก

4.3.1.4 ผลการศึกษาด้านหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้านเบญจธรรม

ผลการศึกษาเกี่ยวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้านเบญจธรรมพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.975$, S.D.=.452) เมื่อจำแนกรายละเอียดเป็นรายด้านพบว่าด้านความเมตตา กรุณา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.075$, S.D.=.558) รองลงมาคือด้านสัมมาอาชีวะ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.029$, S.D.=.586) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านกามสังวร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.841$, S.D.=.563) ดังปรากฏในตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการศึกษาด้านหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้านเบญจธรรม

เบญจธรรม 5	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านความเมตตา กรุณา	4.075	.558	มาก
2. ด้านสัมมาอาชีวะ	4.029	.586	มาก
3. ด้านกามสังวร	3.841	.563	มาก
4. ด้านสัจจะ	4.018	.524	มาก
5. ด้านสติสัมปชัญญะ	3.910	.579	มาก
รวม	3.975	.452	มาก

ผลการศึกษาเกี่ยวกับด้านความเมตตา กรุณา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.075$, S.D.=.558) เมื่อจำแนกรายละเอียดรายข้อพบว่านักศึกษาที่มีความเห็นใจเมื่อเพื่อนได้รับความทุกข์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$, S.D.=.666) รองลงมาคือนักศึกษายินดีให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือเมื่อเพื่อนมีปัญหา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}4.16$, S.D.=.723) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือนักศึกษาเป็นคนใจกว้างเข้าใจนิสัยของเพื่อนได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, S.D.=.729) ดังปรากฏในตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความเมตตากรุณา

ข้อความ	ระดับการตัดสินใจ						\bar{X}	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม			
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)			
26. ท่านยินดีให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือเมื่อเพื่อนมีปัญหา	95 (24.0)	244 (61.6)	55 (13.9)	2 (.5)	0 (0)	396 (100)	4.16	.723	มาก
27. ท่านมีความเห็นใจเมื่อเพื่อนได้รับความทุกข์	122 (30.8)	222 (56.1)	48 (12.1)	4 (.8)	0 (0)	396 (100)	4.17	.666	มาก
28. ท่านชอบช่วยเหลือเพื่อนๆ โดยไม่หวังผลตอบแทน	111 (28.0)	209 (52.8)	74 (18.7)	2 (.5)	0 (0)	396 (100)	4.08	.694	มาก
29. ท่านเป็นคนใจกว้างเข้าใจนิสัยของเพื่อนได้	90 (22.7)	212 (53.5)	87 (22.0)	6 (1.5)	1 (.3)	396 (100)	3.97	.729	มาก
30. ท่านพร้อมจะให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด หรือทำให้ไม่พอใจ	99 (25.0)	202 (51.0)	88 (22.2)	6 (1.5)	1 (.3)	396 (100)	3.99	.746	มาก
รวม							4.075	.558	มาก

ผลการศึกษาเกี่ยวกับด้านสัมมาอาชีวะ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.029, S.D.=.586) เมื่อจำแนกรายละเอียดรายข้อพบว่านักศึกษาไม่เลียงชีพด้วยการหลอกลวงคนอื่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก (X =4.34, S.D.=.849) รองลงมาคือนักศึกษาตั้งใจทำงานที่ตนเอง

รับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ($X=4.07$, $S.D.=.830$) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือนักศึกษาใช้เวลาว่างทำงาน รายได้พิเศษโดยไม่คิดค่าธรรมเนียมอยู่ในระดับมาก ($X=3.77$, $S.D.=.865$) ดังปรากฏในตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านสัมมาอาชีวะ

ข้อความ	ระดับการตัดสินใจ						\bar{X}	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม			
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)			
31. ท่านไม่เลี้ยงชีพด้วยการหลอกลวงคนอื่น	207 (52.3)	137 (34.6)	38 (9.6)	8 (2.0)	6 (1.5)	396 (100)	4.34	.849	มาก
32. ท่านปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย	100 (25.3)	193 (48.7)	98 (24.7)	4 (1.0)	1 (.3)	396 (100)	3.98	.751	มาก
33. ท่านใช้เวลาว่างทำงานรายได้พิเศษโดยไม่คิดค่าธรรมเนียม	80 (20.2)	176 (44.4)	113 (28.5)	24 (6.1)	3 (.8)	396 (100)	3.77	.865	มาก
34. ท่านไม่เสพยาเสพติดทั้งสิ่งมีนเมา	146 (36.9)	141 (35.6)	74 (18.7)	26 (6.6)	9 (2.3)	396 (100)	3.98	1.012	มาก
35. ท่านตั้งใจทำงานที่ตนเองรับผิดชอบ	129 (32.6)	183 (46.2)	72 (18.2)	7 (1.8)	5 (1.3)	396 (100)	4.07	.830	มาก
รวม							4.029	.586	มาก

ผลการศึกษเกี่ยวกับด้านกามสังวร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.841$, S.D.=.563) เมื่อจำแนกรายละเอียดรายข้อพบว่า นักศึกษามีสติเมื่ออยู่กับเพศตรงข้ามมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$, S.D.=.824) รองลงมาคือนักศึกษาทราบถึงโทษของกามตามหลักกฎหมาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, S.D.=.828) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือนักศึกษาติดต่อชาย/หญิงทางอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.32$, S.D.=1.167) ดังปรากฏในตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านกามสังวร

ข้อความ	ระดับการตัดสินใจ						\bar{X}	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม			
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)			
36. ท่านระวังเรื่องความรัก ความใคร่กับเพศตรงข้าม	102 (25.8)	179 (45.2)	99 (25.0)	15 (3.8)	1 (.3)	396 (100)	3.92	.823	มาก
37. ท่านเห็นความไม่แน่นอนของสังขาร	94 (23.7)	198 (50.0)	95 (24.0)	9 (2.3)	0 (0)	396 (100)	3.95	.753	มาก
38. ท่านมีสติเมื่ออยู่กับเพศตรงข้าม	121 (30.6)	187 (47.2)	73 (18.4)	12 (3.0)	3 (.8)	396 (100)	4.04	.824	มาก
39. ท่านติดต่อชาย/หญิงทางอินเทอร์เน็ต	66 (16.7)	116 (29.3)	132 (33.3)	43 (10.9)	39 (9.8)	396 (100)	3.32	1.167	ปานกลาง
40. ท่านทราบถึงโทษของกามตามหลักกฎหมาย	105 (26.5)	195 (49.2)	81 (20.5)	10 (2.5)	5 (1.3)	396 (100)	3.97	.828	มาก
รวม							3.841	.563	มาก

ผลการศึกษาเกี่ยวกับด้านนี้จะ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.018$, S.D.=.524) เมื่อจำแนกรายละเอียดรายข้อพบว่า นักศึกษามีความสุจริตต่อการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$, S.D.=.802) รองลงมาคือนักศึกษาเป็นคนตรงไปตรงมา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, S.D.=.722) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือนักศึกษาพูดแต่คำสัตย์จริงกับบุคคลอื่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$, S.D.=.649) ดังปรากฏในตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านนี้จะ

ข้อความ	ระดับการตัดสินใจ						\bar{X}	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม			
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)			
41. ท่านมีความสุจริตต่อการเรียนการสอน	136 (34.3)	182 (46.0)	68 (17.2)	7 (1.8)	3 (.8)	396 (100)	4.11	.802	มาก
42. ท่านพูดเป็นกลางๆ ไม่มีอคติเลือกฝ่ายเลือกข้าง	78 (19.7)	216 (54.5)	95 (24.0)	7 (1.8)	0 (0)	396 (100)	3.92	.709	มาก
43. ท่านเป็นคนตรงไปตรงมา	111 (28.0)	209 (52.8)	69 (17.4)	7 (1.8)	0 (0)	396 (100)	4.07	.722	มาก
44. ท่านพูดแต่คำสัตย์จริงกับบุคคลอื่น	66 (16.7)	236 (59.6)	91 (23.0)	3 (.8)	0 (0)	396 (100)	3.92	.649	มาก
45. ท่านปฏิบัติตามคำกล่าวตักเตือนของผู้ปกครองเสมอ	117 (29.5)	196 (49.5)	75 (18.9)	6 (1.5)	2 (.5)	396 (100)	4.06	.767	มาก
รวม							4.018	.524	มาก

ผลการศึกษเกี่ยวกับด้านสติสัมปชัญญะพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.909$, S.D.=.579) เมื่อจำแนกรายละเอียดรายข้อพบว่า นักศึกษาตั้งใจทำความดีถวายพระเจ้าอยู่หัวมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.29$, S.D.=.768) รองลงมาคือนักศึกษาใช้สติปัญญาแก้ปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.96$, S.D.=.749) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือนักศึกษาสามารถควบคุมจิตใจมิให้เกิดความโกรธแค้นและเกลียดชังผู้อื่นได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$, S.D.=.802) ดังปรากฏในตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 จำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านสติสัมปชัญญะ

ข้อความ	ระดับการตัดสินใจ						\bar{X}	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม			
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)			
46. ท่านสามารถควบคุมจิตใจมิให้คิดมากฟุ้งซ่านวิตกกังวล	66 (16.7)	172 (43.4)	141 (35.6)	15 (3.8)	2 (.5)	396 (100)	3.72	.802	มาก
47. ท่านสามารถควบคุมจิตใจมิให้เกิดความโกรธแค้นและเกลียดชังผู้อื่นได้	59 (14.9)	191 (48.2)	121 (30.6)	25 (6.3)	0 (0)	396 (100)	3.72	.793	มาก
48. ท่านตั้งใจทำความดีถวายพระเจ้าอยู่หัว	181 (45.7)	154 (38.9)	55 (13.9)	5 (1.3)	1 (.3)	396 (100)	4.29	.768	มาก
49. ท่านใช้สติปัญญาแก้ปัญหา	91 (23.0)	209 (52.8)	86 (21.7)	9 (2.3)	1 (.3)	396 (100)	3.96	.749	มาก
50. ในขณะที่โกรธ ท่านใช้สติควบคุมตนเอง	78 (19.7)	205 (51.8)	98 (24.7)	12 (3.0)	3 (.5)	396 (100)	3.87	.786	มาก
รวม							3.909	.579	มาก

ตารางที่ 4.21 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา
จำแนกตามเพศ

เพศ	\bar{X}	S.D.	t	P
ชาย	3.4296	.57848	-.624	.533
หญิง	3.4651	.51401	-.601	.548

ตารางที่ 4.22 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา
จำแนกตามอายุ

อายุ	\bar{X}	S.D.	t	P
18-30 ปี	3.4532	.54054	.049	.961
31 ปี	3.4444	.32830	.078	.940

ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์รายคู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา
จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4	อื่นๆ (ปริญญาโท)
\bar{X}	3.4148	3.4583	3.3888	3.6654	3.8000
ชั้นปีที่ 1	3.4148	0.615	0.756	0.016*	0.315
ชั้นปีที่ 2	3.4583	0.615	0.271	0.018*	0.367
ชั้นปีที่ 3	3.3888	0.756	0.271	0.001*	0.277
ชั้นปีที่ 4	3.6654	0.016*	0.018*	0.001*	0.725
อื่นๆ (ปริญญาโท)	3.8000	0.315	0.367	0.277	0.725

จากตารางที่ 4.23 พบว่าการวิเคราะห์ความสัมพันธ์รายคู่ ระดับการศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความสัมพันธ์กับชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.24 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การพัฒนาศรัทธาธรรมของพุทธศาสนิกชนตามหลักพระพุทธศาสนา กับหลักทวารวาทธรรม 4

หลักทวารวาทธรรม 4	\bar{X}	S.D.	t	P
1. ด้านสัจจะ	-0.626	0.570	-21.860	0.000
2. ด้านทมะ	-0.038	0.575	-1.311	0.191
3. ด้านขันติ	-0.576	0.615	-18.614	0.000
4. ด้านจาคะ	-0.539	0.605	-17.731	0.000
รวม	-0.444	0.475	-18.621	0.000

จากตารางที่ 4.24 พบว่าวิเคราะห์ความสัมพันธ์การพัฒนาศรัทธาธรรมของพุทธศาสนิกชนตามหลักพระพุทธศาสนา กับหลักทวารวาทธรรม 4 ภาพรวมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การใช้หลักทวารวาทธรรม 4 ในการพัฒนาศรัทธาธรรมของพุทธศาสนิกชนตามหลักพระพุทธศาสนา ด้านทมะ ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ 4.25 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การพัฒนาศรัทธาธรรมของพุทธศาสนิกชนตามหลักพระพุทธศาสนา กับหลักเบญจธรรม

หลักทวารวาทธรรม 4	\bar{X}	S.D.	t	P
1. ด้านความเมตตากรุณา	-0.622	0.650	-19.029	0.000
2. ด้านสัมมาอาชีวะ	-0.576	0.628	-18.268	0.000
3. ด้านกามสังวร	-0.389	0.575	-13.436	0.000
4. ด้านสัจจะ	-0.565	0.592	-18.973	0.000
5. ด้านสติสัมปชัญญะ	-0.457	0.619	-14.677	0.000
รวม	-0.522	0.514	-20.206	0.000

จากตารางที่ 4.25 พบว่าวิเคราะห์ความสัมพันธ์การพัฒนาศรัทธาธรรมของพุทธศาสนิกชนตามหลักพระพุทธศาสนา กับหลักเบญจธรรม ภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4.3 บทสัมภาษณ์เชิงลึกแยกตามรายด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา (ประกอบด้วย ศิล 5, ดำเนินชีวิตด้วยหลักพุทธธรรม, มีเป้าหมายในการเรียน, ใช้หลักศีล สมาธิ ปัญญา, การฝึกจิตภาวนา)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งสำหรับชาวพุทธด้วยสภาพสังคมไทยปัจจุบันนักศึกษาและชาวพุทธอื่นๆ ห่างไกลจากพระพุทธศาสนาจึงเรียกได้ว่าทอดทิ้งวัดและศาสนาเมื่อสมัยก่อนจะเห็นได้ว่าวัดและสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นในเมืองหรือชนบทต่างมีความใกล้ชิดผูกพันกันเป็นอย่างมาก ซึ่งไม่เพียงแต่วัดจะเป็นสถานที่ทำบุญ แหล่งผ่อนคลายสงบจิตสงบใจ แต่จะเห็นได้ว่าเด็กไทยสมัยก่อน มองว่าวัดเปรียบเสมือนแหล่งศึกษาหาความรู้ หรือแม้แต่การเรียนหนังสือเอง ผู้สอนก็เป็นพระสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ในวัด แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงของโลก เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้คนมากขึ้น การติดต่อสื่อสารระหว่างกันมีความสะดวกง่ายดาย รวดเร็วกว่าสมัย 20-30 ปีที่แล้วไม่รู้กี่เท่าตัว แต่ขณะเดียวกัน โลกไอทีก็เป็นตัวเพิ่มช่องว่างและระยะห่างระหว่างคนกับวัด โดยเฉพาะพุทธศาสนามากขึ้น

ยิ่งเยาวชนคนรุ่นใหม่ วัดกับชีวิตเด็กหรือวัยรุ่นจะเป็นเรื่องห่างไกลยิ่งขึ้นเรื่อยๆ เพราะเมื่อถามถึงวัด พวกเขา ก็จะมองว่าการไปวัดเป็นอะไรที่น่าเบื่อมาก ซึ่งปรากฏการณ์นี้เป็นเรื่องที่น่าห่วงมาก ในแง่ที่ว่าหากวันหนึ่งในอนาคต พวกเขาโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่และไม่ได้ปลูกฝังต่อถึงความสำคัญของวัดให้กับคนรุ่นลูกหลาน วัด ในความคิดของคนรุ่นต่อๆ ไปก็อาจเป็นจะสิ่งที่ค่อยๆ เลือนหายไปจากระบบความคิด การรับรู้และเห็นความสำคัญ

ในขณะนี้แม้จะมีหลายหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องออกมากกระตุ้นความสนใจของเยาวชนให้เข้ากับยุคสมัยผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตและเกมคอมพิวเตอร์แล้วก็ตามที่ เช่น เว็บไซต์ ที่สามารถเข้าไปศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา หรือแม้แต่การฟังธรรมแบบออนไลน์ เกมเศรษฐี พิชิต 5 มาร ที่ทำโดย ม.รังสิต เพื่อส่งเสริมให้ลดความรุนแรงพร้อมสอดแทรกพระธรรม หรือแม้แต่เกมโลกพระพุทธศาสนาเสมือนจริง ที่ทางกระทรวงวัฒนธรรมเปิดตัวไปเมื่อไม่นานมานี้ ก็มุ่งหวังสอดแทรกธรรมะส่งผ่านไปยังคนรุ่นใหม่ด้วยเช่นกัน

ยังมีข้อสงสัยว่าธรรมะออนไลน์เหล่านี้จะสามารถทำให้เด็ก "เข้าถึง" ศาสนาและพากันเข้าวัดมากขึ้นหรือไม่ การพัฒนาด้วยระบบคุณธรรม การฝึกสมาธิ การรักษาศีลห้า สำหรับนักศึกษาเป็นเรื่องที่ห่างไกลจากพวกเขามองข้ามว่าไม่มีความสำคัญ (สัมภาษณ์. นายอภิรักษ์ ทะสุนทร 2558)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนาหมายถึง การเป็นผู้ฝึกตน พระพุทธองค์ทรงฝึกพระองค์เอง และทรงฝึกผู้อื่น ได้แก่พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น ตรัสรู้อรุณสัง 4 ประการแล้ว ทรงแสดงธรรมเพื่อให้ตรัสรู้ พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้นทรงฝึกพระองค์แล้ว ทรงแสดงธรรมเพื่อฝึกตนให้มนุษย์ปฏิบัติตามดังนั้น ควรอย่างยิ่งที่จำนำหลักอริยสัง 4 ความจริงอันประเสริฐมาบูรณาการสอนในมหาวิทยาลัยซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาตามแนวพุทธอย่างยั่งยืน (สัมภาษณ์. นายสุทิน เจียมปักโคน 2558)

เนื่องจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนามุ่งเน้นให้เกิดความรักความสามัคคีกัน มีความเมตตา กรุณาต่อกัน เป็นต้น จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของชนชาวไทยให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกับการพัฒนา มนุษย์ต้องพัฒนาทางด้านกาย วาจา และใจ ให้เป็นไปตามหลักพุทธธรรมและจะต้องนำมาสอน สอดแทรกในชั้นเรียนโดยสร้างความตระหนักรู้ในคำสอนทางศาสนาให้กับนักศึกษา (สัมภาษณ์. ดร.ประสิทธิ์ ไชยศรี 2558)

หลักธรรมในพระพุทธศาสนามุ่งเน้นให้เกิดความรักความสามัคคีกัน มีความเมตตา กรุณาต่อกัน จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของชนชาวไทยให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกันสมควรอย่างยิ่งที่จะนำมา แนะนำหรือส่งเสริมให้นักศึกษาได้ปฏิบัติให้เกิดความซาบซึ้งและสอดคล้องกับสังคมของการ เปลี่ยนแปลง (สัมภาษณ์. นายโคมธราดล อนันตสาน 2558)

นักศึกษาห่างไกลจากพระพุทธศาสนาจากการสนทนาทราบว่ามีความรู้ความเข้าใจในระพุทธ ศาสนาน้อยโดยเฉพาะเรื่องหลักธรรมแต่ละด้านหรือศีลห้าข้อก็รักษาได้ไม่ครบจำเป็นต้องได้รับการ พัฒนาทางด้านจิตใจอย่างเร่งด่วนเพราะจะเป็นผลกระทบต่ออนาคตของนักศึกษาที่ขาดที่พึ่งทางใจที่ แท้จริง (สัมภาษณ์. นางสาวพัชยา เลือดชัยพฤษ 2558)

หากนักศึกษานำหลักธรรมมาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และลักษณะนิสัยของ นักศึกษาจะมีจิตใจที่ดีงามใน ทุกๆ ด้าน มีความเป็นมิตรกับทุกคนเห็นว่าควรส่งเสริมนำหลัก พระพุทธศาสนาเข้ามาสอนในมหาวิทยาลัย (สัมภาษณ์. นายสวรรค์ ยมสิดา 2558)

ปัจจุบันการสอนระดับอุดมศึกษาเห็นการนำพระพุทธศาสนาเข้ามาสอนนั้นแทบจะไม่มี ควรมีการนำมาสอนในรายวิชาเช่น วิชาความจริงของชีวิต ควรอนุรักษ์ไว้เพื่อให้เกิดความรู้ทางศาสนา (สัมภาษณ์. นายจิรโรจน์ บุญราช 2558)

ปัญหาของสังคมไทยส่วนหนึ่งมาจากการขาดหลักศีลธรรมของคนในสังคมที่นักศึกษาทะเลาะวิวาทกันนั้นเป็นเพราะขาดศีล สมาธิ และขาดปัญญา ควรให้มีการสอนธรรมะเพื่อพัฒนาจิตใจให้สูงและสงบสุข (สัมภาษณ์. สพลเชษฐ์ ประชุมชัย 2558)

นักศึกษามีเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางพระพุทธศาสนาน้อยเห็นว่าคำสอนทางศาสนานั้นเป็นสิ่งละเอียดจำเป็นต้องใช้เวลาศึกษาสร้างความเข้าใจในคำสอนต้องเวลานานจึงจะเข้าใจคำว่า ศีล สมาธิ ปัญญา พระเกจิอาจารย์ที่ท่านได้บรรลุธรรมต้องปฏิบัติกันอย่างจริงจังตลอดชีวิตของท่านดังนั้น การปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษาต้องให้เป็นนโยบายของรัฐบรรจุไว้ในการศึกษาาระดับอุดมศึกษาให้เป็นรูปธรรม (สัมภาษณ์. ประสิทธิ์ มาจาก 2558)

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับครอบครัว เพราะถือว่าครอบครัวที่ดีเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้และการพัฒนา พระพุทธศาสนาจึงมีหลักธรรมที่ส่งเสริมให้มนุษย์พัฒนาครอบครัวอยู่มากมาย ตัวอย่างหลักธรรมเหล่านี้ได้แก่ ศีลห้าและอริสัจ 4 ถ้านักศึกษาปฏิบัติได้ถือว่าชีวิตไม่อัปปางมีแต่ความเจริญก้าวหน้าควรส่งเสริมให้พระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่ในมหาวิทยาลัย (สัมภาษณ์. ศรีเสด็จ กองแกน 2558)

สภาพปัญหาของนักศึกษายุคโลกาภิวัตน์มาจากความสับสนวุ่นวายทางจิตใจ จิตใจเยาวชนไม่มั่นคง ไม่มีอะไรเป็นเครื่องยึดมั่น องค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรง เช่นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการ และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีนโยบายในการแก้ปัญหาที่จริง แต่ขาดการปฏิบัติต่อเนื่อง และจริงจัง

ดังนั้นองค์กรทางศาสนา หลักธรรมคำสอน และพระสงฆ์ท่านั้น จะเป็นผู้สร้าง ผู้ชี้ทางและเป็นผู้นำทางทางจิตใจของเยาวชนไทย เป็นผู้อธิบายค่านิยมที่ถูกต้อง ผู้อธิบาย ความดี ความชั่ว ความจริงของโลกและความสุขอันแท้จริงของชีวิต เป็นผู้ชี้ความสว่าง ความสงบ ทั้งแก่นักศึกษาให้พบแต่ความสุขความเจริญ แต่นั่นก็หมายถึงว่า พระสงฆ์เองก็ต้องพัฒนาตนเอง ให้อยู่ในสภาวะที่พร้อมจะช่วยเหลือสังคม แก้ปัญหาสังคมได้ (สัมภาษณ์. มณีรักษ์ กาญจนรางกูร 2558)

ประเทศไทยนั้นเป็นสังคมหนึ่งซึ่งยอมรับพระพุทธศาสนา และได้รับการหล่อหลอมจากหลักธรรม คำสอนในพระพุทธศาสนามายาวนาน วิถีชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่ตั้งแต่กำเนิดจนถึงตาย จึงเกี่ยวโยงสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพระพุทธศาสนา แต่เมื่อสังคมโลกเปิดกว้างขึ้นทั้งในด้านสื่อสารมวลชน เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่นำพาให้

สังคมไทยก้าวเข้าไปสู่กระแสแห่งยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติในหลายๆ ด้าน ดังนั้น การนำพระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทในสถาบันการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทางเทคโนโลยีกับจิตใจควบคู่กันไปโดยเฉพาะอย่างหลักของศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นหลักสำคัญสำหรับนักศึกษาและคนไทยพุทธทุกคน (สัมภาษณ์. รองศาสตราจารย์ธานี สุขเกษม 2558)

การพัฒนามักจะถูกตีความให้หมายถึงการทำให้ทันสมัย การเจริญเติบโตทางวัตถุ การใช้เทคโนโลยีใหม่ สิ่งเหล่านี้คือการพัฒนาประเทศสู่ความทันสมัย ความเจริญความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ ส่งผลกระทบต่อสังคมจากความเรียบง่ายกลายเป็นความฟุ้งเฟ้อแบบสังคมบริโภคนิยม ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมาจนทำให้สภาพทางสังคมนั้นเริ่มเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรม จริยธรรม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางพระพุทธศาสนานั้นเป็นการพัฒนาสภาพจิตใจให้สูงขึ้น เจริญขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาด้านศีล สมาธิ และปัญญา ถือว่าเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน (สัมภาษณ์. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนธยา ชมพู 2558)

การพัฒนาตามหลักพุทธศาสนาควรส่งเสริมให้นักศึกษามีการพัฒนาตนเป็นการเรียนรู้และการปฏิบัติเพื่อไปสู่ความพอดี หรือการมีคุณภาพของชีวิต มีความสัมพันธ์อันกลมกลืนระหว่างการค้าดำเนินชีวิตของบุคคล และมุ่งการประพฤติดนให้มีความสุขความเจริญรุ่งเรือง รู้เท่าทันตนเอง เข้าใจตนเองมากกว่าการพึ่งพาอาศัยวัตถุ จึงเป็นแนวทางการพัฒนาชีวิตที่ยั่งยืน หลักการพัฒนาทรัพยากรบุคคลนั้นต้องมีสติปัญญาเชื่อโดยเหตุผลตามหลักกาลามสูตรที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้จึงจะก่อให้เกิดปัญญาที่สมบูรณ์ (สัมภาษณ์. นายไพโรจน์ พรเจริญ 2558)

การพัฒนาคอนนั้นต้องพัฒนาที่จิตใจก่อนแล้วจึงพัฒนากายพัฒนาสังคมและประเทศชาติ นักศึกษาเป็นพลังสำคัญที่จะนำพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญในอนาคต ดังนั้นควรที่สถาบันการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักศึกษาและอาจารย์ได้ปฏิบัติตามหลักของ ศีล ภาวนา หมายถึง การพัฒนาการกระทำ ได้แก่การสร้างความสัมพันธ์ทางกายและวาทกับบุคคลอื่น โดยไม่เบียดเบียนกัน ไม่กล่าวร้ายทำลายผู้อื่น ไม่กระทำการใดๆ ที่จะก่อความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น แต่จะใช้วาจาและการกระทำที่ดี ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี (สัมภาษณ์. นายพิระพงษ์ โหมยตานนท์ 2558)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควรได้รับการศึกษาเข้าใจด้านหลักธรรมคำสอนให้ชัดเจนก่อนแล้วค่อยปฏิบัติตาม เช่น การพัฒนาด้านภavana ซึ่งประกอบด้วย กายภavana คีตภavana และปัญญาภavana เทียบได้กับการพัฒนาทางกาย พัฒนาทางสังคม พัฒนาอารมณ์ และพัฒนาสติปัญญา จากข้อสังเกตจากการสอนทำให้ทราบว่านักศึกษาขาดความรู้ด้านศาสนาและห่างไกลจากศาสนาทุกหน่วยงานควรส่งเสริมหลักคำสอนทางศาสนาทุกศาสนาให้มีการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย (สัมภาษณ์. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธรรม์ณชาติ วันแต่ง 2558)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อาจารย์ควรสอนให้นักศึกษาเข้าถึงศาสนาคำสอนทางพระพุทธศาสนาสอนคนให้คนเป็นคนดีโดยอาจจะใช้พิธีกรรมต่างๆ เป็นสื่อในการทำให้มนุษย์ทำความดี แต่แท้จริงแล้วแก่นแท้ของศาสนาคือหลักธรรมคำสอนมนุษย์ที่มีโอกาสในการศึกษาศาสนา ก็จะมีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดี รู้จักทำตนเองให้มีความสุข รู้จักความพอใจในชีวิต รู้จักคุณค่าและความหมายของชีวิตผลของการปฏิบัติทางกาย วาจา และใจ ก็จะเพิ่มพูนยิ่งขึ้นทำให้สะอาดสว่าง และสงบ มีความสุข (สัมภาษณ์. นางสาวอภิญญา บำรุงจิตต์ 2558)

นักศึกษากับการพัฒนาชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงสอนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติตามรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น หมายความว่า ทรงสอนให้รู้แจ้ง เห็นจริงเฉพาะเท่าที่จำเป็นสำหรับสาวกนั้นๆ สิ่งที่ทรงรู้แล้ว แต่เห็นว่าไม่จำเป็นสำหรับผู้ฟัง หรือผู้รับการสอน ก็จะไม่สอนสิ่งนั้น จะพัฒนาด้านอื่นไปต่อจนกว่าจะได้ถึงขั้นสูงสุดคือบรรลุมรรคผลนิพพานจึงควรอย่างที่รัฐบาลจะนำไปเป็นนโยบายระดับชาติเพื่อกระตุ้นเตือนหรือปลุกใจคนไทยหันมาพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างจริงจัง (สัมภาษณ์. ดร.กมลวิช ลอยมา 2558)

หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนากับนักศึกษาเห็นว่าขณะนี้หลักศีลธรรมกำลังเสื่อมทรุดถอยหลังลงทุกวันคนอยู่ไกลจากศาสนาจึงขาดหลักศีลสมาธิปัญญาน้อยลงมหาวิทยาลัยควรตระหนักส่งเสริมด้านพระพุทธศาสนาให้มีบทบาทในสถานศึกษา (สัมภาษณ์. นางสาวสุภัทธรณี ชุนสิงห์สกุล 2558)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้จัดทำโครงการนำพานักศึกษาไปเข้าค่ายคุณธรรมที่สถานปฏิบัติธรรมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศูนย์ปฏิบัติธรรมแคมป์สน จังหวัดเพชรบูรณ์ ทุกปี โดยมีพระวิปัสสนาจารย์เป็นวิทยากรสอนภาคปฏิบัติทำให้นักศึกษามีความรู้ความ

เข้าใจด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนารวมทั้งมีความสามารถปฏิบัติตามหลักศีล สมาธิ ปัญญา ที่ถูกต้องได้ (สัมภาษณ์. นางสาวจิดา คำต่อ 2558)

นักศึกษามีหลักการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาแต่เขาไม่ทราบว่าตนเองได้ปฏิบัติธรรม เช่น การฝึกสมาธิเขามีสมาธิแต่ไม่รู้ว่านั้นคือสมาธิกล่าวคือไม่รู้จักหลักธรรมของพระพุทธศาสนา สำหรับหลักพุทธธรรมได้ปฏิบัติเพราะนักศึกษาได้เรียนรู้คำสอนด้านจริยธรรมหลักเบญจธรรม ตั้งแต่เรียนในชั้นประถมและชั้นมัธยมต้นมัธยมปลาย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางพระพุทธศาสนามีการพัฒนา ด้านสมาธิ ด้านเบญจธรรมและพัฒนาด้านปัญญาอยากทั้งยังได้ศึกษาวิชาความจริงของชีวิตซึ่งได้สอนเกี่ยวกับหลักศาสนาทุกศาสนาทำให้เข้าใจคำสอนของศาสนานั้นๆ (สัมภาษณ์. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกรียงไกร ทองจิตติ 2558)

ปัจจุบันสภาพทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดอย่างรวดเร็วทำให้คนไทยปรับตัวไม่ทันด้วยสภาพดังกล่าวจึงเป็นเหตุให้ต้องแข่งขันรับเงินเลี้ยงครอบครัวทำให้คนไทยหรือนักศึกษาห่างไกลจากพระพุทธศาสนาจึงขาดการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา (สัมภาษณ์. นายสุคดี คำมี 2558)

นักศึกษามีหลักการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาแต่เขาไม่ทราบว่าตนเองได้ปฏิบัติธรรม เช่น การฝึกสมาธิเขามีสมาธิแต่ไม่รู้ว่านั้นคือสมาธิกล่าวคือไม่รู้จักหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับหลักพุทธธรรมได้ปฏิบัติเพราะนักศึกษาได้เรียนรู้คำสอนด้านจริยธรรมหลักเบญจธรรม ตั้งแต่เรียนในชั้นประถมและชั้นมัธยมต้นมัธยมปลาย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางพระพุทธศาสนามีการพัฒนา ด้านสมาธิ ด้านเบญจธรรมและพัฒนาด้านปัญญาอยากทั้งยังได้ศึกษาวิชาความจริงของชีวิตซึ่งได้สอนเกี่ยวกับหลักศาสนาทุกศาสนาทำให้เข้าใจคำสอนของศาสนานั้นๆ กระทำ (สัมภาษณ์. นายรัฐชนันท์ วัฒนพงศ์ 2558)

นักศึกษายังต้องศึกษาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเช่น ไตรสิกขา 3 อย่างคือ ด้านศีล สมาธิ และปัญญา เพราะเป็นเรื่องมีความละเอียดลึกซึ้งหากไม่มีพื้นฐานก็จะไม่เข้าใจในหลักธรรม การปฏิบัติก็จะไม่ถูกต้องไม่ควรได้รับการอบรมสถาบันควรจัดให้มีการเข้าค่ายพุทธบุตรซึ่งปัจจุบันได้หายไปจากสถานศึกษาให้กลับมาเป็นสถานศึกษาตามวิถีพุทธ (สัมภาษณ์. นายกฤษฎากร ยุงทอง 2560)

ด้านที่ 2 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักมราวาสธรรม 4

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

ภาพรวมของนักศึกษาที่ได้สอนมานั้นในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรให้มหาวิทยาลัยสอนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมละให้มีการปฏิบัติจริง

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาขาดความอบอุ่นทางครอบครัวพอมารเรียนจิตใจอ่อนแอขาดกำลังใจจึงเป็นอุปสรรคต่อการเรียน

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

อาจารย์ผู้สอนควรให้กำลังใจให้ความอบอุ่นด้วยวิธีการสนทนาหาความจริงและทางออกของปัญหา

การพัฒนาตนเองตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ควรสร้างเสริมศรัทธาให้นักศึกษาเกิดความศรัทธาในพระพุทธศาสนามีความเข้าใจหลักธรรมคำสอนทางศาสนา

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมให้กำลังใจสอนให้มีความรู้ความเข้าใจคำว่าขันติ ความอดทน

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ได้แนะนำด้วยวิธีการเสียสละยกตัวอย่างชาดกในพระพุทธศาสนาเช่นพระเจ้าสิบชาติเป็นต้น (สัมภาษณ์. นายรัฐชนันท์ รัชิตรพงศ์ 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาเป็นคนยุคใหม่การพูดจามักจะใช้คำพูดที่ไม่สุภาพ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ผู้สอนแนะนำให้ศึกษารักษาศีลห้าเบื้องต้น

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาที่มีความอดทนน้อยมีสมาธิสั้นอาจมีสาเหตุมาจากการเสพสื่อ

การพัฒนาตนเองตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกสมาธิพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ปัจจุบันสังคมไทยแข่งขันทางวัตถุมากกว่าการพัฒนาจิตใจ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรพัฒนาวัตถุควบคู่กับจิตใจไปพร้อมกันคือไม่ทอดทิ้งการพัฒนาจิตใจให้สงบสุขตามคำสั่ง

สอนทางพระพุทธศาสนา

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาให้ความสำคัญต่อกิจกรรมจิตอาสา มีน้อยเพราะไม่เข้าใจในกิจกรรม

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา (สัมภาษณ์ นายสุคดี คำมี 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พูดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

ภาพรวมของนักศึกษาที่ได้สอนมานั้นในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรให้มหาวิทยาลัยสอนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมละให้มีการปฏิบัติจริง

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษขาดความอบอุ่นทางครอบครัวพามาเรียนจิตใจอ่อนแอขาดกำลังใจจึงเป็นอุปสรรค

ต่อการเรียน

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

อาจารย์ผู้สอนควรให้กำลังใจให้ความอบอุ่นด้วยวิธีการสนทนาหาความจริงและทางออกของ

ปัญหา

การพัฒนาตนเองตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ควรสร้างเสริมศรัทธาให้นักศึกษาเกิดความศรัทธาในพระพุทธศาสนามีความเข้าใจ

หลักธรรมคำสอนทางศาสนา

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมให้กำลังใจสอนให้มีความรู้ความเข้าใจคำว่าขันติ ความอดทน

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ได้แนะนำด้วยวิธีการเสียสละยกตัวอย่างชาดกในพระพุทธศาสนาเช่นพระเจ้าลิขชาติเป็นต้น (สัมภษณ์. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกรียงไกร ทองจิตติ 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ส่งเสริมให้มีความซื่อสัตย์สุจริตมีความประพฤติตรงต่อเวลา ต่อหน้าที่ และต่อวิชาชีพมีความจริงใจ ไม่มีความลำเอียงไม่ทุจริตคดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รู้หน้าที่การงานของตนเอง ปฏิบัติเต็มกำลังความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ผู้ที่จะมีความซื่อสัตย์สุจริตได้ ต้องมีคุณธรรมประจำกาย วาจา ใจ คือ

- 1) มีสัจจะ หมายถึง การคิด การพูด การทำแต่ความจริง
- 2) มีความเป็นธรรม หมายถึง มีใจเป็นกลาง
- 3) ไม่มีอคติ หมายถึง ไม่มีความลำเอียงเข้าข้างใดข้างหนึ่ง

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

การพัฒนาตนเองตามแนวทางพระพุทธศาสนา

แนะนำตามแนวคิดทางพุทธศาสตร์ การพัฒนาตนเป็นการเรียนรู้และการปฏิบัติเพื่อไปสู่ความพอดี หรือการมีคุณภาพของชีวิต มีความสัมพันธ์อันกลมกลืนระหว่างการดำเนินชีวิตของบุคคล กับสภาพแวดล้อมและมุ่งการกระทำตนให้มีความสุขด้วยตนเอง รู้เท่าทันตนเอง เข้าใจตนเองมากกว่าการพึ่งพาอาศัยวัตถุ จึงเป็นแนวทางการพัฒนาชีวิตที่ยั่งยืน หลักการพัฒนาตนตามแนวพุทธศาสตร์ประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ทมะ สิกขา และภavana

ทมะ คือการฝึกนิสัยดั้งเดิมที่ยังไม่ได้ขัดเกลาให้เหมาะสม มีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่

1) การรู้จักข่มใจ ข่มระงับความเคยชินที่ไม่ดีทั้งหลายได้ ไม่ยอมให้กิเลสรบเร้า หลอกล่อชักนำไปสู่ความเลวร้ายได้

2) การฝึกปรับปรุงตนเอง โดยทำคุณความดี ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ศึกษา คือการศึกษา เพื่อให้รู้แจ้ง รู้จักประโยชน์ มองทุกอย่างเป็นการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาตัวเอง เป็นกระบวนการฝึกฝนตนเองในการดำเนินชีวิต เรียกว่า ไตรสิกขา มี 3 ประการคือ

1) ศีลสิกขา หมายถึงการฝึกความประพฤติสุจริตทางกาย ทางวาจาและการประกอบอาชีพ ดำรงตนในสังคมแบบสาธุชน เป็นคนดีของสังคม เป็นคนมีระเบียบ มีวินัย ปฏิบัติหน้าที่ตามปทัสถานของสังคมสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างดีงามโดยมีความรับผิดชอบเกื้อกูลต่อสังคม

2) จิตสิกขา หมายถึงการฝึกจิต สร้างคุณภาพและสมรรถภาพทางจิตให้เข้มแข็งมั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนเองได้ดี มีสมาธิ มีจิตที่สงบ บริสุทธิ์ ปราศจากสิ่งที่ทำให้เศร้าหมอง อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้ปัญญาอย่างลึกซึ้งและตรงตามสัจจะธรรม

3) ปัญญาสิกขา หมายถึงการฝึกปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจสรรพสิ่ง รู้แจ้งตามความเป็นจริง มีจิตใจเป็นอิสระและมีปัญญาบริสุทธิ์

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ให้นักศึกษาเข้าใจ และเห็นความสำคัญของความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ได้ฝึกการแสดงออกถึงการมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สละประโยชน์ส่วนตน เพื่อช่วยเหลือหรือทำประโยชน์ให้แก่บุคคลอื่นหรือสังคม หลีกเลี่ยงการใช้ หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม ตระหนักและถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้เคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม ไม่ยึดครองเป็นของตน แบ่งปันและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวมร่วมกัน

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ส่งเสริมด้านการสร้างจิตอาสา ต้องประกอบด้วยการปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของจิตอาสา การเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ และการติดต่อสื่อสาร การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง และการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง คุณลักษณะของผู้มีจิตอาสาคือ มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม การทำงานทุกอย่างเป็นไปด้วยความสมัครใจ ไม่มุ่งหวังผลตอบแทนในรูปของอามิสสินจ้าง หรือรางวัล ตลอดจนการอุทิศกาย กำลังใจ และเวลาให้แก่ส่วนรวม (สัมภามณ์. นางสาวจิตา คำดี 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

ปัจจุบันปัญหาที่เกิดจากการขาดหลักมรอาวธรรมของนักศึกษาที่นับถือศาสนาพุทธยังมีจำนวนพอสมควร

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมให้รู้จักคำว่า สัจจะ กันทุกคน เพียงแต่ว่าจะรู้มาก รู้น้อย รู้ดี รู้ลึก รู้กว้าง รู้แคบ กว่ากันมากน้อย เพียงใดโดยสภาวะของความเป็นภาษา สัจจะ คือ ตัวบ่งชี้ หรือสื่อถึง สิ่งที่มีอยู่ ดำรง อยู่ ดำเนินอยู่ และมนุษย์สามารถมองเห็นได้ เข้าถึงได้โดยสภาวะของความเป็น สัจจะ คือ ตัวความเป็นของสรรพสิ่งที่มันมี มันเป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนี้ เพราะเหตุ นั้น เพราะเหตุนี้ เช่น ความเป็นดิน ความเป็นน้ำ ความเป็นสังคัม ความเป็นคน ความเป็นเด็ก ความเป็นหญิง ความเป็นชาย ความเป็นกลุ่ม ความเป็นอะไรต่ออะไร แล้วแต่จะเรียกตามศักยภาพแห่งการเรียนรู้ของมนุษย์

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาไม่มีพื้นฐานด้านกรรมฐานขาดการฝึกสมาธิควบคุมจิตใจตนเอง

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ให้การศึกษาด้านหลักวิปัสสนากรรมฐานให้เข้าใจวิธีการปฏิบัติฝึกตนด้วยวิธีการปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่หือถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

วิธีการสร้างขันติความอดทนต้องศึกษาให้มีความเข้าใจตามหลักศาสนาพุทธต้องใช้เวลาการปฏิบัติทุ่มเทอย่างจริงจังเช่น เจ้าชายสิทธัตถะใช้เวลาถึงหกปีและต้องมีพื้นฐานของการปฏิบัติ

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรฝึกการให้ด้วยใจปราศจากการหวังผลตอบแทนจากการให้ทั้งหลาย (สัมภษณั. นางสาวสุภัทธานี ขุนสิงห์สกุล 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

ปัจจุบันชาวพุทธห่างไกลจากวัดและศาสนานักศึกษาทำตามคน โศภักันห่างไกลศาสนาจึงไม่สนใจที่จะปฏิบัติตามคำสอน

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ต้องสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความศรัทธาพยายามสอดแทรกหลักศีลธรรมในเวลาสอนชี้ให้ทำนำไปให้ดู

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

จะพัฒนาอะไรก็ติดถ้าจิตไม่พัฒนาเมื่อนักศึกษาไม่พัฒนาจิตเมื่อจบการศึกษาไปแล้วจะไปพัฒนาประเทศชาติได้อย่างไร

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรตั้งใจปฏิบัติตามคำสอนทางพุทธศาสนาโดยไม่หวังผลให้คนอื่นว่าดีแต่ทำดีให้รักษาคงอยู่เพื่อความดี

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

การพัฒนาความอดทนของนักศึกษาขาดการสนับสนุนด้านหลักพระพุทธศาสนา

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยได้จัดตั้งชมรมคนรักพระพุทธศาสนาขึ้นมาเพื่อสร้างกิจกรรมร่วมกัน

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษายังไม่เข้าใจในเรื่องของจิตสาธารณะเท่าที่ควร

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรลงปฏิบัติโดยนำพานักศึกษาไปลงพื้นที่ในชุมชนบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์แก่ส่วนรวมให้เป็นรูปธรรม (สัมภาษณ์. ดร.กมลวิช ลอยมา 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษขาดความรู้ความเข้าใจด้านคำสอนทางพระพุทธศาสนาไม่สนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติมถือว่าเป็นเรื่องไกลตัวไม่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางพระพุทธศาสนาควรพัฒนาทางด้านฝึกรูปธรรม โดยใช้หลักสูตรคำสอนทางพระพุทธศาสนาใช้เวลาอย่างน้อย 3 วัน ลงมือปฏิบัติโดยเฉพาะหลักศีลห้าต้องปฏิบัติให้ได้

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษามีความรู้เรื่องพระพุทธศานาน้อยเข้าไม่ถึงแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาหรือไม่สนใจเรื่องหลักธรรมคำสอน

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางพระพุทธศาสนาควรนิมนต์พระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมโดยการเชิญท่านมาสอนหลักศีลธรรมคุณธรรมให้กับนักศึกษา

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษามีความรู้เรื่องพระพุทธศานาน้อยเข้าไม่ถึงแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาหรือไม่สนใจเรื่องหลักธรรมคำสอน

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางพระพุทธศาสนาพระสงฆ์ควรมีบทบาทในการเผยแผ่ศาสนากิจในสถาบันการศึกษาให้นักศึกษาพบเห็นพระสงฆ์เกิดความตระหนักรักศีลธรรม

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคำสอนทางพระพุทธศาสนาไม่รู้ว่าจาคะแท้จริงคืออะไรกันแน่

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรให้ผู้บริหารสถานศึกษาประชาสัมพันธ์เชิญชวนนักศึกษาเข้าร่วมศึกษาธรรมศึกษาวันอาทิตย์เดิมทีทางคณะสงฆ์ก็จัดสอนธรรมศึกษาปีละหนึ่งครั้งอยู่แล้ว (สัมภาษณ์. นางสาวอภิญา บำรุงจิตต์ 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุคจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาหลังจากศึกษาจบหลักสูตรเข้ามาทำงานในโรงแรมโฆมิทฮิลล์การประพุดิตนอยู่ในระดับดี

แนวทางพัฒนาศักยภาพคนตามหลักพุทธศาสนา

นักศึกษาหลังจากศึกษาจบหลักสูตรเข้ามาทำงานใน โรงแรม โฆมิตฮิลล์มีความจริงจังต่อหน้าที่ คือตนเองมีหน้าที่อะไรก็ทำหน้าที่นั้นได้ดี

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาหลังจากศึกษาจบหลักสูตรเข้ามาทำงานใน โรงแรม โฆมิตฮิลล์การฝึกฝนตนเองและควบคุมจิตใจอยู่ในระดับดี

แนวทางพัฒนาศักยภาพคนตามหลักพุทธศาสนา

ขอให้มหาวิทยาลัยได้ส่งเสริมองค์ความรู้ทางวิชาการให้มากยิ่งขึ้นเนื่องจากมีการแข่งขันทางวิชาการสูงของผู้ใช้แรงงาน

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาหลังจากศึกษาจบหลักสูตรเข้ามาทำงานใน โรงแรม โฆมิตฮิลล์การประพฤติตนด้านขันติอยู่ในระดับดี

แนวทางพัฒนาศักยภาพคนตามหลักพุทธศาสนา

ในฐานะนายจ้างส่งเสริมด้านความตั้งใจโดยการให้กำลังใจแก่นักศึกษาให้อ่านหนังสือเตรียมบรรจुरาชการหากมีโอกาสก็ให้ไปสมัครสอบตามความเหมาะสม

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาหลังจากศึกษาจบหลักสูตรเข้ามาทำงานใน โรงแรม โฆมิตฮิลล์การประพฤติตนด้านความเสียสละมีจิตอาสาอยู่ในระดับดี

แนวทางพัฒนาศักยภาพคนตามหลักพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมให้นักศึกษามีประสบการณ์ด้านจิตอาสาต่อสังคมชุมชนเพิ่มมากขึ้นจากการสังเกตพบว่านักศึกษายังขาดความมั่นใจในการสนทนากับลูกค้า (สัมภาษณ์ นายพีระพงษ์ โฆมิตานนท์ 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

การสอนนักศึกษาหลายรุ่นที่ผ่านพบว่าด้านสัจจะมีความซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในเกณฑ์ดี

แนวทางพัฒนาศักยภาพคนตามหลักพุทธศาสนา

ขณะสอนจะสอดแทรกเกี่ยวกับหลักธรรมพร้อมกับแนะนำหรือยกตัวอย่างบุคคลตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จจากการที่มีคุณธรรมด้านนี้จะพูดจริงทำจริง

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ปัญหาส่วนตัวของนักศึกษาไม่แสดงออกที่พบคือปัญหาของรายวิชาที่เรียนเช่นวิชาบัญชีจะมีความยากเฉพาะ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

สอนจากเรื่องง่ายไปหายากพยายามสอนเสริมเน้นย้ำจุดที่มีความยากให้นักศึกษาเข้าใจ

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ปัญหาจะมีเฉพาะเนื้อหาของรายวิชาที่มีความยากซึ่งนักศึกษาไม่พื้นฐานเข้าใจยาก

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

นักศึกษามีคุณสมบัติเฉพาะคือมีความอดทนมีความขยันหมั่นเพียรจากการมอบหมายงานให้ทำนักศึกษาจะมีความตั้งใจใส่ใจทำด้วยความเต็มที่ที่สำคัญอาจารย์ต้องให้กำลังใจ

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาให้ความสำคัญกับหลักธรรมด้านจาคะอยู่ในระดับพอใช้

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

อาจารย์ในหลักสูตรมีโครงการส่งเสริมกิจกรรมบริการวิชาการและบริการชุมชนสนับสนุนให้นักศึกษาบำเพ็ญกิจกรรมแก่สังคมอย่างน้อยภาคเรียนละหนึ่งครั้งเป็นการปลูกฝังคุณธรรมหรือสร้างจิตสาธารณะให้กับชุมชนในท้องถิ่น (สัมภาษณ์ นายไพโรจน์ พรเจริญ 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พูดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

การขาดความสุจริตขึ้นอยู่กับพื้นฐานการเลี้ยงดูของบิดามารดาพอเติบโตมาศึกษาในระดับอุดมศึกษาความเคยชินเคยกระทำทุจริตติดตัวนักศึกษามาไม่กลัวบาปบาประเบียบขามโนธรรม

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมให้มีการเข้าค่ายอบรมเช่นค่ายพุทธบุตรนิมนต์พระมาบรรยายอย่างน้อยภาคเรียนละหนึ่งครั้งเป็นการปลูกฝังด้านความรู้คู่คุณธรรมตามวิถีพุทธ

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ขาดผู้สอนที่มีความรู้ความเข้าใจด้านพระพุทธศาสนาอย่างถ่องแท้

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

อาจารย์ผู้สอนควรให้พานักศึกษาไปเรียนรู้นอกสถานที่เช่น พาไปวัดเข้าฝึกจิตทำสมาธิตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้นอย่างน้อยวันละหนึ่งครั้ง

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แม่แบบคือผู้สอนไม่สอนสอดแทรกเรื่องของพระพุทธศาสนา

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ผู้สอนต้องนำพานักศึกษาลงมือปฏิบัติจริงมีความสามารถฝึกสมาธิหรือฝึกความอดทนอดกลั้นให้นักศึกษาดู

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษายังไม่กล้าที่จะแสดงออกทางด้านความเสียสละความเอื้อเฟื้อหรือจิตสาธารณะ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ต้องพัฒนาด้วยการสร้างจิตสำนึกโดยการให้นักศึกษาลงพื้นที่กับชุมชนให้บำเพ็ญจิตอาสาหรือจิตสาธารณะกับประชาชนด้วยการทำกิจกรรมต่างๆ (สัมภาษณ์. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนธยา ชมภู 2558)

1. ด้านศัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษบางรายยังมีความซื่อสัตย์สุจริตน้อย

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

การฝึกอบรมให้นักศึกษา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม ทั้งด้านความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understand) เจตคติ (Attitude) และด้านทักษะ (Skill) นอกจากนี้จะต้องมีความรู้ ความสามารถ และได้รับการฝึกอบรมด้านวิธีการพูด เทคนิคการพูด สร้างความตระหนักในการพูด

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ยังต้องพัฒนาด้านควบคุมอารมณ์ของตนเองเพราะนักศึกษามีความอดทนสั้น

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรฝึกอบรมด้านการพัฒนาจิตใจด้วยความอดทนหรือฝึกสมาธิกำหนดรู้จิตใจของตนให้มากยิ่งขึ้นอย่างน้อยวันละหนึ่งครั้ง

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ไม่ค่อยมีเป้าหมายของการเรียนที่ชัดเจนยังขาดความอดทนอดกลั้นขาดแรงบันดาลใจ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ต้องพัฒนาตนเองด้วยการเข้าค่ายฝึกอบรมในหลักสูตรเฉพาะทางเช่นฝึกอบรมบ่มนิสัยตามคำสอนทางศาสนาอย่างเคร่งครัด

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษขาดความรับผิดชอบด้านจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ เช่น ทั้งขยะไม่เป็นที่สูบบุหรี่ทั้งกันบุหรี่ยในห้องน้ำสกปรกขาดความรับผิดชอบตามฝาผนังมีการขีดเขียนตู้โทรศัพท์สาธารณะทำร้ายไม่รักษาสาธารณะสมบัติ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยต้องใช้มาตรการขั้นเด็ดขาดโดยการออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ลงโทษผู้กระทำ ความผิดอย่างเด็ดขาดตามโทษแห่งการกระทำ (สัมภามณ. รองศาสตราจารย์ธานี สุขเกษม 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษามีความเข้าใจด้านสัจจะความจริงใจน้อย

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์เข้ามาเทศน์หรือบรรยายพิเศษในรายวิชาหรือบรรยายสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

การควบคุมจิตใจเป็นสำคัญและทำได้ยากไม่เฉพาะนักศึกษาเท่านั้นแม้แต่อาจารย์ก็ยังคงควบคุมจิตใจตนเองไม่ซึ้งก็ได้เกิดเหตุยิงกันเสียชีวิตมาหลายราย

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

การแก้ปัญหาลดความเห็นแก่ตัวรู้จักให้อภัยรู้จักสามัคคีเสียสละเพื่อส่วนรวมตามหลักของท
มะข่มจิตใจไม่ให้ฟุ้งซ่าน

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาขาดความอดทน เข้มแข็ง เพราะส่วนหนึ่งมาจากปัญหาทางครอบครัวและคบเพื่อน
ไม่ดี

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ให้เข้าอบรมในหลักสูตรของพระพุทธศาสนาให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาส่วนน้อยที่ขาดความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ส่งเสริมให้ร่วมกิจกรรมจิตอาสาพึงพยายามเข้าไปให้บริการประชาชนโดยมหาวิทยาลัย
จัดบริการวิชาการแก่ชุมชนให้นักเข้าร่วมตามสมควรเพื่อจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีประสบการณ์
จริง (สัมภรณ์, มณีรักษ์ กาญจนราษฎร์ 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

ตามที่เป็นอาจารย์ผู้สอนในสถาบันการศึกษามานานทราบได้ปัญหาด้านการปฏิบัติตัวของ
นักศึกษามาตลอดแต่ละคนนั้นจะมีพฤติกรรมการปฏิบัติตัวแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพสิ่ง
สิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ เช่น การเลี้ยงดูหรือการดูแลของผู้ปกครองสถานภาพทางครอบครัวที่ต่างกัน
รวมทั้งการอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่เด็กจนโตด้านความซื่อสัตย์นักศึกษามีความซื่อสัตย์และซื่อตรงถ้าหาก
นำไปเปรียบเทียบกับนักศึกษาในสถาบันอื่นเช่น ในกรุงเทพมหานครกับนักศึกษามหาวิทยาลัย
ราชภัฏมีความซื่อสัตย์มากกว่าเพราะส่วนมากเป็นบุตรหลานชาวจังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ชนบทความซื่อ
มีความซื่อสัตย์

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

อาจารย์ผู้สอนควรสอนแบบบูรณาการโดยนำนักศึกษาไปศึกษานอกสถานที่ควรไปดูการ
เรียนการสอนของมหาวิทยาลัยอื่นให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจะได้มีประสบการณ์ด้านการ
คบเพื่อนหรือการเรียนเพื่อหาจุดอ่อนของตน

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรุรงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ด้านการฝึกฝนตนเองมองภาพรวมของนักศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ฝึกฝนดี ความตั้งใจใฝ่รู้ยังมีมาก ถึงจะอยู่ต่างจังหวัดแต่ความคาดหวังของนักศึกษาจัดว่าอยู่ขั้นสูง การควบคุมจิตใจถือว่ามีความอดทนอดกลั้นสูงจากการสังเกตการณ์ในเรื่องต่างๆ เช่น การสั่งทำรายงาน การร่วมทำกิจกรรมของหมู่เรียนหรือของมหาวิทยาลัยเขาจะให้ความร่วมมือดี

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ในขณะที่สอนจะบรรยายสอดแทรกเกี่ยวกับหลักธรรมทางศาสนาเสมอและให้กำลังใจ นักศึกษา ยกตัวอย่างผู้ที่ประสบความสำเร็จมาประกอบการสอนยกตัวอย่างบุคคลที่ล้มเหลวมาเปรียบให้ดูเพื่อให้ได้คติธรรมหรือข้อคิดที่ดีและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ด้านความอดทนอดกลั้นนั้นนักศึกษามีความอดทนเป็นพื้นฐานของตนเองแล้วไม่ว่ามีปัญหาทางการเรียนหรือปัญหาทางครอบครัวก็หาวิธีแก้ไขด้วยตนเองได้เป็นส่วนมากจะมีบางรายเท่านั้นที่ไม่มีทางออกของปัญหา

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

การแก้ไขปัญหานั้นแนะนำให้ศึกษาธรรมทางศาสนาตนนับถือและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษามีส่วนร่วมกิจกรรมด้านจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ โดยเข้าร่วมชุมชนพัฒนาท้องถิ่นซึ่งหลักสูตรได้จัดกิจกรรมอย่างน้อยภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง เห็นได้ว่านักศึกษามีความร่วมมือดี

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมด้านกิจกรรมจิตสาธารณะโดยคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมและประเทศเป็นสำคัญ (สัมภาษณ์ นายสุทิน เจียมปักโคน 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

ด้านซื่อสัตย์สุจริตการพุดจริงทำจริงยังต้องพัฒนา

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรเน้นการพัฒนาด้านการพุดแล้วพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริตด้วยการตั้งใจทำจริงตรงกับคำพุด

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาส่วนหนึ่งยังขาดความอดทนขาดความความยับยั้งชั่งใจต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันซึ่งมีสาเหตุมาจากปัญหาครอบครัวหรือปัญหาส่วนตัวเป็นต้น

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรให้รายวิชาที่สอนเกี่ยวกับจริยธรรมหรือหลักศีลธรรมเช่น วิชาจริยธรรมของนักบริหารหรือวิชาความจริงของชีวิตในกลุ่มมนุษยศาสตร์ควรนำนักศึกษาไปอบรมด้านกรรมฐานหรือนิมนต์พระหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนาบรรยายหลักการปฏิบัติให้นักศึกษาเกิดความซาบซึ้งตามหลักคำสอนอย่างจริงจัง

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาบางคนขาดความอดทนไม่เข้มแข็งเนื่องจากมีปัญหาทางครอบครัวซึ่งผลต่อการศึกษานักศึกษามีความท้อแท้ในการเรียนทำให้เบื่อน่ายหรือลาออกกลางคัน

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

วิธีการแก้ปัญหาการท้อถอยไม่เข้มแข็งขาดขันติ ยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิตมาเป็นอย่างให้กำลังใจตลอดเวลา

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ด้านจาคะความมีน้ำใจความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่หรือมีจิตสาธารณะยังมีในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏถึงนักศึกษาอยู่ต่างจังหวัดแต่ความมีน้ำใจยังมีเสมอจากการสังเกตการณ์ที่ผ่านมา

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ขอให้อาจารย์ผู้สอนได้สอดแทรกข้อคิดที่จะเกิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางพระพุทธศาสนาในรายวิชาที่สอนให้นักศึกษาได้มีความตระหนักรู้รักสามัคคีในหมู่คณะอย่างต่อเนื่อง (สัมภาษณ์. ดร.ประสิทธิ์ ไชยศรี 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาไม่เข้าใจหลักการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านสัจจะเป็นบางราย

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องประกอบด้วยหลักเบญจศีล และเบญจธรรมเป็นหลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งบุคคลใดได้ปฏิบัติแล้วย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้ทำให้สังคมมีแต่ความสงบสุข มีความรักความเสียสละ ไม่เป็นผู้ทำลายสังคม และไม่เป็นผู้ทำลายตัวเอง การปฏิบัติเบญจศีล

และเบญจธรรมนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เนื่องจากเบญจศีลและเบญจธรรมเป็นหลักเบื้องต้นแห่งการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการบรรลุธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อให้เกิดความสงบ สันติ เป็นการขจัดกิเลสเบื้องต้นให้สิ้นไป

สังคัมที่มีผู้ปฏิบัติเบญจศีลและเบญจธรรม ย่อมเป็นสังคัมแห่งการปลอดพ้นจากสิ่งเลวร้าย ไม่ต้องหวั่นไหว หรือวิตกกังวลถึงอันตราย ไม่ต้องห่วงถึงความกังวลปลดปล่อยของบุตรหลาน ไม่ต้องมีการจัดระเบียบสังคัม เป็นสังคัมที่ปลอดจากมลภาวะที่เป็นพิษต่อจิตใจและร่างกาย

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาไม่เข้าใจหลักการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านสังคัมเป็นบางราย

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องสร้างฐานของจิตใจก่อน โดยมีขั้นตอนแบบแผนที่ชัดเจน เพื่อให้สะดวกต่อการปฏิบัติให้เกิดมรรคผลที่เป็นรูปธรรมซึ่งประกอบด้วย

1) การรู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง กำหนดรู้ตนเองว่ามีรูปนามภายนอกภายในประกอบด้วยด้วยอะไรบ้าง

2) ยอมรับอารมณ์ของตนเอง กำหนดรู้อารมณ์ยอมรับความจริงปรับแนวคิด ไม่ฝืนอารมณ์กำหนดต้นจิตรู้สึกสุขรู้สึกทุกข์

3) การควบคุมอารมณ์ มีการปล่อยวางหากมีความ โลก ความ โกรธ และความหลง ต้องตามรู้อารมณ์ของตนเองอยู่เหนือสภาวะทั้งปวง

4) เต็มพลังใจให้ตนเอง อย่าปล่อยให้ความเหงาวิตกกังวลครอบงำพยายามสร้างพลังทางใจให้มากที่สุด

5) มีเจตคติและความคิดในเชิงบวก คิดในทางสร้างสรรค์คือคิดดีคิดบวกมองคนอื่นด้วยความรักความเมตตาและหวังดีต่อบุคคลอื่น

6) การรู้ดีคิดดีต่อตนเอง ให้กำลังคนเสมออย่าท้อแท้สร้างพลังบวกให้ตนเอง

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาไม่เข้าใจหลักการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านขันติเป็นบางราย

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรฝึกสติ เวลาเข้าไปในสถานการณ์ที่กระตุ้นอารมณ์ ให้รู้ตัวว่าเรากำลังมีอารมณ์เกิดขึ้นตั้งสติที่จะไม่ทำอย่างที่เคยทำ และจะได้แสดงออกอย่างที่เราคิดเตรียมการเอาไว้เสมอใช้ขันติความอดทน

4. ด้านจาละ (ความเลียดละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเฟือแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาไม่เข้าใจหลักการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านจาละเป็นบางราย

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเช่น ตั้งชมรมพุทธศาสนาสัมพันธ์หรือชมรมคนรักพระพุทธศาสนาเป็นต้น

(สัมภาษณ์. นางศรีเสด็จ กองแกน 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาบางรายที่ขาดความซื่อสัตย์เช่น เวลาสอบมักจะถามข้อสอบเพื่อน

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ส่งเสริมการพัฒนาอบรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตและต้องลงโทษแก่ผู้กระทำผิดอย่างเคร่งครัด

2. ด้าน ทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ด้านฝึกตนควบคุมจิตใจในตนเองนักศึกษาส่วนหนึ่งยังต้องทำการพัฒนาเพราะการควบคุมจิตใจเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและอยู่ในระดับยากที่จะทำการพัฒนา

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักศึกษาในช่วงชั้นที่ 1 นี้ คือ ผู้ปกครอง อาจารย์ ควรได้ทราบไว้เพื่อจะได้หาทางช่วยเหลือและจัดประสบการณ์และหาแนวทางสนับสนุนให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมให้สูงขึ้น โดยการจัดให้มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในมหาวิทยาลัยที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม สอดแทรกการอบรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในการสอนรายวิชาต่างๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ด้านความอดทนอดไม่ท้อถอยนักศึกษามีความอดทนอยู่ในขั้นดีจากการสังเกตการณ์ไม่พบว่านักศึกษามีปัญหาการทะเลาะหรือก่อบุญหาให้กับเพื่อนนักศึกษารวมทั้งคนอื่นๆใน สังคม

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม ร่วมกันหาแนวทางในการสำรวจปรับปรุง และพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาให้มากยิ่งขึ้นเป็นพิเศษ เช่น การ

จัดตั้งค่ายคุณธรรมและจริยธรรมในมหาวิทยาลัย การสอน โดยวิธีการสอดแทรกหลักจริยธรรมและคุณธรรมทางศาสนาในแต่ละบทเรียน

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

มีนักศึกษาบางส่วนที่ยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องจิตสาธารณะหรือจิตอาสาพัฒนาชุมชนจึงเป็นเหตุให้ไม่สนใจหรือให้ความสำคัญต่อเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมเท่าที่ควร

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

อาจารย์ผู้สอนควรมีกิจกรรมในการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างกันของนักศึกษาต่างระดับชั้นปีเพื่อเสริมสร้างทัศนคติ เชาวน์ปัญญา เชาวน์อารมณ์ ร่วมกันรวมทั้ง เป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสถาบันเพื่อให้นักศึกษามีพฤติกรรมเชิงคุณธรรมและจริยธรรมเป็นไปในทางบวก เช่น เดียวกันตามหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางพระพุทธศาสนา (สัมภรณ์. นายโดมชราดล อนันตสาน 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาไม่มีมีความเข้าใจหลักธรรมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมหลักศีลธรรมในชั้นเรียนให้นักศึกษาได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันโดยการพูดคุยหรือสนทนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

2. ด้าน ทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

การฝึกฝนตนเองของนักศึกษาซึ่งมีคุณสมบัติติดตัวมาจากครอบครัวซึ่งบิดามารดาได้อบรมความรู้หรือได้รับการฝึกฝนตนเองมาแล้วแต่ถึงแควดล้อมจากเพื่อนฝูงคือปัญหาที่ทำให้นักศึกษาที่มีความอดทนยากและสามารถทำสิ่งผิดหลักศีลธรรมได้

ขอให้มหาวิทยาลัยได้ส่งเสริมจัดทำหลักสูตรอบรมระยะสั้นสอนในช่วงระยะเวลาปิดภาคเรียนเพื่อให้นักศึกษามีความตระหนักรับรู้วิธีการฝึกฝนตนเองให้มีความอดทนและสามารถควบคุมจิตใจของตนเองได้

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ความท้อแท้ที่ถอดใจได้กับนักศึกษาซึ่งจากการสอบถามทราบว่าปัญหาจากครอบครัวเป็นสำคัญและพบมีจำนวนมากในหมู่นักศึกษาเช่นปัญหาความยากจนของผู้ปกครองเป็นสาเหตุให้มีความอดทนน้อยและมีอาการท้อแท้

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

รัฐบาลควรหาทางแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนก่อนอย่างเร่งด่วน

4. ด้านจาละ (ความเสียดสี มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

สังคมไทยปัจจุบันคนมีความเห็นแก่มากขึ้นเอารัดเอาเปรียบกันมากขึ้นผู้มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่หรือมีจิตสาธารณะเอาประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งมีน้อยลงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่นักศึกษานำเอาวัฒนธรรมนั้นมาใช้ในสังคม

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมการสอนที่เน้นค่านิยมในทางที่ถูกต้องที่ดิงาม ต่อสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจของประเทศ นักศึกษาห่างไกลจากพระพุทธศาสนาจากการสนทนาทราบว่ามีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศานาน้อยโดยเฉพาะเรื่องหลักธรรมแต่ละด้านหรือศีลห้าข้อก็รักษาได้ไม่ครบ จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทางด้านจิตใจอย่างเร่งด่วนเพราะจะเป็นผลกระทบต่ออนาคตของนักศึกษาที่ขาดที่พึ่งทางใจที่แท้จริง (สัมภาษณ์. นางสาวพัชยา เลือดชัยพลุษ 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางพระพุทธศาสนานั้นควรพัฒนาที่ กาย วาจา และใจ 3 ทางถือว่าเป็นหัวใจที่สำคัญของการพัฒนาทั้งปวงสำหรับนักศึกษาที่ได้สอนมานั้นยังขาดหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาพอสมควร ขาดความซื่อสัตย์ สุจริต ถ้าเขาเหล่านั้นไปเป็นผู้นำขององค์กรหรือระดับประเทศจะมีปัญหาอย่างมาก

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

เห็นว่าควรส่งเสริมหลักคุณธรรมหลักจริยธรรมในสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะนิมนต์พระคุณเจ้ามาแสดงธรรมหรือสอนในมหาวิทยาลัยจะได้เป็นการปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรมแก่นักศึกษามากขึ้น

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหาอุปสรรค

การควบคุมจิตใจตนเองได้ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมากทุกระดับชนชั้นคนยังขาดการควบคุมจิตใจตนเองมากขึ้นทุกวันจากการดูข่าวพบว่าคนในโลกมีปัญหาเพิ่มขึ้นในที่โลกเจริญทางเทคโนโลยีแต่ทางศีลธรรมกลับเสื่อมลง

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ปัญหานี้ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนรัฐบาลควรนำไปเป็นวาระแห่งชาตินั่นก็คือนโยบายส่งเสริมด้านคุณธรรมศีลธรรมของมนุษย์

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาขาดความอดทนต่อการเรียนเช่น บางรายไม่ค่อยเข้าเรียนบางวิชาหรือหนีเรียนซึ่งเกิดจากการที่มีความยากของรายวิชาที่เรียนเกิดการท้อแท้เพราะไม่เข้าใจหรือไม่มีพื้นฐานในวิชานั้น

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ต้องสอนชี้แนะให้นักศึกษาทราบว่าขันติ ความอดทนอดกลั้นมีลักษณะอย่างไรและจะเกิดขึ้นได้อย่างไรหรือนำมาใช้ในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตได้อย่างไร

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

การเสียสละ การมีน้ำใจ ยังจะต้องเพิ่มพูนให้มากขึ้นกับนักศึกษาในสถาบันเท่าที่พบมานั้นก็ถือพอใช้แต่ยังจะต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เจริญรุ่งเรือง

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมโดยสร้างความตระหนักรู้รักสามัคคีเสียสละช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์ (สัมภายนัน. สวรรค์ ยมลีดา 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาบางรายยังขาดหลักธรรมด้านสัจจะ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรมีการศึกษาความจริงในการฝึกจิตตามหลักคำสอนให้แตกฉานมีความเข้าใจให้ลึกซึ้งไม่หลงคิดในรูปแบบของการสอนถ้าเข้าถึงแก่นแท้ของศาสนาแล้วยากที่จะกระทำผิดเพราะมีความซึ้งซบลงในจิตใจของนักศึกษาแล้วจึงนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างมีคุณภาพ

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหาอุปสรรค

ถ้านักศึกษาขาดจะทำให้เกิดปัญหาดังนี้ ไม่มีความรู้สึก, อัมหิต, โหดเหี้ยม, ไม่ปราณี, ขาดสติ
กระทำความคิดได้ง่าย

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

อาจารย์ผู้สอนควรเชิญผู้ปกครองหรือประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าร่วมกันหารือปัญหาของ
การฝึกฝนตนเองตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อเปิดโลกทัศน์เสนอข้อคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
เพื่อปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ไร้เหตุผล, ขาดสติ, เวลา, ไม่เหมาะสม, เกินไป, เลยเถิด, ไม่ฟังเหตุผล.

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรแนะนำให้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาหรือได้ศึกษาจากตำราคำสอนของศาสนาที่ห้อง
สมุดมหาวิทยาลัย

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

จิตใจเกิดความตระหนี่ถี่เหนียว เป็นคนเห็นแก่ตัว ได้รับคำครหาติเตียน มีความทุกข์ในใจ ไม่มี
มีใครอยากเข้าใกล้ ไร้เพื่อนฝูงและบริวาร ไร้คนรักและเห็นใจ ไม่มีใครรักจริง เป็นต้น

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ทำให้มีอารมณ์ผ่องใสติดตัว มีนิสัยเสียสละแก่ผู้อื่น รักผู้อื่นเหมือนรักตนเอง ทำให้ตนเอง
ปลอดภัย คนอื่นนับหน้าถือตา ครอบครัวยุติธรรมและสังคมเป็นสุข มีเพื่อนดี ๆ รอบตัว จิตใจมีความสุข ช่วย
ชำระล้างจิตใจที่สกปรกเห็นแก่ตัว ทำให้คนรักรักเรามากขึ้น เป็นต้น (สัมภพ. นายจิริโรจน์ บุญ
ราช 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

สภาพปัจจุบันด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักศึกษาจะมีไม่เท่ากันบางมีความซื่อมากบางคนมี
น้อยทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมแนะนำให้เข้าหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถืออย่างเคร่งครัด

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

การควบคุมจิตใจของนักศึกษาทุกคนต้องการทำดีคิดดีมีความก้าวหน้าแต่ทำไม่ได้เท่าที่ควร
นั่นถึงสำคัญคือสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวหรือเพื่อน

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ผู้สอนควรสอดแทรกหลักคำสอนทางศาสนาในรายวิชานั้นถ้ามีโอกาสสนทนากันก็ควรนำ
หลักคำสอนทางศาสนามาสนทนาด้วย

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาอาจจะไม่รู้จักด้านขันติวิธีการสร้างความอดทนเมื่อมีปัญหาชีวิตจะนำมาใช้อย่างไร
ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรให้นักศึกษาได้ทำความเข้าใจกับคำสอนของศาสนาอย่างลึกซึ้งซึ่งจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้อง

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษานับว่าเป็นคนยุคใหม่ไม่ค่อยได้นำหลักคำสอนศาสนามาปรับใช้ในชีวิตอย่างจริงจัง
เนื่องวัตถุนิยมเข้ามามีบทบาทมากเกินความจำเป็นเป็นเหตุให้คนห่างเหินจากศาสนา

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ส่งเสริมสนับสนุนให้นำหลักคำสอนทุกศาสนาเข้ามาบูรณาการในการเรียนการสอนโดยยึด
ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (สัมภาสณ์. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธรรม์ชาติ วันแดง 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาบางคนไม่มีความรับผิดชอบ เป็นคนเหลวไหลและ ไร้ความสามารถในการเรียนไม่
ร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม ชีวิตพบแต่ความตกต่ำ เพื่อนฝูงไม่รักจริง เป็นที่ดูถูกของเพื่อน ไร้คนเชื่อถือ ไร้
ความเจริญรุ่งเรืองในการศึกษา ผลการศึกษาไม่ดีเท่าควร

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมด้วยการสอนสอดแทรกให้นักศึกษาเป็นคนมีความรับผิดชอบ เป็นคนหนักแน่น
มั่นคง ชีวิตและหน้าที่การงานมีความเจริญก้าวหน้า มีคนเคารพยกย่อง มีคนเชื่อถือและเกรงใจ มีคน
รักใคร่นิยม พบเจอกับรักแท้ มีเกียรติยศชื่อเสียง

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาบางคนไม่ฝึกฝนตนเอง ปล่อยชีวิตไปตามยถากรรม ขาดความสามารถในการทำงาน หลงผิดไปทำความชั่วได้ง่าย เข้าใจผิดในเรื่องต่างๆ ได้บ่อย เกิดการทะเลาะวิวาทได้ง่าย มักลุ่มหลงใน อบายมุข ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน สร้างเนื้อสร้างตัวให้ดีขึ้นได้ยาก เป็นคนโง่เขลา ปัญญาที่บ มีสติ น้อย มักทำงานใดๆ ผิดพลาดเสมอ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรสอนหรือส่งเสริมนักศึกษาให้เป็นคนรักการฝึกฝนตนเอง มีความสามารถในการทำงาน ไม่มีศัตรู ไม่มีความแค้นกับใคร สมารถยับยั้งตนเองไม่ให้หลงไปทำผิด หรือหลงไปในทางที่ผิดได้ สามารถตั้งตัวได้ มีสมองดี มีปัญญาเป็นเลิศ มีใจที่สงบสุขเพราะควบคุมอารมณ์ได้

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาบางรายเป็นคนเหลวไหล ทำให้ผู้อื่น ไม่สามารถอดทนต่อปัญหาและอุปสรรค ใดๆ ได้เลย เป็นคนจับจด ทำงานอะไรก็ไม่สำเร็จ ไม่สามารถเป็นที่พึ่งให้ผู้อื่นได้ หลงผิด ทำชั่วได้ ง่าย ไม่มีใครไว้วางใจจากผู้อื่น มีศัตรูมาก ชีวิตไม่มีความเจริญก้าวหน้า ไม่มีทางประสบความสำเร็จ หรือร่ำรวยได้

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

สอนให้มีความอดทนต่ออุปสรรคและปัญหาต่างๆ ได้ ทำงานได้ดี เป็นที่พึ่งและหลักใน ครอบครัวได้ เป็นที่พึ่งให้คนอื่นที่เดือดร้อนได้ ทำให้ไม่มีเรื่องทะเลาะวิวาทกับคนอื่น ไม่หลงผิดไป ทำความชั่ว และทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังได้

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาบางรายมีจิตใจเกิดความตระหนี่ถี่เหนียว เป็นคนเห็นแก่ตัว ได้รับคำครหาติเตียน มีความทุกข์ในใจ ไม่มีใครอยากเข้าใกล้ ไร้เพื่อนฝูงและบริวาร ไร้คนรักและเห็นใจ ไม่มีใครรักจริง เป็นต้น

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ส่งเสริมด้านหลักคุณธรรมสอนแนะนำให้มีอารมณ์ผ่องใสติดตัว มีนิสัยเสียสละแก่ผู้อื่น รักผู้อื่นเหมือนรักตนเอง ทำให้ตนเองปลอดภัย คนอื่นนับหน้าถือตา ครอบครัวและสังคมเป็นสุข มี เพื่อนดีๆ รอบตัว จิตใจมีความสุข ช่วยชำระล้างจิตใจที่สกปรกเห็นแก่ตัว ทำให้คนรักรักเรามากขึ้น (สัมภาษณ์. นายอภิรักษ์ ทะสุนทร 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางพระพุทธศาสนานั้นควรพัฒนาที่ กาย วาจา และใจ 3 ทางถือว่าเป็นหัวใจที่สำคัญของการพัฒนาทั้งปวงสำหรับนักศึกษาที่ได้สอนมานั้นยังขาดหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาพอสมควร ขาดความซื่อสัตย์ สุจริต ถ้าเขาเหล่านั้นไปเป็นผู้นำขององค์กรหรือระดับประเทศจะมีปัญหาอย่างมาก

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

เห็นว่าควรส่งเสริมหลักคุณธรรมหลักจริยธรรมในสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะนิมนต์พระคุณเจ้ามาแสดงธรรมหรือสอนในมหาวิทยาลัยจะได้เป็นการปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรมแก่นักศึกษามากขึ้น

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

การควบคุมจิตใจตนเองได้ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมากทุกระดับชั้นคนยังขาดการควบคุมจิตใจตนเองมากขึ้นทุกวันจากการดูข่าวพบว่าคนในโลกมีปัญหามากขึ้นในที่โลกเจริญทางเทคโนโลยีแต่ทางศีลธรรมกลับเสื่อมลง

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ปัญหานี้ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนรัฐบาลควรนำไปเป็นวาระแห่งชาตินั่นก็คือนโยบายส่งเสริมด้านคุณธรรมศีลธรรมของมนุษย์

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาขาดความอดทนต่อการเรียนเช่น บางรายไม่ค่อยเข้าเรียนบางวิชาหรือหนีเรียนซึ่งเกิดจากการที่มีความอยากของรายวิชาที่เรียนเกิดการท้อแท้เพราะไม่เข้าใจหรือไม่มีพื้นฐานในวิชานั้น

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ต้องสอนชี้แนะให้นักศึกษาทราบที่ขันติ ความอดทนอดกลั้นมีลักษณะอย่างไรและจะเกิดขึ้นได้อย่างไรหรือนำมาใช้ในการแก้ปัญหาคำถามดำเนินชีวิตได้อย่างไร

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

การเสียสละ การมีน้ำใจ ยังจะต้องเพิ่มพูนให้มากขึ้นกับนักศึกษาในสถาบันเท่าที่พบมานั้นก็ถือว่าพอใช้แต่ยังจะต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เจริญรุ่งเรือง

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมโดยสร้างความตระหนักรู้รักสามัคคีเสียสละช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์ (สัมภาษณ์. สวรรค์ ยมสิดา 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

ด้านสัจจะความจริงใจสำหรับนักศึกษาตามที่มีนักศึกษาที่มาฝึกประสบการณ์วิชาชีพหรือมาเป็นลูกจ้างในหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเลา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จัดว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีพอใช้

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ขอฝากอาจารย์ผู้สอนให้เน้นส่งเสริมการเรียนการสอนที่ใช้หลักคำสอนทางศาสนามาบูรณาการณีสอนเสริมท้ายชั่วโมงเรียนของแต่ละคาบ

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค

การที่มีนักศึกษาที่มีปัญหาด้านทะเลาะกับเพื่อนร่วมงานนั้นยังไม่พบแต่ส่วนมากพอรู้ว่ามีความขัดแย้งกันก็ไกล่เกลี่ยกันได้

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าเลามีนโยบายที่จะสร้างความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันในองค์การในการปฏิบัติงานให้กำลังใจกันเสมอสร้างแผนงานและทำงานระบบสายงาน

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ปัญหาการขาดความอดทนอดกลั้นของนักศึกษาที่มาฝึกงานในองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเลา จะมีพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำหลักการปฏิบัติงานซึ่งจำแนกตามแผนงานและสอนให้มีความอดทนสู้งาน

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

หน่วยงานส่งเสริมแนะนำวิธีการทำงานตามภาระงานที่ง่ายให้เห็นว่างานทุกอย่างย่อมอุปสรรคภายใต้ปัญหานั้นย่อมทำให้เกิดความสุขของการทำงานโดยให้รู้ว่าทุกอย่างนั้นต้องมีความเพียรพยายามให้เขารู้ว่าคนล่องทุกข์ได้เพราะความเพียรซึ่งมีเรื่องพระมหาชนกเป็นกรณีศึกษา

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

การเสียสละความมีน้ำใจความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ยังต้องให้มีการให้มากยิ่งขึ้นสิ่งแวดล้อมทำให้คนในสังคมมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้นซึ่งเป็นสังคมแห่งการแข่งขันในปัจจุบัน

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรมีการจัดทำโครงการที่มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ตรงตามกับนโยบายรัฐไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งนักศึกษาเข้าใจและปฏิบัติถูกต้อง (สัมภาษณ์. ประสิทธิ์ มาจาก 2558)

1. ด้านสัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุดจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค

คนที่ไม่มีความรับผิดชอบ เป็นคนเหลวแหลก ไร้ความสามารถในการทำงาน ชีวิตพบแต่ความตกต่ำ ไร้คนรักจริง มีแต่คนดูถูก ไร้คนเชื่อถือ ไร้ความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน มียศเสื่อมยศ มีลาภเสื่อมลาภ เป็นต้น (ปรับ)

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมแนะนำให้นักศึกษาเป็นคนมีความรับผิดชอบ เป็นคนหนักแน่นมั่นคง ชีวิตและหน้าที่การงานมีความเจริญก้าวหน้า มีคนเคารพยกย่อง มีคนเชื่อถือและเกรงใจ มีคนรักใคร่นิยม พบเจอกับรักแท้ มีเกียรติยศชื่อเสียง เป็นต้น (ปรับ)

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหาอุปสรรค

การที่บุคคลขาดการไม่ฝึกฝนตนเอง ปล่อยชีวิตไปตามยถากรรม ขาดความสามารถในการทำงาน หลงผิดไปทำความชั่วได้ง่าย เข้าใจผิดในเรื่องต่างๆ ได้บ่อย เกิดการทะเลาะวิวาทได้ง่าย มักล้มเหลวในอบายมุข ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน สร้างเนื้อสร้างตัวให้ตีได้ยาก เป็นคนโง่เขลา ปัญญาทึบ มีสติน้อย มักทำงานใดๆ ผิดพลาดเสมอ เป็นต้น (ปรับ)

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาเป็นคนเหลวแหลก ทำให้ผู้อื่นดูถูกเหยียดหยาม ไม่สามารถอดทนต่อปัญหาและอุปสรรคใดๆ ได้เลย เป็นคนจืดจาง ทำงานกลุ่มก็ไม่สำเร็จ ไม่สามารถเป็นที่พึ่งให้ผู้อื่นได้ หลงผิดทำชั่วได้ง่าย ไม่มีใครไว้วางใจจากผู้อื่น มีศัตรูมาก ชีวิตไม่มีความเจริญก้าวหน้า ไม่มีทางประสบความสำเร็จ หรือร่ำรวยได้

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรนำหลักธรรมมาพัฒนาสอนหรืออบรมอย่างเข้มแข็งจะทำให้ นักศึกษามีความอดทนต่ออุปสรรคและปัญหาต่างๆ ได้ ทำงานได้ดี เป็นที่พึ่งและหลักในครอบครัวได้ เป็นที่พึ่งให้คนอื่นที่

เดือดร้อนได้ ทำให้ไม่มีเรื่องทะเลาะวิวาทกับคนอื่นไม่หลงผิดไปทำความชั่ว และทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังได้ โดยการฝึกอบรมนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

การขาดจาคะทำให้จิตใจเกิดความตระหนี่ถี่เหนียว เป็นคนเห็นแก่ตัว ได้รับคำครหาติเตียน มีความทุกข์ในใจ ไม่มีใครอยากเข้าใกล้ ไร้เพื่อนฝูงและบริวาร ไร้คนรักและเห็นใจ ไม่มีใครรักจริง

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรสอนให้นักศึกษาทำให้มีอารมณ์ผ่องใสติดตัว มีนิสัยเสียสละแก่ผู้อื่น รักผู้อื่นเหมือนรักตนเอง ทำให้ตนเองปลอดภัย คนอื่นนับหน้าถือตา ครอบครัวยุติธรรมและสังคมเป็นสุข มีเพื่อนดีๆ รอบตัว จิตใจมีความสุข ช่วยชำระล้างจิตใจที่สกปรกเห็นแก่ตัว ทำให้คนรักรักเรามากขึ้น (สัมภษณ์. นายสพลเชษฐ์ ประชุมชัย 2558)

หลักการวางธรรมให้นักศึกษาไม่มีความเข้าใจไม่สนใจจะศึกษาเห็นว่าเป็นเรื่องไกลตัวจึงเป็นเหตุให้ไม่สนใจที่จะปฏิบัติควรส่งเสริมวิชาที่เกี่ยวกับศีลธรรมและจริยธรรมให้มีการนำมาสอนให้ความเข้าใจและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงจัง (สัมภษณ์. นายกฤษฎากร ชูทอง 2560)

ด้านที่ 3 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักเบญจธรรม

1. ด้านเมตตากรรณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษายังขาดหลักคุณธรรมด้านเบญจธรรม

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

การดำเนินชีวิตประจำวันของนักศึกษาด้านหลักศาสนากับการปฏิบัติโดยภาพรวมส่วนมาก นักศึกษาปฏิบัติตนตามหลักศาสนาและกฎหมายเคารพ กฎ ระเบียบ ของมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญร่วมมือร่วมกิจกรรมทุกครั้งที่อาจารย์มีการดำเนินกิจกรรมด้านสมาธิปัญญาจากการประเมินภาพของการเรียนการสอนอยู่ในระดับดี

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ยังมีนักศึกษบางคนละเมิดกรรมสิทธิ์ ประกอบอาชีพอาชีพในทางมิชอบ

แนวทางพัฒนาศักยภาพคนตามหลักพุทธศาสนา

สอนให้นักศึกษาเข้าใจหลักพุทธธรรมและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ระบบสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ทั้งนี้ ต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความมีจิตสำนึกในคุณธรรม ความเพียร และมีสติปัญญา เพื่อให้เกิดความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็ว แนวทางการปฏิบัติเพื่อนำหลักพุทธธรรมและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ จะต้องปฏิบัติตั้งแต่ภายในที่เรียกว่า ระเบียบจากข้างใน กล่าวคือ ต้องเกิดจากจิตสำนึก มีความศรัทธา เชื่อมั่น เห็นคุณค่า และนำไปปฏิบัติด้วยตนเอง แล้วขยายออกไปสู่สังคมระดับต่าง ๆ

3. ด้านกามสังวร (สำรวจระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

สาเหตุต่าง ๆ ตามที่ขมมากกล่าวพอเป็นตัวอย่างข้างต้นนี้แหละ ที่ทำให้เด็กเยาวชนหรือเด็กหญิง ตัวน้อย ๆ อายุ 12-18 ต้องกลายเป็นโสเภณีที่มีชีวิตจมปลักหมักหมมอยู่ในห้วงอเวจี ไม่มีอิสระในตัวโสเภณีบางคนถูกบังคับให้ทำงานชนิดไม่ได้พักผ่อนหลับนอนเพียงพอทั้งไม่ให้ลา ไม่ให้หยุด หรือไม่ให้มาสาย จนสุขภาพร่างกายทรุดโทรม ร่าเริง โรย ตายด้านตั้งแต่เยาว์วัย ผลตอบสนองที่สังคมได้รับจากหญิงโสเภณี จนกลายเป็นปัญหาสังคมนั้น มีหลายประการ เช่น

แนวทางพัฒนาศักยภาพคนตามหลักพุทธศาสนา

รัฐบาลควรออกกฎหมาย ลงโทษอย่างเด็ดเช่น ประเทศเพื่อนบ้าน คือ ลาว มาเลเซีย ใช้บทลงโทษอย่างแรงทำให้คนเกรงกลัวต่อกฎหมาย

4. ด้านสังกะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ปัจจุบันคนบางคนพูดโกหกหลอกลวงเพื่อเอาตัวรอดไปวัน ๆ มีจำนวนมากในสังคมไทย

แนวทางพัฒนาศักยภาพคนตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมด้านการรักษาศีลอบรมให้เข้าใจเรื่องของการพูดคุณและโทษของการพูด มหาวิทยาลัยควรจัดทำหลักสูตรการพูดเพื่อให้มีความเข้าใจยิ่งขึ้นเพราะคนไทยพูดกันไม่รู้เรื่อง

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พูด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสติสัมปชัญญะความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่พูด คิด ทำ

แนวทางพัฒนาศักยภาพคนตามหลักพุทธศาสนา

ควรให้มีการอบรมให้ความรู้ทุกภาคเรียนอย่างหนึ่งครั้ง โดยการเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ทางพระพุทธศาสนามาบรรยายหรือนิมนต์พระสงฆ์มาเทศน์ทุกวัน ที่จัดทำกิจกรรมของนักศึกษา (สัมภาษณ์. นายอภิรักษ์ ทะสุนทร 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมมากเกินไป

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรพัฒนาหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาบางคนยังประกอบอาชีพที่ผิดหลักศีลธรรม

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรสร้างความเข้าใจในหลักการปฏิบัติการเลี้ยงชีพของตามหลักสัมมาอาชีวะ

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาประพฤติดีกหลักของศีลสังวรไม่สำรวมในกามเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดาไม่มีความเสียหายหรือไม่เดือดร้อนต่อบุคคลอื่น

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรให้การอบรมเรื่องการสำรวมระวังความเสียหายที่เกิดจากการประพฤติดีกต่อหลักศีลธรรมธรรมทางศาสนา

4. ด้านสัจจะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาขาดหลักธรรมข้อนี้ทำให้ขาดการคบหาของเพื่อนนำไปสู่ความเสียหายในอนาคต

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักความจริงจากการพูดด้วยความสัตย์

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พุด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาขาดสติปัญญาส่วนหนึ่งมาจากการดื่มสุราของมึนเมา

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

สถาบันการศึกษาควรมีบทลงโทษอย่างเข้มแข็งให้สมกับโทษที่กระทำ (สัมภาษณ์. นายสุคดี คำมี 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

แนะนำให้นักศึกษาได้ศึกษาคำสอนทางศาสนาด้วยวิธีการค้นคว้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

2. ด้านสัมมาอาชีพะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

แนะนำให้ศึกษาค้นทำงานเปเปอร์เกี่ยวกับการงานอาชีพสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

สอนให้มีความรู้เกี่ยวกับโทษของการละเมิดศีลข้อสาม

4. ด้านสังกะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

แนะนำให้มีพื้นฐานการรักษาศีลห้าและหลักธรรมเบญจศีลเบญจธรรม

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พุด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนได้สมาทานเบญจศีลคือการฝึกตนให้เป็นคนปกติ ศีลข้อที่ 1 ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของชีวิต ข้อที่ 2 ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพย์สิน ซึ่งเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต ศีลข้อที่ 3 ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญทางด้านเพศ ศีลข้อที่ 4 ซึ่งให้เห็นความสำคัญทางด้านสังกะ และเป็นข้อเดียวที่มุ่งไปทางวจีกรรม โดยที่มนุษย์ต่างจากสัตว์อื่นๆ ก็เพราะอาจใช้ถ้อยคำให้เป็นคุณเป็นโทษได้เป็นอย่างดี และถ้าฝึกฝนอบรมตนจนใช้คำพูดและข้อเขียนให้เป็นไปในทางความสัตย์แล้วไซ้ นั้นจะเป็นคุณอย่างยิ่ง ดังพระบรมศาสดาเมื่อทรงประกาศพระศาสนา ก็ทรงเน้นที่ความจริงอย่างยิ่งสี่ประการคืออริยสัจสี่เป็นต้น (สัมภาษณ์. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกียรติกร ทองจิตติ 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษานับถือศาสนาพุทธเฉพาะในทะเบียนบ้านนับถือตามบรรพบุรุษพานับถือสืบกันมา จึงไม่มีความเข้าใจหลักพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรนำสื่อการสอนด้านความรักความเมตตาสอนในรายวิชาเป็นการสอนสอดแทรก

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งเข้ามาในสถาบันใหม่มีพฤติกรรมที่เป็นเหมือนนักเรียนมัธยมติดตัวมาใน รื้อมหาวิทยาลัยการกระทำยังเป็นเด็กมัธยมขาดการอบรมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรจัดอบรมขัดเกลาจิตใจโดยการไปร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ยังไม่พบว่านักศึกษาทำผิดด้านเพศ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

แนะนำให้รู้จักความรักความใคร่ให้สำรวมระวังเกี่ยวกับปัญหาความรักความใคร่

4. ด้านสังขะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

พบนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งเข้ามาสู่มหาวิทยาลัยพูดโกหกเพื่อเอาตัวรอดในทำผิด

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

สอนให้พูดจริงทำจริงตามหลักพระพุทธศาสนาบอกถึงโทษของการพูดที่ไม่จริงมีโทษไม่มี

คนคบหา

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พูด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

มีนักศึกษาบางรายขาดสติสัมปชัญญะพูด คิด ทำ ในสิ่งที่ไม่ควรหรือมีลักษณะก้าวร้าว

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ได้ให้นักศึกษาไปฝึกอบรมที่ศูนย์อบรมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศูนย์ปฏิบัติธรรมแคมป์สน จังหวัดเพชรบูรณ์ นิมนต์พระวิปัสสนาจารย์เป็นวิทยากรอบรมวิปัสสนากรรมฐานเจริญสติสัมปชัญญะ (สัมภาษณ์. นางสาวจิตา คำดี 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ต้องสร้างจิตที่เป็นกุศลด้วยวิธีการฝึกจิตด้วยการสวดมนต์นั่งสมาธิแผ่เมตตาทุกวัน เช่นเดียวกับการละหมาดของศาสนาอิสลามเพื่อพื้นฐานของการเมตตากรรม

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ในปัจจุบัน ชาวพุทธไม่ค่อยรู้เรื่อง อาชีพที่ต้องห้าม สำหรับดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้อง เพราะต้องการเงินไม่ว่าจะได้มาทางไหนก็ตาม จึงทำให้วิถีชีวิตต้องเสี่ยงในการสร้างกรรมไปตลอดชีวิต และในภาคหน้าจะประสบผลอีกด้วย เมื่อเราไม่รู้ และไม่ตระหนักในเรื่อง การดำเนินชีวิต จึงเสี่ยงสร้างกรรมในที่สุด กระนั้น ก็ไม่รู้ว่า ทำไมต้องเผชิญกับผลต่างๆ ของชีวิตควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับสัมมาอาชีพ

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของการละเมิดทางเพศด้วยการประพฤตินิสิตทางศีลหรือการทำผิดหลักกฎหมาย

4. ด้านสังกะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรให้ความรู้ด้านสังกะเป็นทั้งเป้าหมายและวิธีการที่มนุษย์ปรารถนาที่จะไปให้ถึง เพราะเชื่อว่าเป็นสิ่งดีมีคุณค่าต่อมนุษย์ ที่มนุษย์ควรไปให้ถึง ในขณะเดียวกัน การจะไปให้ถึงสังกะ ที่เรียกว่าสังกะธรรม นั้น มนุษย์ก็ต้องมีสังกะในตนเสียก่อน ทั้งสังกะกาย สังกะวาจา และสังกะจิต คือ ทำ พูด และคิด อย่างเป็นจริง ตามความเป็นจริง ซึ่งเท่ากับเป็นการเข้าถึงสังกะธรรมที่เป็นองค์รวมภายนอกก็ให้คิดถึง และเข้าถึงสังกะในการกระทำของตนเสียก่อน ทั้งทางกาย วาจา และทางใจ (กายกรรม วาจากรรม และมโนกรรม)

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พูด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

สอนให้รู้จักการใช้สติที่เป็นความรู้สึก จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการล้างความชั่วออกจากใจ และ บ่มเพาะคุณธรรมจริยธรรมให้งอกงามขึ้น สติที่แก่กล้า ความรู้สึกใจเฉย ๆ จะตั้งมั่นขึ้นเรียกว่าสมาธิ (สัมภาษณ์. นางสาวสุภัทนีย์ ขุนสิงห์สกุล 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่าเมตตากรณาน้อยไม่มีความซาบซึ้ง

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรจัดให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้เข้าใจหลักของความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมให้นักศึกษามีความเข้าใจในอาชีพของตนและผู้อาจารย์ผู้สอนควรนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นการพัฒนาอาชีพที่สุจริตไม่ผิดศีลธรรม

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

อาจารย์ต้องสอนโดยการพาไปศึกษานอกสถานที่ที่มีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมเช่น ไปดูนักโทษที่เรือนจำจะได้เห็นภาพแห่งความจริง

4. ด้านสังขะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรให้การศึกษามีการจัดอบรมหรือสอนหลักศีลธรรม โดยเข้มงวดมีการประเมินผลการปฏิบัติตนของนักศึกษาให้อาจารย์ฝ่ายกิจการนักศึกษาเป็นดูแลและควบคุม

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พุด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรให้มีหลักสูตรสอนด้านสติสัมปชัญญะเช่น การเดินจงกรม การนั่งสมาธิ การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐานสูตร (สัมภาษณ์. อาจารย์ ดร.กมลวิช ลอยมา 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาไม่สนใจใช้บริการห้องสมุดเท่าที่ควรหรือแม้แต่อาจารย์บางคนก็ไม่ให้ความสำคัญกับห้องสมุด

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางพระพุทธศาสนา เช่น ให้ค้นคว้า สืบค้น ที่ห้องสมุดให้รู้จักทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางพระพุทธศาสนา

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

มีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเพราะมองข้ามหลักศีลธรรมไม่เชื่อวาทะกรรมนั้นมีจริงเห็นว่าเป็นเรื่องไกลตัว

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ต้องจัดอบรมโดยการฝึกอบรมหลักสูตรเฉพาะด้านเช่น หลักสูตรการละเว้นการลักทรัพย์การทุจริตคอร์รัปชัน

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

เพราะไม่มีความเชื่อเรื่องบาปกรรมจึงละเมิดหลักศีลธรรมอันดีงาม

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

4. ด้านสังกะจะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาห่างไกลวัดเข้าไม่ถึงแก่นแท้คำสอนที่พื้นทุกขจึงกระทำผิดด้านสังกะจะวาจา

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พูด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

การขาดสติสัมปชัญญะไม่ได้มีเฉพาะนักศึกษาแม้แต่อาจารย์ก็ขาดสติในการทำพูดคิด

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตั้งใจสนใจใส่ใจให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรมยอมแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน (สัมภาษณ์. นางสาวกัญญา บำรุงจิตต์ 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

คนไทยยังขาดความเมตตาขาดความเอื้ออาทรต่อกัน สังคมมีการเปลี่ยนแปลงจากยุคเกษตรกรรมไปเป็นยุคอุตสาหกรรมและพัฒนาเป็นยุคเทคโนโลยีคนจึงห่างไกลจากศาสนาขาดความเมตตากรุณาต่อกัน

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสได้รับสัมผัสหลักแห่งเมตตาความกรุณาจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นศาสนาปฏิบัติหรือนักปราชญ์ที่มีการเรียนรู้ต่างๆ เพราะทุกแห่งสอนคนให้มีคุณธรรมปลูกฝังคุณธรรมให้คนมีความสุข

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาที่ประกอบอาชีพผิดกฎหมายหลักศีลธรรมนั้นส่วนหนึ่งมาจากการศึกษาคะนองรู้เท่าไม่ถึงการณ์

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ผู้ปกครองและอาจารย์ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการประกอบอาชีพที่ถูกต้องตามครองธรรม

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

สื่อมีส่วนที่ทำให้นักศึกษามีความสนใจอยากรู้หรืออยากลองทำให้เกิดปัญหาตามมาล้วนมีกามเป็นต้นเหตุ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมหรือนำโทษของการละเมิดผิดในกามควรรู้เรื่องกฎหมายกับจริยธรรมทางศาสนาว่าสิ่งใดควรทำไม่ควรทำ

4. ด้านสังกะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ด้านความจริงใจต่อเพื่อนต่อชุมชนยังพบว่านักศึกษาบางคนยังคบเพื่อนไม่เป็นมักจะถูกเพื่อนยืมเงินแล้วไม่ใช้คืนเป็นต้น

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

การมีความจริงใจต่อผู้อื่นนั้นเป็นการดีแต่ต้องมีขอบเขตมีความรู้พฤติกรรมของคนอื่นว่าควรให้ความเมตตาอย่างน้อยเพียงใด

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พุด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

การเกิดอุบัติเหตุตามถนนที่พบมากคือประมาทขาดสติสัมปชัญญะหรือมีอาการเมา

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐเอกชนต้องร่วมมือหรือเข้ามามีส่วนร่วมกันพัฒนาประชาสัมพันธรรณรงค์ให้ทุกคนตั้งอยู่ในความไม่ประมาทมีสติอยู่กับตัวตลอดเพราะสติเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีคุณูปการอย่างอเนกอนันต์ (สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธรรม์ณชาติ วันแต่ง 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ด้านความเมตตาถือว่าพอใช้ไม่พบปัญหาในขณะที่นักศึกษามาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรจัดกิจกรรมอบรมเข้าค่ายจริยธรรมเพิ่มความรู้ความสามารถทางศาสนาปฏิบัติตนตามคำสอนศาสนาได้

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาที่มาปฏิบัติหน้าที่ขณะที่นักศึกษามาฝึกประสบการณ์วิชาชีพยังไม่พบการทำผิดกฎหมาย

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ด้านประกอบอาชีพจัดว่าอยู่ในระดับดีควรส่งเสริมให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายแรงงานกับจริยธรรมของบุคคลกับการอยู่ในองค์กร

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ด้านกามสังวร ยังไม่พบว่ามีการสร้างปัญหายังมีการสำรวมระวัง

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศตรงข้ามและโรคภัยทางกามโรคให้รู้จักกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนไม่ให้ละเมิดหญิงหรือชายที่มีเจ้าของเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา

4. ด้านตััจจะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ปัญหาของนักศึกษาที่ขาดสติจะความจริงใจนั้นมาจากภูมิหลังของเขาที่เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาเมื่อมาอยู่ในสถาบันหรือมาทำงานก็มักจะมีการพูดโกหกพูดไม่จริง

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ส่งเสริมด้านความจริงใจต่อการทำงานคือได้รับมอบหมายงานอะไรมาก็ตั้งใจทำให้ดีแม้ว่างานนั้นจะไม่ใช่งานที่สำคัญมีความตรงต่อความคืบหน้าจะทำอะไรก็ตามจะต้องมีคุณธรรมอยู่เสมอไม่ทำให้คนอื่นได้รับความเดือดร้อน

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พุด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาที่ขาดสติลงไป วินาทีหนึ่งก็ตาม ห้านาทีก็ตาม ชั่วโมงหนึ่งก็ตามสามารถทำให้เราเป็นได้ทุกอย่าง เป็นสัตว์นรกก็ได้ เป็นเปรตก็ได้ เป็นอสุรกายก็ได้ เป็นสัตว์เดรัจฉานก็ได้ เป็นผีก็ได้ มันเป็นอย่างนั้น ดังนั้นคนใดที่ลืมตัวลงไปขณะหนึ่งนั้น เรียกว่า "คนไม่มีสติ" "คนไม่มีสติ" นั้นท่านมาเปรียบอุปมาอุปไมยว่า "เหมือนกับคนตาย" แต่ไม่ใช่ตาย หมดลมหายใจ "ตายจากความดี ความงาม

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของนักศึกษาโดยส่งเสริมการเรียนการสอนที่ตระหนักเน้นด้านหลักการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเป็นสำคัญ (สัมภาษณ์ นาย พิระพงษ์ โยมิตานนท์ 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

นักศึกษารู้รักสามัคคีในกลุ่มสร้างสัมพันธ์กันด้วยการจัดทำกิจกรรมเช่น แข่งขันกีฬา หรือ ออกกำลังกายรวมทั้งไม่มีการทะเลาะวิวาทกันอาจารย์ผู้สอนให้กำลังใจเสมอ

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ปัญหาด้านประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมายหรือผิดหลักศีลธรรมยังไม่พบเห็น

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

เวลาสอนได้แนะนำถึงโทษของการทุจริตโดยยกตัวอย่างจากสื่อประจำวันมาอธิบายให้ทราบทุกครั้งที่สอน

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาส่วนมากจะเป็นผู้หญิงที่มาเรียนจะไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องความรักใคร่

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ได้แนะนำให้ความรู้ด้านกามสังวร สාරวมระวังเรื่องความรักใคร่ ให้ตั้งใจเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีมีคุณภาพ

4. ด้านสัจจะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษา ยังไม่มีประสบการณ์ในการคบเพื่อนหรือไม่มีความคุ้นเคยกับสังคมภายนอก

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

สอนเสริมเรื่องหลักธรรมทางศาสนาให้มีความกตัญญูต่อบิดามารดาครูอาจารย์และประเทศชาติปลูกฝังคุณธรรมทุกวัน

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พุด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาบางรายมีสติสัมปชัญญะน้อยอาจก่อให้เกิดปัญหาการดำเนินชีวิตได้

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรบอกกล่าวถึงอานิสงค์ของการมีสติสัมปชัญญะ ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พุด คิด ทำ เพราะเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านศีลสมาธิและปัญญา(สัมภษณฺ์. นายไพโรจน์ พรเจริญ 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรสร้างจิตสำนึกเน้นความรักความเมตตาในเพื่อนมนุษย์โดยการศึกษาเรื่องพระเจ้าสิบชาติของพระพุทธเจ้าแต่ละชาติพระพุทธองค์บำเพ็ญบารมีคุณความดีมาอย่างไรควรเอาเป็นตัวอย่างของการปฏิบัติตน

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมความรู้ด้านสัมมาอาชีวะเป็นหลักการประกอบอาชีพที่ไม่มุ่งเบียดเบียนผู้อื่น แต่ตรงกันข้ามกลับมุ่งให้ความช่วยเหลือเอื้อเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น ไม่เอารัดเอาเปรียบกดขี่ข่มเหง แต่

คอยสนับสนุนและหิยบั้น การแสดงออกซึ่งการกระทำที่อยู่บนพื้นฐานของหลักสัมมาอาชีวะถือว่าเป็นการกระทำดีทางกายที่เห็นได้ชัด การกระทำที่บ่งบอกว่าเป็นการกระทำที่เป็นกายสุจริต

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

แนะนำไม่ทำความผิดทางเพศ เช่น ไม่นอกใจคู่ครองของตน ไม่ประพฤดิหรือแสดงอนาจารทางเพศ ไม่ขายบริการทางเพศ เป็นต้นจุดประสงค์ของการเลี้ยงชีพชอบด้วยความบริสุทธิ์ ไม่เอาเรือนร่างเข้าแลกกับค้ณหาก็เพื่อประสงค์ให้นักศึกษารู้จักหาเลี้ยงชีวิตด้วยภูมิใจหรือกำลังของตน รู้จักอดทนในการทำงานและหยาดเหงื่อนี้เองที่จะสร้างคนให้เป็นคนดี สร้างความเป็นปึกแผ่นป้องกันความแตกร้างในหมู่มนุษย์ด้วยการปฏิบัติตนตามฐานะที่ตนมีอยู่ เช่น เป็นภรรยามีความจงรักภักดีในสามีแห่งตน เป็นสามีประกอบด้วยสทารสัน โद्य ยินดีในภรรยาของตน ไม่ข้องแวกกับหญิงอื่นที่ไม่ใช่ภรรยาของตน

4. ด้านสังจะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

การเว้นจากการพูดเท็จเป็นการสร้างชื่อเสียงให้ตนเองเพราะทำให้ผู้อื่นเกิดความเชื่อถือไว้วางใจ เป็นที่นิยมชมชอบของสังคม การเว้นจากการพูดเท็จเป็นการสร้างประโยชน์ให้แก่ตนเองและคนอื่น และเป็นการเสริมสร้างความเคารพนับถือให้กับตนเองอีกด้วย

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พูด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

การขาดสติมีสาเหตุมาจากการดื่มสุราและสิ่งมีเมาและนอนดึกเวลามาเรียนมักจะนั่งหลับเรียนไม่รู้เรื่องขาดสติสัมปชัญญะ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

แนะนำให้ล้างหน้าพักผ่อนเสร็จแล้วค่อยเข้ามาเรียนต่อชี้ให้เห็นโทษของการขาดสติสัมปชัญญะซึ่งส่งผลต่อการเรียนเป็นอุปสรรคต่อชีวิตให้ตั้งใจให้แน่วแน่เสริมพลังบวกตลอดเวลา (สัมภาษณ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนธยา ชมภู 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเมตตากรุณา

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ด้านการพัฒนาความเมตตาความสงสารยังใช้ได้จากการสังเกตการณ์นักศึกษาช่วยเหลือนักเรียนทุกคนหรือมีปัญหาเกิดขึ้นในกลุ่ม

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาที่ประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมายผิดหลักศีลธรรมยังไม่พบว่ามีกรกระทำ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ขอให้มหาวิทยาลัยได้ช่วยนักศึกษาได้ไปศึกษานอกสถานที่ร่วมกับสถานที่ศึกษาอื่นเพื่อได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการหารายได้พิเศษแบ่งเบาภาระงานให้กับผู้ปกครอง

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษายังไม่เข้าใจเรื่องของกามสังวรรวมถึงโทษของกาม

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ให้อาจารย์ผู้สอนแนะนำหรือพาไปศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีเหตุเกิดขึ้นเช่น ไปดูศาลพิพากษาคดีข่มขืนจะได้มีความเข้าใจถึงโทษของการละเมิดศีลหรือกฎหมาย

4. ด้านสังกะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ยังขาดความจริงใจความซื่อสัตย์ต่อตนเองขาดความพยายามในการเรียนชอบต่อรองขอคะแนนกับอาจารย์ผู้สอนอย่างไม่มี ความละอาย

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

สร้างจิตสำนึกพัฒนาคุณภาพการเรียนอย่างจริงจังสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้นักศึกษาเกิดความตั้งใจต่อตนเองและบุคคลอื่น

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พูด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ยังขาดความรู้ตัวในขณะที่พูดคือ ไม่มีองค์ความรู้ใหม่ขาดการพัฒนาพื้นฐานการเรียนรู้อุบัติความขัดแย้งในกลุ่มเพื่อน

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรให้มีการส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านวิชาการอย่างเข้มข้นหรือให้แลกเปลี่ยนรู้กับเพื่อนต่างมหาวิทยาลัยเพื่อให้เกิดการพัฒนาหรือรู้เท่าทันโลกทัศน์ใหม่ตามยุคสมัย

(สัมภรณ์. รองศาสตราจารย์ธานี สุขเกษม 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาบางรายขาดความเมตตาในเพื่อนมนุษย์จากการแสดงออก

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ให้ส่งเสริมโดยการศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวกับความเมตตาแล้วให้ทดลองปฏิบัติในห้องเรียน
ด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมติด้านความเมตตา

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

มีนักศึกษาบางรายประกอบอาชีพสุจริตผิดศีลธรรมและกฎหมาย

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

สอนสอดแทรกถึงโทษของการประพฤติกฎหมายผิดหลักศีลธรรมโดยการยกตัวอย่างจาก
เหตุการณ์จริงจากสื่อมาประกอบการสอน

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ปัญหาการทะเลาะกันเนื่องจากแย่งคนรัก

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ได้สอนสอดแทรกสร้างความเข้าใจในรายวิชา

4. ด้านสังกะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ปัญหาด้านการขาดความความจริงใจต่อเพื่อน

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ได้สอนหลักธรรมในครองตนครองการคบเพื่อนให้ซื่อสัตย์

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พูด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ปัญหาการขาดสติของนักศึกษาส่วนมาจากประมาทหรือเมา

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมให้มีการอบรมโครงการเกี่ยวกับการขับขีปลดภัยโดยเชิญวิทยากรมาอบรมให้
ความรู้ด้านสติหรืออาจารย์สอดแทรกในรายวิชา (สัมภษณ์. มณีรักษ์ กาญจนราษฎร์ 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ตามที่ได้พบในปัจจุบันคนในสังคมยังขาดความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ความเมตตานี้เป็นเรื่องที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในสังคมไทย เนื่องจากยุคสมัยที่เปลี่ยนไปทำให้บุคคลมีความเป็นปัจเจกบุคคลสูง และเมตตาถกกันน้อยลง ปัญหาการทำร้ายกันและกันจึงมีมากขึ้นในสังคมไทย

2. ด้านสัมมาอาชีพะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

การประกอบอาชีพเป็นเรื่องสำคัญมีอิทธิพลต่อชีวิตนักศึกษาอาจประกอบอาชีพในทางมิชอบ โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือมีเจตนาที่จะกระทำ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ทุกภาคส่วนควรให้กำลังใจนักศึกษาอย่าเพิ่งลงโทษกล่าวติเตียนให้โอกาสให้กลับตัวโดยการแนะนำสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ปัญหาของการละเมิดเรื่องความรักความใคร่นั้นยังไม่พบในนักศึกษาที่จบการศึกษาและมาปฏิบัติงานในองค์กรยังถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

สถาบันการศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์หรือรณรงค์ให้นักศึกษาโดยการจัดทำแผ่นพับหรือโปรสเตอร์ติดตามจุดต่างๆ ในมหาวิทยาลัยเพื่อให้นักศึกษาเกิดความตระหนักในใจเสมอ

4. ด้านสังกะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษายังขาดหลักการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านสังกะเป็นบางราย

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

นักศึกษาควรมีความโปร่งใสในการศึกษาซึ่งมีความจริงใจต่อการเรียนทำข้อสอบโดยจริงใจ ไม่ทุจริตข้อสอบเป็นการปลูกฝังคุณธรรมตั้งแต่เริ่มต้นของชีวิตสามารถเป็นพลเมืองที่ดีในอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พุด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษายังขาดหลักการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านสติสัมปชัญญะเป็นบางราย

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรให้รางวัลแก่นักศึกษาตัวอย่าง โดยการยกย่อง ชมเชย เชิดชู ให้กำลังใจ หรือประกาศให้เกียรติบัตรเป็นนักศึกษาตัวอย่างซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้กำลังใจสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือยกย่องให้สื่อเผยแพร่ในสังคมได้รับทราบ (สัมภาษณ์, ประสิทธิ์ มาจาก 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาไม่เข้าใจหลักการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านเมตตากรุณาเป็นบางราย

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

อาจารย์ควรสอนเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเข้าใจชัดเจนเพิ่มขึ้น

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาไม่เข้าใจหลักการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านสัมมาอาชีวะเป็นบางราย

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ชี้แนะบอกกล่าวถึงการประกอบอาชีพที่ถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษายังมีการละเมิดทางกามสังวรเพราะความไม่เข้าใจว่าเป็นสิ่งที่ผิดหลักธรรม

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ส่งเสริมแนะนำให้มีความรู้เข้าใจว่าสิ่งใดควรทำไม่ควรทำความรักที่แท้จริงเป็นอย่างไรความใคร่มีลักษณะอย่างไร

4. ด้านสังกะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษานิยัขาดความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัวเป็นคนทะเลาะแหวะพบแต่ความตกต่ำมีแต่คนดูถูก ไม่มีคนเชื่อถือไม่สามารถรองรับความเจริญต่างๆ ได้ไว้เกียรติยศชื่อเสียง (ปรับ)

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ปลูกฝังการมีอารมณ์ผ่องใสและนิสัยเสียสละให้เกิดขึ้นในตัว เป็นการสร้างความปลอดภัยแก่ตนเองเป็นที่นับหน้าถือตาของคนทั่วไปครอบครัวและสังคมเป็นสุข มีกัลยาณมิตรรอบตัว สรุปแล้วคุณของการมีฆราวาสธรรมโดยรวม ก็คือ เมื่อมีสังกะย่อมมีเกียรติยศชื่อเสียง เมื่อมีทมะย่อมได้รับ

ปัญหา เมื่อมีชั้นดียวมเกิดทรัพย์สินในบ้านและเมื่อมีจาอะมเกิดมิตรที่ดีไว้เป็นสมัครพรรคพวกในสังคม (ปรับ)

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พุด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาไม่เข้าใจหลักการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านสติสัมปชัญญะเป็นบางราย

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

สอนเสริมในรายวิชาสวดแทรกในท้ายบทเรียนรวมทั้งยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมา

ประกอบการบรรยาย (สัมภาษณ์. ศรีเสด็จ กองแกน 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรคด้านการขาดความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์เป็นปัญหาสำคัญอาจจะก่อให้เกิดความแตกแยกความขัดแย้งในกลุ่มรวมไปถึงระดับชาติสงครามเกิดขึ้นในโลกก็เพราะมีสาเหตุมาจากคนในสังคมขาดความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ถือว่าเป็นสิ่งที่คุณคนต้องมีความตระหนักร่วมกัน

ปัญหาแนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

หมั่นกล่อมกลาแผ่เมตตาให้เกิดคุณค่าทางจิตโดยใช้หลักพรหมวิหารสี่ทางพระพุทธศาสนา มาฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนทีละข้อเริ่มตั้งแต่ เมตตาสอนให้นักศึกษามีความรักกรุณาแน่นใ้มีความสงสารโดยจัดกิจกรรมเสริมภาคเรียนละหนึ่งครั้ง

2. ด้านสัมมาอาชีพะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและครอบครัวมีผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษาหลายคนที่มาแจ้งพักการเรียน เนื่องจากเกิดปัญหาทางการเงินทางครอบครัวของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันย่อมจะส่งผลต่อพื้นฐานทางด้านจิตใจ เป็นเหตุให้นักศึกษาขาดขวัญและกำลังใจต่อการศึกษาทำให้หันมาประกอบอาชีพในทางมิชอบเป็นต้น

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้ทำงานรายได้พิเศษในเวลาหลังเลิกเรียนหรือจัดหางานให้นักศึกษาเพื่อสร้างรายได้ต่อการเรียน

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษามีความรู้เรื่องกามหรือโทษของกามน้อยมักเห็นเป็นเรื่องสนุกสนานตามธรรมชาติมองข้ามด้านวัฒนธรรมของชายหนุ่มหญิงสาว

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมให้นักศึกษาอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข จําเป็นที่จะต้องมีกฎ ระเบียบ เพื่อที่จะสามารถควบคุมความประพฤติ และเป็นข้อกำหนดในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสถาบันศึกษา เพื่อไม่ให้เกิดการเบียดเบียนผู้อื่น การเกิดปัญหาทางชู้สาว ดังนั้นพระพุทเจ้าได้ทรงเล็งเห็นถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น และได้ทรงบัญญัติศีลไว้ เพื่อให้สังคมอยู่กันอย่างสงบสุขจึงสมควรให้นักศึกษาปฏิบัติตามหลักศีลธรรมและคุณธรรม

4. ด้านสัจจะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาบางคนพูดโกหกบิดามารดาเช่น หลอกเอาเงินจากผู้ปกครองมาจ่ายค่าเล่าเรียนความจริงไม่ได้จ่ายต้องสิ้นสภาพเป็นนักศึกษาเพราะพูดจาไม่มีสัจจะไม่มีความจริงใจ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางพุทธศาสนานั้นทำได้หลายแบบโดยสังเขปควรนำโอวาทปาฏิโมกข์มาปฏิบัติอย่างเคร่งครัดโอวาทปาฏิโมกข์ กล่าวคือ ละชั่ว ทำดี ทำจิตให้บริสุทธิ์

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พูด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาบางรายยังมีการดำเนินชีวิตแบบประมาทขาดสติจากการสังเกตการพูดทำให้ทราบว่าการคิดการพูดยังไม่สมบูรณ์ด้วยสัมปชัญญะ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรให้การแนะนำหลักคำสอนเกี่ยวกับสติสัมปชัญญะมาปฏิบัติด้วยการเข้าห้องสมุดของมหาวิทยาลัยเพื่อศึกษาค้นคว้าจากตำราทางศาสนา (สัมภษณ. นายสุทิน เขียมปัก โคน 2558)

1. ด้านเมตตากุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ด้านความรักความสงสารในเพื่อนนักศึกษาส่วนมากจากการที่ได้ทำการสอนมาหลายปีพบว่า นักศึกษามีความรักความ โอบอ้อมอารีในระดับดี

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสอนทางด้านศาสนาทุกศาสนาให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักของศาสนาและสามารถปฏิบัติตนตามคำสอนของศาสนานั้น

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ด้านการประกอบอาชีพนักศึกษาจะทำงานช่วยเหลือบิดามารดาตามความเหมาะสมตามวิถีของชนบทมีนักศึกษาจำนวนน้อยที่ทำงานคิดหลักคำสอนทางศาสนาหรือฝึกกฎหมาย

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ชี้แนะกล่าวถึงโทษของการกระทำที่ไม่คุ้มกับการประกอบอาชีพที่ไม่ชอบด้วยหลักศีลธรรมและมีโทษตามกฎหมาย

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

การที่นักศึกษามีความรักชอบกันตามวิถีของหนุ่มสาวนั้นถือว่าเป็นปัญหาต่อการศึกษาอาจจะเกิดประเด็นของปัญหาหรืออาจเกิดอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตในขณะที่ยังไม่มีความพร้อม

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ได้แนะนำให้รู้วิธีการเกี่ยวกับการมีความรักชอบในวัยกำลังศึกษาบอกถึงปัญหาอื่นที่จะเกิดตามมาซึ่งอาจจะเป็นการให้ครอบครัวและส่งผลกระทบต่อการศึกษา

4. ด้านสังกะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ด้านสังกะความจริงใจ ความซื่อสัตย์ต่อตนเองต่อเพื่อนซี้มีในกลุ่มนักศึกษาที่สอนมา อาจจะเป็นปัญหาในอนาคตหากว่าปล่อยไว้ก็จะก่อให้เกิดปัญหาใหญ่ได้

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรมีความตระหนักส่งเสริมให้มีความจริงใจไม่ควรพูดโกหกโดยการให้สมทานศีลให้เข้าวัดพัฒนาจิตใจ

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พูด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษขาดสติส่วนหนึ่งมาจากการดื่มน้ำเมาสนุกสนานตามเพื่อนหรือคบเพื่อนที่ติดสุรายาเสพติดด้วยความกึกคะนอง

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

อาจารย์ควรส่งเสริมการสอนด้วยวิธีการสอดแทรกให้เห็นโทษของการขาดสติสัมปชัญญะ อาจเกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตเช่นการเกิดอุบัติเหตุจากการขับขีรถเป็นต้น (สัมภาษณ์ อาจารย์ ดร. ประสิทธิ์ ไชยศรี 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ปัจจุบันนักศึกษาที่ทำการสอนมาแต่ละชั้นปีจากการที่ได้พูดคุยหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันนักศึกษาก็มีความรักความเมตตาในกลุ่มของนักศึกษาด้วยความเสมอต้นเสมอปลายถือว่าอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรรีให้มหาวิทยาลัยได้จัดกิจกรรมการคัดเลือกนักศึกษาตัวอย่างหรือเป็นต้นแบบโดยการประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มนักศึกษาในมหาวิทยาลัยทราบเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจต่อนักศึกษาคนอื่นๆ ซึ่งจะสามารถนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการปลูกฝังความรู้คุณธรรมอย่างแท้จริง

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

มีนักศึกษาส่วนน้อยที่ทำงานผิดกฎหมายและผิดหลักจริยธรรม เช่น นักศึกษาที่ประกอบอาชีพขายสุราและสิ่งมีนเมาช่วยผู้ปกครองโดยที่เขาไม่มีทางเลือกซึ่งจัดว่าอยู่ในกลุ่มเสี่ยง

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

อาจารย์ผู้สอนได้ชี้แนะกล่าวถึงโทษของการกระทำว่าการประกอบอาชีพเช่นนั้นมีความเสี่ยงอาจจะก่อเหตุทะเลาะวิวาทหรือเกิดการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายละหลักศีลธรรมจำเป็นต้องมีการปรับปรุงตัวและระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษามีปัญหาที่เกิดจากรักความใคร่โดยมีสาเหตุมาจากความรักในขณะที่ไม่มีความพร้อมบางรายท่องก่อนวัยควรซึ่งถือว่าเป็นปัญหาให้กับผู้ปกครองและมีอุปสรรคต่อการศึกษา

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

วิธีการแก้ไขปัญหาคือได้แนะนำให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจต่อการที่จะมีความรักหรือการจะมีบุตรในวัยเรียนให้สำรวมกายใจไว้ก่อนเมื่อศึกษาจบมีงานทำค่อยทำพิธีแต่งงานตามหลักประเพณีต่อไป

4. ด้านสังกะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ด้านความซื่อสัตย์พูดแต่ความจริงนั้นมีนักศึกษาที่พูดโกหกบิดามารดาและอาจารย์หรือเพื่อนนักศึกษาด้วยกันเคยพบเป็นรายบุคคล

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดการอบรมอย่างเข้มงวดเพื่อเป็นการปลูกฝังความจริงใจพูดจริงทำจริงทั้งต่อหน้าและลับหลังโดยการทำให้เห็นว่าโทษของการพูดโกหกไม่มีความจริงใจไม่มีใครอยากคบหาหรือหากได้เข้าเป็นลูกจ้างในองค์กรใดก็จะไม่มีใครอยากรับเป็นเพื่อรวมทั้งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์กรอีกด้วยจึงจำเป็นต้องใช้มาตรการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พูด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

การที่นักศึกษาไม่เข้าใจในรายวิชาที่ทำการสอนส่วนหนึ่งมาจากการขาดสมาธิขาดสติสัมปชัญญะการทำข้อสอบจึงไม่ได้ผลเท่าที่ควรนั่นคือการขาดความรู้ในการพูดการคิดและทำ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ในขณะที่สอนก็จะสอดแทรกข้อคิดและให้ทำนันทนาการในช่วงพักเบรกเพื่อให้ไม่ให้เครียดหรือฟุ้งซ่าน (สัมภาษณ์. นายโดมธราดล อนันตสาน 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ความรักความเมตตาในเพื่อนมนุษย์จากการที่ได้สอบถามปัญหาของนักศึกษาพบว่านักศึกษายกมีสาเหตุมาจากความตึงเครียดของวัยรุ่นที่ก่อความไม่สงบให้สังคมมีการทะเลาะวิวาทกันในสังคม

ปัญหาแนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

รัฐบาลควรหามาตรการออกกฎหมายที่เข้มงวดเพื่อป้องกันการเกิดการทะเลาะวิวาทโดยมีบทลงโทษให้หนักเหมาะสมความเสียหายที่เกิดขึ้น เช่น ทะเลาะกันในงานชุมชนให้ผู้ก่อเหตุนั้นชดใช้ค่าเสียหายทุกอย่างที่เกิดขึ้นเป็นต้น

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

มีนักศึกษาส่วนน้อยที่กระทำหรือประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมายหรือผิดหลักศีลธรรมทางศาสนา

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

วิธีการแก้ไขปัญหาคือต้องแนะนำให้เห็นถึงโทษที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพซึ่งนำไปถึงโทษที่ละเมิดทางศาสนาให้เห็นถึงบาปบุญหรือผลของการกระทำนั้น

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ยังไม่พบปัญหาของนักศึกษาทางด้านทะเลาะวิวาทกันเรื่องชู้สาวในกลุ่มของนักศึกษา

แนวทางพัฒนาศักยภาพคนุชย์ตามหลักพุทธศาสนา

เวลาสอนจะบรรยายสอดแทรกเกี่ยวกับปัญหาเรื่องชู้สาวให้ระวังปัญหาที่จะเกิดขึ้นให้เห็นถึงโทษจากการได้คู่สี่ เช่น หนังสือพิมพ์ ข่าวทีวี หรือแหล่งข่าวอื่นๆ เป็นต้น

4. ด้านสัจจะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ยังมีนักศึกษาที่พูดโกหกจากการสัมภาษณ์หรือสนทนากันนักศึกษายังมีการพูดโกหกในบางเรื่องซึ่งขาดความจริงใจ ความสัตย์จริง อาจก่อให้เกิดการโกหกเพิ่มมากขึ้น

แนวทางพัฒนาศักยภาพคนุชย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรหาทางป้องกันปัญหาด้วยการจัดอบรมและเชิญวิทยากรที่มีคุณธรรมมาบรรยายหรือให้เข้าค่ายอบรมคุณธรรม

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พูด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาที่ขาดสติส่วนหนึ่งมาจากการดื่มสุราหรือของมีเมาแล้วเกิดความสับสนงงทำให้เกิดอุบัติเหตุเช่น รถประสบอุบัติเหตุมาจากการขาดสติสัมปชัญญะ

แนวทางพัฒนาศักยภาพคนุชย์ตามหลักพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยควรจัดอบรม โครงการจริยธรรมขับขีปลอดภัยใส่ใจชีวิตเน้นความมีสติในการเดิน นั่ง นอน พูด คิด ให้ใคร่ครวญระวังให้มากยิ่งขึ้น (สัมภาษณ์. นางสาวนักศึกษาห่างไกลจากพระพุทธศาสนาจากการสนทนาทราบว่ามีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะเรื่องหลักธรรมแต่ละด้านหรือศีลห้าข้อก็รักษาได้ไม่ครบจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทางด้านจิตใจอย่างเร่งด่วนเพราะจะเป็นผลกระทบต่ออนาคตของนักศึกษาที่ขาดที่พึ่งทางใจที่แท้จริง (สัมภาษณ์. นางสาวพัชชา เลือดชัยพฤษ 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สังคมไทยยังขาดความจริงใจต่อเพื่อนมนุษย์ซึ่งเป็นจุดอ่อนของการพัฒนาสิ่งทั้งปวงถ้าพลเมืองยังขาดความเมตตากรุณาต่อกัน ไม่ซื่อสัตย์หรือจริงใจต่อกัน ประเทศชาติจะพัฒนาได้ยากยิ่งนัก

ปัญหาแนวทางพัฒนาศักยภาพคนุชย์ตามหลักพุทธศาสนา

ทุกภาคส่วนต้องให้ความสนใจเอาใจใส่ดูแลร่วมกันโดยไม่ให้รัฐรับผิดชอบซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่จะเกิดการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ควรที่จะบัญญัติคำสอนทางพระพุทธศาสนาไว้ในสถานศึกษาอย่างเข้มงวด

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

สภาพปัญหาของการประกอบอาชีพของคนไทยมีสาเหตุมาจากการการบังคับใช้กฎหมายของประเทศและโทษที่จะได้รับยังไม่หนักพอทำให้คนที่กระทำความผิดไม่เกรงกลัวจึงละเมิดกฎหมายและหลักศีลธรรม

แนวทางพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

จัดอบรมเกี่ยวกับหลักเบญจธรรมการประกอบอาชีพที่สุจริตไม่มีโทษทั้งทางธรรมและทางโลก

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ด้านสื่อเป็นสิ่งที่ยากที่จะควบคุมไม่ให้เด็กเข้าถึงได้จากเวปไซต์หรือจากแหล่งสื่อต่างๆ ในสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร

แนวทางพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

แนวทางแก้ไขปัญหารัฐต้องออกข้อบังคับในบริบทสื่อปิดสื่อที่ล่อแหลมในทางกามซึ่งวัยรุ่นไม่ควรหมกมุ่นอยู่กับสื่อซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาเรื่องความใคร่ในวัยเรียนอาจทำให้เสียสมาธิในการศึกษา

4. ด้านสังกะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ยังพบว่านักศึกษายังมีการพูดปดโกหกบิดารมาดาหรือพูดโกหกอาจารย์ผู้สอน เช่น นักศึกษาบอกผู้ปกครองว่ามาศึกษาที่มหาวิทยาลัยและได้จ่ายค่าศึกษาให้กับทางมหาวิทยาลัยแท้จริงแล้วนักศึกษาไม่เข้าชั้นเรียนและยังไม่จ่ายเล่าเรียนเป็นต้น

แนวทางพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยช่วยกันสอนหรือปฏิบัติเป็นตัวอย่างด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความจริงใจแน่วแน่ในการวางแผนนโยบายการปฏิบัติ โดยมีความมุ่งหวังให้นักศึกษามีความก้าวหน้าและพัฒนาการที่ดียิ่งขึ้นไปด้วยความจริงใจโดยแท้ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ส่วนตน ควรมีการปฏิบัติที่มีระเบียบแบบแผน มีการจัดการหลักสูตรการสอนสอดแทรกคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พุด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ปัจจุบันคนขาดหลักธรรมด้านสติสัมปชัญญะมากขึ้นทุกวัน เช่น การพูด การคิด และการกระทำขาดสติจะมีปัญหาในการอยู่ร่วมกันเกิดข้อขัดแย้งกัน ในชุมชนแม้แต่นักศึกษาก็เช่นเดียวกัน มักจะประมาทขาดสติในการดำรงชีวิต

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ต้องจัดทำหลักสูตรที่มีคำสอนของศาสนาเข้ามาให้นักศึกษาได้ทำการศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้จะได้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องโดยการศึกษาและภาคปฏิบัติ (สัมภาษณ์. สวรรค์ ยมลีดา 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

เห็นว่านักศึกษาบางรายยังขาดหลักธรรมด้านความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์

ปัญหาแนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรให้การสนับสนุนให้นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม

2. ด้านสัมมาอาชีพะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

การประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย เช่น ค้ายาเสพติด ค้าอาวุธเถื่อน การเลียงภาษี หรือการเล่นหวยที่รัฐบาลไม่อนุญาต จะเป็นหนทางล่อลวงนำไปสู่ความไม่เจริญ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ทุกคน เกิดมาเป็นบุคคลต่าง ๆ กันสะสมมาที่จะมีอาชีพที่แตกต่างกันออกไป เป็นเรื่องของภพชาติที่ยังมีอยู่ ซึ่งจะต้องเป็นไปตามการสะสมของจิตแต่ถ้าเมื่อมีความเข้าใจถูกต้องว่าอะไรเป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล แล้วก็เจริญธรรมฝ่ายกุศลให้ยิ่งขึ้น การประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมไม่ควรที่จะค่อย ๆ ลดน้อยลง จนกระทั่งไม่กระทำอีกเลย เพราะเป็นผู้เห็นโทษในการกระทำอาชีพที่ไม่ควรทำเหล่านั้น ดังนั้น จึงต้องอาศัยการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมเพื่อมีความเห็นถูกต้อง ซึ่งความเห็นถูกต้องนี้เอง จะเป็นปัจจัยให้เป็นผู้มีความเจริญในกุศลธรรมยิ่ง ๆ ขึ้นไป

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

กามและราคะเป็นเหตุให้ยึด ใให้หลง ให้หึงหวง เป็นเหตุให้ผิดศีลข้อ 3 เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ เป็นเหตุให้เกิดในสังสารวัฏเราทุกข์เพราะกามมามากแล้ว แต่ก็ไม่เคยยอมวาง เพราะกามเอาสุขแลก

ทุกข์รักแท้ ๆ จริ่งใจ อย่างมองแค่การเสพ คนรัก ไม่ต่างจากเพื่อน หรือคนในฐานะอื่น ๆ รักกันเพื่อ ส่งเสริมทางด้านจิตใจ ให้ผ่องใส ไม่มีมัวหมอง คลายอุปาทานความยึด รักกันเช่นนี้แล้วพ้นทุกข์

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

หากเมื่อนบุคลลใดที่ได้เกิดอยู่ภายใต้ร่มแห่งบวรพระพุทธศาสนา ได้สดับรับฟังพระธรรม แล้วนับได้ว่าเป็นผู้มีบุญประเสริฐยิ่งนัก เหมือนคั่งพุทธพจน์ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า ผู้ดีมีค่า ในรสพระธรรม ย่อมมีใจผ่องแผ้วเป็นสุข บัณฑิตย่อมยินดีในธรรมที่พระอรหันต์ประกาศแล้วใน กาลทุกเมื่อจึงขอให้ส่งเสริมสอน โดยการแนะนำสอดแทรกหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

4. ด้านสัจจะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

เมื่อขาดสัจจะย่อมเกิดปัญหา ถูกหวาดระแวง ไม่มีใครเชื่อถือยอมเป็นผู้มีภาวะทางอารมณ์ต่ำ มีแต่ความโง่เขลา เบบัญญา เมื่อขาดขันติย่อมเกิดปัญหาความยากจน จะทำอะไรก็ล้มเหลวไม่เป็น ทำ และเมื่อขาดจาคะย่อมเกิดปัญหาความเห็นแก่ตัวเกิดขึ้น ไม่มีใครรัก มีแต่คนอื่นชัง เป็นต้น

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ความจริงใจต่อผู้อื่นเป็นคุณธรรมสำคัญมากสำหรับผู้ที่ต้องการความสำเร็จและความเจริญ เพราะช่วยให้สามารถขจัดปัดเป่าปัญหาได้มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอันเกิดจากความกิน หนังกแกลงใจและเอาโรคเอาเปรียบกัน นอกจากนี้ ยังทำให้ได้รับความเชื่อถือไว้วางใจ และความ ร่วมมือสนับสนุนจากทุกคนทุกฝ่าย ที่ถ่อมมั่นในเหตุผลและความดี ผู้มีความจริงใจจะทำการสิ่งใดก็ มักสำเร็จได้โดยราบรื่น

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พุด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

อาการที่มันจนล้มตัวขาดสติเพราะฤทธิ์เหล่าฤทธิ์ยาเป็นต้น เช่น เมฆาเหล่า เมฆากัญชา, มีอาการ วิงเวียนคลื่นเหียนอาเจียนเพราะโดยสารเร็ว รถ เครื่องบิน เป็นต้น เช่น เมฆาเร็ว เมฆาถ เมฆาเครื่องบิน, ลุ่มหลงจนล้มตัวเพราะมียศมีอำนาจเป็นต้น เช่น เมฆายศ เมฆาอำนาจ ทั้งหมดที่กล่าวมานั้นล้วนมี สาเหตุมาจากการขาดสติสัมปชัญญะ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ฝึกสมาธิทำให้แจ้งซึ่งปัญญามั่นฝึกฝนอย่างต่อเนื่องผู้ปกครองอาจารย์ผู้สอนต้องให้กำลัง หรือมีการจัดทำบุคคลตัวอย่างที่มีความสามารถทางด้านสติสัมปชัญญะเชิดชูให้รางวัลหรือมีการ ประกวดศิษย์ดีเด่นทางสติสัมปชัญญะ ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พุด คิด ทำ เป็นต้น (สัมภาษณ์ นายจิรโรจน์ บุญราช 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ปัจจุบันนี้นักศึกษาบางคนยังขาดความเมตตาความกรุณาในเพื่อนมนุษย์โดยศึกษาพฤติกรรมจากการร่วมกิจกรรมกลุ่มหรือการทำงานในกลุ่มร่วมกัน

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ต้องส่งเสริมให้มีหลักสูตรธรรมะทางศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการสอนเรื่องเมตตา ความรักใคร่ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข คือ มีการเสียสละปราศจากการเห็นแก่ตัว เป็นบุคคลมีความจริงใจ มีความรอบรู้ในวิชาการ มีความรักและห่วงใยผู้ร่วมงาน รับผิดชอบต่อหน้าที่อุทิศตนและเวลาในสถานศึกษาอย่างเต็มที่กรุณา ความสงสารปรารถนาให้ผู้อื่นปราศจากทุกข์ คือความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้ดี เปิดโอกาสให้บุคคล เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นผู้ทำหน้าที่ประสานผลประโยชน์

2. ด้านสัมมาอาชีพะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

จากผลการสำรวจในสถานการณ์ปัจจุบัน มีหลากหลายอาชีพด้วยกัน และโอกาสที่จะหางานทำในปัจจุบันนี้จะหางานได้ยากยิ่งขึ้นกว่าเดิม และกลุ่มอาชีพ 5 อันดับแรกที่แย่งชิงลำดับจากมากที่สุดไปถึงน้อยที่สุด คือ กลุ่มอาชีพรับจ้างแรงงานทั่วไป กลุ่มคนว่างงาน เจ้าของกิจการ เกษตรกร ชาวประมง ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และกลุ่มพนักงานบริษัทเอกชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจมีผลกระทบไปในทุกๆ กลุ่ม ทุกชนชั้นในสังคมไทยตอนนี้

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ให้มีการสอนเสริมด้านการประกอบอาชีพหลักง่ายๆ คือ ประการแรกต้องสุจริตก่อน ถ้าทุจริตผิดกฎหมายก็เดือดร้อนแน่นอน ประการที่สอง แม้สุจริต แต่อาชีพ 5 ประเภทต่อไปนี้ไม่ควรทำ พระพุทธองค์กล่าวว่าเป็นอาชีพที่มีโทษ ควรเว้น คือ

- 1) ค้าขายอาวุธที่ใช้ทำร้ายกัน เช่น ปืน ระเบิด เป็นต้น
- 2) ค้ามนุษย์ ถ้าเป็นสมัยก่อนคือค้าขายทาส แต่ปัจจุบันมักจะเห็นในรูปแบบค้าขายสตรีหรือเด็ก
- 3) ค้ายาพิษ เช่น ยาฆ่าแมลง หรือยาที่ทำร้ายชีวิตอื่น เป็นต้น
- 4) ค้ายาเสพติด เช่น ยาบ้า กัญชา สุรา บุหรี่ เป็นต้น
- 5) ค้าสัตว์นำไปฆ่า เช่น เลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อนำไปขายให้เขาฆ่าเป็นอาหาร เป็นต้น

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ในกลุ่มวัยรุ่นนั้นมักจะเปลี่ยนคูครองง่ายไม่ชอบใจก็เลิกกันถูกใจก็คบกันไปเป็นวัฒนธรรมใหม่ของกลุ่มวัยรุ่นไทยซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อนในประเทศไทยเนื่องจากสื่อที่เข้ามากับความเจริญทางเทคโนโลยีทำให้กลุ่มวัยรุ่นเสพติดในสื่อ โดยเฉพาะสื่อลามกสามารถก่อให้เกิดปัญหาได้

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ต้องฝึกอบรมผู้ปกครองอาจารย์ผู้สอนให้ความรู้ให้การอบรมแก่นักศึกษาโดยตระหนักถึงโทษของละเมิดจากการประพฤติดิฉันในกาม

4. ด้านสัจจะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ปัญหาของการขาดความจริงใจความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนมนุษย์นับว่าเป็นการเสียหายอย่างใหญ่หลวงเพราะอาจนำไปสู่การปฏิบัติตนในอนาคตของนักศึกษาสถาบันเน้นส่งเสริมให้เป็นคนแต่ยังขาดการส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษานับว่าเป็นเรื่องเร่งด่วนต้องได้รับการแก้ไขเร่งด่วน

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาด้านศีลธรรมคุณธรรมให้มากขึ้นโดยบรรจุไว้ในแผนการเรียนการสอนหรือมีการสอนสอดแทรกด้วยหลักธรรมเพื่อเสริมเร้าปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีแก่นักศึกษา

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พุด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

วัยรุ่นยุคใหม่ในโลกยุคโลกาภิวัตน์มีความเชื่อมั่นในตนสูงมากไม่เชื่ออะไรง่ายต้องพิสูจน์ให้เห็นผลก่อนจึงเชื่อดังนั้นการพูดการคิดมีโอกาสที่จะผิดพลาดได้ง่ายทั้งนี้เรียกว่าขาดสติสัมปชัญญะ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

สอนเสริมโดยการลงมือปฏิบัติจริงฝึกสมาธิตามหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา (สัมภาสณฺ.

สพลเชษฐ ประชุมชัย 2558)

1. ด้านเมตตากุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

แนะนำให้นักศึกษาได้ศึกษาคำสอนทางศาสนาด้วยวิธีการค้นคว้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

แนะนำให้ศึกษาค้นทำงานเปเปอร์เกี่ยวกับการงานอาชีพสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

สอนให้มีความรู้เกี่ยวกับโทษของการละเมิดศีลข้อสาม

4. ด้านสังกะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

แนะนำให้มีพื้นฐานการรักษาศีลห้าและหลักกรรมเบญจศีลเบญจธรรม

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พุด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรส่งเสริมสำหรับพุทธศาสนิกชนนั้น การสมาทานเบญจศีลคือการฝึกตนให้เป็นคนปกติ ศีลข้อที่ 1 ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของชีวิต ข้อที่ 2 ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพย์สิน ซึ่งเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต ศีลข้อที่ 3 ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญทางด้านเพศ ศีลข้อที่ 4 ซึ่งให้เห็นความสำคัญทางด้านสังกะ และเป็นข้อเดียวที่มุ่งไปทางวัจกรรม โดยที่มนุษย์ต่างจากสัตว์อื่นๆ ก็เพราะอาจใช้ถ้อยคำให้เป็นคุณเป็นโทษได้เป็นอย่างดี และถ้าฝึกฝนอบรมตนจนใช้คำพูดและข้อเขียนให้เป็นไปในทางความสัตย์แล้วไซ้ร้ นั่นจะเป็นคุณอย่างยิ่ง ดังพระบรมศาสดาเมื่อทรงประกาศพระศาสนา ก็ทรงเน้นที่ความจริงอย่างยิ่งสี่ประการคืออริยสัจสี่เป็นต้น (สัมภษณณ์. นายรัฐชนันท์ รวีฉัตรพงศ์ 2558)

1. ด้านเมตตากุรณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สังคมไทยยังขาดความจริงใจต่อเพื่อนมนุษย์ซึ่งเป็นจุดอ่อนของการพัฒนาสิ่งทั้งปวงถ้าพลเมืองยังขาดความเมตตากุรณาต่อกันไม่ซื่อสัตย์หรือจริงใจต่อกันประเทศชาติจะพัฒนาไยยากยิ่งนัก

ปัญหาแนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ทุกภาคส่วนต้องให้ความสนใจเอาใจใส่ดูแลร่วมกันโดยไม่ให้รัฐรับผิดชอบซึ่งเป็นไปได้ที่จะเกิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควรที่จะบัญญัติคำสอนทางพระพุทธศาสนาไว้ในสถานศึกษาอย่างเข้มงวด

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

สภาพปัญหาของการประกอบอาชีพของคนไทยมีสาเหตุมาจากการการบังคับใช้กฎหมายของประเทศและโทษที่จะได้รับยังไม่หนักพอทำให้คนที่กระทำความผิดไม่เกรงกลัวจึงละเมิดกฎหมายและหลักศีลธรรม

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

จัดอบรมเกี่ยวกับหลักเบญจธรรมการประกอบอาชีพที่สุจริตไม่มีโทษทั้งทางธรรมและทางโลก

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ด้านสื่อเป็นสิ่งที่ยากที่จะควบคุมไม่ให้นักศึกษาได้ดูจากเว็บไซต์หรือจากแหล่งสื่อต่างๆ ในสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

แนวทางแก้ไขปัญหารัฐต้องออกข้อบังคับในบริบทสื่อปิดสื่อที่ล่อแหลมในทางกามซึ่งวัยรุ่นไม่ควรหมกมุ่นอยู่กับสื่อซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาเรื่องความใคร่ในวัยเรียนอาจทำให้เสียสมาธิในการศึกษา

4. ด้านสังกะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ยังพบว่านักศึกษายังมีการพูดปลดโกหกบิดารมราคาหรือพูดโกหกอาจารย์ผู้สอน เช่น นักศึกษาบอกผู้ปกครองว่ามาศึกษาที่มหาวิทยาลัยและได้จ่ายค่าศึกษาให้กับทางมหาวิทยาลัยแท้จริงแล้วนักศึกษาไม่เข้าชั้นเรียนและยังไม่จ่ายเล่าเรียนเป็นต้น

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยช่วยกันสอนหรือปฏิบัติเป็นตัวอย่างด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความจริงใจแน่วแน่ในการวางแผนนโยบายการปฏิบัติ โดยมีความมุ่งหวังให้นักศึกษามีความก้าวหน้าและพัฒนาการที่ดียิ่งขึ้นไปด้วยความจริงใจโดยแท้ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ส่วนตน ควรมีการปฏิบัติที่มีระเบียบแบบแผน มีการจัดการหลักสูตรการสอนสอดแทรกคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พุด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

ปัจจุบันคนขาดหลักธรรมด้านสติสัมปชัญญะมากขึ้นทุกวัน เช่น การพูด การคิด และการกระทำขาดสติจะมีปัญหาในการอยู่ร่วมกันเกิดข้อขัดแย้งกันในชุมชนแม้แต่นักศึกษาก็เช่นเดียวกัน มักจะประมาทขาดสติในการดำรงชีวิต

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ต้องจัดทำหลักสูตรที่มีคำสอนของศาสนาเข้ามาให้นักศึกษาได้ทำการศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้จะได้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องโดยการศึกษาและภาคปฏิบัติ (สัมภาษณ์. กิตยวดี สีดา 2558)

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาปกติก็มีจิตสำนึกดีมีความเมตตาต่อคนอื่นอาจจะมีบางครั้งที่สภาพแวดล้อมชักจูงทำให้ขาดเมตตาในเพื่อนมนุษย์

ปัญหาแนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการปลูกฝังควรเริ่มจากครอบครัวก่อนส่วนมหาวิทยาลัยอาจารย์สอนเสริมหรือแนะนำหลักความเมตตาทางศาสนา

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค

มีนักศึกษาส่วนน้อยที่ประกอบอาชีพที่ต่อหลักธรรมทางศาสนาเป็นเพราะไม่รู้ว่ามีผิดหลักคำสอนด้วยไม่มีความรู้ด้านศาสนาจึงละเลยหน้าที่ของพุทธมามกะ

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

สอนเสริมในรายวิชาเป็นการสอดแทรกและมีอธิบายใน มคอ.3 ที่สอดคล้องกับมาตรฐานด้านคุณธรรม

3. ด้านกามสังวร (สำรวมระวังเรื่องความรักความใคร่)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาพูดคุยหรือติดต่อกันกับเพศตรงข้ามทางสื่อ โทรศัพท์และอื่นๆ ไม่สนใจในขณะที่อาจารย์สอนคือสนใจในเรื่องเพศตรงข้ามมากกว่านับว่าเป็นปัญหาสำคัญยิ่งซึ่งส่งผลต่อการเรียน

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

รัฐควรมาตรการออกกฎหมายเกี่ยวกับสื่อหรือการใช้อินเทอร์เน็ตให้เข้มงวดเพื่อป้องกันมิให้นักศึกษาใช้เวลาว่างเล่นโทรศัพท์

4. ด้านสังกะ (ความจริงใจ ความสัตย์จริง ที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น)

สภาพปัญหา อุปสรรค

มีนักศึกษาที่พูดโกหกขาดสติจะวาจาเนื่องจากความเขยชินที่เคยพูดกับบิดามารดามาก่อนพอมาเรียนในระดับอุดมศึกษาติดตัวมาเป็นนิสัย

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ควรหาทางป้องกันด้วยการมีบทลงโทษตามข้อบังคับ ระเบียบ ของมหาวิทยาลัยหรือส่งเข้าอบรมโครงการพุทธศาสนาหรือเข้าค่ายพุทธบุตรอย่างน้อยปีละสามครั้ง

5. ด้านสติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พูด คิด ทำ)

สภาพปัญหา อุปสรรค

นักศึกษาขาดสติหรือประมาทอาจเป็นช่วงอายุของวัยและไม่สนใจเรื่องสติสัมปชัญญะเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ด้านสติสัมปชัญญะ ความระลึกได้มีสติรู้ตัวในขณะที่ พูด คิด ทำ ควรนำมาฝึกฝนให้เป็นรูปธรรมเชิงวิทยากรหรือนิมนพระสงฆ์มาให้ความรู้ด้านพระพุทธานาโดยการจัดให้ห้องสวดมนต์ไหว้พระหรือปฏิบัติธรรม (สัมภาษณ์. นายกฤษฎากร ยุงทอง 2560)

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ทั้ง 4 ด้าน

1. มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมให้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น สวดมนต์ไหว้ ฝึกสมาธิ ปฏิบัติธรรม หรือฝึกวิปัสสนากรรมฐานโดยการนิมนต์พระสงฆ์มาสอนด้านปฏิบัติ

2. ผู้สอนควรสอนด้วยวิธีการสอดแทรกความรู้ทางพระพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้คู่คุณธรรม

3. ควรให้มีการจัดตั้งชมรมพุทธศาสนาสัมพันธ์หรือค่ายพุทธบุตรโดยให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมและกองกิจการนักศึกษาให้ความสะดวกหรือให้การสนับสนุน

4. ควรบรรจุวิชาพระพุทธศาสนาไว้ใน มคอ.3 ที่สอดคล้องกับหลักคุณธรรมที่สอดคล้องกับปรัชญาวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย

5. ควรเชิญให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับมหาวิทยาลัยต่อการส่งเสริมกิจกรรมในการปลูกฝังความรู้ด้านจริยธรรมหรือหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา

4.4 ผลการสนทนากลุ่ม

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

ณ วัดใหม่ชัยมงคล ตำบลห้วยสะแก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2560

นายสุวัฒน์ อินทรประไพ ผมขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์มาร่วมกิจกรรมการสนทนากลุ่มวันนี้เนื่องจากการทำวิจัยมีความจำเป็นต้องใช้วิธีระดมสมองเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยกล่าวก็คือการนำหลักธรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อปลูกฝังความรู้และคุณธรรมให้กับนักศึกษาจึงขอเชิญและนิมนต์ท่านผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาและผู้สอนเกี่ยวกับหลักคุณธรรมได้โปรดชี้แนะประเด็นสำคัญที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาทางด้านจิตใจและคุณธรรมได้เสนอแนวทางปฏิบัติสืบไป

พระครูสิริพัชร โสภิต ดร. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาอาตมาขอเสนอมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งควรดำเนินการจัดตั้งชมรมพระพุทธศาสนาโดยมอบให้ฝ่ายกิจการนักศึกษาเป็นเจ้าภาพดำเนินการให้เกิดความสำคัญต่อการปฏิบัติตนของนักศึกษาเป็นการปลูกฝังความรู้คู่คุณธรรมเบื้องต้นแล้วเกิดความศรัทธาและซาบซึ้งต่อไปพร้อมกับการพัฒนาจิตใจเมื่อมีอินทรีย์แก่กล้าสามารถพัฒนาจิตหรือยกระดับจิตให้สูงขึ้นตามลำดับ

พระมหาธวัชชัย ฐมฺรฺสี ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่างควรยึดคูเรียนเป็นศูนย์กลางมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับมหาวิทยาลัยอื่นและบันทึกข้อตกลง(MOU) กับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันมีการสอนทางโลกและทางธรรมเพื่อจะร่วมกันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านศีลธรรมซึ่งมหาวิทยาลัยทั้งสองแห่งมีหลักสูตรวิปัสสนากรรมฐานบูรณาการการสอนทางเทคโนโลยีและทางใจและและเปลี่ยนนักศึกษาไปศึกษาต่างสถาบันร่วมกันทำกิจกรรมระหว่างสถาบันให้เกิดการพัฒนาจิตใจควบคู่กันไป

พระอธิการสรราชูท ปญฺญาวุฑฒ โธ ดร. นักศึกษาระดับอุดมศึกษามีปัญหาการดำเนินชีวิตเนื่องจากสภาพทางครอบครัวนักศึกษาส่วนมากยากจนขาดปัจจัยในการเอื้ออำนวยต่อการเรียนจึง

เป็นจุดด้อยของชีวิตจิตใจไม่เข้มแข็งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาต้องมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนทั้งรัฐและเอกชนตลอดทั้งประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมผลักดันแนวคิดที่นำไปสู่ นโยบายของรัฐทำอย่างจริงจังจะนำไปสู่การแก้ปัญหาทางด้านการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ในการปลูกฝังคุณธรรมและมหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายไว้ในแผนการบริหารประจำปี

พระครูสุชัยพัชรมงคล ปัจจุบันหลายมหาวิทยาลัยที่สาขาวิชาการสอนทางศาสนาหายไป เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏหลายแห่งเมื่อก่อนมีสาขาวิชาปรัชญาและศาสนา ซึ่งมีเนื้อหาการสอนด้านหลัก ศาสนาและหลักปรัชญาชีวิตและมีเนื้อหาด้านจริยธรรมและคุณธรรมควรให้มีหลักสูตรเกี่ยวกับ ศาสนาคงไว้กับสถาบันการศึกษาของไทยนำไปสู่การพัฒนาทั้งโลกและทางธรรมให้บัณฑิตมี ความรู้คู่คุณธรรมสมกับปรัชญาของมหาวิทยาลัยคือเป็นบัณฑิตของปวงชนในท้องถิ่น

พระชัชวาลย์ ชุตินธโร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาสถานศึกษา มหาวิทยาลัยหรือ โรงเรียนควรตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมให้มีคณะกรรมการบริหารเป็นทางการมีวิธีการ ดำเนินกิจกรรมด้วยการสวดมนต์ไหว้พระปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานโดยเชิญผู้มีประสบการณ์หรือผู้ มีความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาเข้าช่วยในการสอนธรรมะให้กับนักศึกษาจะเป็นการพัฒนาจิตใจ ของนักศึกษาที่เป็นรูปธรรมสามารถนำไปสู่การพัฒนาทางด้านจิตใจอย่างยั่งยืนและมีคุณภาพ

นายอภิรักษ์ ทะสุนทร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาด้านหลัก ฆราวาสธรรมเช่น ด้านสัจจะ ถ้านักศึกษาขาดความซื่อสัตย์ ซื่อตรง จะทำให้ผลการเรียนตกต่ำเพราะ ไม่ซื่อสัตย์ซื่อตรงต่อตนเองต่อคนอื่น การเข้าเรียนไม่ตรงต่อเวลาหรือขาดเรียน โทษผู้ปกครอง กล่าวคือไม่มีความซื่อตรงต่อตนเอง วิธีแก้ปัญหาต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมลงมือปฏิบัติจริงๆ มีการติดตามประเมินผลและนำผลไปกำหนดเป็นนโยบาย

นายสมาน บุญจีน สภาพปัญหา นักศึกษาไทยเกิดจากความเจริญของเทคโนโลยีมีการ เปลี่ยนแปลงทำให้นักศึกษาสนใจและให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมมากเกินไปจนขาดความสมดุลของ ชีวิตความสับสนวุ่นวายทางจิตใจ นักศึกษาไม่มั่นคง ไม่มีอะไรเป็นเครื่องยึดมั่น องค์กรของรัฐที่ เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรง ไม่สามารถแก้ไขปัญหายั่งยืนวันยิ่งทวีคูณเพิ่มขึ้นนำไปสู่การ เปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด ดังนั้นองค์กรทางศาสนา หลักธรรมคำสอน และพระสงฆ์ ควรสร้าง ความรู้ใหม่ๆ ให้กับนักศึกษาโดยเฉพาะสื่อการเรียนทางพระพุทธศาสนาควรนำมาเผยแพร่ทางสื่อ ออลไลน์ให้เกิดความซึมซับและสะดวกต่อศึกษา

นายสพลเชษฐ์ ประมุขชัย ขอให้อาจารย์ได้นำการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แทรกเข้าไปในด้านหลักคุณธรรมของ มคอ.3 แล้วสอดแทรกองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาเข้าในกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะมาตรฐานความรู้ทางคุณธรรมแต่ละข้อสร้างบัณฑิตให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมที่สอดคล้องกับปรัชญามหาวิทยาลัยและสามารถนำไปสู่แผนการพัฒนาทรัพยากรบุคคลซึ่งนำไปกำหนดเป็นนโยบายของสถาบันเพื่อเกิดผลผลิตที่มีคุณภาพได้และควรบรรจุวิชาการพัฒนาบุคคลตามแนวพุทธเป็นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้เกิดสันติสุขและสันติภาพ

นางสาวเรไร กงสบุดร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาเห็นนำวิธีการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาบุคคล การเข้าค่ายพุทธบุตร การเข้า ค่ายพุทธบุตร หรือ ค่ายพุทธธรรม เป็นกิจกรรมของเยาวชนในโครงการการอบรมคุณธรรม จริยธรรม ปลูกฝังความรู้ตามหลักพัฒนาชีวิตและสังคม คือ บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) โดยพระสงฆ์วิทยากรผู้ทรงความรู้จะฝึกฝนเยาวชนให้มีทักษะชีวิตตามคำสอนและวัตรปฏิบัติของพระพุทธเจ้า สถานที่จัดค่ายพุทธบุตรหรือค่ายพุทธธรรมจัดอบรม ซึ่งอาจเป็นวัด สถานศึกษา หรือค่ายฝึกอบรม ส่วนหลักสูตรการฝึกอบรมจะเน้นการศึกษาธรรมะและฝึกปฏิบัติธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา คือ ให้ทานรักษาศีลและเจริญภาวนา ระยะเวลาการปฏิบัติธรรมอาจเป็น 2-5 วัน ตามความเหมาะสม ในการอบรมนั้นจัดทำกิจเช่น ด้านพิธีกรรม ด้านศาสนพิธี มีการปฏิญาณตนหรือเข้ารับเป็นพุทธมามะกะแล้วเข้าสู่การปฏิบัติธรรมอาจจะใช้หลักสติปัญญาฐานสูตรมาปฏิบัติเบื้องต้นแล้วค่อยทำสมาธิด้วยการนั่งสมาธิ แผ่เมตตา เคนจงกลม ให้ตระหนักรู้สติ รู้คิด รู้ทำ ในอิริยาบถต่างๆ หลังจากออกค่ายอบรมควรมีการติดตามและประเมินผลโครงการและนำผลมาศึกษารวมทั้งนำไปกำหนดเป็นนโยบายรัฐแก่นักศึกษาผู้เข้าอบรมบรรลุผลดีมีความคุ้มค่าอย่างยิ่งเพราะนักศึกษามีคุณธรรมจะช่วยลดปัญหาสังคมได้ สถาบันการศึกษาก็จะเป็นสถาบันการศึกษาสีเขียวรวมถึงประหยัดงบประมาณการแก้ปัญหาในระดับชาติด้วย

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง จากการสนทนากลุ่มได้ข้อสรุปดังนี้ สถาบันการศึกษควรส่งเสริมด้านกิจกรรมการมีส่วนร่วมแบบสามัคคีธรรม ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏ บ้าน วัด ชุมชน ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันสำคัญต่างๆ เช่น กิจกรรมหล่อเทียนพรรษา การทอดกฐินทอดผ้าป่า กิจกรรมวันพ่อวันแม่ ฯลฯ

มหาวิทยาลัยนำนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมของวัดและชุมชนด้วยจิตอาสา เช่น กิจกรรมทำความสะอาด วัด สถานที่บำเพ็ญประโยชน์สาธารณะซึ่งอาจจัดในช่วงโมงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรมช่วยเหลือสังคมอื่น ๆ เช่น นำอาหารไปเลี้ยงคนพิการ คนป่วยขาดญาติมิตรที่โรงพยาบาล คนชราที่บ้านพักคนชรา หรือบ้านเด็กกำพร้า ฯลฯ มหาวิทยาลัยต้องเป็นมหาวิทยาลัยของชุมชนและท้องถิ่น โดยเปิดมหาวิทยาลัยต้อนรับผู้ปกครอง และชุมชนตลอดเวลาเพื่อให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสเสนอข้อคิดเห็นและมีส่วนร่วมในภารกิจต่าง ๆ เช่น ดูแลความสะอาดของถนน ที่พัก ดำเนินการเชิญภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้ทั้งหลายมาช่วยมหาวิทยาลัยในการจัดการเรียนรู้เปิดห้องสมุดเพื่อให้ชุมชนใช้บริการได้ในวันหยุด รวมทั้งสนามกีฬา หอประชุม เป็นศูนย์กลางของชุมชนในด้านวิชาการ วิชาชีพ เช่น จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่องอาชีพพิเศษต่าง ๆ

นายจรูญ กุลผาย สถาบันการศึกษาควรจัดร้านค้าของมหาวิทยาลัยเพื่อให้ผู้ปกครองนำผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มาขาย โดยนักศึกษาเป็นผู้ดูแลกิจการเช่น ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพของมหาวิทยาลัย ร่วมกับท้องถิ่น จัดการเรียนธรรมศึกษาให้นักศึกษาเข้าธรรมศึกษาทุกปีให้มีการประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาทราบ จัดทำกิจกรรมทางด้านศาสนาต่างๆ เช่น นิมนต์พระสงฆ์มาแสดงพระธรรมเทศนา เชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ในวันหยุด จัดทัศนศึกษาทางธรรมในสถานที่สำคัญทางศาสนา จัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัย บ้าน วัด ชุมชน ท้องถิ่น เช่น จัดตอบปัญหาธรรมะ จัดการแข่งขันกีฬา จัดกิจกรรมปัจฉิมนิเทศโดยเชิญผู้ปกครองมาร่วมนำอาหารมารับประทานร่วมกันเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรี จัดค่ายพุทธบุตรหรือส่งเสริมผู้ปกครองผู้นำครอบครัวให้มีความเข้มแข็งของระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษา เช่น การเยี่ยมบ้านนักศึกษา ช่วยเหลือนักศึกษาแก้ไขปัญหาครอบครัวได้รวมทั้งประชาสัมพันธ์ผลงานของมหาวิทยาลัยในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จัดทำหนังสือพิมพ์มหาวิทยาลัย วารสาร เผยแพร่แก่ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ชุมชน ยกย่องเชิญชูเกียรติของผู้กระทำความดีทั้ง คณาจารย์ นักศึกษา บุคลากรของมหาวิทยาลัยและบุคคลในท้องถิ่น เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่บุคคลทั่วไป เพื่อให้วิถีพุทธเป็นวิถีชีวิตของคนทั้งท้องถิ่น

4.5 สรุปข้อค้นพบจากการสนทนากลุ่ม

การประชุมกลุ่มการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาสิ่งสำคัญที่สุดคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่างควรส่งเสริมให้จัดกิจกรรมหลักเช่น เข้าค่ายคุณธรรมการปลูกฝังคุณธรรมหรือจัดเข้าค่ายพุทธบุตร โดยเชิญผู้มีคุณวุฒิทางศาสนาหรือมีประสบการณ์สอนด้านพระพุทธศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมหรือนิมนต์พระสงฆ์มาบรรยายหรือสอนหลักการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนอกจากนี้ยังต้องจัดกิจกรรมทวนสอบทางธรรมรวมทั้งทดสอบอารมณ์วิปัสสนาให้นักศึกษามีภาคปฏิบัติด้วยการเข้าไปหาชุมชนทำกิจกรรมจิตอาสาหรือจิตสาธารณะบำเพ็ญคุณประโยชน์แก่สังคมหรือท้องถิ่นอาจารย์ผู้สอนควรสอนด้วยวิธีการสอดแทรกคำสอนทางศาสนา รวมทั้งเขียนหลักคำสอนสอดแทรกไว้ใน มคอ.3

บรรณานุกรม

(1) หนังสือ

กรมวิชาการ. การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต).

กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ลักษณ์, 2539.

กิริติ ศยียงง. การวางแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ . กรุงเทพมหานคร : บริษัท

มิสเตอร์ ก๊อปปี้ (ประเทศไทย) จำกัด, 2548.

จีระ หงส์दारมภ์. แนวคิดและหลักการ ขอบข่าย ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ . พิมพ์ครั้งที่ 31

.นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533.

จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.

जारอง เงินดี. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2552.

เขาว์ โรจนแสง . องค์การและการจัดการ หน่วยที่ 7.นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย

ธรรมมาธิราช, 2545.

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์ และทวี ผลสมภพ. หลักพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย

รามคำแหง, 2529),

ฉาน ตรรกวิจารณ์. การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย รามคำแหง,

2544.

ทิสนา แจมมณี. ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์

ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

ทรงวิทย์ แก้วศรี. เบญจศีล เบญจธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2530.

ทัตตชีโวภิกขุ, ฌราวาสธรรม, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นิวไวก์, 2529.

นงเยาว์ แบ่งเพ็ญแจ. การเสริมพลังจิตใจ จริยธรรม วินัย เด็กและเยาวชน ร่วมกับกระบวนการคิด

ของสมอง. กรุงเทพมหานคร : ส่งเสริมการศึกษาและจริยธรรม, 2545.

นีออน พิณประดิษฐ์. จริยธรรม:ทฤษฎีและรูปแบบการพัฒนา. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย

ขอนแก่น, 2555.

- ปพาณี ฐิติวัฒนา. **โครงการวิชาบูรณาการหมวดวิชาศึกษาทั่วไป**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, 2542.
- ประภาศรี สีอำไพ. **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร) : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550)
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ , 2544.
- ป้วย อึ้งภากรณ์. **ทัศนะว่าด้วยการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2545.
- พยอม วงศ์สารศรี. **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร : คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2538.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2535, (พิมพ์ครั้งที่ 3), (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2539).
- พุทธทาสภิกขุ, **แนะแนวจริยธรรมร่วมสมัย ชุดที่ 3 จุดหมายปลายทาง และตัวแท้ของจริยธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงตะวัน, 2553.
- พุทธทาสภิกขุ, **ฆราวาสธรรม**, กรุงเทพมหานคร : การพิมพ์พระนคร, 2523.
- พุทธทาสภิกขุ, **แนะแนวจริยธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทศิริพัทธ์, 2523),
- พระไพศาล วิสาโล. **การศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงราย , 2542
- พระไพศาล วิสาโล. **พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2533.
- พระศรีธรรมนิเทศ. **มงคล 38 ประการ**, ม.ป.ท., ม.ป.ป,
- พระเทพโสภณ (ประยูร ฐมฺมจิตฺโต .มิกฺขฺย), **พุทธวิธีบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วินดาต้าโปรดักส์, 2548.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ฐมฺมจิตฺโต). **พุทธวิธีบริหาร**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วินดาต้าโปรดักส์, 2548.
- พระมหาสมปอง มุทิโต. **คัมภีร์อภิชานวรรณนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัทประยูร วงศ์พรินท์ติ้ง จำกัด, 2547.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก หมวดศึกษาศาสตร์**.
กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, 2543.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร :
บริษัทสหธรรมมิก จำกัด , 2542.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). **พุทธวิธีการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2549.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 9.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 9.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. 9 ราชบัณฑิต). **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสตร์ กำ
วัด**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, 2551.
- พระราชวรมนี (ประยูร ชาญ ปยุตฺโต), **คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่**,
กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 17.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย**. โครงการตำรา สำนักที่
ปรึกษา กรมอนามัย : กระทรวงสาธารณสุข, 2546.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติม
ครั้งที่ 1/ยุค)**, (พจนานุกรม) กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดีปริยาพร, 2544.
- ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542**, (กรุงเทพมหานคร: นาน
มีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, 2546).
- ลิขิต ธีรเวคิน. **คนไทยในอุดมคติ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แม็ค, 2548.
- วศิน อินทสระ. **พุทธจริยศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เมื่อดทราย, 2549),
- วศิน อินทสระ. **แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : บรรณา
การ, 2529.
- วิชัย โสสุวรรณจินดา. **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร : B.J. Plate Processer, 2551.
- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม)**. สังกมมีคุณค่าจากต้นกล้า
คุณธรรม. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์คุณธรรม, 2551.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **ธรรมคดี**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา
มกุฏราชวิทยาลัย, 2514.

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายีมหาเถร). **ธรรมคดี**.

กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2546.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. **คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา
ราชวิทยาลัย, 2533

สนธยา พลศรี. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พริ้นติ้ง
เฮาส์, 2545.

สุจิตรา ธนานันท์. **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2550.

สุรางค์ ไคว่ตระกูล. **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2541

เสนาะ ดีเยาว์. **การบริหารงานบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539

หลวงกลิน อัครโยธิน. หลวง. **อธิบายธรรมวิภาค น.ช.ตรี**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมบรรณาการ
,2511),

(2) บทความ :

ชาญชัย อาจินสมาจาร (ดร.). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. เอกสารอัดสำเนาเก็บเล่ม.

(3) รายงานการวิจัย/วิทยานิพนธ์ :

กัลยา ศรีปาน, “ศึกษาคูณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์ กศ.ม., สาขา
การบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2552.

กัญจน์กัณฑ์ ปิยะกาญจน์. **วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.**

โกศล เพ็ชรวงศ์. “บทบาทพระพุทธศาสนากับการพัฒนาคน : ศึกษาเฉพาะกรณี ผู้เข้ารับการ
ฝึกอบรมหลักสูตร “เตรียมผู้บริหารการศึกษา” ของสถาบันพัฒนาผู้บริหาร การศึกษา วัดไร่

- จึง”.วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต : บัณฑิต วิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.
- ฉาน ธรรมวิจารณ์. “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ”. คุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญา- คุษฎีบัณฑิต,สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.
- ฉัฐหทัย ชลาชนวิวัฒน์. “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรม : กรณีศึกษา บริษัท 505 โภคภัณฑ์จำกัด”.วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- ฉรงค์ธรรม บัวทอง. พันตำรวจโท,การพัฒนาตำรวจนครบาลตามหลักฆราวาสธรรม 4 : กรณีศึกษาสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง, ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552.
- ฉัฐศักดิ์ แสนสุข จำสับตำรวจ. “การปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจตามหลักฆราวาสธรรม 4 : กรณีศึกษากองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553.
- ฉัฐวิรัตน์ ถิ่นมีผล, คาบตำรวจหญิง.“ทัศนะของนักท่องเที่ยวยชาวไทยต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบริการของตำรวจท่องเที่ยว ตามหลักสังคหวัตถุ 4” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552.
- นภคล เทียนเพิ่มพูน. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏนครปฐม, 2546.
- เพ็ญแข ประจันปัจฉนีก และคณะ. รายงานการวิจัย การยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทยเพื่อการปฏิรูปสังคม : แนวทางและการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551.
- พระบุญจันทร์ จนทสาโร. “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวตามหลักไตรสิกขา”. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต,สาขารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551.
- พระมหาวิเชียร ปญญาชิโร. “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา : กรณีศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ปริญญา พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553.

พระมหาสุภกิจ สุภกิจโง. “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา : กรณีศึกษาศูนย์ การเรียนรู้ชุมชน อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น”. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554.

พระศักดิ์คำ วิสุทธิญาโณ (มรดา). “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา”วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2550.

พระมหามณเฑียร ปริสุตโตโม, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสังฆกรรมกับจริยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2544).

พระมหาจำรัส เขมโชโต, “การศึกษาเชิงเปรียบเทียบแนวความคิดทางจริยศาสตร์”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2545).

พระสมทบ ฉิรปญโญ ได้วิจัยเรื่อง“ภาวะผู้นำของเยาวชนตามหลักฆราวาสธรรม 4 : กรณีศึกษาโรงเรียนหล่มสักวิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์,บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554.

พระทวีป กลุยามธมุโม, “การศึกษาวិเคราะห์หลักกัลยาณธรรมสำหรับการดำรงชีวิตที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553).

พระมหาสุทัศน์ สุทสุตโน, “ศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องความคิดทางสังคมในพระสูตรต้นปิฎก” วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2539.

พรทิพา กุฎุมพินานนท์. “การศึกษาวิเคราะห์กระบวนการการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาและการพัฒนาคน”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551

พัชรินทร์ นาคอุย, “การบริหารจัดการติดตามภาระหนี้สินของธนาคารตามหลักพุทธธรรม”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551),

- ถวัลย์ บัวสละ, “ศึกษาคำดำเนินงานของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตา
 ทรรณะของข้าราชการครู”, (ระบบออนไลน์), แหล่งที่มา
<http://www.gradnu.ac>, (www.gradnu.ac, 2550).
- วัฒนากร เรื่องจินดา, “คุณธรรมที่จะช่วยให้สังคมเข้มแข็งและก้าวหน้า : ศึกษาคณิศที่ศนะของนัก
 คิดในสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย:
 มหาวิทยาลัยมหิดล, 2548),
- ประสิทธิ์ นวลศรี. (2547). แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึง
 ประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนหัวหินวิทยาคม. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรีชา นาครัตน์. “การเปรียบเทียบคุณภาพของแบบวัดฆราวาสธรรมที่มีรูปแบบการถามต่างกัน”,
 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.
- ปรีชา ริโยธา. 2546. การพัฒนางานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 โดยใช้โครงการพัฒนาจิตในโรงเรียนบ้านแฝกโนนสำราญ สำนักงานการประถมศึกษา
 อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
 มหาสารคาม. มหาสารคาม.
- รัตนกร วงศ์ศรี และคณะ. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน นักศึกษาโรงเรียนลำปาง
 พาณิชยการและเทคโนโลยี. รายงานการวิจัย. ลำปาง : โรงเรียนลำปางพาณิชยการและ
 เทคโนโลยี, 2550.
- ลัดดาวัลย์ ศรีนิมิตแก้ว. แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษา
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร :
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ, 2552.
- มาสโลว์ (Maslow) อ้างใน โคลเบอร์ก (Kohlberg) อ้างใน วัฒนากร เรื่องจินดาวัลย์. คุณธรรมที่จะ
 ช่วยให้สังคมเข้มแข็งและก้าวหน้า : ศึกษาคณิศที่ศนะของนักคิดในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์
 ศศ.ม, 2552
- สายฤดี วรกิจโกคาทร รศ.ดร. และคณะ. โครงการวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝัง
 คุณธรรมและจริยธรรมในประเทศไทย. ทูลสนับสนุนงานวิจัยจากศูนย์ส่งเสริมและการ

พัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)
 , กรุงเทพมหานคร. 2552

สมหมาย รัตตัญญู, “ศึกษาความพึงพอใจการปฏิบัติงานของข้าราชการและลูกจ้างในกรม
 ชลประทานตามหลักทฤษฎีการปฏิบัติของข้าราชการและลูกจ้างในกรม
 ชลประทานตามหลักทฤษฎีการปฏิบัติ 4”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลง
 กณราชวิทยาลัย, 2552. (บทคัดย่อ)

ศินาภรณ์ หู่เต็ม. พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี วิทยาลัย
 ราชพฤกษ์. รายงานการวิจัย. นนทบุรี : วิทยาลัยราชพฤกษ์, 2552.

3. ภาษาอังกฤษ

Bandura, Albert. Social Learning Theory. Englewood Cliffs. N J: Prentice-Hall, 1977.

Mondy & Noe , Human Resource Development , Lts Technological Dimension, [1986] 12.

Maslow, Abraham Harold. Motivation and Personality. New York: Harper & Row, 1970.

Flippo, Edwin B. Management : A Behavioral Apoproach . Boston : Allyn & bacon, 1971

Abraham Harold Maslow, Motivation and Personality, (New York: Harper & Row, 1970) , pp.
 15-22.

Holstein, C.B., “Irreversible, Stepwise Sequence in the Development of Moral Judgment”,
 A Longitudinal Study of Males and Females, (Child Development. 47(9) : 1976).

Longman.Dictionary of Contemporary English, (London : Longman Group 1995), p. 180.

Jones, V.L., Morris, Charles. Relations of Temperament to the choice of Values. The Journal of
 Abnormal and Social Psychology, Vol. 53(3) Nov 1956: 345 - 349.

(4) รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

กมลวิช ลอยมา ตำแหน่ง อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 เพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์. การปลูกฝัง
 คุณธรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

กฤษณาภรณ์ ยุงทอง ตำแหน่ง อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 เพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์. การปลูกฝัง
 คุณธรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

กิตวดี สีดา ตำแหน่ง อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

ให้สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์. การปลูกฝังคุณธรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

เกรียงไกร ทองจิตติ ตำแหน่ง อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 18 พฤศจิกายน 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์. เบญจธรรม, ฆราวาสธรรม. สาขาดนตรีและการแสดง.

จิตภา คำดี ตำแหน่ง อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์. การปลูกฝังคุณธรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

จิรโรจน์ บุญราช ตำแหน่ง อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา. สาขารัฐประศาสนศาสตร์.

มณีนริช กัญจนราษฎร์ ตำแหน่ง อาจารย์ คณะเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์. เบญจธรรม, ฆราวาสธรรม. บ้านพัก.

ไพโรจน์ พรเจริญ ตำแหน่ง อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์. เบญจธรรม, ฆราวาสธรรม.

รัฐชินันท์ รวีฉัตรพงษ์ ตำแหน่ง อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 28 ธันวาคม 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์. การปลูกฝังคุณธรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

ธานี สุขเกษม ตำแหน่ง อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา. สาขารัฐศาสตร์.

ธรรม์ณชาติ วันแดง ตำแหน่ง อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา. สำนักงานอธิการบดี.

- โดมชราดล อนันตสถาน ตำแหน่ง อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 21 พฤศจิกายน 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์.
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา. สาขารัฐประศาสนศาสตร์.
- ประสิทธิ์ ไชยศรี ตำแหน่ง อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา. สาขารัฐศาสตร์.
- ประสิทธิ์ มาจาก ให้สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์.
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา. องค์การบริหารส่วนตำบลป่าเถา อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์.
- พิชชา เลือดชัยพฤษ ตำแหน่ง อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์.
การปลูกฝังคุณธรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- พีระพงษ์ โขมิตานนท์ ให้สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์.
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา. โรงแรมโฆมิตฮิลล์จังหวัดเพชรบูรณ์.
- สุภัทธีณี ขุนสิงห์สกุล ตำแหน่ง อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์. การปลูกฝังคุณธรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- สนธยา ชมภู ตำแหน่ง อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์.
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา. สาขารัฐประศาสนศาสตร์.
- สวรรค์ ยมลีดา ตำแหน่ง อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์.
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา. สาขาพัฒนาสังคม.

- สุทิน เจียมประโคน ตำแหน่ง อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
ให้สัมภาษณ์, 13 พฤศจิกายน 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์. การปลูกฝัง
คุณธรรม. คณะครุศาสตร์. คณะครุศาสตร์.
- สพลเชษฐ์ ประชุมชัย ตำแหน่ง อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราช
ภัฏเพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 13 พฤศจิกายน 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์. การ
พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.
- ศรีเสด็จ กองแกน ตำแหน่ง อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์.
การปลูกฝังคุณธรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- อกินันท์ ทะสุนทร ตำแหน่ง อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 7 ธันวาคม 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์.
การปลูกฝังคุณธรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- อภิญา บำรุงจิตต์ ตำแหน่ง อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบูรณ์. ให้สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2559. สุวัฒน์ อินทรประไพ ผู้สัมภาษณ์.
การปลูกฝังคุณธรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique)

แบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญเทคนิคเคลฟาย

ชื่อเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

ผู้วิจัย นายสุวัฒน์ อินทรประไพ

หน่วยงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเนื่องจากผู้วิจัยต้องการทราบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
ของท่านต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ผู้วิจัยประมวลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทุกท่านเพื่อให้เห็นแนวโน้มของ
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ในทศวรรษหน้า และนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานักศึกษา
และมหาวิทยาลัยต่อไปในอนาคต

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้เชี่ยวชาญ

(นาย,นาง,นางสาว).....นามสกุล.....

ประวัติการศึกษา

.....
.....
.....

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง

.....
.....
.....

ตอนที่ 2 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

คำชี้แจง : การวิจัยครั้งนี้ ได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เบื้องต้นสรุปได้ 3 หลัก ดังนั้น จึงขอความกรุณา ท่านได้พิจารณาให้ความคิดเห็นว่า หลักพุทธศาสนาใด เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ทั้งนี้ หากท่านพิจารณาแล้วเห็นว่าควรมีหลักพุทธศาสนาใดเพิ่มเติม โปรดระบุในส่วนท้ายของคำถาม

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา	ความคิดเห็น		หมายเหตุ
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	
หลักพุทธศาสนา (ประกอบด้วย สីล 5, ดำเนินชีวิตด้วยหลักพุทธธรรม, มีเป้าหมายในการเรียน, ใช้หลักศีล ปัญญา สมาธิ, การฝึกจิตภาวนา)			
หลักฆราวาสธรรม (ประกอบด้วย สัจจะ, ทมะ, ขันติ, จาคะ)			
หลักเบญจธรรม (ประกอบด้วย เมตตากรุณา, สัมมาอาชีวะ, กามสังวร, สัจจะ, สติสัมปชัญญะ)			
หลักพุทธศาสนา อื่นๆ ที่ท่านเสนอเพิ่มเติม			

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างสูงที่ท่านกรุณาแสดงความคิดเห็นข้างต้นและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านในโอกาสต่อไป

(นายสุวัฒน์ อินทรประไพ)

ผู้วิจัย

แบบสอบถามเทคนิคเคลฟาย

ชื่อเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

ชื่อผู้วิจัย นายสุวัฒน์ อินทรประไพ **หน่วยงาน** มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

คำชี้แจง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ แสดง
ความคิดเห็นในแบบสอบถามรอบที่ 1 ส่วนแบบสอบถามรอบที่ 2 นี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล
เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ที่ได้รวบรวมจากแบบสอบถามในรอบที่ 1 จาก
ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 ท่าน

การตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โปรดใส่
เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ความหมายของแต่ละระดับเป็นดังนี้

5 หมายถึง มากที่สุด

4 หมายถึง มาก

3 หมายถึง ไม่น่าใจ

2 หมายถึง น้อย

1 หมายถึง น้อยที่สุด

ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์ โปรดสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม และขอความกรุณาส่ง
แบบสอบถามคืนผู้วิจัยโดยตรง โดยสอดใส่ซองที่แนบมาพร้อมนี้ ภายในวันที่ 15 มกราคม 2559 ขอ
กราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

ที่	การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา	ระดับความสำคัญ				
		5	4	3	2	1
1	หลักพุทธศาสนา (ประกอบด้วย ศีล 5, ดำเนินชีวิตด้วยหลัก พุทธธรรม, มีเป้าหมายในการเรียน, ใช้หลักศีล ปัญญา สมาธิ, การฝึกจิตภาวนา)					
2	หลักฆราวาสธรรม (ประกอบด้วย สัจจะ, ทมะ, ขันติ, จาคะ)					
3	หลักเบญจธรรม (ประกอบด้วย เมตตากุรณา, สัมมาอาชีวะ, กามสังวร, สัจจะ, สติสัมปชัญญะ)					

ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

แบบสอบถามเทคนิคเคลฟาย

เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

คำชี้แจง

1. ผู้วิจัยขอทราบขอพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ แสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามรอบที่ 1 และรอบที่ 2

2. สำหรับแบบสอบถามรอบนี้ เป็นรอบที่ 3 ซึ่งเป็นรอบสุดท้าย โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของท่านในรอบที่ 2 แล้ววิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เพื่อให้ท่านรับทราบคำตอบของกลุ่มและคำตอบของท่านว่ามีความสอดคล้องกันเพียงใด

3. เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์แสดงค่าสถิติจากการวิเคราะห์คำตอบของผู้เชี่ยวชาญและคำตอบของท่านในรอบที่ 2 ไว้ดังนี้

☼ หมายถึง ค่ามัธยฐานที่เป็นตัวแทนคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

☐ หมายถึง ค่าระดับคะแนนที่เป็นคำตอบของท่านในรอบที่ 2

┌─┐ หมายถึง ขอบเขตของค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

ที่	การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา	ระดับความสำคัญ					เหตุผลประกอบ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
01	หลักพุทธศาสนา (ประกอบด้วย สีล 5, ดำเนินชีวิตด้วยหลักพุทธธรรม, มีเป้าหมายในการเรียน, ใช้หลักศีล ปัญญา สมานธิ, การฝึกจิตภาวนา)		☼☐	☐			
02	หลักฆราวาสธรรม (ประกอบด้วย สัจจะ, ทมะ, ขันติ, จาคะ)	☼┌─┐		☐			(ให้เหตุผลประกอบ)
03	ความกล้าหาญเชื่อมั่นในตนเอง	☼┌─┐		☐			

4. การตอบแบบสอบถามในครั้งนี ้ให้ท่านพิจารณาคำตอบของท่านอีกครั้ง ซึ่งท่านสามารถตัดสินใจได้ ดังนี้

4.1 การยืนยันคำตอบเดิม โดยท่านไม่ต้องทำเครื่องหมายใด ๆ ในกรณีที่เครื่องหมาย และ อยู่ใกล้กันหรืออยู่ในช่วงเดียวกันในขอบเขตค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ แสดงว่าคำตอบของท่านสอดคล้องหรือใกล้เคียงกับคำตอบของกลุ่ม (ดังตัวอย่างข้อ 01)

4.2 กรณีคำตอบของท่านตกอยู่นอกเขตพิสัยระหว่างควอไทล์ แสดงว่าคำตอบของท่านแตกต่างหรือมีความเห็นไม่สอดคล้องกับคำตอบของกลุ่ม หากท่านยังคงยืนยันคำตอบเดิม ขอให้ท่านแสดงเหตุผลประกอบ (ดังตัวอย่างข้อ 02)

4.3 การเปลี่ยนแปลงคำตอบใหม่ กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่องระดับความสำคัญที่ควรจะเป็น (ดังตัวอย่างข้อ 03)

ในกระบวนการวิจัยในครั้งนี หากทำให้ท่านต้องยุ่งยากและเสียเวลาที่มีค่าของท่านในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี ผู้วิจัยขอถือโอกาสกราบขออภัยมา ณ โอกาสนี้ หากท่านกรุณาตอบแบบสอบถามแล้วโปรดส่งกลับคืนผู้วิจัยโดยตรง โดยสอดใส่ซองที่แนบมาพร้อมนี ภายในวันที่ 19 เดือนพฤศจิกายน 2559 ขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ที่	การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา	ระดับความสำคัญ					เหตุผลประกอบ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1	หลักพุทธศาสนา (ประกอบด้วย ศีล 5, ดำเนินชีวิตด้วยหลักพุทธธรรม, มีเป้าหมายในการเรียน, ใช้หลักศีล ปัญญา สมาธิ, การฝึกจิตภาวนา)		☒				
2	หลักฆราวาสธรรม (ประกอบด้วย สัจจะ, ทมะ, ขันติ, จาคะ)	☒					(ให้เหตุผลประกอบ)
3	ความกล้าหาญเชื่อมั่นในตนเอง	☒					

แปลผลของเทคนิคเดลไฟด์

Statistics

		หลักธรรม	พรวาชาธรรม	เบญจธรรม
N	Valid	17	17	17
	Missing	0	0	0
Median		4.0000	5.0000	5.0000
Percentiles	25	4.0000	4.5000	4.0000
	50	4.0000	5.0000	5.0000
	75	5.0000	5.0000	5.0000

ภาคผนวก ข

หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือเทคนิคศัลฟาย

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๖๒

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐

๕ ตุลาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเดสฟาย

นมัสการ พระมหาอุทิศชัย ถาวโร

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเดสฟายในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขออภัยด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานานิ)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ท.ร.ป. ๓๕๓๙.๒/ว ๖๒
ท.ร.ป. ๓๕๓๙.๒/ว ๖๒

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๖๒

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๐๐๐

๕ ตุลาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเดสฟาย

นมัสการ พระครูสิริพัชรากร

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวิทย์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเดสฟายในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

๒๕๖๒

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๖๖

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี – หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐

๕ ตุลาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟาย

เรียน ดร.ภควา มุสิกะวัน

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟายในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานัน)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

- จงพ.
- จ้อยตงจ้อย

(จ้อยตงจ้อย)
๑๐ ต.ค. ๒๕๕๙

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๖๒

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี – หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐

๕ ตุลาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟาย

นมัสการ พระอำนวยการ เมฆหมอก ดร.

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟายในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ทราบ ตรวจจ ๐๕๓๙

๑๐ ต.ค. ๕๙

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๖๒

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๐๐๐

๕ ตุลาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟาย

เรียน นายจรูญ กุลผาย

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟายในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานัน)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ยื่นต้นเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจแล้ว

๖/๑๐/๖

(นายจรูญ กุลผาย)

๗๓.๑๐.๕๒๕

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๖๒

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐

๕ ตุลาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟาย

เรียน ดร.สุชินชยันต์ เพ็ชรนิล

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟายในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานัน)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

พ.ศ. ๒๕๕๙

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๖๒

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๐๐๐

๕ ตุลาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟาย

นมัสการ พระอธิการสราวุฒย์ ปณญาวุฑฒ, ดร.

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟายในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความเคารพ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ทงพ
พชช
๑๐ ต.ค. ๕๙

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๖๒

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - ทลุ่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐

๕ ตุลาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเดลฟาย

เรียน ผศ.ดร.ธงชัย สิงอุตม

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเดลฟายในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานัน)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ทพม
ตรวจ ทลุ่ม

(ผศ. ดร. ธงชัย สิงอุตม)

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๖๒

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐

๕ ตุลาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟาย

เรียน ดร.สุรศักดิ์ สุภา

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟายในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อามัน)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ทรง/ นางจตุรี
จ. สุรศักดิ์ สุภา

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙

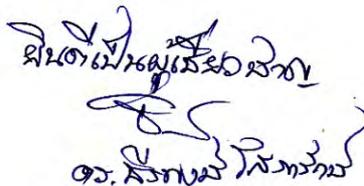
เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟาย

เรียน อาจารย์ ดร.ธีรพงษ์ โสภารักษ์

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟายในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

 ดร.ธีรพงษ์ โสภารักษ์

 (อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานัน)
 คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๖๒

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐

๕ ตุลาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟาย

เรียน ดร.บุญเลิศ วงษ์โพธิ์

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟาย ในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

- ทกรม.
อินดีเพนยูโอะวาค

อรจจ||มม สอนกม

เทคนิกเคลฟาย

ตามนี้

ดร.บุญเลิศ วงษ์โพธิ์

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานัน)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๖๒

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี – หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐

๕ ตุลาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟาย

นมัสการ พระชัชวาล โมราเลิศ

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟายในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๖๒

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐

๕ ตุลาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคสแฟย

เรียน ดร.อนุวัต กระสังข์

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวิวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคสแฟยในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ดร.อนุวัต กระสังข์

อาจารย์ประจำ ศูนย์บัณฑิตศึกษา

๑๖/๑๐/๕๙

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๖๒

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๐๐๐

๕ ตุลาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟาย

นมัสการ พระครูวัชรธรรมโสภิต ดร.

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟายในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความเคารพ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานัน)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

รวม

๖ ต.ค. ๕๙

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๖๒

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐

๕ ตุลาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟาย

นมัสการ พระครูพัชรกรกิตติ์ ดร.

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเทคนิคเคลฟายในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผอ.ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรม

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของ

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

คำชี้แจง

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาหลักธรรมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 2) เพื่อศึกษาหลักธรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมในพุทธศาสนาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นพลังสำคัญของชาติให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

2. การตอบแบบสอบถามของท่านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้

3. ข้อมูลที่ได้จากท่านในครั้งนี้ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับจึงไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่านโดยจะนำผลมาใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

4. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา
- ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้านคุณธรรม
- ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้านเบญจธรรม
- ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ ปัญหาและอุปสรรค

คำชี้แจง นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาต่อไปนี้มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมของนักศึกษาโดยทำเครื่องหมาย ตามระดับคะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน

- 5 หมายถึง ปัจจัยนั้น มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ปัจจัยนั้น มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ปัจจัยนั้น มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ปัจจัยนั้น มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ปัจจัยนั้น มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย \surd ภายในช่อง () ที่ท่านเห็นว่าถูกต้องตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ

☐ ชาย	☐ หญิง
------------------------------	-------------------------------
2. ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี ต่ำกว่า 18 ปี

☐ 18 - 30 ปี	☐ 31 ปีขึ้นไป
-------------------------------------	--------------------------------------
3. ระดับการศึกษากำลังศึกษาชั้นปีที่

☐ ชั้นปีที่ 1	☐ ชั้นปีที่ 2
☐ ชั้นปีที่ -3	☐ ชั้นปีที่ -4
☐ อื่น ๆ (ระบุ.....)	
4. ผู้ปกครองมีรายได้โดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ

☐ ต่ำกว่า 2,000 บาท	☐ ตั้งแต่ 3,000 – 5,000 บาท
☐ ตั้งแต่ 5,001 - 10,000 บาท	☐ ตั้งแต่ 10,001 – 15,000 บาท ขึ้นไป
5. อาชีพหลักของผู้ปกครอง

☐ เกษตรกรรม	☐ รับจ้างทั่วไป
☐ ค้าขาย	☐ รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
☐ อื่น ๆ (ระบุ.....)	

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ด้านพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา	ระดับการตัดสินใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านดำรงชีวิตโดยนำหลักศีล 5 มาปฏิบัติ					
2. ท่านใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิต					
3. ท่านมีเป้าหมายในการเรียนด้วยระบบคุณธรรม					
4. ท่านได้นำหลักศีล สมาธิ ปัญญา มาใช้ในการเรียน					
5. ท่านมีการฝึกอบรมจิตภาวนาโดยการทำสมาธิ					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้านคุณธรรม

หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้านคุณธรรม	ระดับการตัดสินใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
หลักมรอาวธรรม 4					
1. ด้านสัจจะ คือ ความจริง ซื่อสัตย์ ซื่อตรง จริ่งใจ พุดจริง ทำจริง					
6. ท่านจริงใจต่อหน้าที่ในการศึกษา					
7. ท่านจริงใจอุทิศเวลาต่อการเรียน					
8. ท่านทำข้อสอบด้วยความรู้ความสามารถด้วยตนเอง					
9. ท่านซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์					
10. ท่านเข้าเรียนตรงเวลาเสมอ					
2. ด้านทมะ คือ รู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ข่มใจ ระวังความรู้สึก					
11. ท่านควบคุมอารมณ์โกรธได้					
12. ท่านไม่ใช้อารมณ์แก้ปัญหา					
13. ท่านควบคุมอารมณ์ต่อสิ่งชั่วร้าย					
14. ท่านพัฒนาอารมณ์ด้วยการไหว้พระสวดมนต์					
15. ท่านมีจิตใจมั่นคงต่อคำพูดหยาบคาย					

หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้านคุณธรรม	ระดับการตัดสินใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3. ด้านขันติ คือ ความอดทน ความขยันหมั่นเพียรเข้มแข็ง ทำหน้าที่การงานด้วยความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย					
16. ท่านอดทนต่อความลำบากในการเรียน					
17. ท่านปฏิบัติหน้าที่เป็นนักศึกษาด้วยความอดทน					
18. ท่านตั้งใจศึกษาด้วยความขยัน					
19. ท่านทำงานโดยไม่ย่อท้อ					
20. ท่านต่อสู้ปัญหาอุปสรรคชีวิตด้วยความอดทน					
4. ด้านจาคะ คือ ความเสียสละ มีน้ำใจ ช่วยเหลือไม่เห็นแก่ตัว					
21. ท่านมีน้ำใจช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นได้					
22. ท่านมีความพร้อมทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม					
23. ท่านเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ปรารถนาดีต่อเพื่อนร่วมสถานศึกษา					
24. ท่านร่วมมือร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย					
25. ท่านพร้อมจะอุทิศตนเพื่อส่วนรวม					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้านเบญจธรรม

หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้านคุณธรรม	ระดับการตัดสินใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
หลักเบญจธรรม					
1. ด้านความเมตตากรุณา					
26. ท่านยินดีให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือเมื่อเพื่อนมีปัญหา					
27. ท่านมีความเห็นเห็นใจ เมื่อเพื่อนได้รับความทุกข์					
28. ท่านชอบช่วยเหลือเพื่อน ๆ โดยไม่หวังผลตอบแทน					

หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้านคุณธรรม	ระดับการตัดสินใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
29. ท่านเป็นคนใจกว้างเข้าใจนิสัยของเพื่อนได้					
30. ท่านพร้อมจะให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด หรือทำให้ไม่พอใจ					
2. ด้านสัมมาอาชีวะ					
31. ท่านไม่เลียดชีพด้วยการหลอกลวงคนอื่น					
32. ท่านปฏิบัติตาม ระเบียบ ข้อบังคับ ของมหาวิทยาลัย					
33. ท่านใช้เวลาว่างทำงานรายได้พิเศษโดยไม่ผิดศีลธรรม					
34. ท่านไม่เสพยาเสพติดรวมทั้งสิ่งมีนเมา					
35. ท่านตั้งใจทำงานที่ตนเองรับผิดชอบ					
3. ด้านกามสังวร					
36. ท่านระวังเรื่องความรักความใคร่กับเพศตรงข้าม					
37. ท่านเห็นความไม่แน่นอนของสังขาร					
38. ท่านมีสติเมื่ออยู่กับเพศตรงข้าม					
39. ท่านติดต่อชาย/หญิงทางอินเทอร์เน็ต					
40. ท่านทราบถึงโทษของกามตามหลักหลักกฎหมาย					
4. ด้านสังจา					
41. ท่านมีความสุจริตต่อการเรียนการสอน					
42. ท่านพูดเป็นกลางๆ ไม่มีอคติเลือกฝ่ายเลือกข้าง					
43. ท่านเป็นคนตรงไปตรงมา					
44. ท่านพูดแต่คำสัตย์จริงกับบุคคลอื่น					
45. ท่านปฏิบัติตามคำกล่าวตักเตือนของผู้ปกครองเสมอ					
5. ด้านสติสัมปชัญญะ					
46. ท่านสามารถควบคุมจิตใจมิให้คิดมากฟุ้งซ่านวิตกกังวล					
47. ท่านสามารถควบคุมจิตใจมิให้เกิดความโกรธแค้นและ					

ภาคผนวก ง

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์.....

คำถาม แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ สภาพปัญหา อุปสรรค แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตาม
หลักพระพุทธศาสนา หลักธรรมาภิบาล 4 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง
คำชี้แจง เป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบเลือกตอบโดยเสรี

1. ด้านสติจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจ พุคจริง ทำจริง

สภาพปัญหา อุปสรรค.....

.....

.....

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา.....

.....

.....

2. ด้านทมะ (ฝึกฝนตน ควบคุมจิตใจตนเอง แก้ปัญหา ปรุ่รงตนเองให้ก้าวหน้า)

สภาพปัญหา อุปสรรค.....

.....

.....

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา.....

.....

.....

3. ด้านขันติ (ตั้งใจศึกษาด้วยความอดทน เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย)

สภาพปัญหา อุปสรรค.....

.....

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา.....

.....
.....
.....

4. ด้านจาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ)

สภาพปัญหา อุปสรรค.....

.....
.....

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา.....

.....
.....
.....

หลักเบญจธรรม

1. ด้านเมตตากรุณา (ความรักความสงสารในเพื่อนมนุษย์)

สภาพปัญหา อุปสรรค.....

.....
.....

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา.....

.....
.....
.....

2. ด้านสัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย)

สภาพปัญหา อุปสรรค.....

.....
.....

แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา.....

.....
.....
.....

ภาคผนวก จ

ผลการหาดัชนีสอดคล้อง (IOC)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาหลักธรรมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 2) เพื่อศึกษาหลักธรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมในพุทธศาสนาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นพลังสำคัญของชาติให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาประเด็นคำถามในแต่ละข้อว่า **ตรงหรือสอดคล้อง** กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรม หรือ **ไม่** และเมื่อพิจารณาแล้วโปรดแสดงความคิดเห็นโดยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และโปรดให้ข้อเสนอแนะ

ความคิดเห็นของท่าน มีเกณฑ์พิจารณา ดังนี้

+ 1 หมายถึง **แน่ใจ**ว่าประเด็นคำถาม **ตรงหรือสอดคล้อง** กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

0 หมายถึง **ไม่แน่ใจ**ว่าประเด็นคำถาม **ตรงหรือสอดคล้อง** กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

- 1 หมายถึง **แน่ใจ**ว่าประเด็นคำถาม **ไม่ตรงหรือไม่สอดคล้อง** กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่าน โปรดใช้เวลาในการตรวจสอบความสอดคล้องของประเด็นคำถามกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ และขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

วุฒิการศึกษา

ประสบการณ์ เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ปี

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง.....

สถานที่ทำงาน.....

ส่วนที่ 2 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา

ประเด็นคำถาม	ผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
หลักพุทธศาสนา				
1. ท่านดำรงชีวิตโดยนำหลักศีล 5				
2. ท่านใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิต				
3. ท่านมีเป้าหมายในการเรียนด้วยระบบคุณธรรม				
4. ท่านได้นำหลักศีล สมาธิ ปัญญา มาใช้ในการเรียน				
5. ท่านมีการฝึกอบรมจิตภาวนาโดยการทำสมาธิ				
หลักฆราวาสธรรม 4				
1. ด้านสัจจะ คือ ความจริง ซื่อสัตย์ ซื่อตรง จริงใจ พุดจริง ทำจริง				
6. ท่านจริงใจต่อหน้าที่ในการศึกษา				
7. ท่านจริงใจอุทิศเวลาต่อการเรียน				
8. ท่านทำข้อสอบด้วยความรู้ความสามารถด้วยตนเอง				
9. ท่านซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์				
10. ท่านเข้าเรียนตรงเวลาเสมอ				
2. ด้านทมะ คือ รู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ข่มใจ ระวังความรู้สึก				
11. ท่านควบคุมอารมณ์โกรธได้				
12. ท่านไม่ใช้อารมณ์แก้ปัญหา				
13. ท่านควบคุมอารมณ์ต่อสิ่งชั่วร้าย				
14. ท่านพัฒนาอารมณ์ด้วยการไหว้พระสวดมนต์				
15. ท่านมีจิตใจมั่นคงต่อคำพูดหยาบคาย				

ส่วนที่ 2 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
3. ด้านขันติ คือความอดทน ความขยันหมั่นเพียรเข้มแข็ง ทำหน้าที่การทำงานด้วย ความรับผิดชอบมุ่งมั่นในจุดหมาย ไม่ทอดย				
16. ท่านอดทนต่อความลำบากในการเรียน				
17. ท่านปฏิบัติหน้าที่เป็นนักศึกษาด้วยความอดทน				
18. ท่านตั้งใจศึกษาด้วยความขยัน				
19. ท่านทำงานโดยไม่ย่อท้อ				
20. ท่านต่อสู้ปัญหาอุปสรรคชีวิตด้วยความอดทน				
4. ด้านจาคะ คือ ความเสียสละ มีน้ำใจ ช่วยเหลือไม่เห็นแก่ตัว				
21. ท่านมีน้ำใจช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นได้				
22. ท่านมีความพร้อมทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม				
23. ท่านเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ปรารถนาดีต่อเพื่อนร่วมสถานศึกษา				
24. ท่านร่วมมือร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย				
25. ท่านพร้อมจะอุทิศตนเพื่อส่วนรวม				
หลักเบญจธรรม				
1. ด้านความเมตตากรุณา				
26. ท่านยินดีให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือเมื่อเพื่อนมีปัญหา				
27. ท่านมีความเห็นเห็นใจ เมื่อเพื่อนได้รับความทุกข์				
28. นักศึกษาชอบช่วยเหลือเพื่อน ๆ โดยไม่หวังผลตอบแทน				
29. ท่านเป็นคนใจกว้างเข้าใจนิสัยของเพื่อนได้				
30. ท่านพร้อมจะให้ถ้อยเมื่อเพื่อนทำผิด หรือทำให้ไม่พอใจ				
2. ด้านสัมมาอาชีวะ				
31. ท่านไม่เลียดชีพด้วยการหลอกลวงคนอื่น				

ส่วนที่ 2 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
หลักเบญจธรรม(ต่อ)				
2. ด้านสัมมาอาชีวะ(ต่อ)				
32. ท่านปฏิบัติตาม ระเบียบ ข้อบังคับ ของมหาวิทยาลัย				
33. ท่านใช้เวลาว่างทำงานรายได้พิเศษโดยไม่ผิดศีลธรรม				
34. ท่านไม่เสพยาเสพติดรวมทั้งสิ่งมึนเมา				
35. ท่านตั้งใจทำงานที่ตนเองรับผิดชอบ				
3. ด้านกามสังวร				
36. ท่านระวังเรื่องความรักความใคร่กับเพศตรงข้าม				
36. ท่านระวังเรื่องความรักความใคร่กับเพศตรงข้าม				
37. ท่านเห็นความไม่แน่นอนของสังขาร				
38. ท่านมีสติเมื่ออยู่กับเพศตรงข้าม				
39. ท่านติดต่อชาย/หญิงทางอินเทอร์เน็ต				
40. ท่านทราบถึงโทษของกามตามหลักหลักกฎหมาย				
4. ด้านสัจจะ				
41. ท่านมีความสุจริตต่อการเรียนการสอน				
42. ท่านพูดเป็นกลางๆ ไม่มีอคติเลือกฝ่ายเลือกข้าง				
43. ท่านเป็นคนตรงไปตรงมา				
44. ท่านพูดแต่คำสัตย์จริงกับบุคคลอื่น				
45. ท่านปฏิบัติตามคำกล่าวตักเตือนของผู้ปกครองเสมอ				
5. ด้านสติสัมปชัญญะ				
46. ท่านสามารถควบคุมจิตใจมิให้คิดมากฟุ้งซ่านวิตกกังวล				
47. ท่านสามารถควบคุมจิตใจมิให้เกิดความโกรธแค้นและเกลียดชังผู้อื่นได้				
48. ท่านตั้งใจทำความดีถวายพระเจ้าอยู่หัว				
49. ท่านใช้สติปัญญาแก้ปัญหา				
50. ในขณะที่โกรธท่านใช้สติควบคุมตนเอง				

ภาคผนวก จ

หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.อภิไท สอนทอง

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ท.จ.ม

 ดร.อภิไท สอนทอง
 ๒๒ ก.ค. ๕๙

ที่ ศธ๐๕๓๙.๒/๑๔๒

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๐๐๐

๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

นมัสการ พระมหาธวัชชัย ธมฺมวีระ ดร.

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขออภัยด้วยความเคารพ

ทรงาม

๒๕ ก.ค. ๕๙

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานัน)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ณัฐฉิ นุ่งจันทร์

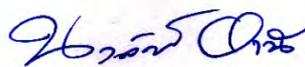
ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ร.พ.ม.

 ๒๑.๗.๕๙
 ๒๒.๗.๕๙

(อาจารย์ณรงค์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ ศธ๐๕๓๙.๒/๑๔๑

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๐๐๐

๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

นมัสการ พระครูสิริพัชรโสภิต ดร.

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความเคารพ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานัน)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
๒๒ ก.ค. ๕๙

ที่ ศธ๐๕๓๙.๒/๑๔๓

เลขที่หนังสือ	36
วันที่	29/05/59
เรื่อง	B.48

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐

๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัยดังกล่าวกับนิสิตวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability Try-Out)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

เรียน รก.ผอ.สภม.วิทยาลัย

สงฆ์ขอนแก่นเมือง

ขอแสดงความนับถือ

ดร. นงลักษณ์ อานี

รก. ผอ. สภม.

วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นเมือง

ขอแสดงความนับถือ

(ลายเซ็น)

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

(ลายเซ็น)

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

(ลายเซ็น)

ภาคผนวก ช

หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถาม (Reliability Try – Out)

ที่ ศธ๐๕๓๙.๒/๑๔๓

คณะกรรมการ
เพื่อระดมทุนวิจัย
วันที่ 36
วันที่ 29/05/9
เวลา 13.48

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๐๐๐

๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัยดังกล่าวกับนิสิตวิทยาลัยสงฆ์พูนผาเมือง เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability Try-Out)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา
เรียน รศ.ผอ.สภม.วิเชียร
ทศพร รอดนอกดก
รองอธิการบดี
นางนงนุช
รศ. นงนุช
ผู้อำนวยการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานัน)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

นางนงนุช อานัน
รศ.ผอ.สภม.วิเชียร

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗
โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ภาคผนวก ซ

ผลการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability Try – Out)

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.948	50

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
v6	188.53	640.602	.507	.947
v7	188.37	644.654	.551	.947
v8	188.37	658.102	.364	.947
v9	188.47	635.016	.724	.945
v10	188.67	653.540	.499	.947
v11	187.93	634.823	.857	.945
v12	188.00	651.034	.541	.947
v13	188.10	629.817	.787	.945
v14	187.70	640.217	.720	.946
v15	188.53	633.499	.726	.945
v16	188.50	646.259	.526	.947
v17	188.30	654.079	.494	.947
v18	188.77	645.495	.495	.947

v19	188.70	646.700	.470	.947
v20	188.70	652.700	.388	.947
v21	188.07	646.754	.672	.946
v22	188.17	663.592	.268	.948
v23	188.37	633.964	.758	.945
v24	188.03	652.792	.485	.947
v25	188.67	654.437	.343	.948
v26	188.30	638.424	.766	.945
v27	188.33	628.920	.894	.945
v28	188.23	649.357	.599	.946
v29	188.07	651.375	.632	.946
v30	188.40	662.179	.244	.948
v31	188.00	667.517	.191	.948
v32	188.20	647.752	.618	.946
v33	188.13	639.016	.576	.946
v34	188.37	650.033	.548	.947
v35	188.50	660.052	.343	.948
v36	187.83	642.764	.684	.946
v37	187.90	632.714	.747	.945
v38	188.13	634.257	.763	.945
v39	187.93	648.133	.466	.947
v40	187.97	638.378	.676	.946
v41	188.27	646.685	.569	.946
v42	188.00	655.862	.357	.948
v43	188.20	644.372	.588	.946
v44	188.80	678.924	-.079	.952
v45	188.50	628.259	.723	.945
v46	187.97	643.826	.570	.946
v47	187.90	663.266	.363	.947
v48	188.00	655.448	.461	.947

v49	188.23	650.668	.567	.947
v50	188.60	636.386	.652	.946
v51	188.23	658.323	.304	.948
v52	188.47	656.051	.470	.947
v53	187.90	659.955	.349	.948
v54	188.37	682.447	-.163	.950
v55	188.23	681.426	-.144	.950

ภาคผนวก ฅ

หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

อุณ หน๑ (สุรภ๑)

ที่ ศธ๐๕๓๙.๒/ว ๔๒

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รับที่ 4810
วันที่ 29 ก.ค. 2559
เวลา 11.40 น.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๐๐๐

๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
รับที่ 923
วันที่ 31 ก.ค. ๒๕๕๙
เวลา 10.13 น.

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัยดังกล่าวจากนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของท่าน และผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะนำไปเป็นข้อมูลทางวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

เรียน อธิการบดี

เพื่อโปรด () ทราบ ทราบและสั่งการเห็นสมควรให้

1. เฝ้าติดตาม + จดบันทึกข้อมูล
2. อนุมัติ จดบันทึกปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
3.

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อามิ)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

29 ก.ค. 2559

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗
โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

- 04/7/09
- 11/23 ๑๖๕. ทรน

30 ก.ค. ๒๕๕๙

๐๘๙-๒๓๙๐๗๑๖*

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
เลขรับ ๑๐๕/๒๕๕๕
วันที่ ๑๗ ธ.ค. ๕๕
เวลา ๑๕.๐๐ น.
ที่

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ที่วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน คณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ด้วยข้าพเจ้า อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ ตำแหน่ง อาจารย์ สังกัด สาขาวิชา
ยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนวิจัย เรื่อง การการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตาม
หลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง
เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ จึงขออนุญาตเก็บ
ข้อมูลการวิจัยกับนักศึกษาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะ
นำไปเป็นข้อมูลทางวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์ ดร. สุวัฒน์ อินทรประไพ)
ผู้รับผิดชอบโครงการวิจัย

เรียน คณบดี
เพื่อโปรดทราบในวาระที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕
ที่ประชุม ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๕
ในคราวประชุมคณะกรรมาธิการ
๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๕

- อ.สุวัฒน์
- อ.สุวัฒน์ อินทรประไพ
วิบูลย์ วัฒนวิทย์
สุภาวดี วัฒนวิทย์

เรียน คณบดี

เพื่อโปรดทราบ/พิจารณา

เห็นสมควรมอบแจ้ง ๑๕ ธ.ค. ๕๕

ดร. สุวัฒน์ อินทรประไพ

กับพี่สาวที่ในคณะมนุษยศาสตร์

C
๑๑ ธ.ค. ๕๕

๑๓ ธ.ค. ๕๕

ที่ ศธ๐๕๓๙.๒/ว ๕๒

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
เลขรับ 3449
วันที่ ๓๑ ก.พ. ๒๕๕๙
เวลา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๐๐๐

๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัยดังกล่าวจากนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของท่าน และผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะนำไปเป็นข้อมูลทางวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

เชิดชน อธิภาภาส

เพื่อโปรดพิจารณา/บันทึก ระบอบให้

ขอแสดงความนับถือ

(Signature)

(Signature)

๓๑ ก.พ. ๒๕๕๙

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

(Handwritten notes and signature)
ขออภัย...
๑ ๕๐ ๕๓

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ที่ ศธ๐๕๓๙.๒/ว ๔๒

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๓๗๐๐๐

๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
เลขที่ ๘๗๐๓
วันที่ 29 ก.ค. 2559
เวลา 13.164

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัยดังกล่าวจากนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของท่าน และผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะนำไปเป็นข้อมูลทางวิชาการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

อธิการบดี (ผ่านรองอธิการบดี) *วิเชียร*

เพื่อโปรดทราบ

เพื่อโปรดพิจารณา

การมอบงานทะเบียน

-ขอขมาเก็บข้อมูลวิจัย

ขอแสดงความนับถือ

เรียน อธิการบดี

ดร.ณรงค์ชัย อานันท์

(อาจารย์ ดร.ณรงค์ชัย อานันท์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

31 ก.ค. 59

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ส.ก.ม.ค. *ว*
ส.ก.น.ส.ว.

๓๗ - 4 ส.ค. 2559

๐๑๗๗

2 ส.ค. 59

ภาคผนวก ๓

หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์ศรีเสด็จ กองแกน

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สาขาวิชาอุตสาหกรรมและการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก มหาวิทยาลัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

นางสาวสุวิมล กองแกน
รองคณบดีฯ กองฯ
๐/๑๒/๕๙

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ธานี สุขเกษม

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบมนุษยธรรมตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

อันได้ใจความร่วมมือให้
งานวิจัยนี้ เนื่องจากมี
ประโยชน์ต่อส่วนรวมมาก

รับ
รองศาสตราจารย์ สุขเกษม
22 พ.ย. 59

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์สวรรณ ยมสีดา

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อนัน)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ยินดีใน สมทบ

(ศาสตราจารย์ สวรรค์ ยมสีดา)

๑๔ พ.ย. ๒๕๕๙

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์สพลเชษฐ์ ประชุมชัย

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.สพลเชษฐ์ ประชุมชัย
(คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)
๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์โดมธราดล อนันตสาน

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก มหาวิทยาลัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

อินดร์ไพริภคณ์
นางสาววิจิ
ดร.

(อาจารย์โดมธราดล อนันตสาน)
๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อนานิ)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์สุทิน เจียมประโคน

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ฉันได้เป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย.

อาจารย์สุทิน เจียมประโคน.

๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์จิรโรจน์ บุญราช

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก มหาวิทยาลัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทพ
อ.จิรโรจน์ บุญราช
๑๕ พ.ย. ๕๙

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๙๐

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐

๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน นายประสิทธิ์ มาจาก

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนวิจัยจาก มหาวิทยาลัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อามิ)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

นางประสิทธิ์ มาจาก

นางกอบจันทน์ นรสิงห์ทองหล่อ

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์มณีนีร์ช กาญจนราษฎร์

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อามิ)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ขอเชิญให้สัมภาษณ์

๑๑/๑๑/๒๕๕๙

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ไชยศรี

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบมนุษยตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

อ.ดร.ประสิทธิ์ ไชยศรี
(Dr. Pr. Srithee Chaiyasee)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์ไพโรจน์ พรเจริญ

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานัน)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ขอเชิญให้สัมภาษณ์

 (อ.ไพโรจน์ พรเจริญ)

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๙๐

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๐๐๐

๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน นายพีระพงษ์ โฆษิตานนท์

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อามิ)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

(นายพีระพงษ์ โฆษิตานนท์)

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์ธรรม์ชาติ วันแดง

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามาตรหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก มหาวิทยาลัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานานิ)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ณ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

๑๑ พ.ย. ๕๙

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์อภิญา บำรุงจิตต์

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์เครือวัลย์ อินทรสุข)
รองคณบดี รักษาการแทน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

จีนตีให้สัมภาษณ์
อ. อภิญา บำรุงจิตต์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์สุภัทธรณี ชุนสิงห์สกุล

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด สาขาวิทยุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์เครือวัลย์ อินทรสุข)
รองคณบดี รักษาการแทน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รับได้ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

สุภัทธรณี ชุนสิงห์สกุล

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์สุดดี คำมี

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์เครือวัลย์ อินทรสุข)
รองคณบดี รักษาการแทน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

14 มี.ก.พ. 2560

สุดดี คำมี

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์กิตติวดี สีดา

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด สาขาวิทยุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์เครือวัลย์ อินทรสุข)
รองคณบดี รักษาการแทน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ฉันได้เป็นผู้เชี่ยวชาญในวิจัยดังกล่าว

(อาจารย์กิตติวดี สีดา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์จิตาภา คำดี

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์เครือวัลย์ อินทรสุข)
รองคณบดี รักษาการแทน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ซินดี้โพธิ์วัฒนพงศ์

(ศาสตราจารย์ ดร.ซินดี้โพธิ์วัฒนพงศ์ คดีดี)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนธยา ชมภู

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

๗๕๖

๕.๕.๐.๕๙

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์พัชยา เลือดชัยพฤกษ์

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์เครือวัลย์ อินทรสุข)
รองคณบดี รักษาการแทน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ฉันเป็นผู้เชี่ยวชาญงานวิจัย
K.
๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.กมลวิช ลอยมา

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์ตรีวิทย์ อินทรสุข)
รองคณบดี รักษาการแทน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

~ ๓๓๗

(อ.ดร. กมลวิช ลอยมา)
๔ ก.ค. ๖๐

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์อภิรักษ์ ทะสุนทร

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์ไครวัลย์ อินทรสุข)
รองคณบดี รักษาการแทน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รับใช้ในสำนักงาน
อภิรักษ์
อาจารย์อภิรักษ์ ทะสุนทร
๒ ก.พ. ๖๐

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์รัฐอนันท์ รวีฉัตรหงส์

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด สาขาวิทยุศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์เครือวัลย์ อินทรสุข)
รองคณบดี รักษาการแทน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

อินทร์อนันท์
๓ ก.พ. ๖๐

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกรียงไกร ทองจิตติ

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานานิ)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทราบ
- ยินดี ให้สัมภาษณ์งานวิจัย.

อ.พ. น. อ. น.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๓๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน อาจารย์กฤษฎากรณ์ ชูทอง

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด สาขาวิทยุศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์งานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์เครือวัลย์ อินทรสุข)
รองคณบดี รักษาการแทน
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สมิตี โพธิ์อินทร์
(คณบดีคณาจารย์ ชูทอง)
๕ ก.พ. ๖๐

ภาคผนวก ฎ

หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญการสนทนากลุ่มงานวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๑๖

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ตำบลสะเตียง อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญสัมมนากลุ่มงานวิจัย

เรียน นางสาวเรไร กงบุตร

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มงานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ยืนยันเป็นผู้เชี่ยวชาญสัมมนากลุ่มงานวิจัย

เรไร กงบุตร

(นางสาวเรไร กงบุตร)

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๑๖

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ตำบลสะเดียง อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญสัมมนากลุ่มงานวิจัย

เรียน นายนรณ กุลผาย

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มงานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ฉันได้เข้าร่วมสัมมนาแล้ว

(นาย นรณ กุลผาย)

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญสัมมนากลุ่มงานวิจัย

เรียน อาจารย์สพลเชษฐ์ ประชุมชัย

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มงานวิจัยดังกล่าว

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานัน)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ขอเชิญเข้าร่วมสัมมนา
ณ ห้องประชุม
วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๑๖

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ตำบลสะเตียง อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญสัมมนากลุ่มงานวิจัย

นมัสการ พระครูสุชีพชมงคล

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสตร์ในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มงานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ขอเชิญร่วมสัมมนาฯ กลุ่มงานวิจัย

(พระครูสุชีพชมงคล)

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๑๖

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ตำบลสะเดียง อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญสัมมนาทีมงานวิจัย

นมัสการ พระครูสิริพัชรโสภิต ดร.

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มงานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ยินดีให้ร่วมสัมมนาทีมงานวิจัย
พระครูสิริพัชรโสภิต
(พระครูสังฆรักษ์/สจ.)

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ที่.....วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญสัมมนากลุ่มงานวิจัย

เรียน อาจารย์อภิรักษ์ ทะสุนทร

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มงานวิจัยดังกล่าว

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ฉันได้เข้าร่วมสัมมนาในกลุ่มงานวิจัย

อภิรักษ์

(อาจารย์อภิรักษ์ ทะสุนทร)

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๑๖

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ตำบลสะเตียง อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญสัมมนาทีมงานวิจัย

นมัสการ พระอธิการสรราช ปณฺญาวุฑฒ โฉ ดร.

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มงานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความเคารพ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานัน)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๑๖

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ตำบลสะเตียง อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๐๐๐

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญสัมมนากลุ่มงานวิจัย

นมัสการ พระมหาธวัชชัย ธมฺมวีระ ดร.

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มงานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขออภัยด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อนานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ขอเชิญเข้าร่วมสัมมนา (กลุ่มงานวิจัย)

 (ทศ - มข., ๒๕๖๐, ๒๕๖๑, ๒๕๖๒)

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๑๖

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ตำบลสะเตียง อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญสัมมนากลุ่มงานวิจัย

นมัสการ พระชัชวาล ชุตินิโธ

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มงานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

อินทนิโธ
พระชัชวาล ชุตินิโธ

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/ว ๑๖

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ตำบลสะเตียง อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๒๗๐๐๐

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญสัมมนากลุ่มงานวิจัย

เรียน นายสมาน บุญจีน

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มงานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ฉันได้รับมอบหมาย
ให้ทำ
(นายธีรวิทย์ บุญจีน)

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ภาคผนวก ก

หนังสือขออนุญาตใช้สถานที่สนทนากลุ่มงานวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๓๙.๒/๔๘

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตใช้สถานที่

นมัสการ เจ้าอาวาสวัดใหม่ชัยมงคล

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ สังกัด สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง และต้องดำเนินกิจกรรมการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยดังกล่าว

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขออนุญาตใช้สถานที่ของวัดใหม่ชัยมงคล ในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ในวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานัน)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

๐๙๖๗๓

สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

โทรสาร ๐ ๕๖๗๑ ๗๑๓๗

ภาคผนวก ฐ

ภาพสัมภาษณ์งานวิจัย

ภาพของผู้เชี่ยวชาญที่ให้การสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ อาจารย์โดมธราดล อนันตสาน อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 13 พฤศจิกายน 2559 เวลา 11.40 น.

สัมภาษณ์ อาจารย์สพลเชษฐ์ ประชุมชัย อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 13 พฤศจิกายน 2559 เวลา 13.00 น.

สัมภาษณ์ อาจารย์มณีนธ์ กัญจนราษฎร์ อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 14 พฤศจิกายน 2559 เวลา 10.50 น.

สัมภาษณ์ อาจารย์สวรรค์ สีดา อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2559 เวลา 12.00 น.

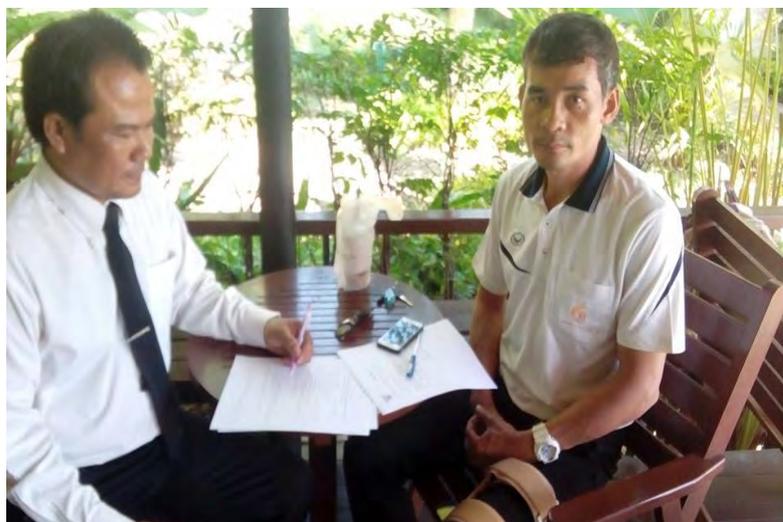
สัมภาษณ์ อาจารย์จิรโรจน์ บุญราช อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 17 พฤศจิกายน 2559 เวลา 15.00 น.

สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธรรม์ณชาติ วันแต่ง ผู้ช่วยอธิการบดี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 19 พฤศจิกายน 2559 เวลา 13.40 น.

สัมภาษณ์ อาจารย์พัชชา เลือดชัยพฤษ อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2560 เวลา 10.50 น.

สัมภาษณ์ อาจารย์สุทิน เจียมประโคน อาจารย์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 17 พฤศจิกายน 2559 เวลา 13.50 น.

สัมภาษณ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี สุขเกษม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2559 เวลา 16.30 น.

สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนทยา ชมภู คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 19 พฤศจิกายน 2559 เวลา 09.30 น.

สัมภาษณ์ คุณประสิทธิ์ มาจาก ตำแหน่ง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลป่าเล
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2559 เวลา 13.00 น.

สัมภาษณ์ คุณพีระพงษ์ โหมยตานนท์ ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ
และผู้จัดการฝ่ายบัญชีโรงแรมโหมยตฮิลล์
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2559 เวลา 16.00 น

สัมภาษณ์ อาจารย์ ศรีเสด็จ กองแกน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 21 พฤศจิกายน 2559 เวลา 09.30 น.

สัมภาษณ์ อาจารย์ อภิญา บำรุงจิตต์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 22 มกราคม 2560 เวลา 09.30 น.

สัมภาษณ์ อาจารย์กิตติ สิดา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 18 มกราคม 2560 เวลา 09.30 น.

สัมภาษณ์ อาจารย์สฤติ คำมี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 18 มกราคม 2560 เวลา 13.30 น.

สัมภาษณ์ อาจารย์จิตภา คำตื้อ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 19 มกราคม 2560 เวลา 11.30 น.

สัมภาษณ์ อาจารย์ สุภัทนีย์ ขุนสิงห์สกุล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 20 มกราคม 2560 เวลา 012.30 น.

สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกรียงไกร ทองจิตติ รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 22 ธันวาคม 2559 เวลา 12.30 น.

สัมภาษณ์ อาจารย์ ดร.กมลวิษ ลอยมา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2560 เวลา 10.30 น.

สัมภาษณ์ อาจารย์อภินันท์ ทะสุนทร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2560 เวลา 013.30 น.

สัมภาษณ์ อาจารย์ อาจารย์รัฐนันท์ รวีฉัตรพงศ์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2560 เวลา 09.30 น.

สัมภาษณ์ อาจารย์ อาจารย์กฤษณากรณ์ ยูงทอง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2560 เวลา 13.30 น.

สัมภาษณ์ อาจารย์ อาจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ไชยศรี คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2560 เวลา 13.30 น.

ภาคผนวก ๓

ภาพการสนทนากลุ่มงานวิจัย

ภาพการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญงานวิจัย

ภาพการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญงานวิจัย

เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา

ภาพการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญงานวิจัย

เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

ภาพการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญงานวิจัย

เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

ภาพการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญงานวิจัย

เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

ภาพการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญงานวิจัย

เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

ภาพการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญงานวิจัย

เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล นายสุวัฒน์ อินทรประไพ
MR.suwat Intarapapai
2. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 5670800053511
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
67000 โทรศัพท์ 056-717135 ต่อ 1314 , 0894392716
E-mail mcu_phd@hotmail.com
5. ประวัติการศึกษา
รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์)
มหาวิทยาลัยภาคกลาง
พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. สาขาวิชาที่มีความชำนาญพิเศษ
รัฐประศาสนศาสตร์
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
-

รายงานการวิจัย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ
ตอนล่าง สุวัฒน์ อินทรประไพ พ.ศ. 2559

รายงานการวิจัย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ
ตอนล่าง สุวัฒน์ อินทรประไพ พ.ศ. 2559

รายงานการวิจัย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาในการปลูกฝังความรู้และคุณธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ
ตอนล่าง สุวัฒน์ อินทรประไพ พ.ศ. 2559